

STEPHAN HURWITZ

KONFISKATION

I ANLEDNING AF BEGAAEDE
LOVOVERTRÆDELSER

EN FREMSTILLING OG
KRITISK VURDERING AF DANSK RETS
REGLER OM KONFISKATION I
ANLEDNING AF BEGAAEDE
LOVOVERTRÆDELSER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK
FORLAG · KØBENHAVN · MCMXXX

Nærværende Afhandling er en Besvarelse af den af Københavns Universitet i Aaret 1929 stillede Prisopgave i Retsvidenskab:

»Der ønskes paa historisk Baggrund en Fremstilling og kritisk Vurdering af dansk Rets Regler om Konfiskation i Anledning af begaaede Lovovertrædelser samt en Drøftelse af de retlige Problemer, hvortil Emnet giver Anledning. Ved Vurderingen af disse Regler og Drøftelsen af de nævnte Problemer maa dansk Rets Regler stadig sammenholdes med de i de vigtigste Retsforfatninger gældende Konfiskationsregler.«

Den ny Straffelov af 15. April 1930 er ikke direkte gjort til Genstand for Omtale; de i Afhandlingen fremsatte Udtalelser om Inddragningsregelen i Kommissionsudkastet af 1923 (K. U. II) § 77 kan imidlertid uden videre overføres paa den ny Straffelovs § 77, der ganske har bevaret Kommissionsudkastets Ordlyd.

Afhandlingen er trykt paa Bekostning af det Finne'ske Legat.

Stephan Hurwitz.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FØRSTE AFSNIT

INDLEDNING

Kapitel I.

	Side
§ 1. <i>Begreb. Terminologi</i>	1
I. Konfiskation i videste Forstand. — II. Ubrugbargørelse.
— III. Betegnelsen Konfiskation.	

Kapitel II.

§ 2. <i>Formuekonfiskation</i>	7
I. Romerretten. — II. Germansk Ret. — III. Dansk Lovgivning. Fr. 24. Sept. 1824. — IV. De vigtigste fremmede Retsforfatninger.	

ANDET AFSNIT

KONFISKATION AF ENKELTE TING

Kapitel III.

Konfiskationens retlige Karakter.

§ 3. <i>Tysk Litteratur</i>	13
Luden. Heinze. Stoos. v. Buri. Nissen. Köbner. Binding. Vorberg. Oetker. Glücksmann. Goldschmidt. v. Liszt. Motiverne til de tyske Udkast. Grünhut. Grüter. Lammasch.	
§ 4. <i>Fransk Litteratur</i>	45
Barris. Mangin. Morin. Merlin. Garraud. Garçon. Roux. Trébutien. Bertauld.	
§ 5. <i>Dansk Litteratur</i>	47
Ørsted. Algreen-Ussing. Bornemann. Goos. Torp.	
§ 6. <i>Almindelig Karakteristik af Konfiskationen under Hensyn til positiv Ret</i>	54
I. Terminologi. — II. Udsondring af Problemerne. — III. Konfiskationens Karakter efter gældende Ret. A. Indicier	

IV

for Straf. B. Indicier for Politiforholdsregel. C. Civilretlig Konfiskation. — IV. Gennemgang af positiv Ret. Konfiskatets Beskaffenhed som Hovedkriterium. — V. Dualismen i historisk Belysning. A. Konfiskation af Genstande i Almindelighed. B. Konfiskation af farlige Genstande. Politiets Beføjelse. — VI. Forholdet til Ekspropriation.

Side

Kapitel IV.

Oversigt over Konfiskationslovbud i dansk Ret.

§ 7. Tiden indtil danske Lov	76
I. Landskabslovene. — II. Rigslovgivningen. — III. Byretterne. — IV. Gilde og Lavsskraaerne.	
§ 8. Danske Lov	88
§ 9. Den senere Lovgivning	90
I. Særregler. — II. Straffelov 1866 § 34.	

Kapitel V

Generelle Konfiskationsregler.

A. Straffelovens § 34.

§ 10. Konfiskationens Genstande	99
I. producta sceleris. — II. instrumenta sceleris. — III. res scelere quaesitae.	
§ 11. Konfiskationens Betingelser	118
I. Objektive Betingelser, indiceret ved Ordet Forbrydelse. A. Forsøg. B. Politiforseelser. C. Privat Paatale undergivne Delikter. D. Objektive Straffrihedsgrunde. — II. Subjektive Betingelser. A. Tilregnelighed. B. Tilregnelse. C. Hensigt. Motiv. — III. Indflydelsen af Strafophørsgrunde. A § 34, 1. Pkt. 1. Faktiske Hindringer. a. Død. b. Efterfølgende Utilregnelighed. c. Konfiskatet eksisterer ikke længere. 2. Eftergivelse. 3. Forældelse. B. § 34, 2. Pkt. 1. Faktiske Hindringer. a. Død. b. Efterfølgende Utilregnelighed. 2. Eftergivelse. 3. Forældelse.	
§ 12. Konfiskationens Betingelser (fortsat)	135
I. Dom. A. Selvstændig Konfiskationsforfølgning. B. Bødeforelæg. Bødevedtagelse. Advarsel. Vedtagelse af Konfiskation. C. Privat Straffesag. — II. Nødvendig i det Offentliges Interesse. — III. Ejerforholdet.	

V

	Side
§ 13. <i>Konfiskationens Virkning</i>	143
I. Romerretten. — II. Tysk Ret. — III. Dansk Ret. A. Politimæssig Konfiskation af farlige Ting. B. Pønal Konfiskation.	
§ 14. <i>Analogisk Anvendelse af § 34</i>	147

Kapitel VI.

Generelle Konfiskationsregler.

B. Fremmed Ret.

§ 15. <i>Tysk Ret</i>	150
I. RSTGB. § 40. — II. RSTGB. § 42. — III. Tillæg: Vorentwurf 1909. Gegenentwurf 1911. Entwurf 1913. Entwurf 1919. Amtlicher Entwurf 1925. Entwurf 1927.	
§ 16. <i>Fransk Ret</i>	163
I. Code pénal art. 11 jfr. 464. — II. Ingen almindelig Konfiskationshjemmel. — III. Konfiskationens Genstande. Corpus delicti-Begrebet. B. Les choses produites par le délit. C. instrumenta sceleris. — IV. Almindelige Regler.	
§ 17. <i>Andre Lovgivninger</i>	172
I. Belgien. — II. England. — III. Finland. — IV. Holland. — V. Italien. — VI. Norge. — VII. Rusland. — VIII. Schweiz. — IX. Sverige. — X. Tjekkoslavakiet. — XI. Ungarn. — XII. Østrig. — XIII. Oversigter: A.: De generelle Konfiskationsreglers Genstande. B.: Betingelser for Konfiskation af instrumenta og producta sceleris iflg. de generelle Konfiskationsbestemmelser.	

Kapitel VII.

Særregler.

§ 18. <i>Ulovlig Handel</i>	196
I. Varens Beskaffenhed. — II. Ulovlig Omløben med Varer.	
§ 19. <i>Ulovlig Udførsel</i>	206
§ 20. <i>Ulovlig Indførsel</i>	208
§ 21. <i>Ulovlig Indvinding af økonomisk Fordel</i>	209
§ 22. <i>Ulovligt Spil</i>	213

VI

	Side
§ 23. <i>Afgiftsdelikter</i>	216
I. Urigtigheder ved Varers Toldbehandling. A. Genstand. B. Formaal. C. Betingelser. D. Er Toldkonfiskation Straf? E. Regelen i Toldlovsbekg. 1928 § 48, 1. Stk., sidste Pkt. F. Processuelle Fremgangsmaade. G. Toldkonfiskationens Virkning. 1. Ejendomsrettens Overgang. 2. Hvorvidt medfører Toldkonfiskationen Bortfald af Underpanterrettigheder? Dommen i U. f. R. 1925 p. 598. a. Konfiskationens retlige Karakter. b. Lovens Formaal. c. Hensynet til Panthaveren. 3. Forholdet til andre begrænsede tinglige Rettigheder. — II. Andre Afgiftsdelikter.	
§ 24. <i>Brug af ulovlige Redskaber etc.</i>	247
I. Ulovlig Vægt og Maal. — II. Lov om det metriske System. — III. Ulovlige Fiskeredskaber. — IV. Ulovlig Fremstilling, Indehavelse eller Brug af forbudte Genstande.	
§ 25. <i>Indgreb i Enerettigheder</i>	251
I. Lovbud, der rammer instrumenta sceleris. A. Farlige Ting. B. Ufarlige Ting. — II. producta sceleris. — III. Res scelere quaesitae. — IV. Andre Genstande.	
§ 26. <i>Presseforseelser</i>	263
§ 27. <i>Singulære Regler</i>	264

Kapitel VIII.

§ 28. <i>Betragtninger de lege ferenda</i>	265
I. Generelle Konfiskationsregler. A. Straffelovens § 34. B. Almindelig Drøftelse de lege ferenda. 1. Bør der overhovedet opstilles generelle Konfiskationsbestemmelser? 2. Udformningen af de generelle Regler. a. Konfiskation under Hensyn til Konfiskatets i sig selv farlige Beskaffenhed. b. Konfiskation af andre Genstande. instrumenta sceleris. producta sceleris. res scelere quaesitae. Andre Genstande for Konfiskation. — II. Særregler.	

LITTERATURFORTEGNELSE

- Algreen-Ussing, T.:* Haandbog i den danske Kriminalret. Første Del. Tredie Udg. Kbhvn. 1841.
- v. *Amira:* Das Altnorwegische Vollstreckungsverfahren, 1874.
- Anderson, A. M.:* The Criminal Law of Scotland, Edinburg 1892.
- Betænkning afgiven af Kommissionen til at foretage et Gennemsyn af den alm. borgerlige Straffelovgivning,* Kbhvn. 1912. (K. U. I).
- Betænkning afgiven af Straffelovskommissionen af 9. November 1917,* Kbhvn. 1923. (K. U. II).
- Binding, Karl:* Handbuch des Strafrechts. Leipzig 1885.
- Botschaft des Bundesrates an die Bundesversammlung zum Entwurf eines schweizerischen Strafgesetzbuchs (vom 23. Juli 1918).*
- v. *Buri:* Zur Natur der Vermögensstrafen. Der Gerichtssaal. 30. Bd. 1878.
- Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen,* Kbhvn. 1895—1904.
- Dawson:* The Law of the Press, London 1927.
- Deuntzer, J. H.:* Kort Fremstilling af den danske Næringsret, 2. Udg., Kbhvn. 1890.
- Dochow:* Einziehung (i v. Holtzendorff's Rechtslexikon, 2. Udg. Leipzig 1875, I. Bd. p. 478 ff).
- Erläuternde Bemerkungen zum Vorentwurf eines österreichischen Strafgesetzbuches vom September 1909 und zum Vorentwurfe des Einführungsgesetzes.* Wien 1910 (citeret som Mot. til østrigsk Udk.)
- Foreløbigt Udkast til Lov om Forbrydelser.* Uden Trykkested eller Aarstal.
- Francke:* i Goltdammers Archiv Bd. 20, 1872.
- Frank, Reinhard:* Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, Leipzig 1897.
- Garçon:* Code pénal annoté, Paris 1901.

VIII

- Garraud*: Précis de droit criminel, Paris 1895 (5. Udg.) .
- Glücksman, Alfred*: Die Rechtskraft der strafprozessualen Entscheidung über Einziehung und Unbrauchbarmachung (i Strafrechtliche Abhandlungen, begründet von Hans Bennecke, Heft 15, Breslau 1898).
- Goldschmidt*: Strafen und verwandte Massregeln (i Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts, Allgemeiner Teil, IV Bd., Berlin 1908).
- Goldammer*: Ueber die Geltendmachung der Konfiskation in den Nachlass des Angeschuldigten, Goldammers Archiv, 9. Bd., 1861.
- Goos*: Nordisk Retsencyklopædi. Den nordiske Strafferet. Almindelig Del p. 170—71. Kbhvn. 1882.
- Goos*: Indledning til den danske Strafferet, Kbhvn. 1875.
- Goos*: Den danske Strafferets specielle Del I—III, Kbhvn. 1895—96.
- Grottenfelt, J.*: Kommentar till Strafflagen, Allmänna Delen, Helsingfors 1913.
- Grundtvig*: Kort Fremstilling af Forfatterretten, 2. Udg. ved K. Glahn, Kbhvn. 1918.
- Grünbaum, Josef*: Voraussetzungen der Unbrauchbarmachung im Reichsstrafgesetzbuche (§ 41) und den Spezialstrafgesetzen des Reichs (i Strafrechtliche Abhandlungen, begründet von Hans Bennecke, Heft 166, Breslau 1913).
- Grünhut*: Reform des Strafrechts, p. 174 ff. Berlin u. Leipzig 1926.
- Grüter, Emil*: Zur Lehre von der Einziehung mit besonderer Rücksicht auf schweizerisches Strafrecht. Göttingen 1895.
- Hafter, Ernst*: Lehrbuch des schweizerischen Strafrechts. Berlin 1926.
- Hagströmer, Johan*: Svensk Straffrätt, I. Uppsala 1901—1905.
- Hammarskjöld, Bo* i Tidsskrift for Retsvidenskab 1925 p. 115—124. 1926 p. 294—96.
- Heinze*: Die Strafe der Konfiskation nach den neueren Deutschen Gesetzgebungen, Goldammers Archiv, 5. Bd. 1857.
- Herschel, Johannes*: Die Rechtskraft der strafprozessualen Entscheidungen über Einziehung und Unbrauchbarmachung (i Strafrechtliche Abhandlungen, Heft 23, Breslau 1899).
- Jansson, Tuwe*: Tullstadga och Tullordning m. m., Stockholm 1928.
- Kenny*: Outlines of Criminal Law, 5. Udg. Cambridge 1913.
- Kohlrausch*: Reform des Strafrechts p. 3 ff., Berlin u. Leipzig 1926.
- Kolderup-Rosenvinge*: Grundrids af den danske Retshistorie, Kbhvn. 1860 (3. Oplag).

IX

- Kolderup-Rosenvinge*: Udvalg af gamle danske Domme, afsagte paa Kongens Retterting og paa Landsting, Kbhvn. 1842—1845.
- Kolderup-Rosenvinge*: Udvalg af gamle danske Love.
- Köbner, Otto*: Die Massregel der Einziehung nach dem Reichs-Strafgesetzbuche und der Nachdruckgesetzgebung, Berlin 1891.
- Lammasch, Heinrich*: Grundriss des Oesterreichischen Strafrechts, 5. Auflage (ved Theodor Rittler), Wien 1926.
- v. Liszt*: Lehrbuch des Deutschen Strafrechts. 25. Udg. ved Schmidt, Berlin u. Leipzig 1927.
- Luden*: Confiscation (i Weiskes Rechtslexikon, Leipzig 1840, II. Bd., p. 929 ff).
- Mangin*: Traité de l'action publique et de l'action civile en matière criminelle, 3. Udg. Paris 1876.
- Matzen*: Forelæsninger over den danske Retshistorie. Offentlig Ret. III Strafferet. Kbhvn. 1895.
- Mommsen*: Römisches Strafrecht, Leipzig 1899.
- Morin, Achille*: Répertoire . . . du droit criminel, I, Paris 1850.
- Motive zum Strafgesetzbuch für den Norddeutschen Bund*, 1870.
- Motiver til Udkast til Straffelov for Kongeriget Danmark*, Kbhvn. 1864.
- Møller, Axel*: Folkeretten i Fredstid og Krigstid, Kbhvn. 1925.
- Neumann*: Die Unbrauchbarmachung im § 41 des Reichsstrafgesetzbuchs. Breslau 1898.
- Nissen, Adolph*: Die Einziehung, Festgabe für Planck, Strassburg, 1887.
- Oetker*: Kriminelle und civile Haftung Dritter nach hessischen Rechtsquellen (i Juristische Festgaben für Rudolf von Jhering. Zum fünfzigjährigen Doktorjubiläum ihres früheren Mitgliedes gewidmet von der Rostocker Juristenfakultät am 6. Aug. 1892. Stuttgart 1892).
- Oetker*: Strafen und sichernde Massnahmen nach dem Vorentwurfe 1911.
- Oetker*: Die strafrechtliche Haftung des verantwortlichen Redakteurs, Stuttgart 1893.
- Rein, Wilhelm*: Das Criminalrecht der Römer, Leipzig 1844.
- Rigsdagstidende*: Tillæg A til Rigsdagstidendes 16. Ordentlige Samling 1864—65, Sp. 403 ff, 532, 1677 ff. Forhandlinger paa Folkethinget. 16. Ord. Samling 1864—65, Sp. 2209—88. Tillæg A til Rigsdagstidenden. Lovforslag. 17. ordentlige Samling 1865—66, Sp. 593 ff, 1229 ff. Forhandlinger paa Folkethinget 17. ordentlige Samling 1865—66, Sp. 924 f, 993, 1052 f (angaaende § 34,

1. Pkt.); Sp. 959 ff, 993 f, 1053, 2036 f, 2051 f, 2066 (angaaende § 34, 2. Pkt.); Sp. 2070.
- Roux, J. A.*: Cours de droit criminel français, 2. Udg., Paris 1927.
- Samling af Bestemmelser vedrørende Toldbehandling af Varer til Ind- og Udførsel samt Forsendelse mellem indenlandske Steder.* København 1925. Med senere Rettelsesblade.
- Schoetensack, August*: Der Konfiskationsprocess, Leipzig 1905.
- Schwartzkopf, Heinz*: Das Strafrecht Sowjetrusslands, Breslau 1929 (i Strafrechtliche Abhandlungen, begründet von Hans Bennecke, Heft 250).
- Seidelin, D. N. D.*: Undersøgelse, om og hvorvidt Pengestraffe stemme overeens med rigtige Lovgivningsprinciper (i Juridisk Maanedstidende, andet Bind, Kbhvn. 1802, p. 260—81, 442—476, 541—568).
- Serlachius*: Förslag till ny Strafflag. I Allmänna Delen.
- Statutes of practical utility, The.* By J. M. Lely.
- Stemann*: Den danske Retshistorie indtil Chr. V's Lov, København 1871.
- Stephen*: A Digest of the Criminal Law, 7. edition, London 1926.
- Stephen*: New Commentaries on the Laws of England, 14. edition, in four volumes, London 1903.
- Stoos*: Zur Natur der Vermögensstrafen. Bern 1878.
- Thwaites*: A Guide to Criminal Law & Procedure, 7. edition, London 1906
- Torp*: Betænkning angaaende de af den under 11. August 1905 nedsatte Straffelovskommission udarbejdede Forslag indeholdende Udkast til Love vedrørende den borgerlige Straffelovgivning med Motiver, Kbhvn. 1917 (T. U.)
- Torp*: Om Straffen, Kbhvn. 1894.
- Torp*: Den danske Strafferets almindelige Del. Nyt uforandret Optryk. Kbhvn. 1918.
- Torp*: Dansk Tingsret, 2. Udg. ved L. A. Grundtvig, Kbhvn. 1916.
- Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts*, Allg. Teil, IV. Bd., Berlin 1908.
- Verhandlungen der Expertenkommission über den Vorentwurf zu einem Schweizerischen Strafgesetzbuch*, I. Bd., Bern 1896.
- Vorberg*: Die Einziehung der Producte und Werkzeuge eines Delicts, ohne Unterschied ob sie dem Verurtheilten gehören oder nicht. Rostock 1895.
- Wahlberg*: Die Vermögensstrafen (i v. Holtzendorff's Handbuch des Deutschen Strafrechts, Berlin 1871, Bd. II, p. 512—22).

XI

Wahlberg: Die Polizeistrafen (ibid. p. 525—33).

Wilda: Das Strafrecht der Germanen, Halle 1842.

Weigert: Einziehung (Konfiskation) i Handwörterbuch der Rechtswissenschaft, udg. af Fritz Stier-Somlo og Alexander Elster, p. 221—224, Berlin u. Leipzig 1927.

Ørsted: Arkiv for Retsvidenskaben og dens Anvendelse. Tredje Deel. Kbhvn. 1826, p. 22—24, 97 ff, 109—112, Fjerde Deel, Kbhvn. 1827, p. 467 ff.

Yderligere Litteraturangivelser er angivet i Teksten. Forkortede Litteraturangivelser i denne henviser til foranstaaende Litteraturfortegnelse.

BENYTTEDE LOVUDGAVER

Jfr. endvidere Angivelser under de enkelte Lande i Oversigten i Kapitel VI.

Thorvald Boye og Arnet Olafsen: Almindelig borgerlig Straffelov, Kristiania 1903.

Collection complète des Lois, Décrets, Ordonnances et Règlements. Paris.

Frantz Dahl: Almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866. Femte gennemsete Udgave. Kbhvn. 1926.

Flensburg: Kommentar öfver Strafflagen, Stockholm 1907.

R. Frank: Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich. Leipzig 1897.

Garçon: Code Pénal. Paris 1901.

J. Grotenfelt: Kommentar till Strafflagen, Helsingfors 1913.

Francis Hagerup: Almindelig borgerlig Straffelov.

Tuwe Jansson: Tullstadga och Tullordning m. m., Stockholm 1928.

J. M. Lely: Statutes of practical utility.

Martinet et Dareste: Code penal Hongrois, Paris 1885.

H. Munch-Petersen: Retsplejelovene, 2. Udgave, Kbhvn. 1919.

Eyvind Orlík: Almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866, København 1902 og 1912.

J. Servais et E. Mechelynck: Codes Belges, Bruxelles 1926.

M. Stengleins Kommentar zu den strafrechtlichen Nebengesetzen des Deutschen Reiches. 5. Auflage. Bd. I. Berlin 1928.

Stephan: Strafgesetzbuch für das Königreich Italien, Berlin 1890.

V. Topsøe-Jensen: Dansk Lovregister, København 1928.

Wintgens: Code penal des Pays-Bas, Paris 1883.

XIII

DOMSSAMLINGER

Dalloz: Jurisprudence générale. Recueil périodique et critique.
Paris.

English Prize Cases, edited by E. S. Roscoe.

Entscheidungen des Reichsgerichts.

Højesteretstidende.

Lloyd's Reports of Prize Cases, edited by J. B. Aspinall.

Ugeskrift for Retsvæsen.

*

ANVENDTE FORKORTELSER

Betænkning afgiven af Kommissionen til at foretage et Gennem-
syn af den alm. borgerlige Straffelovgivning. Kbhvn. 1912:
K. U. I.

Betænkning afgiven af Straffelovskommissionen af 9. Novbr. 1917.
Kbhvn. 1923: *K. U. II.*

Torp: Betænkning ang. de af den under 11. Aug. 1905 nedsatte
Straffelovskommission udarbejdede Forslag etc.: *T. U.*

Code pénal: *C. p.*

Entscheidung des Reichsgerichts: *E.*

Højesterets Dom: *H. D.*

Højesteretstidende: *H. R. T.*

Kriminal- og Politirets Dom: *K. P. D.*

Reichs-Strafgesetzbuch: *RSTGB.* (ell. Strfgb.).

Ugeskrift for Retsvæsen: *U. f. R.* (ell. U.).

Vestre Landsrets Dom: *V. L. D.*

Østre Landsrets Dom: *Ø. L. D.*

FØRSTE AFSNIT

INDLEDNING

KAPITEL I

§ 1.

Begreb. Terminologi.

I. Konfiskation kan i videste Forstand defineres som: Forbrydelse af en Formue som Helhed eller af en Brøkdels af en Formue eller Forbrydelse af enkelte bestemte Formuegenstande eller »rettigheder eller disses Ækvivalent¹⁾).

Dette meget omfattende Begreb spaltes naturligt i en Række Underafdelinger, dels med Hensyn til Forholdsregelens Genstand, dels med Hensyn til dens Betingelser og Formaal:

1. Vore ældre Forfattere sonderer saaledes mellem paa den ene Side Tilfælde, »hvor hele Formuen eller en aliquot Del deraf berøves Personen«, og paa den anden Side de Tilfælde, »hvor en vis Formuerettighed, der ellers vilde tilkomme ham, eller en ham tilhørende Formuegenstand fratages ham«. De to Grupper sammenfattes under Betegnelsen »Formuestraffe« (i Modsætning til Bødestraffe), mens dens sidstnævnte Gruppe særskilt kaldes »Konfiskationsstraffe²⁾«. Hertil svarer i fransk Ret Sondringen mellem *la confiscation générale* og *la confiscation spéciale*³⁾. Kun

¹⁾ Udenfor Begrebet falder Fortabelse af Rettigheder af ikke formueretlig Beskaffenhed, f. Eks. Retten til at føre Motorkøretøj, jfr. andre Eksempler hos *Torp*, Alm. Del p. 10—11.

²⁾ *Ørsted* i Arkiv for Retsvidenskab 4. Bd. p. 467 ff. *T. Algreen-Ussing*, Haandbog i den danske Kriminalret p. 119 ff.

³⁾ *R. Garraud*, Précis de droit criminel p. 191, 270—72.

den sidstnævnte Konfiskationsform forekommer i nugældende dansk Ret, og kun til denne sigter i det følgende Ordet Konfiskation, medens den førstnævnte Form vil blive kaldt Formuekonfiskation.

2. Hvad angaar Betingelserne for Konfiskation, vil denne snart forudsætte en begaaet eller forsøgt Lovovertrædelse, snart kunne finde Sted uafhængigt heraf, saaledes de i Folkeretten hjemlede Konfiskationer af fjendtlige Handelskibe i Krigstilfælde⁴⁾, de af rent politimæssige Grunde dikterede Konfiskationer af visse almenfarlige Genstande, der ikke staar i Forbindelse med nogen Lovovertrædelse⁵⁾, samt den Forbrydelse af Formuegoder, der hviler paa privatretlig Aftale herom⁶⁾. I det følgende vil saadanne Konfiskationstilfælde kun blive behandlet, for saa vidt dette kan tjene til at belyse, hvad der er denne Afhandlings egentlige Genstand, nemlig Konfiskation i Anledning af begaaede Lovovertrædelser. Navnlig hvor det drejer sig om at bestemme dennes retlige Karakter, vil en Jævnførelse med den rent politimæssige, ingen aktuel Lovovertrædelse forudsættende, Konfiskation være paakrævet, idet de samme Elementer ofte indgaar i og begrundet begge Former for Konfiskation.

3. I Henseende til Formaalet for Konfiskation har især tyske Forfattere opstillet en Sondring mellem saakaldt pønalt, politimæssig og civilretlig Konfiskation, hvilke Begreber vil blive analyserede i Afsnittet om Konfiskationens retlige Karakter⁷⁾.

*

⁴⁾ *Axel Møller*: Folkeretten p. 205.

⁵⁾ Jfr. nedenfor p. 67 ff.

⁶⁾ Jfr. nedenfor p. 59 om *lex commissoria*.

⁷⁾ Jfr. om de i fransk Teori opstillede Sondringer mellem *confiscation réelle* og *confiscation personnelle* nedenfor p. 47, og om *confiscation indemnitaire* og *confiscation fiscale* nedenfor p. 172. Se om den af *v. Buri* anvendte Terminologi: »retlig Konfiskation« nedenfor p. 25.

Fællesmærket for de nævnte Underbegreber er Formuegenstandens Forbrydelse, det negative Forhold, at den, hvem Forholdsregelen rammer, ikke faar Ret til fortsat at eje eller besidde Genstanden. Hvad der derefter sker med Genstanden, om den tilfalder Staten, andre offentlige Kasser eller private til økonomisk Udnyttelse, eller om den tilintetgøres, er begrebsmæssig irrelevant, og Terminologien Konfiskation vil i det følgende blive anvendt, hvad enten Forholdsregelen har den ene eller den anden Karakter i denne Henseende, uden Hensyn til, at Ordet rent sprogligt kun peger paa Forbrydelse til Fordel for fiscus⁸⁾, ⁹⁾).

⁸⁾ confiscare lig fisco vindicari; jfr. herved *Nissen* pr. 103, nedenf. p. 28.

⁹⁾ Forfatterloven Nr. 72, 1—4—1912 §§ 16, 20, 32, 35 forandrer helt igennem den i Forfatterlov 189, 19—12—1902, samme Paragraffer, anvendte Terminologi: »konfiskeres og tilintetgøres« til »tilintetgøres«. Men efter det bemærkede er L. 1902's Sprogbrug den korrekte; den udtrykker rigtigt, 1) at Tingen berøves vedkommende (konfiskeres), 2) den giver en positiv Bestemmelse, om hvad der skal ske med den konfiskerede Ting (tilintetgøres). Jfr. ogsaa f. Eks. L. 151, 18—5—1906 om Fiskeri i Randers Fjord m. v. § 11: »konfiskere og i fornødent Fald at tilintetgøre« og L. 89, 31—3—1915 § 12 om Fiskeri i Randers Fjord m. v.: »konfiskere og tilintetgøre« jfr. tilsvarende L. 185, 1—5—1923 § 12. Omvendt ændrede Lov om Ferskvandsfiskeri Nr. 317, 2—6—1917 § 25 den tidligere Ferskvandsfiskerilov Nr. 63, 26—3—1898 § 11, der ligesom Lov Nr. 56, 5—4—1888 om Fiskeriet i Danmark § 58 foreskrev, at ulovlige Fiskeredskaber helt eller delvis vilde være at »konfiskere, til: »konfiskere og tilintetgøre«. I Forhold til Lovovertræderen er denne Ændring i og for sig overflødig; naar Tingen er konfiskeret, kan han intet indvende imod, at den tilintetgøres, selvom Loven intet foreskriver herom. Tilføjeisen maa opfattes som en instruktorsk Forskrift til de offentlige Myndigheder, der naturligt finder sin Plads ved Siden af Konfiskationsbestemmelsen.

Den omtalte Terminologiforandring i Forfatterloven begrundes, jfr. Rigsdagstidende 1909—10, Tillæg A, Sp. 3215—16, med at Ordet »konfiskeres« skulde være mindre korrekt, da den forurettede kun kan fordrø sig Sagerne udeliveredede mod at betale for dem, jfr. *Grundtvig*, Forfatterret II Udg. p. 164, Note 1. Men dette Moment har efter den i nærværende Afhandling fulgte Terminologi ingen Betydning, idet der i Ordet Konfiskation ikke indlægges andet eller mere end det, at Tingen berøves vedkommende uden Vederlag. Om den derefter tilintetgøres eller udleveres Trediemand mod eller uden Vederlag, er, som nævnt i Teksten, irrelevant.

II. I Klasse med Tilfælde, hvor Tingens Tilintetgørelse er foreskrevet, kan til en vis Grad stilles Tilfælde, hvor Loven anordner Tingens Ubrugbargørelse eller Uskadeliggørelse. Erkendes det essentielle i Konfiskationsbegrebet at være, at man berøver en Person det retlige og faktiske Herredømme over en bestemt Genstand, saaledes som den nu er, uden at man — som ved Ekspropriation — er forpligtet til at yde ham Erstatning derfor¹⁰⁾, vil ogsaa disse Tilfælde omfattes af Konfiskationsbegrebet¹¹⁾, idet da særligt fremhæves, at Konfiskationen her undertiden antager den mildere Form, at det efter Ubrugbargørelsen fremkomne Produkt, der muligvis endnu er af Formueværdi, overlades vedkommende Person¹²⁾, ¹³⁾.

¹⁰⁾ Jfr. f. Eks. *Grüter*: Zur Lehre der Einziehung mit besonderer Rücksicht auf schweizerisches Strafrecht, Göttingen 1895 p. 12: Die Uebertragung des verwirkten Rechts (Eigentums) auf den Fiskus oder sonst eine Person ist in Wahrheit eine unwesentliche Nebenseite der Verwirkung ... der echte juristische Kern liegt nur in der Aufhebung des bisherigen Rechts an der Sache.

Jfr. *Nissen*: Die Einziehung p. 95, nedenfor p. 26—27, *Stoos*, nedenfor p. 18, *Köbner* § 5.

¹¹⁾ Jfr. HD. i U. 1918, p. 721, nedenfor p. 264.

¹²⁾ *Anderledes v. Liszt*: Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, 25. Aufl. ved Schmidt, Berlin og Leipzig 1927, § 66 Note 19: »Die Unbrauchbarmachung unterscheidet sich von der Einziehung namentlich darin, dass sie nicht zu einem Eigentumserwerb durch den Fiskus führt, vielmehr das Eigentum an den (nun allerdings vernichteten) Gegenständen und Substanzresten unberührt lässt«.

Jfr. i samme Retning *Grünbaum* p. 22—23: »Einziehung ist Aneignung durch den Staat in Betreff der Gegenstände, die in Ausübung eines Strafanspruchs dem Privateigentum entzogen werden. Das juristische Kriterium der Unbrauchbarmachung gegenüber der Einziehung bildet nun gerade der Umstand, dass erstere keinen Eigentumsübergang auf den Fiskus bewirkt, eine Enteignung nur insoferne stattfinden kann, als die Unbrauchbarmachung vielleicht zur Zerstörung der Sache führt; andernfalls wird sie ja nach Beseitigung des gesetzwidrigen Charakters dem Eigentümer zurückgegeben.«

¹³⁾ Jfr. Forfatterl. Nr. 72, 1—4—1912: eller dog bringes i en saadan Form, at Misbrug af disse (Materialier brugelige til ulovlig Eltergørelse) ikke mere kan finde Sted. Derimod Saltvandsfiskerilov Nr. 109. 4—5—1907 § 51, nu Nr. 316 2—6—1917 § 56 (ulovligt Fiskeriredskab): konfiskere og gøre ubrugeligt til Fiskeri.

III. Selve Betegnelsen Konfiskation (konfiskere) forekommer kun undtagelsesvis i vor ældre Lovgivning, vistnok første Gang i Kristian 4's Reces af 1643. De almindeligt anvendte Udtryk i Byretterne og Lovgivningen før den Tid er at miste sit Gods, have Godset forbrudt, tabe Godset, Godsets Mistelse, Godsets Fortabelse, saaledes ogsaa i Gilde- og Lavsskraaerne, cf. dog Skraa for St. Knudsgilde i Malmø 7. Sept. 1256: *si quis frater confiscatus fuerit bonis suis*, der i den danske Oversættelse fra ca. 1350 gengives med Ordene: . . . om nogen Broder worder skøflet sit goeds aff kongens weigne . . .

I Danske Lov forekommer Betegnelsen Konfiskation kun enkelte Steder, jfr. i 1. 24. 2 og 3. 8. 1., iøvrigt bruges ogsaa her Udtrykkene, at Godset forbrydes eller fortabes etc. eller skal være Kongen hjemfalden etc.

Først i det 18. og 19. Aarhundredes Lovsprog bliver Forholdsregelens almindelige Benævnelse Konfiskation, dog at der hyppigt anvendes andre Betegnelser synonymt, navnlig »Forbrydelse« og deraf afledede Ord.

I Hovedlovbudet indenfor Emnet, Straffel. 1866 § 34, synes der at være tillagt Ordene »konfiskeret« og »være forbrudt« en forskellig Betydning, idet »Konfiskation« skulde være det mest retvisende Udtryk, hvor Forholdsregelen anvendes nærmest som Sikkerhedsforanstaltning uden Strafskyld hos Tingens Ejer som Betingelse, medens »Forbrydelse« (af et Formuegode) snarere skulde antyde Forholdsregelens Karakter af Straf¹⁴). Denne Sondring er

Har det konfiskerede derefter nogen Værdi, bortsælges det til Fordel for Statskassen.

¹⁴) En til andet Punktum i § 34 svarende Bestemmelse blev først foreslaaet indsat i Straffeloven under dennes Behandling i Rigsdagen, jfr. Rigsdagstidende, Forhandlinger paa Folketinget, 17. ord. Samling 1865—66, Sp. 919, jfr. Sp. 959 ff., oprindelig i følgende Form: »Det samme kan ske med Udbyttet af en Forbrydelse, naar og forsaavidt det ikke behøves til Erstatning for nogen Forurettet eller til Dækning af Sagens Omkostninger; Justitsministeriet bestemmer i saa-

ganske uden Holdepunkter i vor øvrige Lovgivning, hvor de to Udtryk findes benyttet i Flæng, og savner i det hele Begrundelse.

Vore nyere Straffelovsudkast og Forslag undgaar begge disse Terminologier og indfører i Stedet »Inddragelse« som Forholdsregelens Navn, jfr. det i tysk Ret almindeligt anvendte Udtryk »Einziehung«.

danne Tilfælde, hvorledes Beløbet skal anvendes.« Under 3. Behandling ændredes Punktumet til sin nuværende Ordlyd, navnlig under Indflydelse af *Klein*, l. c. Sp. 2036—37 (»I den første Del (af Paragrafen) er det korrekte og naturlige Udtryk, at Genstanden confiskeres; thi (!) det er ikke nogen Straf, hvorom der er Tale, men en Sikkerhedsforanstaltning, der træffes i det offentlige Interesse, men det, hvorom der maa blive Spørgsmaal med Hensyn til den vedtagne Tilføjning, er noget Andet, er Noget, der i Virkeligheden nærmer sig til Straf for Forbrydelse, nemlig, at Forbryderen ikke skal have Lov til at beholde og vinde Fordeel ved Noget, han har erhvervet ved en Forbrydelse. Derfor synes det ogsaa naturligt at bruge det Udtryk, vi subsidiært har foreslaaet under Nr. 9, nemlig at Udbyttet skal forbrydes . . .«)

KAPITEL II

§ 2.

Formuekonfiskation.

I romersk og gammel germansk Strafferet forekommer Formuens Konfiskation eller Forbrydelse i vidt Omfang¹⁾.

I. Oprindelig synes Formuekonfiskationen i Romerretten at have staaet i Forbindelse med en ved adskillige Forbrydelser indtrædende Fredløshedsstraf, *sacratio*²⁾. Allerede tidligt anvendes Formuekonfiskationen som en Skærpselse ved Dødsstraf³⁾. Cæsar føjede den som Bistraf til *lex Cornelia*, i det mindste for Halvdelen af Formuens Vedkommende⁴⁾, og fra denne Tid tager Anvendelsen af Formuekonfiskation betydeligt Opsving, idet den stiltiende anerkendes som Følge af efterhaanden alle Capitalstraffe, hvorved enten Livet, Friheden eller *Civitas* fortabtes⁵⁾ (l. 1 pr. D. de bon. damn., (48—20). Institutet for mildes atter ved en Forordning af Kejserne Theodosius og Valentinianus saaledes, at hvis den skyldige efterlader sig Børn eller Børnebørn, konfiskeres kun Halvdelen af Formuen, undtagen ved Majestætsforbrydelse, og Justi-

¹⁾ Jfr. *Wahlberg* i v. *Holtzendorff*: *Handbuch des deutschen Strafrechts*, Berlin 1871, II Bd. p. 512—13 om Formuekonfiskation i romersk og gammel tysk Ret.

²⁾ Jfr. *Wilhelm Rein*: *Das Criminalrecht der Römer* p. 35 jfr. 30.

³⁾ *Dochow* i von *Holtzendorff*'s *Rechtslexikon* I Bd. p. 478.

⁴⁾ Jfr. *Wilhelm Rein* l. c. p. 415.

⁵⁾ Jfr. *Wilhelm Rein* l. c. p. 916, *Luden* i *Weiskes Rechtslexikon*, II Bd. p. 929 ff.

nian ophæver næsten helt Formuekonfiskation til Fordel for fiscus, idet Formuen, bortset fra Majestætsforbrydelse, overlades Descendenter og Ascendenter indtil 3. Grad, ligesom Hustruens Rettigheder sikres (Nov. 134, Cap. 13)⁶⁾,⁷⁾.

II. I gammel germansk Ret var Inddragelse af hele Formuen i Regelen forbundet med Fredløshed, idet denne ikke blot omfattede den personlige, men ogsaa den formueretlige Eksistens⁸⁾. Kilderne bruger ligefrem det Udtryk, at Godset bliver »fredløst«. Dog undtages i Almindelighed den faste Ejendom. Ifølge de norske Retskilder skulde denne kun gaa tabt, naar Freden var forbrudt ved et saakaldt nipingsverk, hvortil imidlertid henregnedes de fleste særlig grove Misgerninger⁹⁾. Ogsaa den ældre svenske Ret foreskriver Konfiskation af baade rørlig og urørlig Formue som Følge af Fredløshed hidført ved Nidingsværk¹⁰⁾. I angelsaksisk og frankisk-tysk Ret medfører Fredløshed ligeledes Formuekonfiskation, uden at der tilsyneladende sondres mellem fast Ejendom og Løseøre¹¹⁾. I de noget yngre Retskilder indtræder en betydelig Formildelse. Saaledes forbrydes efter de yngre svenske Retskilder selv ved de groveste Misgerninger kun det rørlige Gods, og fra Norge haves en Forordning af Hakon Hakonarson (1217—1262), hvori bestemmes, at Kongen, skønt han er berettiget til at tiltage sig alt en Drabsmands Gods, dog kun vil tage en bestemt Bod. Hvad de

⁶⁾ *Luden* l. c.

⁷⁾ Eksempler paa Formuekonfiskation af bestemte Kvota forekommer i *lex Julia de vi privata* (1/3) og *lex Julia de adulteriis* (1/2), se l. l. pr. D. ad leg. Jul. de vi. priv. (48.7) og § 4 J. de publ. judic. (4. 18).

⁸⁾ Jfr. v. *Amira*: Das altnorwegische Vollstreckungsverfahren p. 106—36, *Wilda*: Das Strafrecht der Germanen p. 288—92, *Stemann*, Den danske Rets-historie p. 609 ff jfr. p. 623.

⁹⁾ *Wilda* l. c.

¹⁰⁾ *Wilda* l. c.

¹¹⁾ *Wilda* l. c.

danske Retskilder angaar, bliver ogsaa her kun aldeles undtagelsesvis tillige den faste Ejendom forbrudt¹²⁾.

Medens Fredløsheden i den ældste Ret altid som en Selvfølge medførte Formuens Forbrydelse til Kongen, var Udviklingen saaledes allerede tidligt gaaet i Retning af, at Formueforbrydelsen var blevet en Forholdsregel, der, som *Wilda* siger, snart i større, snart i ringere Omfang kunde være forbundet med Fredløsheden og vel ogsaa kunde udskilles fra Fredløsheden og idømmes som en selvstændig Straf.

III. I den danske Rigslovgivning efter Provinsiallovene forekommer hyppigt Formuekonfiskation, normalt saaledes, at kun vedkommendes Løsøre, Hovedlodden, forbrydes, dog at tillige fast Ejendom forbrydes ved crimen læsæ majestatis¹³⁾. Udviklingen efter Reformationen præges af en vis Ubestemthed med Hensyn til Straffen¹⁴⁾; der dømmes »i Kongens Naade og Unaade« etc. *Matzen* fremhæver, at »ogsaa den senere gjængse Straffebestemmelse, at Overtræderen skal straffes paa sin Formue eller yderste Formue hører ved sin oprindelige Ubestemthed herhen«.

I Danske Lov forekommer adskillige Bestemmelser om Formuekonfiskation¹⁵⁾. Normalt undtages faste Ejendomme, jfr. 1—24—12, cfr. dog dette Lovbud i Slutningen, jfr. 6—8—1. — Men efterhaanden rejste der sig stærk Kritik mod Formuekonfiskationen som Straffemiddel¹⁶⁾. Man fremhævede især Vanskeligheden ved at bestemme Forbryderens Formue tilstand, Umuligheden af at af-

¹²⁾ *Wilda* p. 291.

¹³⁾ *Henning Matzen*: Forelæsninger over den danske Rets historie, II Bd. p. 13 ff.

¹⁴⁾ *Henning Matzen* l. c. p. 32 ff.

¹⁵⁾ Jfr. den systematiske Opstilling hos *D. N. D. Seidelin* i *Juridisk Maanedstidende*, II Bd. 1802, p. 260—81, 442—76, 541—68.

¹⁶⁾ Jfr. *Seidelin* l. c. p. 264 ff.

passer Straffen efter Forbrydelsens Grovhed og Forbrydernes forskellige personlige Forfatning. Hertil kommer, at denne Straffeform i ganske særlig Grad rammer den uskyldige Familie¹⁷⁾, særlig naar den, som oftest var Tilfældet, var forbundet med Livsstraf for Forbryderen selv, og omvendt svigter Forholdsregelen helt overfor den formueløse Forbryder. Ved Forordningen af 24. Sept. 1824 afskaffedes helt denne Gruppe af Straffe og erstattedes af Frihedsstraffe i et nærmere bestemt Forhold (eller bortfaldt i visse Tilfælde uden videre)¹⁸⁾. I Norge var Boeslods Forbrydelse allerede tidligere afskaffet ved Lov af 25. Oktober 1815.

IV. De iøjnefaldende Ulemper og Urimeligheder, der knytter sig til den almindelige Formuekonfiskation, har ført til dens Afskaffelse i de vigtigste Retsforfatninger¹⁹⁾,

¹⁷⁾ Cfr. mod at tage Hensyn hertil *Seidelin* l. c. p. 278—79 (Noterne). I udenlandsk Litteratur fremhæves derimod dette Hensyn som afgørende, jfr. *Dochow* i von Holtzendorffs *Rechtslexikon* I Bd. p. 478 ff., *Luden* i Weiskes *Rechtslexikon* II Bd. p. 934 f, *Achille Morin: Répertoire du Droit criminel* I Bd. p. 548, *R. Garraud: Précis de droit criminel* p. 191. *Dochow* fremhæver l. c. til lige, at den almindelige Formuekonfiskation er farlig, idet den let misbruges i bevægede Tider, og citerer *Royer-Collard: les confiscations sont l'âme et le nerf des révolutions; apres avoir confisqué parceque l'on a condamné, on condamne pour confisquer.*

¹⁸⁾ Jfr. herom *Ørsted*, *Arkiv for Retsv.* 4. Bd. p. 467 ff., *Coll. Tid. for 1824* p. 563 ff. — Om de i Forbindelse med Boesloddens Forbydelse staaende Tvivls spørgsmål, se *Jur. Arkiv* Nr. 29, p. 2—26, hvortil *Ørsted* l. c. henviser.

¹⁹⁾ I *Frankrig* afskaffedes saaledes den almindelige Formuekonfiskation i 1790, genindførtes ved *Code pénal* af 1810 og ophævedes paany 1814. I *Preussen* forbødes den ved *Verf. 31. 1. 1850 Art. 10.* I *England* afskaffedes »forfeitures« for felony og treason ved the *Forfeiture Act. 1870* (33 og 34 *Vict. c. 23, s. 1.*): »From and after the passing of this act no confession, verdict, inquest, conviction, or judgment of or for any treason or felony or felo de se shall cause any attainder or corruption of blood, or any forfeiture or escheat; provided that nothing in this act shall affect the law of forfeiture consequent upon outlawry.« Jfr. *Stephen's Commentaries*, IV Bd. p. 9, p. 403—10. (Jfr. samme *Værk*, II Bd., Chapter XIV, om endnu forekommende Tilfælde af forfeiture, hvorved »the owner of lands, tenements, or hereditaments . . . loses all his interest therein, and they go to the party injured, as a recompense for the wrong which either he alone, or the public together with himself, hath sustained«, l. c. p. 260.

og i de nyere Straffelovsforslag er den som Regel sat udenfor Diskussion²⁰). Den er i nærværende Afhandling

nemlig 1. Forfeiture by alienation for an unlawful purpose; 2. Forfeiture by alienation of particular tenants; 3. Forfeiture by wrongful disclaimer; and 4. Forfeiture by breach of express condition). Som det vil ses af den citerede Forfeiture Act, bibeholdes forfeiture ved judgment of outlawry; men »such judgments are, in practice, obsolete. The last was in 1859.« (Kenny, Outlines of Criminal Law, Cambridge 1913, p. 488, Note 1 i. f.).

Hos Anderson, Criminal Law of Scotland, nævnes »Confiscation« of moveables« stadig som »punishment« for treason (p. 33), misprision of treason (p. 34) samt murder (p. 72).

²⁰) Herved mærkes dog, at Formuekonfiskationen i den nyeste Tid er genoptaget i enkelte Lovgivninger.

Saaledes genindfører fransk Lov af 14. Nov. 1918 for crimes et délits contre la sûreté de l'État den ved la charte 1814 art. 66 afskaffede Formuekonfiskation, jfr. Lovens art. 3: »Dans tous les cas où une condamnation est prononcée a raison de l'un des crimes énumérés par l'art. 1er de la présente loi, les juridictions compétentes prononceront la confiscation, au profit de la nation, de tous les biens présents et venir du condamné, meubles, immeubles, divis ou indivis, de quelque nature qu'ils soient.

Si le condamné est marié ou s'il a des enfants ou des ascendants, il sera procédé à la liquidation et au partage de ses biens conformément aux règles du droit commun. La quotité disponible seule sera vendue au profit de la nation. le reste des biens devenant la propriété des réservataires.

— — —
La confiscation générale demeurera grevée de toutes les dettes légitimes jusqu'à concurrence de la valeur des biens confisqués.«

Jfr. om Motiveringen Rapport de M. E. Flandin au Sénat (Collection complète des Lois, Décrets, 1918, p. 610 Note 1).

Jfr. herved Roux's Kommentar i Cours de droit criminel, 1927, p. 452—454.

I sovjetrussisk Strafferet spiller Formuekonfiskation en betydelig Rolle, jfr. Benny Levin i Nordisk Tidsskrift for Strafferet 1927 p. 41 ff. og (navnlig) Heinz Schwartzkopf: Das Strafrecht Sowjetruslands, Breslau 1929 (Strafrechtliche Abhandlungen, Heft 250) indeholdende Referat af den nye russiske Straffelovbog, der traadte i Kraft den 1. Januar 1927.

Ifølge Art. 20 i denne Lov gælder nemlig hel eller delvis Formuekonfiskation som »socialværende Forholdsregel«, dog at Forholdsregelen kun kan anvendes, naar dette er foreskrevet ved Bestemmelserne i Lovens specielle Del (Schwartzkopf p. 14), jfr. Lovens Art 23. Konfiskationen maa ikke udstrækkes til Arbejdsredskaber og nødvendige Husholdningsgenstande, og den skyldige og hans Familie skal beholde, hvad der svarer til Værdien af tre Maaneders middelstor Arbejdsfortjeneste. Det nødvendige Inventar kan kun konfiskeres, naar samtidig den paagældende Virksomhed forbydes. Staten hefter for vedkommendes Gæld

kun omtalt paa Grund af den Interesse, den frembyder ved Undersøgelsen af det endnu betydningsfulde Retsinstitut: Konfiskation af enkelte Genstande (og Rettigheder)²¹).

indenfor den forhaandenværende Formuemasse. Som bedst privilegerede gælder Lønfordringer (Schwartzkopf p. 17).

Formuekonfiskationen er navnlig anordnet, ofte obligatorisk, i følgende Tilfælde: ved kontrarevolutionære Forbrydelser (Art. 58), ved særlig farlige Forbrydelser mod Forvaltningsordningen (Art. 59). Misbrug af Statens Insignier (Art. 94), Ødelæggelse eller Beskadigelse af Statsejendom (Art. 79), Skatte- og Afgiftsbesvigelser (Art. 62 og Art. 63), Handel med forbudte Ting etc. (Art. 99), Fremstilling af alkoholiske Drikke i Salgsøjemed (Art. 101 og 102) og af narrotiske Midler (Art. 103), Vareaager (Art. 107), visse Embedsforbrydelser (Art. 116 og Art. 117), Overtrædelse af Reglerne om Kirkens Adskillelse fra Staten (Art. 123), en Række nærmere bestemte økonomiske Forbrydelser (Art. 129, 130, 131), Alfonseri og Rufferi (Art. 155), Røveri (Art. 167).

I *L i t a u e n* er Formuekonfiskation hjemlet i Tilfælde af Oprør, jfr. Bemærkningen herom i tysk Entwurf 1927, Anlage I p. 45.

²¹) Et Institut, der i sine praktiske Konsekvenser kan faa en vis Lighed med Formuekonfiskation, men som dog paa afgørende Punkter er væsensforskellig derfra, er det ved Retsplejelovens §§ 794 ff. jfr. § 1002, 2. Stk. hjemlede Beslag paa Sigtedes el. Domfældtes Formue, jfr. herom *H. Munch-Petersen*, *Den Danske Retspleje*, 2. Udg. V Bind p. 157 ff.

ANDET AFSNIT

KONFISKATION AF ENKELTE TING

KAPITEL III

KONFISKATIONENS RETLIGE KARAKTER

En Fremstilling og Vurdering af positiv Rets Regler om Konfiskation af enkelte Genstande kan ikke undgaa bestandig at maatte beskæftige sig med Spørgsmaalet om de anordnede Konfiskationers retlige Karakter. En almindelig teoretisk Analyse — til hvilken Enkeltundersøgelserne kan henvise — er derfor paakrævet som Grundlag for Drøftelsen af positiv Ret — omend det straks maa betones, at der ikke uden videre tør deduceres Resultater for den positive Lovfortolkning gennem Teoriens Konstruktioner vedrørende Konfiskationens Natur.

I nærværende Afsnit skal søges foretaget en saadan almindelig Analyse. Det vil herved vise sig, at der i Begrebet Konfiskation, saaledes som dette defineredes ovenfor p. 1, indeholdes flere hver for sig særprægede Retsinstituter. Uden en Opløsning af Fællesbegrebet ved særskilt Analyse af hver af disse indbyrdes forskellige Instituter, naas ingen Klarhed over Konfiskationens Væsen.

§ 3.

Tysk Litteratur.

Forinden der gaas over til den omtalte Undersøgelse for dansk Rets Vedkommede, skal fremhæves de vigtig-

ste af de i fremmed, navnlig tysk Retslitteratur fremsatte Anskuelser.

Det ældste Bidrag til Emnet indenfor tysk Teori hidrører, saa vidt ses, fra *Luden* (i Weiskes Rechtslexikon, Leipzig 1840, II Bd. p. 929 ff). Luden hævder, at Konfiskation af enkelte Ting snart er Straf, snart ikke Straf. Som Ikke-Straf forekommer Konfiskation dels 1) m. H. t. res extra commercium, saaledes forfalskede Mønter, forbudte Bøger, dels 2) m. H. t. instrumenta sceleris, hvor Formaalet med Konfiskationen er at hindre eller vanskeliggøre Gentagelse af Forbrydelsen; dog kan instrumenta sceleris ogsaa ifølge positiv Lovbestemmelse inddrages som Straf. Hvor Konfiskationen er Straf, gælder ifølge romerretlige Retskilder følgende Grundsætninger: 1) den kan kun ramme, hvad der tilhører den skyldige, jfr. 1. 11 § 2 D. de publican. (39,4); 2) fiscus erhverver tinglig Ret over Konfiskatet i Dommens Øjeblik; 3) Konfiskationen udelukkes ved Forbryderens Død før Domfældelsen. Undtagelse gøres ved Majestætsforbrydelse, hvor det afgørende Øjeblik er selve Forbrydelsens Begaaelse. Tilsyneladende gøres samme Undtagelse i 1. 2 D de accusationibus (48, 11) angaaende crimen repetundarum, men, siger Luden, her er i Virkeligheden Tale om Inddrivelse af det ved Forbrydelsen indvundne, en Inddrivelse, der skal kunne ske ogsaa efter den endnu ikke dømte Forbryders Død (1. 15 D. ad leg. Jul. pecul. (48. 13)). »Diese Wegnahme aber, welche dem Staate auch in Hinsicht des durch andere Verbrechen Gewonnenen zusteht (1. 9 D. de juri fisci (49. 14)), darf mit der Confiscation nicht verwechselt werden.« Det vil heraf ses, at Luden i Virkeligheden opstiller en Tredeling, omend han terminologisk udskyder den sidste Gruppe helt fra Konfiskationsbegrebet, og denne Tredeling er den samme, som senere ud-

formes og uddybes af *Stoos*, og som endnu er af Betydning for Konfiskationslæren.

Den første fyldigere Behandling af Emnet skyldes *Heinze* (jfr. *Golddammers Archiv* 5. Bd., 1857, p. 166—182). Ogsaa *Heinze* udskiller Romerrettens Regler i de samme tre Grupper: 1) som Straf (»*noxae vindicta*, jfr. 1. 131 pr. D. (50, 16)); 2) som rent civilretlig Foranstaltning, nemlig hvor Konfiskationen beror paa *fiscus'* Krav paa *scelere quaesitae*, til hvilke der ikke findes nogen berettiget; de herhenhørende Kilder støtter sig udelukkende paa den civilretlige Sætning: *turpia lucra extorqueri*¹⁾; selve *ratio legis* er her civilretlig; 3) endelig omtales (p. 168), at de nyeste af *Justinian* anordnede Konfiskationer har en rent politimæssig Karakter, jfr. saaledes Nov. 85. Den politimæssige Konfiskation adskiller sig ifølge *Heinze* fra Straffen ved ikke at forudsætte en »dem Betroffenen zur Last fallende kriminelle Verschuldung«.

Heinze beskæftiger sig iøvrigt hovedsagelig med tysk Ret. I Modsætning til Romerretten, der savnede et ledende Princip for Konfiskation af enkelte Ting, opstilles her almindeligt gældende Grunde for Konfiskation, saaledes først i Bayerns Lovgivning, der i de med Lovskraft udstedte Anmærkninger til Straffelovsbogen Art. 33 erklærer alle de Ting for Konfiskanda, hvor med en strafbar Handling er blevet begaaet. Samme Bestemmelse optages i Lovbøgerne for andre tyske Stater; overalt (undtagen i Hannover) anordnes Konfiskationen dog kun med Forbehold af Uskyldiges Ret. Heraf slutter *Heinze*, at Konfiskationen i disse Tilfælde er virkelig Straf. »Der Sinn der ganzen Anordnung springt sofort in die Augen. Es ist der Missbrauch der rechtlichen Herrschaft über die Sache,

¹⁾ Jfr. om denne Sætning nedenfor p. 19 f. 32.

ihre Anwendung oder ihr Hingeben als Mittel zu gesetzwidrigem Handeln, wodurch der Verlust des Eigentums, das ist eben jener Herrschaft, begründet und gerechtfertigt wird« (1. c. p. 170). Og, tilføjer Heinze, man har saaledes med Rette opgivet det usikre Kriterium, om Genstanden har en objektiv Farlighed eller dog er farlig i Forbryderens Haand. Nogen dybere Begrundelse for denne »Misbrugsteori«²⁾, som man maaske kunde kalde Heinzes Anskuelse, giver Forfatteren ikke. Han hæfter sig ensidigt ved det Forhold, at de paagældende Konfiskationsregler forbeholder Trediemands Ret og bygger herpaa sin Opfattelse af, at Konfiskationen er Straf for det tilregnelige Misbrug af Herredømmet over Tingen. Men en Udelukkelse af Konfiskation, naar Tingen tilhører en Trediemand, behøver ingenlunde at være Udtryk for en Strafpfattelse, idet Lovgiveren ogsaa — af Billighedshensyn — kan begrænse en politimæssigt begrundet Konfiskationsregel paa denne Maade³⁾. Og Heinze kommer slet ikke ind paa alle de Betragtninger, der taler imod at opfatte de af ham behandlede Konfiskationsregler som Straf. —

Af grundlæggende Betydning for Emnet er Stoos' Undersøgelse af Konfiskationens retlige Karakter, der indeholdes i Skriftet: Zur Natur der Vermögensstrafen (1878).

Som nævnt opløser ogsaa Stoos Begrebet i tre Underbegreber, den strafferetlige, politimæssige og civilretlige Konfiskation. Forud for denne Analyse gaar en Bestemmelse af Strafbegrebet (p. 114). Definitionen af Straf sammenfattes saaledes (p. 4): »Strafe ist die gegen den Schuldigen gerichtete, auf Afficirung seines Willens zielende Reaction⁴⁾ wegen seines Vergehens mittelst zwangsweiser

²⁾ Jfr. herved Grüter: Die Einziehung, omtalt nedenfor p. 40, Note 29.

³⁾ Jfr. f. Ex. nedenfor p. 257.

⁴⁾ Jfr. Torp, alm. Del p. 3.

Entziehung oder Minderung ihm zustehender Rechte«. Heraf udleder Stoos en Række Sætninger, alle betonende, at Straffen kun kan fuldbyrdes overfor »den willensfahigen Verurteilten«. Ud fra denne Præcisering af Strafbegrebet— der ifølge Stoos kun indeholder, hvad alle Straffeteorier anerkender — foretages nu en skarp Sondring (jfr. p. 20 ff) mellem Begreberne Bøde og Skadeserstatning, og mellem Konfiskationsstraf og politimæssig Inddragelse, hvilke Begreber ofte har været sammenblandet, hvad der er meget forkasteligt, da Strafferettens Grundsætninger i mange Henseender afviger fra dem, der gælder i Civil- og Politiretten, saaledes — jfr. stadig Stoos — navnlig med Hensyn til 1) Spørgsmaalet om Repræsentation med Hensyn til Formueydelsen, 2) Indflydelse af Død og 3) af Sindssygdом, jfr. herved Geyer's Kritik i Golddammers Archiv 1865, XIII p. 161 ff.

Medens vi ikke her skal gaa ind paa Forf.s Udviklinger angaaende Forholdet mellem Bøde og Skadeserstatning, bør vi give et Referat af Stoos' Analyse af Konfiskationens retlige Natur (p. 32—55), en Analyse, der er saa meget mere værdifuld, som Forfatteren med Hensyn til dette Spørgsmaal stod — som han selv fremhæver p. 32 Note 32 — »grundsätzlich auf neuem Boden« (se dog *Luden's* anførte Artikel).

Idet Stoos ved Politi forstaaer »die Sorge des Staats für das Gemeinwohl mittelst Ausübung seiner gebietenden und zwingenden Autorität«, erklærer han, at Konfiskationen har Karakter af »polizeiliche Massnahme«, naar Staten betjener sig af den »zur Sorge für das Gemeinwohl« (p. 33). Saadan Konfiskation finder Sted, naar det maa anses for almenfarligt, at Tingene fortsat 1) eksisterer eller forbliver i Omsætningen eller 2) hos bestemte Personer, jfr. nærmere om

Stoos' Sondring mellem absolut og relativt farlige Ting nedenfor p. 106 ff. M. H. til de absolut farlige Ting er Inddragelsen »nødvendig«, d. v. s. obligatorisk, og »absolut«, d. v. s. ikke knyttet til nogen Betingelse og uden Hensyn til Ejerens eller Besidderens Person, Stedet, hvor Tingen er, eller Tiden, hvornaar den viser sig almenfarlig. — Ved de kun relativt farlige Ting, hvor Konfiskationen ikke er en Betingelse for det almene Velfærd, men snarere en dette befordrende statslig Forholdsregel (p. 34), er Inddragelsen derimod »fakultativ« og »relativ«.

Den nødvendige og absolutte Konfiskations retlige Natur kan karakteriseres som »eine polizeiliche und unpersönliche Massnahme⁵⁾. Dens Formaal er i Statens Interesse at unddrage eller tilintetgøre en almenfarlig Ting (p. 36). Problemet om »Stellvertretung in der Sachleistung« — der har været omtvistet ved Bøder — opstaar slet ikke her. Hvis en bestemt Persons Formue formindskes gennem denne Konfiskation, er det et tilfældigt Faktum⁶⁾. Ogsaa derelinkverede eller Staten tilhørende Ting er underkastet denne Konfiskation. — Den af Konfiskationen ramte Persons Utilregnelighed er irrelevant. — Konfiskationen er uafhængig af kriminel Brøde.

Inddragelsen af relativt farlige Ting rammer saadanne Genstande, der har tjent — eller været bestemt til at tjene — som Middel eller Redskab til et Delikt, naar dette Delikt er blevet doløst begaaet eller forberedt, og forsaavidt Tingene paa Beslaglæggelsens Tid var underkastet Gerningsmandens eller en meddelagtigs faktiske Herredømme. Faren ligger i Muligheden for fremtidig Anvendelse til yderligere Delikter⁷⁾. Inddragelsen bør her,

⁵⁾ Jfr. det i fransk Teori opstillede Begreb: confiscation réelle, nedenfor p. 47.

⁶⁾ Jfr. ovenfor p. 4 (Note 10).

⁷⁾ Jfr. bl. a. Motiveringen for dansk Straffelovs § 34, 1. Pkt., nedenfor p. 120.

hvor Faren kun er relativ, være fakultativ. Den relative politimæssige Konfiskation forudsætter saaledes ifølge Stoos: 1) at Tingens Ihænder har ytret en forbryderisk Vilje;

2) at hans dolus har haft en vis Relation til den Ting, hvorover han raader, idet han har brugt den som eller bestemt den til Redskab for Forbrydelsen,

3) at der er en vis Sandsynlighed for, at den samme Person vil anvende Tingen paa ny til en lignende Forbrydelse.

Derimod er det ligegyldigt, om Tingen tilhører den Skyldige, da Faren for Misbrug af Tingen ikke ophæves derved, at der kun tilkommer Delinkventen det faktiske og ikke tillige det retlige Herredømme over Tingen (p. 41).

Da Faren ligger i vedkommendes Ihænderhævelse af Tingen, kan der her lige saa lidt som ved den absolutte Politikonfiskation være Tale om at afværge Konfiskationen ved, at en anden erlægger en tilsvarende Ting (Stellvertretung in der Sachleistung). — Derimod maa Ihænderhaverens Død eller Sindssygdом bevirke, at Inddragelsen undlades, da dennes ratio, Grunden til at frygte Gen-tagelse, bortfalder (forudsat at de Sindssyge uskadeliggøres).

P. 46 ff omtaler Stoos endelig den saakaldte civilretlige Konfiskation. Bortset fra Tilfælde, hvor en Forbrydelses Produkter eller indvundne Fordele inddrages af politimæssige eller pønale Grunde, kan Konfiskationen af saadanne Objekter støttes paa den almindeligt antagne Sætning, at hvor noget er modtaget eller erhvervet ob turpem vel injustam causam, og der ikke tilkommer Trediemand en Fordringsret dertil, da skal fiscus erholde dette turpe lucrums⁸⁾. Særlig Betydning faar denne Regel ved Besvi-gelser, der udspringer af strafbare Handlinger. »Es geht

⁸⁾ Jfr. ovenfor p. 15, nedenfor p. 32.

der Rechtsidee in der That zuwider, dass jemand sich durch Delikt bereichert« (p. 48). Forholdsregelen gaar her ikke alene ud paa Inddragelse af en bestemt species, men evt. paa dennes Ækvivalent. Paa denne civilretlige Konfiskation anvendes helt igennem civilretlige Grundsætninger, saaledes hindrer den skyldiges Død eller Sindsygdом ikke Inddragelse af turpia lucra.

Til Oversigt over de af Stoos' opstillede Sondringer og de Regler, der efter hans Opfattelse rationelt bør opstilles for hver Gruppe, hidsættes omstaaende Skema, hvori er søgt sammenarbejdet, hvad der udtrykkeligt eller indirekte fremgaar som Stoos' Opfattelse af det rationelle. Enkelte Steder er dog tilføjet Stoos' Bemærkninger om lex lata. Bemærkningerne i Rubriken om civilretlig Konfiskation er navnlig udledet af Forf.s Udtalelse om, at de civilretlige Grundsætninger helt igennem maa gælde paa denne Konfiskationsform.

*

Som fremhævet er den af Stoos givne Analyse udelukkende baseret paa Sagens Natur, idet Stoos ud fra de antagne Formaal for hver enkelt Konfiskationsform deducerer de Regler, der rationelt bør gælde for hver Form især. Kun til Belysning af sine Theser kommer Forfatteren ind paa positiv tysk Ret (l. c. p. 49—55) og antager her, at R. St. G. B. §§ 40—41, jfr. 42 er Politiforholdsregler, navnlig under Hensyn til, at det i § 42-Tilfældet er udelukket at bevirke en Reaktion mod den skyldiges Vilje. At § 40 indskrænker Konfiskationen til Ting, der tilhører Gerningsmanden eller meddelagtige, forklares — ud fra dette Synspunkt — som sket »aus Schonung für die wohlerworbenen Rechte nicht schuldiger Personen« (p. 51), eller ved, at der dog, trods § 42, har foresvævet Lovs

Absolut, nødvendig Politikonfiskation	Relativ, fakultativ Politikonfiskation	Pønal Konfiskation	Civilretlig Konfiskation
1. Formaal: At rense Omsætningen for almenfarlige Ting.	Formaal: At afværge Gentagelse af For- bryderens Misbrug af Tingen.	Formaal: Reaktion mod den skyldiges Vilje.	Formaal: At haandhæve fiscus' civilret- lige Krav paa turpe lucrum, som ingen har retligt Krav paa.
2. Angaar kun almenfarlige Ting.	Angaar kun Genstande, der i Forbryderens Haand udgør en Fare for Misbrug.	Angaar i og for sig (begrebs- mæssigt) enhver Genstand; men efter positiv Ret rammer den pønale Konfiskation dog fortrinsvis de samme Genstan- de som den relative Politikon- fiskation, da netop disse Ting er bedst egnede til pønal Kon- fiskation. — p. 46 indskrænker Stoos ligefrem Begrebet pønal Konfiskation til relativt farlige Ting.	Angaar det ulovligt erhve- vede Udbytte, uden Hensyn til, hvori dette bestaar.
3. Irrelevant, hvem Tingen til- hører.	Irrelevant, hvem Tingen til- hører.	Betingelse, at Tingen tilhører den skyldige.	Betingelse, at Trediemand ikke har retligt Krav paa Udbyttet.

Absolut, nødvendig Politikonfiskation	Relativ, fakultativ Politikonfiskation	Pønalt Konfiskation	Civilretlig Konfiskation
4. Substitution af anden species begrebmæssig udelukket.	Substitution af anden species begrebmæssig udelukket.	Substitution a priori: tilstedelig, men Lovgiveren maa dog antages ved Valget af den bestemte Genstand fremfor en Formueværdi at have set en særlig stærk Reaktion mod den skyldiges Vilje heri — og vil derfor dog ikke tillade Substitution.	Substitution af tilsvarende Værdier tilstedelig.
5. Forudsætter ingen Brøde (omend almentfarlige Ting/sakfisk oftest skabes ved Delikt).	Forudsætter en forsættelig Brøde (som Indicium for Faren).	Forudsætter Brøde (som al Straf).	Forudsætter Brøde (turpe lurcum).
6. Uden Hensyn til Tilregnelighed.	Efterfølgende Utilregnelighed hindrer Konfiskationen, da Faren for Misbrug ophører, naar Utilregneligheden konstateres (Internerne etc.).	Kun overfor den tilregnelige skyldige.	Efterfølgende Utilregnelighed kan ikke hindre Konfiskationen.

Absolut, nødvendig Politikonsfiskation	Relativ, fakultativ Politikonsfiskation	Pœnal Konsfiskation	Civilretlig Konsfiskation
7. Kan ske overfor enhver Besidder.	Kan kun ske overfor den Besidder, der har begaaet en (for sætlig) Lovovertrædelse.	Kun mod den Ejer af Tingen, der er kendt skyldig i en Lovs overtrædelse.	Kravet haves mod den skyldige, dennes Bo og ansvarlige Arvinger.
8. Repræsentation udelukket, da enhver species af denne Art maa konfiskeres.	Repræsentation udelukket, da Tingen var farlig netop i Overtræderens Haand.	Repræsentation udelukket som ved al Straf.	Repræsentation kan ikke være udelukket.
9. Besidders eller Ejers Død irrelevant.	Besidders Død hindrer Konsfiskationen, da Faren for Misbrug ophører, Ejers Død irrelevant.	Besidders Død irrelevant, Ejers Død hindrer Konsfiskationen, da Viljen ikke længere kan afleveres.	Den skyldiges Død har ingen anden Virkning end i Relation til civilretlige Krav i Almindelighed.
10. Obligatorisk.	Fakultativ.		

giveren »pönale Intentionen«. Politimæssigt bestemt er ogsaa Konfiskationerne i R. St. G. B. §§ 152 og 295, medens § 335 indeholder en civilretlig Konfiskation (p. 54).

Stoos' Betragtninger over Sagens Natur er dog formentlig paa flere Punkter uholdbare. Dette vil vi søge nærmere at godtgøre nedenfor^{o)}. Her skal blot fremhæves, at selve Grundlaget for de opstillede Regler, nemlig den ensidige Betonning af Straffens Formaal som Reaktion mod den skyldiges Vilje, i Modsætning til Politiforholdsregelens præventive Formaal, sikkert ikke kan opretholdes. Og bortset fra Udgangspunktets Uholdbarhed maa det navnlig fremhæves, at der rationelt ikke opnaas nogen Sikring af Betydning ved at fratage den skyldige de saakaldte relativt farlige Ting, hvorfor en Konfiskation af disse i Virkeligheden ikke efter Sagens Natur lader sig begrunde alene ud fra præventive Synspunkter.

Stoos' Skrift gav Anledning til en samme Aar (1878) fremkommet Afhandling af v. Buri (Der Gerichtssaal, 30. Bd. 1878 p. 241—270).

v. Buri hævder heri, at Stoos har tillagt »Politiet« for vide Opgaver i Forhold til dets Competence, idet det navnlig ikke kan være en politimæssig Opgave at bedømme, om Besidderens Person i Relation til Tingen lader befrygte Misbrug af denne (p. 248), da heri ligger Bedømmelsen af en »Schuld«. Politimæssig er Konfiskationen kun — hvad enten den udøves af Politiet eller af Dommeren i Forbindelse med Sagens Behandling —, naar den angaar en Genstand, der »absolut das gemeine Wohl gefährdet oder doch wenigstens diese öffentliche Gefahr besteht, im Falle der Gegenstand unter besonderen, nicht individuellen, Verhältnissen angetroffen wird«; endvidere kan herreløse Ting, der frembryder en vis Fare, konfis-

^{o)} p. 267.

keres politimæssigt. Hvis Tingen derimod kun er farlig i en bestemt Persons Haand, kan Politiet kun optræde forhindrende, f. Eks. fratage en Dreng et ladt Gevær, naar han leger dermed paa offentlig Gade, men maa i saa Fald tilbagelevere det til Forældrene¹⁰⁾.

Hvor Konfiskationen gaar ud over disse Grænser, kan den kun betragtes som Straf, idet den, som enhver anden Straf, forudsætter en forud stedfunden Brøde (p. 249). Hvis man nu ogsaa ved denne »retlige« (modsat politimæssige) Konfiskation lader det Synspunkt være afgørende, at Tingen maa inddrages, fordi det een gang skete Misbrug lader frygte et nyt, saa vilde der heri ligge en ejendommelig Udvidelse af det strafferetlige Princip, at man kun tør straffe for, hvad vedkommende virkelig har gjort. Men en saadan Udvidelse er i Virkeligheden »wenig zutreffend«: »wie wenig sie Bürgschaft dafür leistet, dass nicht der Verbrecher in Zukunft seine strafbare That wiederhole, ergibt sich aus der Erwägung, dass die Neigung und Fähigkeit zum Verbrechen nur ausnahmsweise an den Besitz eines bestimmten als Werkzeug tauglichen Gegenstandes geknüpft sein wird...« (p. 250)¹¹⁾. Men naar man saaledes ikke kan fastholde Synspunktet: Sikkerhedsstilling for Fremtiden for den retlige Konfiskation, saa træder dens Karakter af ren Straf saa meget prægnantere frem. Paa denne Straf maa rent strafferetlige Grundsætninger komme til Anvendelse (p. 251). Dog er der en Mulighed for at opgive Strafsynspunktet, idet man da gaar ud fra, »dass dem Fiscus aus der criminell schuldvollen Begangenschaft ein civiles Recht auf die instrumenta und quaesita sceleris erwachse, welches zu seiner Realisirung lediglich der Feststellung der Schuld des Thäters bedürfe...«; i saa Fald

¹⁰⁾ Jfr. nedenfor p. 70 f.

¹¹⁾ Jfr. nedenfor p. 267.

bør civilretlige Grundsætninger komme til Anvendelse¹²⁾. Et af de to Alternativer maa vælges. —

M. H. til positiv Ret antager v. Buri i Overenstemmelse med sine Udviklinger, at R. St. G. B. § 40 hviler paa et Straffesynspunkt. At Loven ikke hjemler Strafforvandling viser imidlertid, at Fuldbyrnelsen¹³⁾ er præget af civilretlige — eller politiretlige — Synspunkter.

Overfor Buris almindelige Betragtninger maa det fremhæves, at hans Polemik mod Stoos' »politimæssige Konfiskation« tilsyneladende hviler paa en forskellig Terminologi; Buris kategoriske Fastslaaen af, at Konfiskationen er »Straf« ikke »Politiforholdsregel«, naar den forudsætter en begaaet Brøde, er utvivlsomt logisk uangribelig ud fra Forfatterens Definitioner af disse Begreber, men en virkelig Kritik af Stoos eller andre, der maatte gaa ud fra afvigende Forudsætninger indeholdes ikke heri. En frugtbar Diskussion kan ikke optages paa dette Grundlag. Derimod bør det fremhæves som værdifuldt, hvad Buri udtaler om det i og for sig irrationelle i at ville skabe Prævention gennem Borttagelse af Forbryderens Redskaber, ligesom Afhandlingen ogsaa indeholder en Række andre reale Betragtninger, som vi vil komme tilbage til i det følgende¹⁴⁾.

Uden direkte Polemik mod andre Forfattere fremtræder det næste selvstændige Bidrag til Emnet, nemlig *Adolph Nissen's* Afhandling: Die Einziehung (i Festgabe für Planck, Strassburg 1887).

Nissen tager som Udgangspunkt Politiets Virksomhed: Politimyndighederne har til alle Tider lagt Beslag paa alle Sager, der paa en eller anden Maade hang sammen med strafbare Handlinger, navnlig for at skaffe Bevismidler. De har tillige frataget Besidderne almenfar-

¹²⁾ Jfr. nedenfor p. 59 ff.

¹³⁾ Jfr. nedenfor p. 61.

¹⁴⁾ Jfr. nedenfor p. 267.

lige Ting, efter Omstændighederne tilintetgjort dem eller opbevaret dem. De har beslaglagt Ting, der tjente til Forstyrrelse af den offentlige Orden. De har taget Ting i Besiddelse, der ellers var udsat for at tilegnes af uberettigede¹⁵⁾.

Naar Politiet i saadanne Tilfælde nægtede Tilbagelevering af Tingen, fortsætter Nissen (p. 88), »dann lag Einziehung vor, das heisst die provisorische Wegnahme, wie sie in der Beschlagnahme enthalten ist, wurde in eine endgültige verwandelt« (udh. af mig). I Overensstemmelse hermed defineres Einziehung (p. 89) som »die endgültige Wegnahme einer Sache durch die Verwaltungsbehörde ...«, jfr. p. 92, hvor Konfiskationen karakteriseres som »verwaltungsrechtlicher Akt«¹⁶⁾.

Hvad der har ført til at blande Dommeren ind i dette, er let at se; det er sket for at begrænse Politiets Magtsfære, til Garanti for Privatformuen¹⁷⁾. I fransk Ret kræver nu ethvert Indgreb i den enkelte Borgers Retssfære uvægerligt Lovhjemmel¹⁸⁾; men i tysk Ret bestaar stadig Politiets Konfiskationsbeføjelse (p. 90). Ud fra det hævdede forvaltningsretlige Synspunkt opstiller Nissen en Række Regler: »Die Polizei kennt keine Verjährung« (p. 91); »der verwaltungsrechtliche Akt ist von Anfang an gegen eine Sache gerichtet, er ist daher vom Leben einer bestimmten Person völlig unabhängig« (p. 92); »... die Wirkung der Einziehung (wird) sich auch nur darin zeigen, dass ein Gegenstand der thatsächlichen Macht, der via facti der Staatsgewalt unterworfen wird ...«, hvad Statsmagten maatte ville gøre med denne Ting kan ikke

¹⁵⁾ Jfr. nedenfor p. 69 ff.

¹⁶⁾ Herved kan jævnføres *Poul Andersen: Ugyldige Forvaltningsakter*, Kbhvn. 1924, p. 64, jfr. p. 26 om Umuligheden af at drage nogen egentlig materiel Grænse mellem Forvaltningens og Domstolenes Virksomhedsomraader.

¹⁷⁾ Jfr. nedenfor p. 68.

¹⁸⁾ Jfr. nedenfor p. 164 f.

udledes af Begrebet (»Einziehung« var jo blot »die endgültige Wegnahme...«), »das alles sind Fragen des innern Verwaltungsdienstes« (p. 95); »die Einziehung kennt kein Eingehen auf das Interesse oder den Wert der Sache« (p. 103) (Forf. opstiller her en — ikke almindelig anvendt — Terminologiforskel mellem »Einziehung« og »Konfiskation«, idet sidstnævnte Udtryk i Modsætning til førstnævnte skal have bevaret »seine Fähigkeit, den Erwerb des Staates zu bezeichnen«).

Det fremstillede Einziehungsbegreb fremtræder saaledes som en Enheds-Konstruktion: en forvaltningsmæssig, nærmere bestemt politimæssig Foranstaltning, paa hvilken forvaltningsretlige, specielt politiretlige Synspunkter alene kommer til Anvendelse.

Nissen er dog klar over, at ikke alt, hvad der efter almindelig — ogsaa tysk juridisk — Sprogbrug kaldes Einziehung (eller Konfiskation), kan passes ind under den givne Bestemmelse. Han opstiller da ogsaa ved Siden af — eller snarere i Modsætning til — den nu definerede »Einziehung« en Gruppe af Tilfælde, som han samler under Terminologien *Anfall*, jfr. p. 113.

Denne Gruppe har sin Forløber i det romerretlige Institut *commissum*, jfr. p. 108, den Forbrydelse af Formuegoder til Staten (eller undtagelsesvis andre), der fandt Sted i en Række Tilfælde som Følge af de Grænser, Romerretten satte for Formuerettighederne, jfr. eksempelvis 1. un § 1 C. de raptu virg. 9, 13; 1. 18 C. de decur. 10, 31; 1. 32 § 28 de donat. 24, 1; 1. 3 C. de nautico 4, 33; 1. 11 § 2 D. de public. 39, 4 (udh. af mig); 1. 1, 2 C. de navibus 11, 3; 1. 7 C. de fabricens. 11, 9; 1. 2 C. de commerciis, 4, 63; 1. 4. C. de vestib. 11, 8; 1. 1 C. de fundis 11, 66; 1. 1 pr. C. de desertor 12, 46; 1. 1 C. de aquaeductu 11, 42; 1. 4 C. de jure reip. 11, 29; 1. 43 de jure fisci 49, 14; 1. 46 pr. de jure fisci 49, 14. Den i alle disse Tilfælde stedfin-

dende Forbrydelse af Goder (Commissum) karakteriserer Nissen saaledes (p. 108): »Dieselbe führt demnach Vermögenbestandteile Privaten zu, oder sie dient dem Staat zur Hinderung von Vorgängen, die ihm zwar unerlaubt aber doch nicht wichtig genug erscheinen um ihnen mit öffentlicher Strafe entgegen zu treten« (udh. af mig). Nissen opfatter saaledes ikke commissum som et Strafinstitut; af de følgende Udviklinger fremgaar det, at han derimod vil henføre hele den ikkepolitimæssige Inddragelse til Privatretten, saaledes ikke blot commissum, der endog kan baseres paa en privat Aftale (lex commissoria), og som angaar »Thatbestände strafrechtlich indifferenten Charakters« (p. 108—09), men ogsaa »Gegenstände, die mit einem Delikt zusammenhängen«, der frembyder lignende Synspunkter som commissum. Under sidstnævnte noget ubestemt Betegnelse synes Nissen at ville medtage alle konfiskable Genstande undtagen netop de farlige Genstande, som Politiet ifølge dets begrebsmæssige Opgave bør beslaglægge.

Gruppen omfatter saaledes først og fremmest scelere quaesitae (p. 109). Her viser Sammenhængen med commissum sig: »Die scelere quaesitae (l. 9 de jure fisci 49, 14; l. 12 de falsis 48, 10) sind dem gleichen Schicksal verfallen, wie die turpiter quaesitae (udh. af mig); zu allen Zeiten wird man den Dieb nicht im Besitz der gestohlenen Sache gelassen haben ...« (p. 109). Nissen fremhæver dog ogsaa en anden Kilde til denne »privatretlige« Konfiskationsgruppe end commissum-Institutet. Fra ældgammel Tid har der hersket en vis Afsky for Ting og Dyr, som staar i Forbindelse med Draabet af et Menneske, jfr. Romerrettens Sætning: noxa caput sequitur og Processerne mod Dyr. Mest udpræget viser denne Tankegang sig i engelsk Rets Regler om Deo-

d a n d. Træet, Brønden, Vognen, Vognhjulet, Dyret, Mordvaabnet, Skibet o. s. v. er Deodand, saasnart et Menneske omkommer i, paa eller ved denne Ting. Den hjemfalder da til Øvrigheden, der aabenbart skal benytte den som Bod til Gud velbehagelige Formaal. (Deodand-Reglerne ophævedes først helt under Dronning Victoria ($18\frac{1}{8}$ 1846)¹⁹).

Men ogsaa bortset fra England faar hele dette »Verwirkungs«-institut et overordentligt Omfang. De Tider er ikke fjerne, siger Nissen, da Staten borttog alle Ting, der stod i Forbindelse med en Forbrydelse, under Navn af *corpus delicti*, jfr. Beccaria's Udtalelse (§ 40): »die Verbrechen der Unterthanen sind das Erbteil der Fürsten.« Først det konstitutionelle Monarki med dets ordnede Finansvæsen har afsvækket den fiskale Interesse, der var forbundet med den vidtstrakte Verwirkung, og derigennem er denne blevet indskrænket.

Nu som før er der — ifølge Nissen — Tale om et privatretligt Krav til Fordel for Statskassen. Dette Krav

¹⁹) Om Deodand-Institutet jfr. nærmere *Stephen's Commentaries*, Vol. II p. 542—43:

»Any personal chattel which was the immediate and accidental occasion of the death of any reasonable creature was called a *deodand*, or thing which should be given to God, as a sort of expiation for the unwitting offence. Where a thing not in motion was the cause of a man's death, that part only which was the immediate cause was forfeited; but whenever the thing was in motion, not only that part which immediately gave the wound but all things which moved with it and helped to make the wound more dangerous, were included in the forfeiture. It mattered not whether the owner were concerned in the killing or not; for if A killed B with the sword of C, the sword was forfeited as an accused thing«

Deodand-Institutet afskaffedes, som nævnt, formelt ved 9 & 10 Vict. (1846) s. 62, men det var allerede forinden stærkt afsvækket i Praxis. Jfr. Stephen l. c. (»But no thing being a *deodand*, unless it were presented as such by the jury, juries very frequently took upon themselves to mitigate these forfeitures, by finding only some trifling thing, or part of an entire thing, to have been the occasion of the death; and although such finding of the jury may have been hardly warrantable by law, the Cour, in general, refused to interfere.«).

vilde i og for sig være at gøre gældende civilprocessuelt. — »Aber wo die einschlagenden Thatsachen zugleich den Thatbestand eines Delikts im Sinn des Strafrechts bilden, da liegt es nahe, die privatrechtliche Wirkung gleichzeitig mit der Straftat feststellen zu lassen« (p. 110) (udh. af mig). —

Naar bortses fra de væsentlige Terminologiejendommeligheder, navnlig den snævrere Forstaaelse af Ordet Einziehung, der præger Nissens Afhandling, men som er uden større Interesse for Spørgsmaalet om Konfiskationens retlige Karakter, bliver Kvintessensen af Forf.s Fremstilling, at han helt nægter den pønale Konfiskations Eksistens: Konfiskationen er enten en Politiforanstaltning, en Forvaltningsakt, der i og for sig ingen Lovhjemmel kræver (Einziehung) — eller den tilhører Privatretten (Anfall). For denne Anskuelse har Nissen dog paa ingen Maade givet nogen fyldestgørende Argumentation²⁰). Han fremhæver ganske vist (p. 85), at efter gældende tysk Straffelovs Konfiskationsbestemmelser (§ 40—42) »mangler alle om Straf mindende Regler«: Forholdet til andre Straffe, Forvandling, Kumulation, Absorption, Fuldbyrðelse, Forældelse, Habilitet, Dødens Virkning. Der tages intet Hensyn til Skyldens Intensitet den objektive Forfølgning strider mod Strafbegrebet, Konfiskationen kan endog udtales trods Frifindelse i Hovedsagen. — Men hermed er dog intet bevist om Konfiskation i Almindelighed, og en Undersøgelse af positiv Lov iøvrigt har Nissen ikke givet: Hans Betragtninger er bygget deduktivt op fra de to Udgangspunkter: Begrebet Politi og Romerrettens commissum, og hertil er føjet nogle historiske Bemærkninger om corpus delicti, men hele denne Udvikling har, omend den frembyder megen Interesse,

²⁰) Jfr. kritiske Bemærkninger overfor Nissens Udviklinger hos *Herschel* p. 16—18.

en saa springende og lidet udtømmende Karakter, at den snarere maa opfattes som givende en Række Bidrag til Opstillingen af en Teori om Konfiskationens Begreb, end selv at udgøre en klart argumenteret Opfattelse. —

Fremragende ved sin Klarhed er derimod et lille Skrift af *Otto Köbner*: Die Massregel der Einziehung nach dem Reichsstrafgesetzbuche und der Nachdrucksgesetzgebung (1891). Köbner giver her en Analyse og Fortolkning af R. St. G. B. §§ 40—42 og Loven om Eftertryk af 11—6 1870. Ligesom Nissen forkaster han Strafsynspunktet for Konfiskation. Opfylder dette Retsmiddel de Fordringer, der maa stilles til et Straffemiddel, spørger han. Svaret er Nej, thi 1) det staar ikke i Forhold til Forbrydelsens Grovhed, 2) det er ligegyldigt for dets Anvendelse, om der kun foreligger Forsøg eller fuldbyrdet Forbrydelse, 3) ligesaa, om der kun foreligger Meddelagtighed; ja endog uskyldige Trediemænd kan rammes, 4) de personlige Formuesforhold er ligegyldige (p. 4—5).

Men har den tyske Straffelov og Eftertryksloven anvendt Konfiskation som Straf? Nej, siger Forf., Lovens Sprogbrug og Motiverne taler derimod, og at Konfiskationen er lagt i Straffedommerens Haand behøver ikke at tale for, at den er Straf. Grunden er blot Trangen til at skabe en Garanti mod Misbrug af Konfiskationer. Konfiskationen er altsaa ikke Straf, den er en politimæssig Præventivforholdsregel. Men der har indblandet sig strafretlige Synspunkter og ogsaa civilretlige Elementer i Konfiskationsreglerne (jfr. p. 8), jfr. saaledes R. St. G. B. § 335, der hviler paa »civilistisch« Grundlag (p. 15), nemlig paa Sætningen: »turpia lucra extorqueri«²¹). Om denne Sætning fremhæver Köbner i øvrigt, at den beror paa en uberettiget Generalisering af visse romerretlige Kildesteder, jfr. nærmere l. c. p. 14 Note 3; denne Generali-

²¹) Jfr. ovenfor p. 15, 19 f.

sering antoges af den »gemeinrechtliche« Doktrin, men i Modsætning til Stoos, der hævder, at Sætningen er et almindeligt antaget Princip ogsaa i den moderne Doktrin, hævder Köbner, at den ikke har »im mindesten Geltung« i moderne Retsopfattelse, jfr. Argumentationen l. c., jfr. om dansk Ret nedenfor. —

Af Interesse for den almindelige Karakteristik af Konfiskationens Natur — Udviklingerne om positiv tysk Ret skal vi ikke gaa nærmere ind paa her — er endvidere Köbners Præcisering af Terminologien »polizeiliche Präventivmassregel« (p. 7 med Note 3): Köbner hævder, som anført, at Konfiskationens Grundkarakter er »polizeilich, präventiv«. Udtrykket »polizeiliche Massregel« o. l. betegner imidlertid i Köbners Afhandling ikke en Virksomhed, der udøves af Politiet, men af Domstolene. Ganske vist »bestehen natürlich noch Einziehungsbefugnisse der Polizeibehörden« (Note 3 i Beg.), men med disse beskæftiger Afhandlingen sig ikke. »Polizeilich« angiver saaledes ikke, hvem der anordner Konfiskationen, men hvorledes Konfiskationen fungerer. Köbner slutter sig her terminologisk til Klostermann, Urheberrecht S. 249 Anm. 1, der overfor en Indvending fra Wächter, (Autorrecht S. 256 Anm. 5) fremhævede, at Begrebet Politi ikke er afledet fra Politimyndighederne, men at det omvendte er Tilfældet. »Auch das Strafrecht enthält eine Anzahl von polizeilichen Anordnungen, d. h. von Verboten, welche nicht wirkliche Rechtsverletzungen betreffen, sondern die Sicherung gegen künftige Verletzungen bezwecken und welche zur Kompetenz des Richters gehören«. (udh. af mig). — Denne Terminologi stemmer vistnok overens med Stoos', jfr. ovenfor, og er ligesom hos denne stillet i skarp Modsætning til Strafdefinitionen, jfr. p. 5: »alle Strafrechts-

theorien aber verlangen, dass das Leid, welches durch die staatliche Reaktion gegen den Willen des Schuldigen in diesem hervorgerufen wird, erstens mit der Verschuldung wachse und zweitens der Persönlichkeit, im vorliegenden Falle also der Vermögensfähigkeit des Schuldners, sich anpasse«. Som Köbner her har defineret politimæssig Konfiskation i Modsætning til pønalt, anvendes Terminologien nu af Forfatterne i Almindelighed. —

De senere rigelige Bidrag til Emnet i tysk Litteratur beskæftiger sig især med Fortolkningen af *lex lata*, men Forfatterne opstiller i Regelen tillige almindelige Synspunkter angaaende Konfiskationens Karakter, snart saaledes, at der gives en Enhedskonstruktion (altid Straf²²), aldrig Straf) eller — mest almindeligt — saaledes at Begrebet opløses. Det vil føre for vidt at gaa ind paa alle de

²²) I Afhandlingen: Die Rechtskraft der strafprozessuellen Entscheidung über Einziehung und Unbrauchbarmachung, Breslau 1898, (Strafrechtliche Abhandlungen, Heft 15) kommer *A. Glücksmann* (forudsætningsvis) ind paa Spørgsmaalet om E's og U's retlige Karakter (p. 6—23) og hævder, at baade E. og U. ifølge *lex lata* har ren Straf natur, (jfr. de hos Glücksmann p. 8 citerede Forfattere af samme Anskuelse). Til Støtte herfor anføres navnlig, 1) at de omtalte Forholdsregler altid er Følgen af en strafbar Handling (p. 8—14), 2) altid indeholder et Onde for den skyldige (p. 14—18), og 3) at deres præventive Tendens ikke taler imod deres »Strafkvalitet«, (p. 19—21). M. H. til den førstnævnte af disse Sætninger anerkender Forfatteren ganske vist, at farlige Ting, selvom ingen strafbar Handling foreligger, kan uskadeliggøres af Politiet, jfr. nedenfor p. 67 ff., men Politiet kan i saadanne Tilfælde ikke »enteignen«, men kun sørge for, »dass dem Publikum durch die Gegenstände keine Schädigung oder Gefährdung erwächst.« (p. 10). Men hermed er jo i Virkeligheden indrømmet, at i hvert Fald Ubrugbargørelsen af Ting kan være tilstedelig uden strafbar Handling som Forudsætning, og naar først dette erkendes, maa nødvendigvis det samme erkendes om Tingens Tilintetgørelse, idet farlige Ting ofte faktisk kun vil kunne uskadeliggøres gennem Tilintetgørelse. Heller ikke Glücksmann's anden Sætning kan staa for Kritik. Navnlig kan det ikke siges at være noget Strafonde, der rammer en Person, naar denne berøves en absolut farlig Ting, som allerede af politimæssige Grunde maatte uskadeliggøres uden Hensyn til Ejers eller Besidders Strafskyld. Og Udviklingen om, at R. St. G. B. § 41's Ubrugbargørelse rammer den skyldige Person (p. 15—16), bærer et stærkt konstrueret Præg.

paagældende Forfattere. Kun nogle Hovedpunkter af særlig Interesse for vor Undersøgelse kan fremhæves²³⁾.

Binding (Handbuch des Strafrechts, Leipzig 1885) karakteriserer saaledes de »Rettigheder«, der ifølge R. St. G. B. §§ 40—42 tilkommer Staten til de der nævnte Genstande, saaledes: »sie sind an erster Stelle Strafrechte, an zweiter dienen sie zu den polizeilichen Zwecken, dem Schuldigen die weitere Benutzung seiner verbrecherischen Werkzeuge unmöglich zu machen, den Geschädigten vor weiterem Schaden zu bewahren und die Produkte des Verbrechens zu beseitigen. Ihre letzte Funktion kann fort dauern, auch wenn ihre erste versagt ...

Sie werden dann vom Strafrichter als Folgen strafbarer Handlungen angeordnete Polizei-Massregeln« (jfr. Bindings Teori om at »Unmöglichkeit der Verfolgung und Verurteilung des Schuldigen heisst Untergang des Strafrechts« p. 496).

Naar denne Udvikling sammenholdes med Bindings Udtalelse p. 84: »Konfiskation ist gegen den unschuldigen Eigentümer keine Strafe —, sondern ein sein Eigentum aufhebender Verwaltungsakt«, vil det ses, at Forf. tillægger den enkelte Konfiskationsbestemmelse en dobbelt Karakter; f. s. v. den rammer skyldige, er den Straf, i modsat Fald ikke Straf, men Forvaltningsakt.

²³⁾ De nyere tyske Monografer vedrørende Emnet beskæftiger sig navnlig med processuelle Spørgsmaal, saaledes *Glücksman*: Die Rechtskraft der strafprozessualen Entscheidung über Einziehung und Unbrauchbarmachung, Breslau 1898, *Herschel*: Die Rechtskraft der strafprozessualen Entscheidungen über Einziehung und Unbrauchbarmachung, Breslau 1899, *Schoetensack*: Der Konfiskationsprozess, Leipzig 1905; eller med Ubrugbargørelsen efter R. St. G. B. § 41, saaledes *Neumann*: Die Unbrauchbarmachung im § 41 des Reichsstrafgesetzbuchs, Breslau 1898, og *Grünbaum*: Voraussetzungen der Unbrauchbarmachung im Reichsstrafgesetzbuche (§ 41) und den Specialstrafgesetzen des Reichs, Breslau 1913, og indeholder intet væsentligt nyt Bidrag til Analysen af Konfiskationens retlige Karakter.

Her maa ogsaa nævnes *Axel Vorberg's Afhandling af 1895: Die Einziehung der Producte und Werkzeuge eines Delicts*, ohne Unterschied, ob sie dem Verurtheilten gehören oder nicht. I Modsætning til Köbner og Stoos og overhovedet den almindelige Opfattelse gør Vorberg gældende, at den »forskelsløse« Konfiskation, d. v. s. den, der er uafhængig af, hvem Tingen tilhører, er pønalt begrundet, hvadenten den rammer den skyldige eller Trediemands Ting. I første Fald er Konfiskationen »Nebensstrafe des Delicts«, i sidste Fald »kriminelle Haftung eines Dritten«. Vorberg indfører her i Debatten om Konfiskationens Væsen en Terminologi og en Teori, som oprindeligt skyldes *Oetker*, til hvis Skrifter og Forelæsninger Forfatteren bestandig henviser²⁴).

Denne Teori bygger paa Læren om »den kriminelle Garanti«, d. v. s. det Forhold, at en Trediemand af Loven gøres ansvarlig for en andens Brøde (p. 47). I Relation til Konfiskationsspørgsmaalet gaar den *Oetker-Vorberg'ske Lære* i korte Træk ud paa følgende (*Vorberg*: p. 30—38):

Den kriminelle Garanti lader sig ikke forene med Sætningen: *Hvor ingen Skyld, ingen Straf*. Men den er hyppigt antaget af *lex lata*. Hvis der kræves »Verletzung einer Hinderungspflicht« er Garantien materiel, i modsat Fald formel²⁵). I begge Tilfælde er Grundtendensen: *Prævention*, idet Lovgiveren, »neben den möglichen Tätern und Theilnehmern bestimmte andere Personen an

²⁴) Jfr. *Oetker*: Die strafrechtliche Haftung des verantwortlichen Redakteurs, Stuttgart 1893.

²⁵) Jfr. *Oetker*, Kriminelle und civile Haftung Dritter p. 94:

Die Thätigung des Gesetzgebers in der Androhung der Haftbarkeit ist stets prävenierend, die haftbaren Personen Kategorien sollen, in ihrem Interesse getroffen, das Unterbleiben der Missthat garantieren. Der Vollzug der angedrohten Rechtsfolge ist entweder repressiv oder präventiv, je nachdem zur Bestrafung Verletzung einer Hinderungspflicht entfordert wird oder nicht. Im erstern Falle ist die Garantie eine nur materielle, im letztern ist sie zugleich formell, jfr. nærmere nedenfor p. 65 f.

dem Unterbleiben der Handlung (oder Unterlassung) interessiert ...«. Ogsaa den forskelsløse Konfiskation indeholder en Præventivtendens, men denne Prævention retter sig ikke mod Gerningsmanden, men mod Ejereren (p. 31).

Under Straffesagen behøver Ejendomsforholdet ikke at oplyses. Viser Tingen sig at tilhøre Gerningsmanden, er Konf. simpel Nebenstrafe, i modsat Fald Haftung eines Dritten. Der foreligger »Thätergarantenschaft« d. v. s.: A rammes enten som Thäter eller som Garant (og lige meget, hvad enten han er det ene eller det andet (p. 36)). Det omtalte alternative »Garantenschaft« er »formelle Haftung« (p. 38) og Heftelsen er begrænset til en bestemt Ting (p. 34).

Til Støtte for Lærens Rigtighed anføres navnlig en Række positive Lovsteder, jfr. Vorberg p. 44—52, idet Læren overhovedet kun refererer til *lex lata*. De lege ferenda, jfr. Vorbergs Afhandling § 6, erkendes det, at den forskelsløse Konfiskation — og dermed Ejerens kriminelle Garanti — bør afskaffes, idet den ikke retligt kan billiges²⁶⁾.

Teorien om den kriminelle Garanti har ikke fundet nogen Tilslutning i den senere tyske Litteratur²⁷⁾. Den Me-

²⁶⁾ Oetker har selv, jfr. Strafen und sichernde Massnahmen nach dem Vorwurf 1911, de lege ferenda gjort sig til Talsmand for, at Konfiskationen, naar den af Forbryderen anvendte Ting tilhører en Tredjemand, kun skal ske, »wenn der Eigentümer diese Verwendung s ch u l h a f t ermöglicht hat«, jfr. Grünbaum p. 26.

²⁷⁾ Mod Oetker (Vorberg) altfor skarpt: Glückmann p. 18: »Diese rein theoretische Konstruktion verstösst gegen die grundlegenden Prinzipien der Strafrechtspflege und ist darum durchaus unhaltbar. In ihr sind zivilrechtliche und strafrechtliche Gesichtspunkte durcheinander gemischt ...«. Det maa tværtimod erkendes, at Oetkers Konstruktion, der kun angaar *lex lata*, giver en træffende Karakteristik af en Række faktisk eksisterende Lovbud, der paa lægger Tredjemand et Ansvar, som efter positiv Lov kun kan karakteriseres som Straf.

Naar Glücksmann p. 18 erklærer: »Auch bei der unterschiedslosen Einzie-

ning, der bliver mere og mere fremherskende gennem de nyere Bidrag til Konfiskationslæren er, at der i Modsætning til de tidligere Forsøg paa Enhedskonstruktioner, bør fremhæves en Dualisme i Konfiskationsbegrebet, dog ikke som hos Binding, der lader samme Konfiskationsregel snart være Politiforholdsregel, snart Straf, men saaledes at visse Regler opfattes som politimæssigt bestemte

hung unseres Strafgesetzbuches und der strafrechtlichen Nebengesetze ist vom Gesetz nicht beabsichtigt, neben dem Thäter Dritten, die sich nicht kriminell strafbar gemacht haben, mögen sie auch in ihrem Verhalten fahrlässig gewesen (udh. af mig) sein, ein Ubel zuzufügen, sondern dies ist unbeabsichtigte Nebenwirkung dieser Massnahmen« (udh. af mig), er dette et rent Postulat.

Mod Oetker polemiserer ogsaa *Herschel* p. 21—23: »Die Theorie Oetkers steht in unlösbarem Widerspruch zu dem Grundsatz: Ohne Schuld keine Strafe, der dem geläuterten Rechtsgeföhle der Neuzeit als ganz selbstverständlich erscheint und unser Strafgesetzbuch beherrscht. Scheinen einzelne Bestimmungen desselben gegen ihn zu verstossen, so muss sich seine Geltung grade darin offenbaren, das man sie nicht auf allgemeine Gedanken zurückführt, die dies Princip durchbrechen, sondern dass man Konstruktionen versucht, die damit in Einklang zu bringen sind«.

Herimod maa indvendes, at det netop ikke er Teoriens Opgave ud fra et givet Princip deduktivt at konstruere Overensstemmelse mellem dette og den positive Ret, men uheldet at undersøge denne og derefter saa vidt muligt at sammenstille de vundne Enkeltresultater under mere almindelige Synspunkter (Konstruktioner), jfr. herved *Jul. Lassen: Nogle Bemærkninger om Definitioner i Retslitteraturen, Udvalgte Afhandlinger, udgivne af Frantz Dahl* p. 59 ff.

Jfr. nærmest i Tilslutning til Oetker *Grünbaum* p. 25—26.

Oetker har forøvrigt selv foregrebet Kritiken i følgende Bemærkninger i Afhandling: *Kriminelle und civile Haftung Dritter* p. 87: »Die Theorie des Strafrechts verfällt nur zu leicht in den Fehler, das positive Recht zu idealisieren. Sie schreibt vielfach bestimmten Postulaten der Gerechtigkeit eine unbedingte Geltung zu, ohne die positivrechtlichen Abweichungen zu bemerken. »Keine Strafe ohne Schuld«. »Peccata suos teneant auctores«; das sind nach der Meinung vieler Kriminalisten Sätze, von denen es Ausnahmen im positiven Rechte nicht giebt. Dem ist jedoch nicht so. Unbefangene Betrachtung der Quellen lehrt das Gegenteil. Wir mögen volle Veranlassung haben, das positive Recht deshalb als ungerecht zu tadeln, auf seine Abänderung zu dringen, aber wir müssen der Wahrheit die Ehre geben und die Existenz von Ausnahmen anerkennen.

Eine solche Ausnahme bildet vielfach die kriminelle Haftung Dritter.«

i Modsætning til andre. Denne Dualisme formenes navnlig at være antaget af den tyske Rigsret, jfr. *Goldschmidt*, *Vergleichende Darstellung IV Bd. p. 282, Note 4*, og det saaledes at Strafkarakter antages, naar Konfiskationen kun kan idømmes overfor en skyldig Person i Forbindelse med en Hovedstraf, medens i modsat Fald Karakter af Politiforholdsregel antages.

De lege feranda gør navnlig Goldschmidt sig til Talsmand for at lægge en lignende Dualisme til Grund for Retsreglerne, jfr. *Vergl. Darstellung IV Bd., p. 443 ff.*, idet det maa erkendes, at der i Begrebet »*Einziehung*« »zwei ganz disparate Elementer stecken: das Element einer Rechtsverwirkung einerseits, das einer Präventivmassregel andererseits«. Kriteriet for, om det ene eller det andet Element foreligger, angiver Goldschmidt saaledes (p. 446): »Eine Rechtsverwirkung ist gegeben, wenn die sceleris instrumenta und scelere producta schlanweg konfisziert werden; eine Präventivmassregel dagegen, wenn die Einziehung von der Gefährlichkeit der Konfiscanda für die Zukunft abhängt und nur den Zweck ihrer Unschädlichmachung verfolgt«. Denne Dualisme er iflg. Goldschmidt gaet op for alle nyere Straffelove og »Udkast, »und fast alle haben sich bemüht ihn durch Anerkennung zweier nach Voraussetzungen und Umfang ganz verschiedener Einziehungsarten zum Ausdruck zu bringen«. Særlig tydeligt fremtræder dette i norsk Straffelovs §§ 34 og 35.

Naar Goldschmidt karakteriserer den første af de to Konfiskationsarter som »Rechtsverwirkung«, medens f. Eks. norsk Straffelov, jfr. § 16, her taler om Straf, ligger der ingen dybere Forskel heri. Goldschmidt vil med Terminologien Rechtsverwirkung fremhæve, at Konfiskationen af instrumenta og producta sceleris hviler paa den Grundtanke, som er »Kriteriet for »Rechtsverwirkung«»,

nemlig at Tingen tages fra den skyldige »weil des Rechtes unwürdig sei, sie dem Unwürdigen zu belassen« (Citat fra Binding). Af Goldschmidts følgende Udviklinger fremgaar imidlertid, at han vil knytte den omtalte Rettighedsfortabelse til netop de Forudsætninger, der er karakteristiske for Straf, hvorfor hele Sondringen nærmest synes at være af terminologisk Art²⁸⁾. Om Goldschmidts Lære maa

²⁸⁾ Naar det hos nogle Forfattere fremhæves, at Konfiskationen er Rettighedsfortabelse, ikke Straf, fordi Ondets Størrelse ikke reguleres i Forhold til Strafskylden (en ringe Forseelse kan medføre Konfiskation af en værdifuldere Ting, end den grove Forbrydelse medfører), eller fordi de strafferetlige Grundsætninger i øvrigt fraviges, er dette i og for sig ubestrideligt ud fra de respektive Forfatteres respektive Strafdefinitioner. Noget positivt Bidrag til Konfiskationens Karakteristik er imidlertid ikke vundet hermed. »Rettighedsfortabelse« udtrykker neutralt, at Rettigheden fortabes. Sat i Modsætning til »Straf«, der jo i sig involverer Tab af Rettighed til Liv, Frihed, Formue eller andre Goder, modtager Terminologien den negative Tilføjelse, at Rettigheden fortabes, uden at Fortabelsen hviler paa de Betingelser, medfører de Virkninger eller forklares gennem de Formaal, som i den givne Fremstilling fastslaaes som Straffens Betingelser, Virkninger og Formaal. Naar nu Grunden til Fortabelsen angives at være Tingens Misbrug, Besidderens Uværdighed o. l., jfr. ovenfor om *Binding* og *Goldschmidt*; nedenfor p. 49 ff. om *Goos'* Lære om Rettighedens Forbrydelse paa Grund af bristende Forudsætninger, og naar disse Misbrugstilfælde sættes i Modsætning til Tilfælde, hvor Tingen konfiskeres paa Grund af dens Farlighed, staar vi reelt overfor ganske den samme Dualisme, som af andre Forfattere udtrykkes saaledes, at Konfiskationen i første Fald er af overvejende pønal Karakter, i sidste Fald overvejende politimæssig. Noget nyt Synspunkt er ikke angivet, men kun en ny Terminologi.

Det samme gælder den stærke Fremhævelse af Konfiskationen som »Verwirkung« i alle Tilfælde, der kommer til Orde hos *Emil Grüter*: Zur Lehre der Einziehung mit besonderer Rücksicht auf schweizerisches Strafrecht (Göttingen 1895), jfr. p. 9—10: »Wir halten dafür, dass die Einziehung überall nur ein Einzelfall aus dem grossen Gebiete der Verwirkung ist, und dass danach ihr Wesen bestimmt werden muss.« Verwirkung defineres her i Overensstemmelse med *Ziebarth* som »Rechtsverlust, eintretend kraft Rechtsvorschrift und ohne Entschädigung«. Det betones, at »jeder unfreiwillige Rechtsverlust kann Verwirkung sein« (p. 11); særlig tre Grunde kan indenfor Formueretten afføde Verwirkung: »wegen Missbrauchs, wegen drohender Gefahren und wegen Unwürdigkeit« (p. 11). Som det vil ses, udtrykker »Verwirkung« her blot den negative Side af Konfiskationsbegrebet, at Rettigheden berøves vedkommende. Spørger man om Grunden til Rettighedsberø-

endnu anføres, at han (de lege ferenda) vil udskyde visse Konfiskationsformer helt fra Straffelovens »Einziehung«, nemlig dels den »Einziehung« og »Vernichtung«, der hjemles i Urheberrecht, idet der her skal være Tale om et Institut af overvejende civilretlig Natur, dels ogsaa den i gældende Straffelov § 41 omhandlede »Unbrauchbarmachung«, der i Virkeligheden hører hjemme i Særlovgivningen (Presseretten). Med Hensyn til den førstnævnte Form, er det klart, at Forf. benytter Terminologien paa en ganske anden Maade end Stoos, nemlig til Fremhævelse af, at Regelens Formaal er at sikre Enkeltmand, uden at den bæres af nogen egentlig offentlig Interesse.

Af den seneste tyske Litteratur skal endelig anføres, at v. *Liszt* i Lehrbuch des deutschen Strafrechts 25. Aufl. ved Schmidt, Berlin u. Leipzig 1927, slutter sig til den Opfattelse, hvorefter Einziehung er »unschädlich machende Sicherungsmassregel«, forsaavidt Tingene ikke behøver at tilhøre Gerningsmand eller Deltager, men ellers er Straf, jfr. § 58 (p. 349). Herved maa mærkes Liszt's Strafdefinition i § 58 A I 1: Strafe ist nach geltendem Recht das Uebel, das der Strafrichter gegen den Verbrecher wegen des Verbrechens verhängt um das gesellschaftliche Unwerturteil über Tat und Täter zum Ausdruck zu bringen²⁹⁾.

*

velsen, bliver Svaret som hos Forfatterne i Almindelighed, at Grunden snart er pønal, nemlig ved Verwirkung wegen Missbrauchs, snart politimæssig, nemlig ved Verwirkung wegen drohender Gefahren. Bag den tilsyneladende Begrebsenhed skjuler sig altsaa den sædvanlige Dualisme.

²⁹⁾ I Forbindelse med Gennemgangen af tysk Teori skal nævnes *Lammasch-Rittler*, Grundriss des österreichischen Strafrechts, Wien 1926, p. 189—91, der fremhæver, at Konfiskationen, »Verfall«, snart udviser Strafkarakter, nemlig naar Loven har til Formaal at ramme den skyldige paa hans Formue, snart er »Sikringsmiddele, nemlig naar den skal tjene til »gefährliche oder schädliche Gegenstände aus dem Verkehr zu ziehen«, p. 190. Naar Konfiskationen er Straf, maa Genstanden tilhøre den skyldige, og kun da er »Ersatz

Den almindelige dualistiske Opfattelse har dog ikke givet sig noget direkte Udtryk i de tyske Straffelovsudkast — bortset fra Gegenentwurf 1911 § 80 — jfr. Motiverne til Vorentwurf 1909 § 54: »Die in der Teori viel erörterte Frage, welche die rechtliche Natur der Einziehung sei, kann in einem Gesetzbuch nicht ausdrücklich entschieden werden ...«, jfr. Mot. til Entwurf 1919 § 83: »Ob die Einziehung im einzelnen Falle als Strafe oder als polizeiliche Massnahme auszusehen ist, bleibt nach wie vor der Wissenschaft und Rechtssprechung überlassen«.

Navnlig er der ikke i noget af Forslagene undtagen i Gegenentwurf af 1911 § 80 gennemført en Udsondring til særskilt Behandling af de fremhævede to Elementer i Konfiskationens Væsen, jfr. Vorentwurf 1909 §§ 54—56, Entwurf 1913 §§ 91—93, Entwurf 1919 §§ 83—86, Entwurf 1925 §§ 60—62.

Enkelte Motivudtalelser viser dog det teoretiske Grundlag, hvorpaa Reglerne bygger, jfr. saaledes Mot. til Vorentwurf 1909 ad § 54: »Der Entwurf teilt die Anschauung des geltenden Rechts, wonach die Einziehung ein Institut gemischten Charakters ist, welches bezweckt die Begehung oder Wiederholung von strafbaren Handlungen zu hindern und zugleich die Wirkung der eigentlichen Strafe zu verschärfen«.

Medens den dualistiske Opfattelse her fremtræder klart, kan dette ikke siges at være Tilfældet m. H. til Entwurf 1925, jfr. Begründung S. 46—47, hvor det siges: »Aus der Einreihung der Bestimmung (§ 60) in den Abschnitt über die Massregeln der Besserung und Sicherung ergibt sich, dass die Einziehung ausgesprochen werden darf, wenn es gilt, eine von der Sache drohende Gefahr abzuwenden ...«. Motiveringens synes her at være rent politimæssig. — Iflg.

für den Verfall« naturlig, p. 191. Sondringen er dog ikke gennemført i gældende østrigsk Ret, se navnlig Preistreibereigesetz, Lammasch p. 190.

M. Grünhut i Reform des Strafrechts (1926) skal dog ogsaa Entwurf 1925 §§ 60—62 være dualistisk bestemt, jfr. l. c. p. 174:

»Die Einz. der instrumenta und producta sceleris erklärt sich aus dem doppelten Zwecke der Rechtsverwirkung durch die Straftat und der Sicherung gegen die durch Sachen drohenden Gefahren. AE 25 behandelt die E. als sichernde Massnahme gegen gefährliche Sachen. Infolgedessen ist sie ohne Rücksicht auf die Person des Eigentümers zulässig. Der Rechtsverwirkungsgedanke klingt insofern nach, als Einz. dem Täter gegenüber stets, dem unbeteiligten Eigentümer gegenüber nur in den vom Gesetz ausdrücklich bezeichneten Fällen zulässig ist«. Heroverfor kan dog indvendes, at den normale Begrænsning til den skyldiges Ting ligesaa godt lader sig forklare ud fra et Politisyndspunkt, nemlig som en af Billighedsgrunde gjort Undtagelse, som ud fra den uskarpt begrundede »Rechtsverwirkung«, der rationelt maatte ramme ethvert Misbrug af Rettigheden over Tingen, uden Hensyn til dennes Farlighed. Mod Grünhut's Opfattelse kan ogsaa indvendes, at medens der ud fra en dualistisk Opfattelse af Konfiskationsbegrebet lader sig opstille konsekvente Regler for hver af de to Konfiskationsformer, jfr. nærmere ndf., fører en Opfattelse, der tildeler samme Konfiskationsregel Prædikat af begge Egenskaber, altsaa samtidig Karakter af Politiforholdsregel og Retsforbrydelse (eller Straf), til Uklarhed, idet de to Formaal som Regel begrunder helt forskellige Regler for Konfiskationen. Naar da ikke Loven tvinger til at antage, at begge Elementer paa een Gang har gjort sig gældende, bør en Dualisme i denne Forstand sikkert opgives.

I Resumé fremtræder de anførte Opfattelser af Konfiskationens retlige Natur saaledes:

A. Enhedskonstruktioner:

- 1) Konfiskationen er altid Straf.
- 2) Konfiskationen er altid Politiforholdsregel.

B. Dualistiske Teorier:

1) Konfiskationen er Straf, for saa vidt den rammer skyldige; for saa vidt den rammer uskyldige eller ikendes uden Strafforfølgning mod nogen bestemt Person (objektiv Forfølgning) er den Politiforholdsregel.

2) Konf. er Straf, hvis den idømmes i Henhold til en Regel, hvorefter den kun kan ramme skyldige Personer, i alle andre Tilfælde Politiforholdsregel.

3) Konf. er en Retsforbrydelse (eller Straf), hvis den uden videre rammer Forbrydelsens instrumenta og producta; hvis den er betinget af Genstandens Farlighed, er den Politiforholdsregel.

4) Konf. er paa en Gang Retsforbrydelse (eller Straf) og Politiforholdsregel.

C. Tredeling af Konfiskationsbegrebet:

1) Konf. er Straf, hvis den forfølger Straffens Formaal; Politiforholdsregel, hvis den forfølger politimæssige Formaal; civilretligt Retsinstitut, hvor den sker til Fyldestgørelse af Statens Krav paa ulovligt erhvervede Fordele, paa hvilke ingen andre har retligt Krav.

2) Konf. er Retsforbrydelse (eller Straf), hvis den uden videre rammer Forbrydelsens instrumenta og producta; hvis den er betinget af Genstandens Farlighed (for Almenheden) er den Politiforholdsregel; hvis den alene tilsigter at være en bestemt Enkeltmands Interesse (som i Urheberrechtsgesetz) er den af civilretlig Natur.

Til denne Oversigt maa dog bemærkes, at den sammenstillende Anskuelse, der snart bygger fortrinsvis paa positiv tysk Ret, snart mere paa Forholdets Natur. En skarp Sondring mellem, om det ene eller det andet er Tilfældet, vilde være af betydelig Interesse for en Undersøgelse, der angik Karakteren af de positive tyske Konfiskationsregler, men er uden større Interesse for nærværende Undersøgelse. Her drejer det sig først og fremmest om at vinde et Overblik, over hvilke retlige Opfattelser der overhovedet er kommet til Fremsættelse og Brydning indenfor vort Emne, for ved Efterprøvelsen af disse Opfattelser ud fra Forholdets Natur og dansk Ret at naa til en tilfredsstillende Karakteristik af denne.

I det foregaaende er gjort enkelte kritiske Bemærkninger, hvor de fremsatte Anskuelse særlig opfordrede dertil. En principiel Standpunkttagen med Hensyn til de forskellige Opfattelser og Begrundelse heraf i Relation til dansk Ret maa endnu udskydes.

§ 4.

Fransk Litteratur.

I fransk Teori vedrørende Konfiskationens retlige Karakter gennemføres i Regelen en Sondring mellem Konfiskation af Ting, i hvilke Lovovertrædelsen saa at sige er inkorporeret, og Ting, der ikke har denne Karakter.

Nærmere udformet forekommer denne Sondring hos *Mangin*: *Traité de l'action publique et de l'action civile en matière criminelle*, I Udg. Paris 1876, II Bd. Nr. 280 (p. 60—61). *Mangin* citerer her bl. a. *Barris*¹⁾: »Il n'est pas de même de la confiscation que les lois ordonnent contre les marchandises prohibées. Ce n'est pas le con-

¹⁾ *Jfr.* ogsaa *Ortolan*: *Eléments de droit pénal*, Paris 1864. Citeret hos *Grünbaum* p. 24.

trevenant que la loi veut punir par cette confiscation; c'est une marchandise nuisible au commerce qu'elle veut atteindre et supprimer. La confiscation doit donc suivre cette marchandise dans quelque main qu'elle se trouve, et le prédécès du contrevenant ne peut y mettre obstacle«. I Overensstemmelse hermed har ogsaa *Cour de cass.* ved arrets af 9. prairial IX et 9. dècembre 1813 statueret: »que la confiscation d'une marchandise prohibée n'a rien de personnel«.

Hertil føjer Mangin p. 61: »Mais le décès du prévenu éteint l'action publique pour la confiscation lorsque le délit ne gît pas dans la chose qu'elle doit atteindre. Telle est la confiscation des grain et boissons qui seraient l'objet d'un commerce de la part des commandants militaires . . ., de l'argent reçu par un faux témoin« o. s. v. —

Garraud (Précis de droit criminel) bygger videre paa den her angivne Sondring, idet han bemærker, at Konfiskationen

1) »équivaut à une a m e n d e«, naar den rammer u f a r s l i g e Ting, f. Eks. en Bestikkelsessum, code pénal art 180, 364 (jfr. ogsaa code pénal art. 428), men at den 2) har Karakter af »m e s u r e d e p o l i c e«, »lorsqu'elle frappe des choses dont la possession est illicite ou peut présenter des dangers pour la sûreté ou l'honnêteté publique« (p. 271). I første Fald maa egentlige Strafferegler anvendes, saaledes at Konfiskationen a) kun kan iværksættes overfor den som skyldig dømt, b) ikke kan erklæres efter Døden, c) ikke kan ramme juridiske Personer, d) corpus delicti maa tilhøre den skyldige.

I sidstnævnte Fald gælder ingen af disse Regler.

Garçon, Code pénal annoté, opløser Konfiskationen i fire forskellige Underformer: La confiscation simple peine (p. 67 f), Confiscation comme mesure de police (p. 68 f),

Confiscations fiscales (p. 69 f) og endelig: Confiscation à titre de dommages et intérêts (p. 70 f), jfr. i Lighed hermed med Roux, Cours de droit criminel français, I Bd. p. 441, 444, 452, 457, jfr. p. 444, Note 7 i Slutningen²).

I Modsætning hertil antager enkelte Forfattere, at Konfiskationen altid er pønalt, og sonderer da mellem confiscation réelle, der angaar Ting, som ifølge deres Natur ikke tør forblive hos private, og confiscation personnelle, der angaar Ting, hvis Brug er tilladt, jfr. *Trébutien*, citeret hos Roux p. 442, Note 1, *Bertauld*, Leçons chap. XIII pr. 267, citeret hos Grüter p. 16.

§ 5.

Dansk Litteratur.

Hvad angaar dansk Ret er Litteraturen yderst sparsom.

Ørsted berører Spørgsmaalet om Konfiskationens retlige Karakter i sin Indledning til den Danske og Norske Criminalret, jfr. Arkiv for Retsvidenskab, 4. Bd., p. 467 ff. Han henfører her Konfiskationen til »Formuestraffe«, men fremhæver, at »dette Slags Straffe har i mange Maader en anden Charakteer og Virkning, end de egentlige Pengebøder. Foruden at de ikke kunne modtage den Lempning efter Forseelsens Beskaffenhed og den skyldiges personlige Egenskaber og Forhold, som de fleste andre Pengestraffe, kunne de ikke blive Gjenstand for Afsoning; men dersom Gjenstanden enten er saaledes bortkommen, at Vedkommende, til hvis Fordeel Konfiskationen skulde skee, ei kan blive samme mægtig, eller og den maatte være uden Værdie, bortfalder Straffen aldeles«. Ørsted tilføjer dog her i en Note, at »dersom den Paagjeldende

²) Jfr. endvidere om fransk Teoris Spaltning af Konfiskationsbegrebet nedenfor i Afsnittet om positiv fransk Ret p. 170 ff. (*Morin, Merlin*).
Konfiskation

beviisligen havde forvansket den Gjenstand, der skulde confiskeres, for derved at unddrage sig Straffen, vilde vel Erstatning for det saaledes Forvanskede eller en anden Straf, efter Omstændighederne, kunne paalægges ham«. »Paa den anden Side finder der en Art af Ret i Tingen Sted for den offentlige eller private Person, til hvis Bedste Konfiskationen skulde skee ...«. I mange Tilfælde bliver end ikke den personlige Skyld taget i Betragtning, men det anses for tilstrækkeligt, at der med Genstanden er begaaet en Lovovertrædelse, for hvilken man holder sig til selve Tingen, uden Hensyn til personlig Skyld. Se til Eks. Frd. 1. 2. 1797 § 110. »Overalt er Anvendelsen af dette Slags Straffe i Meget ikke underkastet de almindelige criminalistiske Grundsætninger«. (Udh. af mig).

Det fremgaar heraf, at Ørsted vel formelt henfører Konfiskationen under »Straffene«, men reelt erkender Ørsted, at Konfiskationen i mange Tilfælde falder udenfor Strafbegrebet, saaledes som han har defineret det i samme Afhandling, jfr. Arkiv for Retsvidenskab, 3. Del, navnlig p. 22—24, p. 97 ff. og p. 109—112. Sidstnævnte Sted siges det saaledes: »Al Retfærdighed kræver, at Straf indskrænkes til den Skyldige ... Ogsaa har Lovgivningen omhyggeligen sørget for, at Straffe paa Gods og Formue ikke skulle gaae ud over Andre, der have Fordringer paa den Skyldige i saa Henseende; see 1. 24. 8 og 10 og Frd. 6. 12. 1743 §§ 12 og 21. Imidlertid kan det i denne Lovgivning antagne Princip, hvorefter Straffebøder maae staae tilbage for enhver lovlig Gjeldsfordring, det Tilfælde undtagen, at samme er stiftet efter Bødedommens Afsigelse eller nu dens Tinglæsning (cfr. 5. 3. 18 og Pl. 18. 1. 1788), ikke anvendes paa de Formuestraffe, der bestaae i Confiskationer af een eller anden Gjenstand; disse Straffe kunne ikke

ansees for egentlige Bøder, og, da de gaae ud paa en vis bestemt Ting, synes de at medføre en Art af Ret i Tingen, som stundom vel endog maatte have Fortrin for lovlige Panterettigheder«, (nemlig, jfr. Noten, ved Konfiskation ifølge Toldanordningerne, da »Grundsætningen er, at Told- og Consumtionsvæsenet kan holde sig til Varerne, endog hvor disses Eier ikke personligen var i Brøde (see Fr. 1.2. 1797 § 112)«).

Algreen-Ussing, der slutter sig til Ørsteds Definition af Straffen, jfr. Haandbog i den danske Kriminalret, 3. Udg., p. 12—15, henfører ogsaa Konfiskation til de »egentlige Formuestraffe«, uden Hensyn til, at de positive Konfiskationsbestemmelser undertiden ikke lader sig forene med den antagne Bestemmelse af Strafbegrebet. Forf. fremhæver dog (p. 123), at denne Straf har »det uhensigtsmæssige ved sig«, at der ikke kan tages Hensyn til Forseelsens forskellige Beskaffenhed, »ligesom Straffen i Almindelighed bortfalder, uden at Afsoning træder i Stedet for Samme, hvor Genstanden forgaaer, inden den af Vedkommende anholdes«.

Ej heller *Bornemann* gør nogen Sondring med Hensyn til Konfiskationens Væsen, idet han vedrørende »Straffene« og »De forskellige Hovedarter af Straffe«, henviser, jfr. Bornemanns samlede Skrifter, III Bd., p. 366, til *Algreen-Ussing*, derunder dennes Udtalelser om Konfiskation, cfr. derimod om Strafbegrebet, l. c. 113 ff.

I Modsætning til disse Forfattere henfører *Goos* i Almindelighed Konfiskation til de Forholdsregler, der falder uden for Strafbegrebet, jfr. *Goos'* Udvikling herom i Indledning til den danske Strafferet p. 78 ff, p. 84 ff. *Goos* sætter her Konfiskation ifølge Straffelovens § 34 i Klasse med andre Tilfælde, hvor »Følgen eller en af Følgerne af et Retsbrud er Fortabelse af en

Rettighed« (p. 84) »uden at Fortabelsen af Loven er betragtet som Straf« (p. 85), hvorimod fremhæves, at »endnu forekommer i den Del af Straffelovgivningen, der ligger udenfor Straffelovens Omraade, Konfiskationen som Straf« (p. 85).

Efter Forholdets Natur vil Goos forøvrigt overhovedet ikke anerkende, at Fortabelse af Rettigheder skulde kunne betragtes som Straf eller anden Retshaandhævelse, hverken præventiv, oprettende eller som Haandhævelse af Lovens Autoritet mod den forbryderiske Vilje; i sidstnævnte Henseende »mangler den alt, hvorved den kan passe ind i et rationelt Straffesystem« (p. 86). Derimod bør Rettigheden rationelt kunne bortfalde som bunden til Forudsætninger, der brister ved Retsbrudet; Opførselsgrunden for Rettigheden ligger saaledes i selve Retsanordningen. Formuerettigheder er Eksempler paa Rettigheder, der kan være bundet til saadanne Forudsætninger, og de i Strfl's. § 34 omhandlede Konfiskationer kan saaledes have Hjemmel i Forholdets Natur (p. 87). Men selvom Forudsætningen brister, behøver Fortabelsen ikke at indtræde. »Motivet for den, i hvis retlige Interesse Fortabelsen er foreskrevet til at gøre Kravet gældende, kan nu være et præventivt; men der er selvfølgelig Forskel paa, at en Retsfortabelse selv begrundes i den præventive Retshaandhævelse, og det, at den i og for sig hjemlet Retsfortabelse mulig kun gøres gældende, hvor et præventivt Hensyn opfordrer dertil (udh. af mig), jfr. Strfl's. § 34, »naar det i det offentlige Interesse findes nødvendigt« (p. 87, jfr. herved Noten *ibid.*)

Derimod maa Goos erkende, at Rettighedsfortabelse efter positiv Ret undertiden opfattes som Straf, undertiden ikke. Sondringen har her en vilkaarlig Karakter.

Formodningen er dog for, at Forholdsregelen ikke er Straf, (jfr. p. 88—89).

Med Hensyn til Konfiskation, der af Goos kun nævnes eksempelvis, kan Forfatterens Anskuelse kort resumeres saaledes: I Almindelighed er Konfiskation en Rettighedsfortabelse, begrundet ved, at et Retsbrud faar Retsanordningens almindelige Forudsætning for vedkommendes fortsatte Rettighed over Tingen til at briste, saaledes efter Strfl's. § 34 og efter Reglerne i Særlovgivningen undtagen i de Tilfælde, hvor det positivt fremgaar af vedkommende Særlov, at Lovgiveren her opfatter Konfiskationen som Straf. —

Goos' her gengivne Opfattelse betyder utvivlsomt et Fremskridt fra den ældre Enhedsopfattelse alene derved, at de paapeger Nødvendigheden af at sondre med Hensyn til Konfiskationens Væsen. Men noget rationelt eller blot klart Kriterium for, hvorledes Sondringen bør anlægges, giver Goos ikke. Ved Opstillingen af Begrebet »Fortabelse af Rettigheder« etc. indføres en ny Terminologi i Emnet ved Siden af »Straf«, men der gives intet Bidrag til Besvarelsen af Spørgsmaalet om, efter hvilke retlige Principer denne Rettighedsfortabelse selv behandles, eller hvilke Indicier der skal lægges Vægt paa til Afgørelse af, om en given Regel hjemler Rettighedsfortabelse eller Straf¹⁾. Naar Straffelovens § 34 anføres som Eksempel paa Rettighedsfortabelse som Følge af Retsbrud, er denne Konstruktion endog vildledende, idet § 34, 1. Pkt., berøver Ejeren hans Ting uden Hensyn til, om han har gjort sig skyldig i Retsbrud eller er ganske uskyldig, medens omvendt den skyldige Person gennem Kon-

¹⁾ Jfr. ovenfor p. 40 med Note 28. Det kan her fremhæves, at medens Goldschmidt bruger Terminologien *Rechtsverwirkung* om Konfiskationen i Stedet for Straf og i Modsætning til den præventive Inddragelse, sætter Goos Konfiskation som Rettighedsfortabelse i Modsætning til Konfiskation som Straf og fremhæver, at begge Dele forekommer i positiv Ret.

fiskationen aldeles ikke behøver at miste nogen »Rettighed«, men maaske blot Besiddelsen af en Ting, hvorover der ikke tilkom ham nogen Ret; og paa § 34, 2. Stk., passer Konstruktionen slet ikke, da der her ikke er Tale om, at Retsbrudet medfører Fortabelse af en anerkendt Rettighed, men tværtimod om, at de gennem Retsbrudet erhvervede Fordele fratages Forbryderen ud fra det Synspunkt, at han aldrig har været berettiget til at besidde disse²⁾).

Ogsaa *Torp*, jfr. Om Straffen p. 72—73 og Strafferettens alm. Del, navnlig p. 741—42 og p. 10, Note 32, jfr. p. 6 m. Note 15, opløser Konfiskationstilfældene i saadanne, hvor Konfiskationen er Straf, og saadanne hvor den ikke er det, men Sondringen har en noget anden Karakter end hos Goos, idet *Torp* overhovedet ikke henfører Konfiskation under »Fortabelse af Rettigheder«, men systematisk udskiller den til særskilt Behandling. *Torps* Synspunkt er dette, at »da Konfiskationsstraffen som absolut lovbestemt Straf, der ikke tilsteder nogen Gradation efter det enkelte Tilfældes særlige Beskaffenhed, passer lidet ind i hele vort nugældende Straffesystem, bør Konfiskation sikkert ikke anses som Straf, hvor dens Anerkendelse har en anden fornuftig Forklaring, navnlig at tjene som præventiv Foranstaltning overfor bestemte trængende Retsbrud eller at tjene til Fyldestgørelse for den forurettede (jfr. bl. a. Søløv 1. April 1892 § 106), medmindre det paagældende Lovbud tydeligt viser, at den skal anses som Straf«. *Torp* kræver dog ikke, at Loven udtrykkelig betegner Konfiskationen som Straf. Det er tilstrækkeligt, at »ingen anden naturlig Forklaring kan gives«. Saaledes er Forholdet i Regelen,

²⁾ I Nordisk Retsencyklopædi. Den nordiske Strafferet. Alm. Del. Kbhvn. 1882, p. 170—71, giver Goos — under Afsnittet: »Særlige Straffe« — en kort Oversigt over Konfiskationslovbud i dansk, norsk og svensk Ret.

»hvor hverken Genstandens Beskaffenhed eller andet giver særlig Grund til at antage, at den vil blive benyttet til Begaaelsen af Retsbrud, saaledes f. Eks., hvor det er Penge, som konfiskeres, jfr. blandt andet Fr. 6. Okt. 1753 §§ 6—8. Endnu klarere synes dette at være, naar Loven foreskriver, at ved en Forbrydelse visse Genstande »eller disses Værdi« forbrydes ...»³⁾. Torp tillægger dog ikke hele Spørgsmaalet om Konfiskationens Karakter større Betydning og gaar lige saa lidt som Goos dybere ind derpaa. Han tilføjer dog, at hvor Konfiskationen er Straf, maa den sikkert være betinget af, at Handlingen kan tilregnes vedkommende, hvad der ikke uden særlig Hjemmel kan kræves, hvor den ikke er Straf; endvidere at Kongens Benaadningsret i første Fald er given, medens Eftergivelse i sidste Fald skal være betinget af Regelen i Grundlovens § 27. —

I Forhold til Goos' Fremstilling betyder Torps Behandling af Emnet et Skridt fremad, idet Torp peger paa Sondringer og Kriterier, der maa lægges Vægt paa ved Konfiskationsbegrebets Analyse, nemlig dels Sondringerne mellem pønalt, præventiv og civilretlig⁴⁾ Konfiskation, dels Genstandens farlige eller ufarlige Beskaffenhed som Kriterium for henholdsvis præventiv Foranstaltning og egentlig Straf. Med Hensyn til Konsekvenserne af, om den ene eller den anden Konfiskationsform antages at foreligge, fremdrager Torp derimod, foruden Spørgsmaalet om Handlingens Tilregnelser, jfr. alm. Del p. 10, kun det ret underordnede Spørgsmaal om Forholdet til Grundlovens §§ 26 og 27, medens langt vigtigere Proble-

³⁾ Alm. Del p. 10, Note 32, anføres dog Strfl. § 122 blandt Tilfælde, hvor Konfiskationen »utvivlsomt ikke« er Straf; cf. nedenfor § 21.

⁴⁾ Jfr. Udtrykket: »... eller at tjene til Fyldestgørelse for den forurettede ...«; det anførte Eksempel, Sølovens § 106, er i øvrigt bortfaldet ved Sømandsloven. Jfr. om Terminologien civilretlig Konfiskation navnlig nedenfor p. 59—60 med Noter.

mer lades uomtalt. Alt i alt kan heller ikke Torp siges at have givet noget Bidrag af virkelig Betydning for Emnet — hvad utvivlsomt heller ikke har været hans Hensigt — men det bør fremhæves, at der ikke desto mindre har været en stigende Udvikling mod Klargørelse af vort Emne i den tidligere Litteratur.

§ 6.

Almindelig Karakteristik af Konfiskationen under Hensyn til positiv Ret.

I. Overfor de indbyrdes saa afvigende Opfattelser af Konfiskationens Væsen maa først fremhæves, at adskillige Afvigelser kan føres tilbage til en forskellig eller uskarp Terminologi hos Forfatterne, saaledes navnlig med Hensyn til Begreberne »Straf«, »Politi« og deraf afledede Terminologier samt »civilretlig Konfiskation«. Naar det fra en Side hævdes, at Konfiskation er Straf, medens dette bestrides fra anden Side, naaes ingen Klarhed gennem Diskussionen, saa længe hver Anskuelse argumenterer ud fra sin særlige Opfattelse af Strafbegrebet og uden videre overfører denne til ogsaa at gælde Modpartens Fremstilling. En skarpt formuleret Terminologi er den første Betingelse for at skabe større Klarhed.

Spørges der, om Konfiskationen er Straf, Politiforholdsregel, civil Retshaandhævelse etc., vil selv et bestemt Svar, der henviser til et af disse Begreber uden samtidig Definition, være lidet oplysende, saa længe der ikke hersker almindelig Enighed om Begrebernes, navnlig Strafbegrebets Omraade. For nu selv at undgaa den omtalte Uklarhed, behøver vi ikke her at komme ind paa en Analyse og Definition af Strafbegrebet. Uanset de divergerende Begrebs- og Formaalsbestemmelser er man nemlig fra alle Sider enige om at anerkende visse Grundsætninger som karakteristiske for, hvad der efter gældende Ret kan

opfattes som Straf, og vi kan derfor — uden at tage Stilling til de forskellige Straffeteorier — definere Straffen som den Forholdsregel, der beherskes af de almindeligt anerkendte strafferetlige Grundsætninger, saaledes navnlig, at Straffen forudsætter en tilregnelig Lovovertrædelse, og at den kun kan eksekveres overfor den som skyldig domfældte i tilregnelig Tilstand.

At Konfiskation er »Straf« vil herefter sige, at den beherskes — eller maa antages at beherskes — af de nævnte Grundsætninger. For saa vidt enkelte af disse fraviges, er Konfiskationen ikke længere »rent pønalt«, men kan eventuelt være »overvejende pønalt«, »pønalt præget«, eller lignende, alt efter det Omfang, hvori de strafferetlige Grundsætninger gælder. Den positive Ret viser her en Række af Gradationer. Om og i hvilket Omfang den positive Rets Konfiskationsregler stemmer med de strafferetlige Grundsætninger, er et reelt Fortolkningsspørgsmaal og er uden Betydning for den angivne Terminologi.

Hvad dernæst angaar Udtrykket Konfiskation som Politiforholdsregel o.l., vil vi anvende dette paa Tilfælde, hvor Konfiskationen tjener præventive, politimæssige Formaal uden at være bundet til strafferetlige Grundsætninger¹⁾. Som politimæssigt Formaal anses det at afværge Fare for Samfundet eller Enkeltmand gennem Uskadeliggørelse af Genstande, der i sig selv eller i bestemte Personers Hænder udgør en saadan Fare. Definitionens Tyngdepunkt ligger i det negative, at Forholdsregelen ikke er underkastet Strafgrundsætningerne²⁾.

¹⁾ Jfr. ovenfor p. 33—34.

²⁾ Som Konsekvenser heraf fremhæves navnlig:

- 1) Konfiskationen er ikke betinget af et tilregneligt Retbrud;
- 2) den er ikke betinget af, at Tingen tilhører den domfældte;

At Konfiskationen er »civilretlig« betyder endelig, ifølge nærværende Fremstilling, at den beherskes af de i Civilretten, nærmere bestemt Formueretten, gældende Regler. —

Efter de her givne Definitioner bliver det ikke nødvendigt at opstille som særskilt Konfiskationsform: Konfiskation som Retsfortabelse³⁾, idet de tre opstillede Konfiskationsformer — i ren og modificeret Skikkelse, eventuelt indbyrdes kombinerede — formentlig udtømmer de Muligheder, der foreligger med Hensyn til Konfiskationens Væsen.

II. At der nu efter Sagens Natur kan tænkes Konfiskationer, der beherskes af henholdsvis strafferetlige, politimæssige og civilretlige Grundsætninger turde være ubestrideligt. Hvad der kan diskuteres er kun, om de bør findes i et rationelt Retssystem, enten i rene Særformer eller indbyrdes kombineret eller paa forskellig Maade modificeret, samt om de faktisk forekommer (rent, modificeret, kombineret) i gældende Ret. En Sammenblanding af disse, her udsøndrede, Spørgsmaal om Sagens Natur, Retspolitik og Analyse af *lex lata*, har i ikke mindre Grad end Terminologiuskarpheden bidraget til at komplicere hele Problemet.

III. I nærværende Kapitel skal alene behandles det sidstnævnte Spørgsmaal: Konfiskationens Karakter efter gældende Ret.

Det maa da først fremhæves, at der intet Tilfælde fore-

3) den borfalder ikke ifølge de almindelige Strafophørsgrunde;

4) processuelt udelukker den skete Politikonfiskation ikke senere almindelig Straffesag; der tilkommer den saaledes ikke (negativ) *res judicata* Virkning som en tidligere Straffedom, jfr. *Stenglein* p. 763 og de i Litteraturfortegnelsen anførte Monografier af *Glücksman* og *Herschel*.

⁵⁾ Jfr. ovenfor p. 40 (Note 28) og p. 51 (Note 1).

kommer (i dansk Ret), hvor Loven ligefrem erklærer, at de respektive (strafferetlige, politiretlige, civilretlige) Grundsætninger (og kun disse) skal anvendes paa vedkommende Konfiskationsbud. Der vil altid være Tale om en Slutning fra visse Indicier, saasom Lovens Betegnelse af Forholdsregelen, dennes Formaal (dette atter navnlig indiceret ved Konfiskatets Beskaffenhed), Enkeltestemmelser i Loven, der stemmer med en af Konfiskationsformernes Grundsætninger eller strider mod de andres, Motivernes Udtalelser, Lovens Tilblivelseshistorie, Retssammenligning. Flere af disse Indicier indeholder betydelige Fejlkilder, hvis Ikke-Paaagtelse øjensynligt danner en tredje Aarsag til Uenigheden blandt Forfatterne. Det maa saaledes erindres, at Lovens Betegnelse af Forholdsregelen dels undertiden har et meget tilfældigt Præg, dels ofte hviler paa en særlig Terminologi⁴⁾; at Formaalet med Regelen kan være vanskeligt at paavise eller have en sammensat Karakter⁵⁾; at Enkeltestemmelserne i Loven ikke tillader en Generalisering, fordi de i Virkeligheden maa opfattes som inkonsekvente Anvendelser af politimæssige Synspunkter paa en i øvrigt pønalt Konfiskation eller omvendt⁶⁾; at endelig Motiverne etc. i rigt Maal indeholder Fejlkilder er intet særligt for dette Emne og behøver ikke nærmere Paavisning. En yderligere Vanskelighed, der i ganske særlig Grad præger Emnet, er dernæst den Knaphed, hvorved Lovene gennemgaaende udtaler sig om Konfiskationsreglerne. Denne Knaphed, der for dansk Rets Vedkommende ikke udfyldes af nogen væsentlig Domspraksis, bevirker at Afgørelsen af Konfiskationens Væsen undertiden ikke kan undgaa at komme til at hvile paa et teore-

⁴⁾ Jfr. f. Eks. nedenfor p. 199.

⁵⁾ Jfr. f. Eks. nedenfor p. 199.

⁶⁾ Jfr. f. Eks. nedenfor p. 249.

tisk Skøn af usikker Karakter, idet det navnlig maa baseres paa det formentlig rationelle ud fra Lovens (formodede) Formaal.

A. Med de just gjorte Forbehold in mente tør vi nu forsøge en Sammenstilling af de Indicier, der vil kunne tale for, at Konfiskationen maa opfattes som Straf:

1) Loven betegner den udtrykkeligt som Straf, jfr. f. Eks. Fr. om ulovlig Omløben med Varer 13. 2. 1775, jfr. Pl. 27. 11. 1839, Fr. 27. 10. 1773, Toldfr. 1797 §§ 107, 221, 256;

2) Genstandene for Konfiskation har en ufarlig Karakter, jfr. f. Eks. Fr. 6. 10. 1753;

3) Loven hjemler Konfiskation af Tingens Ækvivalent, naar Tingen selv ikke længere er til Stede, jfr. f. Eks. L. 26, 5. 2. 1915, Straffelovens § 122;

4) Konfiskationen er betinget af, at Tingen tilhører den skyldige (eller en medskyldig), jfr. f. Eks. Toldlovsbekg. 1928 § 48 (f. s. v. angaar Befordringsmidler);

5) Konfiskationen er betinget af Forsæt, jfr. f. Eks. Toldfr. § 107, eller dog af Tilregnelser hos Ejeren (eller hans Folk), jfr. f. Eks. L. 119, 8. 6. 1912 § 24;

6) Konfiskationen er betinget af Gentagelse, jfr. f. Eks. Jagtlov Nr. 279, 30. 6. 1922 § 34, 6. Stk.

Derimod maa det i og for sig være uden Betydning, at Forholdsregelen er henlagt til Straffedommerens Afgørelse, da der intet kan være i Vejen for, at denne i Forbindelse med sin Behandling af Straffesagen udøver politimæssige Beføjelser ifølge særlig Lovhjemmel.

B. Modsætningsvis fremgaar af de anførte Strafindicier hvilke Forhold der kan oplyse om, at Forholdsregelen har politimæssig Karakter⁷⁾.

⁷⁾ Som et ret afgørende Indicium for Forholdsregelens politimæssigt-præventive Karakter kan fremhæves, at Loven kun foreskriver Ubrugbarheds-

C. Hvad dernæst angaar »civilretlig Konfiskation«, taget i Betydningen: Forbrydelse af Formuegoder, paa hvilken civilretlige Regler kommer til Anvendelse, kan et saadant Institut vel forekomme i dansk Ret, nemlig for saa vidt det gyl- digt er aftalt, at Pant eller anden Sikkerhed, som er stillet for Opfyldelse af en Forpligtelse, skal være forbrudt, hvis Forpligtelsen ikke opfyldes (*lex commissoria*), Aftalelovens § 27, 2. Stk., jfr. herved ogsaa Aftalelovens § 37, 1. Stk., jfr. Jul. Lassen, Obligationsrettens almindelige Del p. 940—42. Saadan paa privat Aftale støttet Formuegodeforbrydelse falder imidlertid udenfor nærværende Afhandlings Ramme. — I tysk-schweizisk Litteratur sigter Udtrykket »civilretlig Konfiskation« imidlertid i Regelen til et ganske andet Forhold, nemlig til Tilfælde, hvor Konfiskationen antages at hvile paa Sætningen »turpe lucrums extorqueri«⁸⁾. Men denne Sætning — der højst tvivlsomt har været anerkendt i Rommerretten⁹⁾ — kan i hvert Fald ikke opstilles som gældende Princip i dansk Ret, og der kan da heller ikke være Tale om at udlede nogen Konfiskationshjemmel af denne »civilretlige Grundsætning«. Derimod tør det maa- ske nok antages, at et vist Spor af den omtalte Doktrin — eller dog af de bag denne liggende reale Betragtninger — gør sig gældende i enkelte positive danske Lov-

af vedkommende Ting, med efterfølgende Tilbagegivelse til Ejeren af den ubrugbare Genstand, jfr. herved *Herschel* p. 23 ff., der fremhæver Ubrugbarens efer RSTGB. § 41 som væsentlig forskellig fra Inddragelsen i RSTGB. § 40, idet førstnævnte Forholdsregel altid skulde være en Præventionsforholdsregel i Modsætning til sidstnævnte, som *Herschel* opfatter som Straf. — Hvis Loven vel foreskriver Ubrugbarens, men lader *fiscus* etc. beholde det efter Ubrugbarens fremkomne Produkt, ligger der vel i selve Ubrugbarens et vist Indicium for, at Regelen forfølger et Fareafvendelsesformaal, men den samlede Forholdsregel vil da tillige kunne formodes at være pønalt begrundet.

Jfr. om Terminologispørgsmaal vedrørende Ubrugbarens ovenfor p. 4.

⁸⁾ Jfr. ogsaa *Hagströmer* p. 9—11.

⁹⁾ Jfr. ovenfor p. 15, 19, 32.

bud, nemlig Straffelovens § 34, andet Pkt. og de hermed beslægtede Regler, og muligvis medfører dette visse Konsekvenser for Fortolkningen af de paagældende Lovbud, jfr. herom nedenfor. — Foruden i de to angivne Betydninger benyttes Terminologien »civilretlig« Konfiskation undertiden i anden Betydning. Dels forekommer Udtrykket om Konfiskationsregler, der navnlig tilsigter at værne en bestemt Enkeltmand¹⁰⁾, jfr. saaledes navnlig Konfiskation i Anledning af Indgreb i Enerettigheder; men paa saadan Konfiskation maa vistnok efter dansk Ret i det hele og store anlægges politimæssigt Synspunkt, jfr. nedenf. § 25¹¹⁾. Dels fremhæves ogsaa som civilretligt præget den »fiskale Konfiskation«, der finder Sted i Anledning af Ikke>Erlæggelse af Told- og andre Afgifter¹²⁾, jfr. om denne Konfiskationsforms Karakter efter dansk Ret Særundersøgelsen nedenfor p. 227 ff, hvoraf fremgaar, at Toldkonfiskationen etc. efter dansk Ret har et overvejende pønalt Præg.

Et rent civilretligt Konfiskationsinstitut i Anledning af begaaede Lovovertrædelser kan saaledes ikke anerkendes at forekomme i dansk Ret i nogen af de angivne Betydninger¹³⁾.

Derimod maa det stærkt fremhæves, at baade den (overvejende) pønale og (overvejende) politimæssige Konfiskation i Regelen maa antages at have en vis privat-

¹⁰⁾ Jfr. Roux, Cours de droit criminel p. 442.

¹¹⁾ Dette synes ogsaa erkendt af Torp, jfr. de hos Torp, Alm. Del p. 6 Note 15 anførte Lovbud, der citeres som Eksempler paa Konfiskation »som præventiv Forholdsregel overfor bestemte truende Retsbrud ...« (understreget af mig).

¹²⁾ Jfr. Garçon, Code pénal, I. Bd. p. 68.

¹³⁾ En Tendens henimod en civilretlig Opfattelse af Konfiskationen kan maa ske siges at forekomme i Oktroi 4. Juli 1818 § 45, jfr. Bek. 172. 22. Juni 1908, samt den nu bortfaldne Bestemmelse i Oktroiens § 46, jfr. Frd. 13. Febr. 1747 § 4, jfr. Frd. 17. August 1757 § 4.

retlig — eller hermed beslægtet — Virkning, idet nemlig Konfiskationsdommen vistnok i Almindelighed overfører en egentlig Formueret over Konfiskatet til fiscus eller andre, beskyttet efter Formueretens almindelige Grundsætninger, jfr. nærmere nedenfor p. 143 ff.

Bortset herfra kan Undersøgelsen koncentreret om Konfiskation som Straf og Konfiskation som Politiforholdsregel.

IV. En Gennemgang af positiv Ret efter den forud angivne Metode, jfr. nedenfor §§ 18—27, giver utvivlsomme Vidnesbyrd om, at den i sig selv naturlige Dualisme Straf — Politiforholdsregel afgørende præger de herhenhørende Lovbud.

Efter de Resultater, som Enkeltundersøgelserne fører til, kan opstilles følgende Gruppering:

A. Tilfælde, hvor Konfiskationen overvejende har Karakter af Straf:

1. Ulovlig Omløben med Varer.
2. Ulovlig Udførsel.
3. Afgiftsdelikter.
4. Hasardspil.
5. Ulovlig Indvinding af økonomisk Fordel.
6. Eneretskrænkelser, f. s. v. angaar Konfiskation af i og for sig ufarlige Redskaber samt af scelere quaesitae.

Endvidere henhører herunder den generelle Regel i Straffelovens § 34, andet Punktum.

B. Tilfælde, hvor Konfiskationen overvejende har Karakter af Politiforholdsregel:

1. Handel, der er ulovlig paa Grund af Varens Beskaffenhed.

2. Indførsel af forbudte Genstande etc.

3. Anvendelse af ulovlige Redskaber med eller uden Indgreb i Enerettigheder.

4. Eneretskrænkelser, f. s. v. angaar Konfiskation af de for Rettighedshaveren farlige Redskaber og producta sceeleris.

5. Presseforseelser, f. s. v. angaar Konfiskation af de ulovlige Skrifter etc.

6. Fremstilling m. m. af forbudte Genstande.

Endvidere henhører herunder den generelle Regel i Straffelovens § 34, første Punktum.

Søger man et fælles Karaktermærke for den førstnævnte Gruppe i Modsætning til den sidstnævnte, vil det ses, at Strafkonfiskationen efter positiv Ret angaar i sig ufarlige Ting, medens Politikonfiskationen i alle Tilfælde angaar Ting af en vis Farlighed.

Konfiskatets Beskaffenhed synes saaledes efter lex lata at være det mest afgørende Kriterium for Konfiskationens Karakter.

V. Den omtalte Dualisme i gældende dansk Rets Konfiskationsbegreb kan historisk føres tilbage gennem de ældre til de ældste Konfiskationsbestemmelser, omend den ikke før Straffeloven af 1866 synes at have været Lovgiveren bevidst, og omend de enkelte Konfiskationsregler ikke staar som klare Udtryk for det ene eller det andet Princip, men ofte som en Kombination af begge.

Det har sin Interesse, om de to Konfiskationsformer ogsaa har særskilt Udspring, eller om de snarere er differencierede Former af en fælles Grundform.

Herom kan i og for sig kun opstilles Hypotheser. Mest sandsynligt forekommer det, at Udspringet er dobbelt.

A. Konfiskation af Genstande uden Hensyn til deres Farlighed har som Straf ramt Forbrydere fra den ældste Tid, jfr. ovenfor om Formuekonfiskation. At Strafkonfiskation af enkelte Genstande skulde være en afsvækket Form af ældre Tiders Formuekonfiskation er dog lidet antageligt. En blot Formildelse af Formuekonfiskationen vilde sikkert vise sig i en Værdiindskrænkning med Hensyn til Konfiskatet, f. Eks. til Brøkdeler af Formuen, men vilde ikke naturligt kunne føre til Udvalg af de bestemte Genstande indenfor Formuen, som Konfiskationen af enkelte Ting angaar. Disse Ting har fra de ældste Konfiskationsbestemmelser og til gældende Ret den typiske Karakter, at de staar i en vis Sammenhæng med den forbryderiske Handling, som Redskaber eller Objekter for denne eller som dens Frugter. Til Forklaring af, at Straffen rammer netop disse Ting, maa paa vises andre Forhold end den historiske Formuekonfiskation, der rammer Tingene ganske uden Hensyn til deres Forhold til Forbrydelsen.

Disse relevante Forhold synes at have været dels af mere symbolsk, dels af mere praktisk Karakter.

Bevidst eller ubevidst har Lovgiverne i de forskellige Lande givet Straffens Sammenhæng med Retsbrudet en symbolsk Understregning ved at fratage Forbryderen just de Genstande, ved hvilke eller med Hensyn til hvilke Forbrydelsen var begaaet¹⁴⁾. Misbruget af Tingen erholdt sin naturlige Dadel ved Tingens Konfiskation¹⁵⁾. De nedenfor citerede Lovbud fra ældre dansk Ret indeholder mangfoldige Eksempler til Belysning af det her sagte. Som Tilfælde, hvor den symbolsk-pædagogiske Karakter af Lovbudet fremtræder sær-

¹⁴⁾ Jfr. nedenfor p. 277 f.

¹⁵⁾ Jfr. bl. a. ovfr. p. 15.

lig klart, kan f. Eks. nævnes Kr. III's Reces 1547 § 27 (Om Dregt og Kledebon), Flensborg Byret § 101 (98), Vald. IV's Privilegium for Malmø 1360 § 22, jfr. i denne Forbindelse ogsaa Principet i Danske Lovs 6—1—7 (Gudsbespotterens Tunge udskæres) og 6—1—8 (Haver nogen sin Haand til nogen saadan Guds Foragt brugt, da bør den og af hannem ... afhuggis ...). En interessant Videreførsel af det samme Princip indeholder Ribe Byret § 6 (11) (*Kolderup-Rosenvinge* V 222), naar den bestemmer, at den, der ulovligt bærer Vaaben, efter Advarsel, skal »gennemstinges med det samme Vaaben« (se derimod den mindre vidtgaaende Regel i Kong Hans' Privilegium for København 1485 § 4, der til Forbudet mod at bære Vaaben knytter følgende: »Myster hand theroffuer sodan werie, haffue hemmegield«)¹⁰).

Til det nævnte symbolsk-pædagogiske Moment har sikkert i flere Tilfælde været intimt knyttet ubestemte Forestillinger af religiøs eller overtroisk Art, der forlenede de af Forbrydelsen berørte Genstande og dens Redskaber med et skæbnesvangert Præg, og som krævede deres Tilintetgørelse eller dog Uskadeliggørelse. Saadanne Forestillinger har navnlig gjort sig gældende, hvor Tingen stod i Forbindelse med Blodsudgydelse, jfr. engelsk Rets Regler om Deodand, eller med Sodomiteri, jfr. endnu den i Mot. til Foreløbigt Udkast til Lov om Forbrydelser p. 28 til Orde kommende Tvivl om, hvorvidt det Dyr, hvorved Forbrydelsen er udøvet, skal dræbes. De i dansk Ret forekommende Konfiskationsbud indeholder dog intet, der kan sidestilles med Reglerne om Deodand; en vis religiøs Betonning har derimod de med vort Emne beslægtede Regler i D. L. 6—1—7 og 8.

¹⁰) Jfr. i denne Forbindelse Gaardsretternes Bestemmelse om, at den, der (uagtsomt) afstedkom Ildsvaade og blev grebet paa fersk Gerning, skulde »kastet i den samme Ild«, jfr. *Matzen* p. 56.

Til de anførte Momenter kommer Trangen til at ramme den præsumptive Uagtsomhed, en formodet Mangel paa Tilsyn fra Ejerens Side med den skadegørende Ting (*Matzen* p. 49). Dette Forhold, der endnu har sin Betydning, jfr. ovfr. p. 36 ff, om den *Oetkerske* Lære om den kriminelle Garanti¹⁷⁾, har sikkert spillet en overordentlig stor Rolle for ældre Tids Strafforfølgning¹⁸⁾, jfr. *Matzen*, p. 48 ff., om Strafansvar for Vaadesgering, navnlig for »haandløs Vaade«, og har naturligt kunnet føre til Konfiskation af den skadegørende Ting. I Provinsiallovene og Byretterne paalægges der saaledes Ansvar for Personens Ting, jfr. bl. a. E. sj. L. III 13: Har nogen taget en andens Vaaben uden dennes Vidende og Vilje og øvet Manddrab dermed, skal Ejeren bøde »thryl mærki«, fordi han ikke har gemt sine Vaaben behørigt; der paalægges Ansvar for Personens Anstalter og Indretninger (Gærdestænger, Damme, Brønde, Rævegrave, Snarer,

¹⁷⁾ Det maa dog her fremhæves, at Oetker ikke i Almindelighed vil forklare Tredjemands Ansvar som begrundet ved Præsumption om Ejerens culpa, men tværtimod stærkt fremhæver, jfr. *Kriminelle und civile Haftung Dritter* p. 87 ff., at Straffen i Tilfælde af »formel kriminel Garanti«, jfr. herom ovenfor p. 36, rammer den brødefri Garant, der ikke — hverken doløst eller culpost har krænket eller præsumeres at have krænket nogen Pligt. Naar Loven dog paalægger en saadan Person Ansvar, er det for gennem Straffetrudselen at skabe Incitament for ham til, gøre ham interesseret i at hindre en vis Skade, som han dog ingen Pligt har til at hindre, jfr. Oetker p. 89 angaaende en Lovbestemmelse, der paalægger Skipperen Ansvar for visse af Besætningens Forseelser: »Die Aussicht auf möglicherweise eintretende Haftung soll vielmehr nur ein impelle, ein Antrieb für den Schiffsherrn sein, sich in der Wahl seiner Leute möglichst vorzusehen und dieselben möglichst genau zu beaufsichtigen.« Selve Strafsekutionen sker i disse Tilfælde kun for, at Straffetrudselen ikke skal tabe sin præventive Funktion, og er følgelig selv rent præventiv, jfr. Oetker l. c. p. 94.

¹⁸⁾ Jfr. at Romerrettens Regel i c l IV C. cit. 9 24 om Konfiskation af det Hus, hvori der var drevet Falskmøntneri, fandt Sted ogsaa naar Husets Ejer var uvidende om Falskmøntneriets Virksomhed, og at dette udtrykkelig begrundes som Straf for den af Ejeren udviste Forsømmelighed m. H. til Tilsyn med Huset.

Fangstindretninger, Huse, jfr. herved Slesvig Byret latinsk Tekst Art. 82 og Flensborg Byret latinsk Tekst Art. 93, dansk Tekst Art. 45: Hvis nogen dræbes under Opførelsen af et Hus ved et nedfaldende Træstykke, skal der ikke blot bødes 9 Mark, men selve dette Træstykke, og hvis det anbringes paa en Plads under Taget, skal hele Huset gives i Bøde (Matzen p. 52); der paalægges endvidere Ansvar for Dyr, jfr. bl. a. Slesvig Byret Art. 82 og Flensborg Byret latinsk Tekst Art. 91, dansk Tekst Art. 44: Dyret skal udleveres tillige med 9 Marks Bøde; endelig paalægges Ansvar for Trælle, undertiden saaledes at Ejeren enten skal bøde 9 Mark eller udlevere Trællen og bøde 6 Mark, jfr. Skaanske Lov VI 3,4, jfr. herved E. sj. L. II 32 eller saaledes, at Ejeren skulde bøde 3 Mark og desuden udlevere Trællen, V. sj. L. III, 12, jfr. II, 20 eller endelig saaledes, at Ejeren havde Valget imellem at bøde 3 Mark eller udlevere Trællen, V. sj. L. II, 20, jfr. Matzen, p. 54—55.

*

Har det saaledes i det primitive Retssamfund af flere Grunde været nærliggende at berøve Lovovertræderne i Forbindelse med Forbrydelsen staaende Genstande, maatte saadanne Konfiskationer saa meget lettere vinde Indpas i Lovgivningerne, som de frembød store praktiske Fordele. Dels var denne Straf let at eksekvere — og Straffetrudselen havde saaledes Udsigt til at opnaa Effektivitet —, idet de paagældende Ting, forsaavidt Forbrydelsen overhovedet blev opdaget, ofte vilde kunne beslaglægges samtidig med, at Opdagelsen skete, og idet ingen særlig Strafudmaaling behøvede at foretages; den kategoriske Karakter, Forholdsregelen fik ved at være uafhængig af Konfiskatets Værdi, indeholdt paa den anden Side intet frastødende for den primitive Straffelovgiver. Dels medførte Strafarten fiskale For-

dele ikke mindst, naar Konfiskationsadgangen, som det ofte skete, udvidedes til at angaa Genstande, der kun havde en højst indirekte Forbindelse med Forbrydelsen. Det fiskale Formaal har utvivlsomt spillet en væsentlig Rolle ved Strafkonfiskationsreglernes Udvikling. Med dets Tilbagetrængning i nyere Tid aftager ogsaa disses Forekomst.

*

B. Uafhængigt af de nu omtalte Forhold, der maa antages at have været bestemmende for den pønale Konfiskation, har det til alle Tider i ethvert ordnet Samfund været nødvendigt at uskadeliggøre Ting, der rummede Samfundsfare af en vis Grad¹⁹⁾, og det uden Hensyn til, om disse Ting stod i Forbindelse med en (konkret) Lovovertrædelse eller ej. Naar der opstod et særligt Polit, maatte det blive en af dets selvfølgelige Opgaver at medvirke til en saadan Uskadeliggørelse²⁰⁾. Iøvrigt maatte de private selv kunne afvende en for dem truende Fare gennem de paagældende Ting ved Tilintetgørelse etc. af disse. Noget Straffemaal forfulgtes ingenlunde, snarere er der Tale om en Art Nødværge eller Nødret.

Som det fremgaar af Oversigten i § 7, angaar flere af vor Rets ældre Konfiskationsbud saadanne nødværgelige Tilfælde, jfr. f. Eks. Jyske Lovs II 36 og III 55, jfr. endvidere Kr. II's Byret § 15, Kr. III's Reces 1539 § 9, Kr. IV's Reces 1643 II Bog 4. Cap. § 2, § 6; 19. Cap., Ribe Byret § 19 (30), § 20 (32) osv. — Men det tør sikkert antages, at der selv uden positiv Hjemmel, ud fra Forholdets Natur, har kunnet udøves tilsvarende Afværgelseshandlinger som nævnt i de kasuistiske Lovbud²¹⁾.

¹⁹⁾ Ifølge c. 2. C. de famos libellis 9 36 havde enhver Borger ikke blot Ret, men Pligt til at tilintetgøre Skrifter, der indeholdt en Majestætsforbrydelse, jfr. *Glücksman* p. 6.

²⁰⁾ Jfr. ovenfor p. 26 f.

²¹⁾ Jfr. herved *Kolderup-Rosenvinge*: Udvalg af gamle danske Domme, I.

Da al Farebedømmelse indeholder et Skøn og dette Skøn navnlig kan være tvivlsomt, naar der er Tale om en blot »relativ Farlighed« d. v. s. en Farlighed, der beror paa Tingens Forbliven hos en bestemt Enkeltmand, er det kun naturligt, at flere og flere Lovbud regulerer den i og for sig ingen Lovhjemmel krævende Politikonfiskation, og at denne endelig i mange Tilfælde henlægges til Udøvelse af Domstolene, som Værn mod Politimyndighedernes Vilkaarlighed.

Særlig nærliggende maatte det være at henlægge til Dommeren at konfiskere de farlige Ting, der stod i Forbindelse med en Lovovertrædelse, der i øvrigt kom ind under hans Behandling. Saa længe Tingens Farlighed i Relation til Fremtiden var det afgørende for Konfiskationen, forelaa stadig en politimæssig Opgave, men ved Sammenkædningen af Konfiskationen med Lovovertrædelsen — der egentlig i denne Forbindelse blot havde Betydning som Indicium for Farligheden — maatte der næsten uundgaaeligt ske en vis Sammenblanding af denne Form for politimæssig Konfiskation og den pønale Konfiskation, der jo ligeledes angik Ting, som stod i Forbindelse med Lovovertrædelsen, men hvis Opgave ikke var blot præventiv, men derimod at tilføje Lovovertræderen en Straf for den udførte Forbrydelse. Denne

Samling, p. 190: Kongens og Rigsraadets Dom, Aar 1552, hvorved det billiges, at Borgemester og Raad i Næstved havde sat en Mand i Raadstuekælderen, fordi han havde udskældt Biskop Ove Bilde, og siden ladet ham indsætte i Daarekisten, fordi han paa offentlig Gade havde opført sig som en gal Mand: han var »komen ridendis indt uti Nestuedt Bye Huide Tirsdag met et ladt och spent Fyrør, och hannem paalagt och skött aff ther mit paa Gaden och jeget II suanger Danequinder ind . . . koldt att deres Dør, och for affstedt som en galendt Mandt . . . och Byfogetthen hagde therfor thaget et Rör, ett Knebel spydt fra hannom, och Byfogethen endtnu haffer i sinn Verge . . .« (udh. af mig). Det fastslaas, at der ingen Uret dermed er gjort ham.

Jfr. et beslægtet Tilfælde l. c. p. 272 (» . . . the skulle antvorde slige Rør och Lunter fra thenum.«).

Sammenblanding ytrer sig dels gennem Lovgivningens og Teoriens hele Uklarhed med Hensyn til Konfiskationens dobbelte Karakter, dels ogsaa ved, at Lovene vælger som Straf at konfiskere Ting, hvis Konfiskation i og for sig kunde berettiges af politimæssige Grunde. Hvor disse politimæssige Grunde er saa stærke, at de i sig selv kræver Konfiskation, vil dog en Straf, der kun gik ud paa at berøve den skyldige disse Ting, blive indholdsløs²²⁾, men dette er ikke altid paaagtet i positiv Ret, cfr. de lege ferenda nedenfor. Bortset fra saadanne Tilfælde faar Indblanding af det pønale Moment den Betydning, at der herved skabes det fornødne Grundlag for det offentlige til uden Vederlag, som Straf, at berøve den skyldige Ting, som det politimæssigt set vel var ønskeligt, men ikke tvingende nødvendigt²³⁾, at fratage ham.

*

Ved Siden af den politimæssige Konfiskation, der henlægges til Domstolene, og som kræver en Lovovertrædelse som Indicium for Tingens Farlighed, maa det antages, at Politimyndighedernes Beføjelse til at uskadeliggøre farlige Ting, uafhængigt heraf, er vedblevet at bestaa²⁴⁾, jfr. som Eksempler fra Lovgivningen paa Tilintet-

²²⁾ Jfr. *Stoos*, Vermögenstrafen p. 38.

²³⁾ Jfr. ovenfor p. 18.

²⁴⁾ Jfr. *Glücksman* p. 3: »Wohl hat zu allen Zeiten das Bedürfnis existiert, gewisse gemeingefährliche oder wenigstens die Gesamtheit schädigende Gegenstände, auch wenn sich gegen eine bestimmte Person nicht einschreiten liess, unschädlich zu machen, sie dem Gemeingebrauch zu entziehen. Doch dieses wurde stets ausschliesslich, wie auch jetzt noch primär, als eine Aufgabe der Polizei angesehen . . .«, jfr. p. 10: »Auch heute noch besteht das Recht und die Pflicht der Polizeibehörden, Gegenstände, die dem Gemeinwohle gefährlich sind, unschädlich zu machen . . . Die Polizei kann in solchen Fällen zwar nicht enteignen, sie sorgt aber dafür, dass dem Publikum durch die Gegenstände keine Schädigung oder Gefährdung erwächst.«

Jfr. herved *Poul Andersen*: Ugyldige Forvaltningsakter, Kbhvn. 1924, p. 64, jfr. p. 26.

gørelse af farlige Ting uden Hensyn til forudgaaende Lovs overtrædelse: D. L. 5—12—7, 5—13—10, Fr. 22. Okt. 1701, II, XI Cap. § 5, Pl. 4. Okt. 1815 § 5. Forsaavidt den Ting, Politiet beslaglægger til Afværgelse af Fare, er uden økonomisk Værdi, vil Politiets Beslaglæggelse faktisk virke som en endelig Konfiskation ved Dom, idet den vil indeholde en endelig Berøvelse af Tingen i Forhold til dennes Ejer uden Tilsvarelse af Vederlag, jfr. som Eksempel Tilfældet i H. R. T. 1890—91 p. 15: En i en Dom tagen Bestemmelse om Konfiskation af noget forhandlet sundhedsfarligt Kød, hvis Salg stred mod Sundhedsvedtægten, funden at maatte bortfalde, da Kødet allerede ved Politiets Foranstaltning var nedgravet; jfr. Hof. St. Dommen i U. 1891 p. 925, hvor det antoges, at Københavns Politi ikke kunde dømmes til at udlevere nogle Løbesedler, som det for at forhindre Uorden paa Gaden ved deres Uddeling havde taget i Forvaring, da Uddeleren end ikke havde assereret, at Sedlerne havde nogen Værdi, eller at deres Udlevering i øvrigt var af Interesse for ham.

Hvor derimod Tingen efter en politimæssigt nødvendig Uskadeliggørelse vilde have økonomisk Værdi, maa det nu følge af Straffelovens § 34, hvorefter Konfiskationen skal ske ved Dom, at Politiet — i Mangel af modstaaende særlig Lovhjemmel — kun kan foretage en foreløbig Beslaglæggelse, jfr. herved Reglerne i Retsplejelovens § 745 jfr. § 746, 1. Stk., 2. Pkt., medens selve Konfiskationen maa udtales af Domstolene i Henhold til udtrykkelig Lovhjemmel²⁵⁾. Hvis der ikke er Hjemmel til en egentlig Konfiskation af Tingen, men denne dog er af en saadan Art, at den ikke uden Fare for Almenvellet tør forblive hos Ejeren (Besidderen), burde det vistnok antages, at Politiet — eventuelt efter en dertil sigtende

²⁵⁾ Jfr. Instruks for Statspolitiet Nr. 697, 30. Decbr. 1919 § 38.

Retssag — kan uskadeliggøre Tingen, hvorefter den uskadeliggjorte Ting maa udleveres Ejeren, jfr. Principet i Rpl. § 754 (jfr. herved til Belysning af Modsætningen mellem Politiets Beføjelse til at tage Tingen i Bevaring og Konfiskation: Foreløbig Lov Nr. 64, 5. Maj 1885 §§ 1 og 2).

VI. Vedrørende Konfiskationens Karakter efter positiv Ret staar endnu tilbage at foretage en Afgrænsning mellem Konfiskations- og Ekspropriationsomraadet. Ved denne Afgrænsning vil den paaviste Dualisme i Konfiskationens Væsen paa ny vise sin Betydning.

Forsaavidt Konfiskationen rammer Tingens Ejer som en lovlig Straf for Lovovertrædelsen, er Ekspropriationsbegrebet udelukket, da den til Ekspropriationen knyttede Erstatningspligt for Staten nødvendigvis forudsætter, at Tingens Afstaaelse ikke er hjemlet som Straffonde. Men der kunde spørges, om dog ikke Grundlovens § 80 sætter visse Grænser for, i hvilket Omfang den almindelige Lovgivningsmagt overhovedet er kompetent til at dekrettere Afstaaelse af Formuegoder som »Straf«. Spørgsmaalet angaar i lige høj Grad Lovgiverens Ret til at anordne Straf bestaaende af Bøder, Formuekonfiskation og Konfiskation af enkelte Genstande, men kun den sidste Del af Spørgsmaalet skal berøres her.

Det maa nu sikkert antages, at Grundlovens § 80 ikke kan danne nogen Hindring for, at enhver Tids Retsopfattelse bestemmer, hvilke Forhold der bør belægges med Straf bestaaende i Forbrydelse af Formuegoder, allerede af den Grund, at det staar Lovgiveren (grundlovsmæssigt) frit for at belægge hidtil straffri Forhold med Straffe, der af alle vil opfattes som strengere end Formuestraffe, og som Forbryderen sikkert vilde ønske konverteret med saadanne.

Herved er det dog en Forudsætning, at Loven ikke ligefrem har Karakteren af en Omgaaelse af Grundlovens Paabud om Erstatning; hvis den alene var formuleret som en Straffregel for derigennem at undgaa Grundlovens Erstatningspligt, maatte den erklæres ugyldig. Dette vil positivt sige, at Konfiskationen (og Bøden) som Straf maa forudsætte et Forhold, der møder en virkelig Misbilligelse hos Lovgiveren. At denne Misbilligelse skal være tilkendegivet i en forud for Forholdet liggende Lov, er derimod vel strafferetligt rationelt, men sikkert ikke grundlovsmæssigt paakrævet. Ligeledes vil det stemme bedst med strafferetlige Principer, at den, hvem Formuegodet berøves, skal være overbevist om at have begaaet det dadelværdige Forhold, men der kan naturligvis grundlovsmæssigt intet være i Vejen for at paalægge ham Strafansvar, derunder Formuegoders Forbrydelse, ifølge Præsumtioner om Skyld eller Medskyld, og Grl. § 80 kan sikkert ikke være til Hinder for, at en saadan Præsumtion af Loven erklæres for uafbeviselig. Mod Forskydning af Ekspropriations- og Konfiskationsomraadet gennem Misbrug af saadanne Præsumtioner danner den almindelige Retsopfattelse det eneste Værn.

Hvad angaar den politimæssige Konfiskation, maa der gøres en Sondring mellem absolut og relativt farlige Ting.

Hvor Forholdsregelen rammer Ting, der overhovedet ikke kan taales i Samfundet, er Grl. § 80 uden Anvendelse; saadanne Ting er ikke »Ejendom« i Grundlovens Forstand; for øvrigt vilde der ikke kunne kræves Erstatning for Tingens Fratagelse allerede af den Grund, at den som absolut farlig normalt vil være uden Formueværdi²⁶⁾.

²⁶⁾ Hvor Husdyr slaes ned eller rørlige Genstande tilintetgøres til Afværgelse af Smittefare, hjemler Lovene undertiden en Erstatning, jfr. L. 156.

Ganske anderledes stiller Sagen sig, naar der er Tale om Ting, som i og for sig kan være nyttige og værdifulde, men som formenes at burde konfiskeres, fordi de er farlige i den Persons Haand, der nu raader over dem, jfr. navnlig Straffelovens § 34, første Pkt. Forsaavidt Konfiskationen her tillige har en pønol Karakter, kan det vel siges at være uafhængig af Betingelserne i Grundlovens § 80, jfr. ovenfor. Men hvor dette ikke er Tilfældet, hvor den rammer Personer, hvem Loven ikke tillægger nogen Strafskyld eller noget (virkeligt eller præsumeret) Medansvar? At der her er et Problem, har Lovgiveren været opmærksom paa, men den har skubbet Problemet fra sig, jfr. Motiverne til Straffelovens § 34, første Pkt., hvor Spørgsmaalet om den uskyldige Ejers Erstatningsret henskydes til Afgørelse udenfor Straffeloven.

Problemet angaar forøvrigt ikke blot den uskyldige Ejers Ret, men ogsaa de uskyldige Indehavere af begrænsede tinglige Rettigheder i Konfiskatet.

I Afsnittet nedenfor om Toldkonfiskation vil Spørgsmaalet blive gjort til Genstand for Omtale indenfor et praktisk særlig vigtigt Omraade, og til den dér givne Udvikling kan i det hele henvises. Her skal blot fremhæves, at der intet afgørende lader sig udlede af Grundlovens § 80, idet det i hvert Fald er tvivlsomt, om der her er Tale om en »Afstaaelse« af Ejendom i den af Grundloven forudsatte Betydning. Efter den Stilling Praksis har indtaget overfor den uskyldige Panthaver, hvis Ret antoges at bortfalde uden Vederlag ved Konfiskation — i Anledning af Smugleri — af det Skib, hvori

14. April 1920 § 9, 2. Stk., Lov Nr. 138, 10. Maj 1915 § 19, 3. Stk., men denne Erstatning betragtes aabenbart af Lovene som en Billighedserstatning, jfr. at den førstnævnte Lov undtager Hunde (og Katte) fra Erstatningsretten, og at sidstnævnte Lov for det Tilfælde, at der ved Desinfektionen er sket væsentlig Skade paa Tingene blot bestemmer, at der kan ydes Ejeren Erstatning.

der havde Pant²⁷⁾, maa det vistnok antages, at Domstolene i det hele vil anerkende Konfiskationslovgivningen som frit stillet i Forhold til Grundlovens § 80. Reale Grunde taler imidlertid med Styrke for, at den uskyldigt ramte saa vidt muligt holdes skadesløs gennem Konfiskationens Provenu, og overfor en Indvending om, at der ikke skulde være tilstrækkelig Hjemmel hertil, synes med Rette at kunne henvises til Principet i Grundlovens § 80.

²⁷⁾ H.R.D. i U. 1925 p. 598, jfr. nedenfor p. 233 ff.

KAPITEL IV

OVERSIGT OVER KONFISKATIONSLOVBUD I DANSK RET

I nærværende Kapitel skal gives en systematisk Oversigt over det positive Lovstof vedrørende Konfiskationsforholdsregelens Anvendelse fra vore ældste til yngste Retskilder¹⁾. Gennem denne Oversigt i Forbindelse med foregaaende Kapitels Behandling af Konfiskationens retlige Karakter skabes den nødvendige historiske og teoretiske Baggrund for Fortolkningen af gældende Ret og Betragtninger de lege ferenda.

¹⁾ De ældste Retskilder angaaende Konfiskation af enkelte Genstande hidrører fra Romerretten. Flere af de romerretlige Konfiskationstilfælde er nævnt ovenfor p. 14, 15, 28 f. Hertil kan eksempelvis føjes: 1. 5 pr. D. de column. (3.6.) («... Thi det er forordnet, at hvad der er skændigt fortjent, ogsaa skal berøves Arvingerne ...»); 1. 12 D. ad Leg. Corn. de fals. (48.10) («... Men hvad der er erhvervet gennem Forbrydelsen tilstaaes ikke Arvingen.»); 1. 9 D. de jure fisci (49.14) («... der tilkommer Fiscus Beføjelse til retligt at lægge Beslag paa det, der bevisligt er erhvervet gennem en Forbrydelse.»); 1. 32 § 28 de donat. inter vir. et uxor. (24.1.), hvorefter Forlovelsesgaver mellem Personer, der ikke havde Ret til at gifte sig med hinanden, forbrødes til fiscus. — Konfiskation var ogsaa hjemlet m. H. t. forfalskede Mønter, forbudte Bøger og lignende res extra commercium, og forekommer ogsaa m. H. t. instrumenta sceleris (for at forhindre eller vanskeliggøre Forbrydelsens Gentagelse eller som egentlig Straf), jfr. *Luden* i Weiskes Rechtslexikon II Bd. p. 929 ff.

§ 7.

Tiden indtil danske Lov²⁾.I. *Landskabslovene.*

Udtrykkelige Regler om selvstændig Konfiskation af enkelte Genstande forekommer her yderst sjældent og, saa vidt ses, slet ikke i den Form, at det paagældende Formuegode forbyrdes til Fordel for det Offentlige (Kongen). Af Interesse for Emnet som indeholdende Spor til den senere Lovgivnings Konfiskationsbestemmelser kan dog anføres:

Eriks sjællandske Lov II 53: Om der sættes Hus paa Gade: ... kjendes, at han urettelig har rejst det Hus, da skal han nedrive det ...

Erik sjællandske Lov II 78: Om nogen hugger i en anden Mands Skov: ... da skal han give Bonden Læsset tilbage (jfr. tilsvarende Jyske Lov II 74).

Endvidere kan fremhæves E. Sj. L. II 75 (jfr. J. L. III 50), der hjemler Bonden Ret til at optage Kvæg, der kommer i Vang.

Jyske Lov II 36: Vilde Dyr: End vorder de løse, og dræber anden Mand dem, skal han ikke bøde derfor.

Jyske Lov III 55: Om Stodhors³⁾: Men vorder Stodhors skabbede ... jage dem i Dynd og Bløde og dræbe dem uden Vide ... Det samme er om tamme Hors, om de vorde skabbede ...

Jyske Lov III 65: Hvad Falsk er: ... de falske Penge tilintetgøres ...

De Forseelser, der i den kommende Lovgivning medfører Konfiskation, belægges i Regelen med Bøder, jfr.

²⁾ Ved Gennemgangen af Kilderne er anvendt *Kolderup-Rosenvinges* Udvalg af gamle danske Love.

³⁾ Stodhors: 12 eller flere Heste, der holdes paa Græs til Formerelse.

Thords Art. 46: en Tønde Øl maa ikke sælges dyrere en X Øre i Axelkøping. Den, der køber dyrere, skal bøde 3 Mark.

II. Rigslovgivningen indtil Danske Lov⁴).

Først i Erik af Pommerns Gaardsret dukker udtrykkelige Konfiskationsbestemmelser op, saaledes i § 5: Faller knabe eller at warthe eller wæckt tha scal hans hafue bythes. (I et enkelt Haandskrift tilføjes): det er hans heste oc the ære forbrøtt. Jfr. Fr. II's Gaardsret § 9: Huo, som forsømer sin Word eller Wegt ... tha skall han haffue forbrøtt sin Hest og Haffue, jfr. § 10: tha skall hans Haffue byttes.

Til egentligt Gennembrud kommer Anvendelsen af Konfiskation i Kr. II's Lovgivning:

Kr. II's Landret § 94: (Udførselsforbud vedrørende Korn) ... bøde 40 Mark ... och thet Godzis Forthabelse, som the haffue met at fare ...; jfr. en tilsvarende Bestemmelse i § 124 angaaende Udførsel af Sild.

Kr. II's Byret § 15: Om lang Verge: Findes nogre andre, som thermet gaa, skall vor Schultus haffue Macht at tage saadane Verge fran thøm;

do. § 47: (Huder og Skind maa ikke købes i Stykketal) ... under Godsets Fortabelse til Os;

do. § 41: Om Kiøbmanzskab: Ingen Embedsmand (Skomagere, Skrædere) skal far omkring paa Landsbyer at arbejde: ... forbrudt deres Hovedlod⁵);

do. § 43: Om Byssekræmere. (Forbud mod at købe eller sælge i Landsbyerne): Huo, som hermet findes, haffue forbrudt siith Gots, og løse syn Hals fra oss aff syn ytherste Formuæ⁶);

⁴) Jfr. *Kolderup-Rosenvinges* Udvalg af gamle danske Love.

⁵) Lovstedet medtages her for den historiske Sammenhængs Skyld, skønt det jo ikke foreskriver Konfiskation af enkelte Ting, men af Formuen.

⁶) Jfr. Note 5.

do. § 44: Landkøb ... forbudt »under Gotzens Fortabelse« (plus 40 Mark Penge);

do. § 45: Om Øxne og Heste: Forbud mod Forprang og Udførsel: Fortabelse (plus 40 Mark);

do. § 48: Om fremmede Kremmere (hvornaar, hvor, hvorledes de maa handle): Findes nogen herimod at gøre, have forbrudt samme hans Gods til Os.

do. § 50: Om ulovlige Havne: (Forbud mod Udslibning af Gods): ... under Gotsets Fortabelse ...;

do. § 64: »at ingen fattig Mand skall kjøbe met anden fræmmit Mandz Penninge, under Gotsens Fortabelse til Oss oc Staden;

do. § 106: (Oldermanden for Bødkerne skal bese Tønderne. Findes falske Tønder, da skal) saadant Arbejde sønderslaas og fordærves;

do. § 126: Kød, Smør og andet, som sælges, skal sælges efter Vægt og Skaalepund. Findes nogen herimod at gøre ... straffes uden al Naade og under Godsets Fortabelse;

*

Fra Tiden efter Kr. II kan citeres følgende Bestemmelser:

Fr. I's Ordinants af Aar 1530 § 4: Bissekram: ... tage og annamme hvis de have med at fare & Halvdelen til Kronen, Halvdelen til den, som det tager, jfr. §§ 7 og 10;

Kr. III's Københavnske Reces af 1537 § 12: Den, der ikke vil modtage Kongens Mønt: derfor have »forbrott hues Godtz han haffwer mett att fare« (Halvdelen til Kongen, Halvdelen til den, han køber med) og derudover »straffes liigesom then wore Breffwe oc Budt ice holle will.«

(do. § 22: (ulovligt Guldsmedearbejde): Straf som vedbør).

(do. § 26: Om Jagt: (Krybskytter): enhver kan stikke

Øjnene ud paa dem ... eller hænge dem i nærmeste Træ ... (ulovligt Jagt i øvrigt): Liv, Hals og Gods' Fortæbelse⁷⁾);

Kr. III's Odenseske Reces 1539 § 9: Forbud mod at bruge »Pulsswoder«: ... »tage samme Pullswoder oc theselligeste theris Farekost fran thennom, ehwor the findes;

do. § 10: Forbud mod at anbringe Bundgarn i Limfjorden: ... optages ...

Kr. III's Københavnske Reces 1540 § 2: Forbud mod Udførsel af Korn: ... forbrudt, hvis han haver med at fare og Halvdelen af hans Boeslod;

do. § 9: »Saltning af Kolffuer«: Hovederne skal afhuges. Ellers forbrydes hvis de have med at fare;

do. § 24: Der skal maales med sjællandsk Alen. Ellers forbrudt alt, hvis han haver med at fare;

Kr. III's Københavnske Reces 1547 § 21: Om Bundegarn og Puldswodere« ... forbrott allt hans Fiskeredskaff og Skib (plus 40 Mark Penge), (gentaget i Koldingske Reces 1558 § 61);

do. § 27: Om Dregt og Kledebon ... forbrott thet, som hand drager, til næste Hospitall, oc nar Hospitalmesteren thet esker aff hannem ... tha lide hand ther Maning fore som for anden Gield. Vil oc then, som Hospitalens Forstandere ere, sie egennem Fingre med thennem, tha mue andre, huem ther vil, dele thennom therfor sligt Silkestykke aff; (gentaget i Koldingske Reces 1558 § 35);

Kr. III's Dronningborgske Reces 1551 § 2: (Udskænking paa Helligdag før Middag): den, der udtapper ... forbrudt hvis han haver med at fare ... den, der køber, straffes af sit Herskab som vedbør;

Kr. III's Københavnske Reces 1557 § 1: Indførselsforbud mod tysk Øl: ... forbrudt alt hvis han haver med at fare og straffes som en ulydig ...;

⁷⁾ Jfr. Note 5.

do. § 8: Forbud mod højere Rente end 5 %: ... forbrudt hele Hovedstolen, som han bortlaaner, Halvdelen til Kronen, Halvdelen til den, der klager; (gentaget i Koldingske Reces 1558 § 66);

do. § 9: Ulovlig Købmandshandel, Øxne og anden Del: ... forbrudt 40 Mark og dertilmed alt, »hwes hand saa emod wor Reces kiøbt oc metthandlitt haffwer«;

Fr. II's Gaardsret § 16: Adelig Frue eller Jomfrue, der lader sig beligge: ... forbrott allt hendes Arffuegotz til hendes rette Werge, og skall hand thet strax mue annamme ... efter hendes Død skall same Gotz til hendes neste Arffuinge, dog icke til hendis egne Børn;

Fr. II's Kallundborgske Reces af 1576 § 10: (Forbud mod overflødig Pragt ved Klædedragter: ... forbrudt det som er forbudt at bære til nærmeste Hospital, og Hospitalsforstanderen har Fuldmagt »thet aff thennom at eske og annamme, som anden witterlige Gield«;

(Kr. IV's Reces af 31. Marts 1615 § 4: Gave ydet for Præstekald: ... give ikke alene igen derfor dobbelt til næste Hospital ...);

En lang Række Konfiskationsbestemmelser findes i Kr. IV's Reces af 31. Marts 1615 §§ 8 (Øxne købt i Landsbyer), 9 (Udførsel af Øxne), 10 (Udførsel af salt Kød), 11 (Udførsel af Krudt eller Salpeter), 20 (Vin oplagt af fremmede i Købstad), 21 (ulovlig Anbringelse af Vin, falsk Vin), 31 (Toldovertrædelser), 36 (uautoriserede Vægt og Maal): det, der bliver udmaalt, forbrydes;

Kr. IV's Reces af 27. Febr. 1643 II Bog 3. Cap. § 11: Forbud mod samtidig at handle med Rinskvind og visse andre Vine: forbrudt hvis Vin de have med at fare;

do. II Bog 4. Cap. (Pest) § 2 in fine: Ingen Skibe eller Varer maa indføres fra Udlandet, naar der er opstaaet Pest ... under Confiscation oc anden høyeste vilkorlig

Straff, eftersom derpaa kiendt vorder«; jfr. § 6 om Tilintetgørelse af fremmede Frugter;

do. II Bog 19. Cap.: Om Rottekrudt og anden Gift: ... samme Vares Fortabelse, saa og anden Straf paa deres Formue »oc ellers effter deraff befryctende eller foraar-sagede Leylighed«;

do. II Bog 22. Cap.: Om Markeder: § 1: Kramboder paa Helligdag: forbrut hues der kiøbes og selgis, og derfor uden tyve Daler;

do. § 2: Mad og Drikke, der falholdes paa Marken: ... forbrudt;

do. II Bog 27. Cap. § 1: Om Krohold: ... ikke »holde Ølsal« ... forbrudt Øllet til Husarme og 10 Rd. til sit Herskab ...;

do. II Bog 30. Cap.: løse Stodheste: forbrudt;

do. III Bog § 40: Om Skovhug: forbrudt det ulovligt huggede.

III. Byretterne⁸⁾.

Som det vil ses af de foregaaende Lovbud findes Fler-tallet af Konfiskationsbestemmelserne i Rigslovgivningen indenfor Næringsretten, hvor de dukker frem i Kølvan-det paa den stigende Handelsomsætning. Med Handelens Koncentration i Byerne maa det da forventes, at der i de særlig for Byerne givne Lovregler og Privilegier maa fore- komme en betydelig Anvendelse af Konfiskation, og dette viser sig ogsaa at slaa til, naar man gennemgaar Byret-terne og Købstadprivilegierne. De vigtigste herhenhørende Regler er, i kronologisk Orden, følgende:

Slesvig Byret (nyere Redaktion) § 50: urigtige Vin- og Ølmaal skal sønderbrydes (»de scal he breken«);

⁸⁾ Jfr. *Kolderup-Rosenvinges* Udgave af gamle danske Love, 5. Bd.

do. § 93: Hvis Husdyr dræber: Dyret skal udleveres plus 9 Mark Bøde, jfr. tilsvarende Flensborg Byret § 44 (45).

*

Lunds Byret § 24: »Thet ær um køp. At ingen man ma køpa hest, ey ko ey ... udan win (Vidne). Um nokir køpir weneløst miste køp sit oc æn wirtning til«;

Lunds Byret in fine: Om »ølquinner«. Hvis hun ikke vil give Mad, som Borgmester og Raad befaler ... »tha miste hun swa meget øl, som hun inne haffuer, og kannen paa kaghen;

do.: Om Bagere: Hvis Bageren ej vil bage Brød, »som gudh hawer unth ath tidhen tilsigher og hans borghe- mester hanum tilsigher ... haffuer han forbroth brødeth oc thet skal giffwes for gudz skyldh.« Sker det anden Gang, »miste tha III mark oc brødeth omoth byen ...«

*

Roskilde Byret 1268. Ingen Konfiskationsbestemmelser i den danske Tekst, derimod i den latinske Tekst § 24: Hvis en Bager »fraudenter venerit« ... skal han tredie Gang: i et Aar være udelukket fra sit Embede, »et panes distribuatur pauperibus«.

*

Ribe Byret 1269 § 19 (30): Falsk Honning, Jern eller andre forfalskede Ting: Tingen skal brændes;

do. § 20 (32) »... och bonden schall uthslaes aff then falsche schieppe, och schieppen schal hengæs apa byens marcket, och den samæ reth schal them vederfaræ, ther falskæ pundær, falskæ alnæ elder falske wecht fyndæ at hae«;

do. § 21 (34): Hvo der har et rigtigt Maal, men ikke

tapper det fuldt ... tredie Gang ... »Tha schulæ man sla bondæn uth aff tundæn myt apa torghet« ... (og vedkommende maa da ikke sælge Vin etc. i Kandemaal, før han faar Tilladelse dertil);

do. § 38 (58): Hvis Husdyr volder en Mands Død, da har Dyrets Ejer Valg mellem at give det samme Dyr for Skaden eller give 9 Mark, jfr. § 39 (59).

Ribe Byret § (118 og 119): Hvis der sælges daarligere Vin fra samme Sted, hvorfra god Vin er givet til Vurdering, da skal man slaa Bunden ud af det Vinfad ... Den, der sælger Kortvin af et Rinskvinsfad, har forbrudt alt det Gods, han har at fare med.

do. § (122) »traffnen øll« maa ikke sælges dyrere end ..., ellers skal den, der solgte, miste sin Betaling, og den, der købte, skal have forbrudt en saadan Tønde Øl.

Endvidere kan fra den latinske Tekst nævnes en med de foregaaende beslægtet Regel: § 7 (86): Ingen Borger maa sælge eller give sin faste Ejendom til andre end Borgerne. Handler han herimod, skal han udrede Bøde og »nichilominus bona immobilia civibus vendantur«.

*

Flensborg Byret 1284 § 82 (85): Om Told: ... tabe alt det Gods, som han skulde give Told for ...

do. § 101 (98): Falsk Gods: forbrydes; Lovstedet fremhæver undtagelsesvis, at dette gælder, selvom Gæsten, der indfører det, er i god Tro, idet han da blot slipper for strengere Straf; »en dyl han thet han ei fals wissæ, weri sik mæth then logh, thær wor by ær bygdh mæth, oc thet fals goz wæræ forscot«;

do. in fine: »Um bathæn: All mandagh oc thorsdagh scul quinnæ bathæ, oc hwil karlen mæth quinnæ thissee daghæ bathæs, mistæ tha sin klæthær (!) — En andær daghæ bathæ karlæ, oc hwil quinnæ tha bathæs mæth

karl, hun mistæ sin klæthæ. — Thissæ klæthæ scul foghæt og rathmen haue i two lôtæ mell them iauænt at skiftæ«.

*

Københavns Byret 1294 § 5: Ingen maa salte Fisk eller Kød, der skal forhandles i Skib, saafremt han ej vil miste det, som saaledes er saltet (jfr. tilsvarende Erik af Pommerns Byret for København § 3);

do. § 6: Falsk Guld, Sølv, Penge eller andet: »ipsas amittet« (»møste thett hand medfar«);

do. § 14: Forbud mod Gæsters Køb af visse Ting: »res sic emptas amittet« (»kiøbmandtt myste dett hand haf: fuer«), (jfr. tilsvarende Erik af Pommerns Byret for København § 12);

do. § 15: »res emptas seu eciam taliter venditas, amittet« (baade miste det han har købt og solgt), jfr. endvidere § 50;

do. § 25: Hvis Borgeren ikke mod fuldt Vederlag vil afstaa Sten, Jern osv. til »stadsens trøst ... møste den ting, ther bedes om ...« (jfr. tilsv. E. af P.s Byret for København § 86).

*

Vald. IV's Priv. for Malmø 1360 § 9: Ingen gest skal fare paa landet att købslaa under gotzens mistelse, hand køber ...;

do. § 22: »Skall ingenn udenbyes mand ... dierffuis at haffue vogne i forneffnde by at age nogen købmandskab mett ... uden fersk siild, saafrempt hand ey will miste wognen och heste ...« Og skulle fornævnte Borgmestre og Raad have Fuldmagt til at besætte Vogne og Heste, som age nogen Købmandsskab undtagen fersk Sild, og at sælge og afhænde det til at betale fornævnte Brøde.

do. § 27: Riddersmænd etc., der ikke betaler (pligtig) Byskat: Bymænd og Foged skal da have Fuldmagt »att

wurde enn beskeen og skellig deel aff hans gotts the y byen, bode for hoffuitsagenn och for brøde, tiil forneffnde, byss nøtte.«

*

Af samtlige Byretter indeholder Københavns tredie Byret af 1443 flest Konfiskationsbestemmelser:

II Cap. § 1: urigtig Udtapning af Vin: miste det Fad, som han tapper af, og Halvdelen af saadan Vin skal Kongen have, Halvdelen tilfalder Raadet;

III § 6: Gæst maa ikke købe af Gæst ... hvo det gør, han har forbrudt det Gods han køber ... »upaa bægge theris skadhe, swo wel then som selger, som then som køber«;

III § 10: Salt, Humle, Jern m.m. ... skal man sælge og købe ved Vægten. Hvo det ej gør, han har forbrudt det, han sælger, og penningene, som thet med købes« (i nogle Haandskrifter: »som det køber«);

III § 11: Ingen fremmed Kræmmer maa staa længere ude end tre Dage om Aaret og med friske Varer ... Hvo herimod gør, han har forbrudt »syn kram, som han met uthstander ...«;

III § 13: Hvo som fører falsk Købmandsskab ind til København ... det Gods er forbrudt (og dertil give Kongen 10 Mark og Staden 10 Mark);

III § 14: Ingen Borger skal købe nogen Ting eller Købmandsskab i Byen med Gæstepenge til Gæstens Behov, thi det er Svig mod Kongen og mod Byen; de Penge, som han paa saadan Maade udgiver, bliver forbrudt ... eller den Vare, som han derfor indkøber, uden Skade for den, som det sælger, »thy at han wedh icke af, hwo som penningene egher«;

III § 15: Ingen Gæst maa købe ny flaaede Huder etc. ... forbrudt ...;

IV § 7: Afstaaelse af Grund mod »Gengæld« ... Vil han ikke, da tages det dog fra ham, og det staar da til Kongen, om han skal have noget til Gengæld;

V § 8: Afstaaelse af Tømmer, Sten etc. til Byens Nytt: Vil han ikke, da miste det, hvorom de beder ...;

V § 13: Ingen maa bære Vaaben i Byen ... Hvo, som gør det, skal miste det Værge, han bærer. Liden han Skade ved, at han ej vil give sit Værge fra sig, »han beholde then skadhe ubøthet«;

V § 18: Bager, der ej vil holde Fogdens Bud: »miste alt sit brøth, som han da hauer«; (tilsvarende Bestemmelser m. H. til Bryggere, Skomagere, Smede, Skrædere).

Endvidere kan nævnes § 48: Ingen maa have sit hemmelige Hus nærmere end ... Hvo herimod gør, bøde ... og bryde op den Bygning, som han nærmere har bygget ...

Byretten af 1443 gennemfører dog ingenlunde konsekvent Konfiskation for Forseelser og Forhold af den i de foregaaende Paragraffer nævnte Art, jfr. som Eksempler paa, at Konfiskation ikke er foreskrevet i en Række Tilfælde, hvor man kunde forvente den foreskrevet: III Cap. §§ 4, 5, 7, 8, 12 og navnlig V Cap. § 56 om vrangt Alen, Vægt, Skæppe etc., hvor kun Bødestraf omtales. Maaske er Konfiskation dog her forudsat som en Selvfølge, der ikke behøvede udtrykkelig Hjemmel.

IV. *Gilde- og Lavsskraaerne.*

Gilde- og Lavsskraaerne indeholder en Del Konfiskationsbestemmelser navnlig i Anledning af Forseelser mod Lavenes Eneret og for Misbrug ved Nærings Udøvelse. De vigtigste er følgende⁹⁾:

⁹⁾ Ved Gennemgangen af Kilderne er anvendt: Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen, København 1895—1904, hvortil de i de følgende Noter angivne Citeringer henviser. Jfr. Sagoversigt i det nævnte Værk Bd. II p. 540 og 595.

Kristoffer af Bayerns Brev ang. Dragør Slagtere 28. Juni 1443: Indgreb i Eneretten: »forbrudhit gotzet, som han swo falt hauer ...«¹⁰);

Kong Hans' Brev til Trefoldighedsgildet i Odense 17. Marts 1496: Betingelserne for at blive Købmænd i Odense maa opfyldes af Købmanden, »swo framth han well ey vmbære thet gotz han køber og seell«, Halvdelen til Kongen og Halvdelen til Byen¹¹);

Kong Hans' Brev til Trefoldighedsgildet i Odense 17. Marts 1496: Item scal og engen køpmen hær i byen eller fremmede sellie theres gotz fore goth, som onth ær, oc ey paa thet marcket, som got gotz pleyer at sellies; hwo thet gør, haffwe forebroeth thet gotz, han swo sellier«¹²);

do.: »Item enghen gildebredere scall bruge fremit mentz pennige eller gesthe penninge, swo frampt the ey skwlle wære forbrodne oc thet gotz fore them kiøbis, som Stadzretten indeholder«¹³);

do.: ... foreprang ... køpmensskap oc penninge ... forebrothne ...«¹⁴);

do.: ... landkiøb ... giffuet wor embitzmæn fwldmacht at tage fran them, som swo kiøber, hwess the haffue met at fare ...«¹⁵);

Lavsartikler for Københavns Guldsmede 27. Okt. 1496: »... finnes nogen gerninge hos noget, som icke aldelis ær, som henne bør at wæræ, tha skullæ the haffuæ thess macht at slaa then gerninge sønder«¹⁶);

¹⁰) II p. 114 Nr. 1, jfr. tilsvarende II p. 143 Nr. 12 (Københavns Slagtere), jfr. ogsaa II p. 358 (Københavns Bøndtmagere og Skindere, 1515) in fine: tha skall thet fra hanum tages ...

¹¹) I p. 772 Nr. 2 jfr. tilsvarende I p. 773 Nr. 5.

¹²) I p. 778 Nr. 28.

¹³) I p. 773 Nr. 6, jfr. Kristoffer af Bayerns Stadsret for Odense 1443 III § 14 (Kolderup-Rosenvinge: Gamle danske Love V p. 150 jfr. p. 24 og 26).

¹⁴) I p. 773 Nr. 7.

¹⁵) I p. 776 Nr. 22.

¹⁶) II p. 253 Nr. 5 jfr. Nr. 8, jfr. Kr. II's Skikkelse af 1. September 1515 om danske Guldsmede, II p. 396 Nr. 4, 5, 6 og 7.

Lavsartikler for Malmø Bødkere 12. Marts 1499: Forbud mod tillige at have andet Embede« ... hwat arbeyt han fynnes met, hawe forbrot tiill koninghen, byen ock embedet ...¹⁷⁾;

Lavsartikler for Vantsnidernes Lav i Malmø 30. April 1536: ... maaler falst maal ... haffwe ther met forbrudit klædit, som han selger, til lagit ...; men fyndes oc noget met falsk alnn, thet koste hans hoffwitlodt«¹⁸⁾.

Endelig skal her anføres den særlige Regel i Vedtægterne for Guds Legemslav i Aalborg af 1441 om, at hvad man har væddet om (wedfæ) tilfalder Lavet: »... skal øl och andet deel være til laget, huad som veddes och tabes i laget«¹⁹⁾.

§ 8.

K r. V's Danske Lov.

I Danske Lov fortsætter Konfiskationslovgivningen i det samme Spor som i det foregaaende Aarhundrede: Forholdsregelen anvendes hyppigt, men uden bestemt Plan eller Konsekvens, der savnes ganske almindelige Regler om Institutet, og Enkeltreglerne indskrænker sig til kort at erklære Godset forbrudt uden at angive de nærmere Betingelser, Fremgangsmaaden eller de retlige Virkninger.

De kasuistiske Konfiskationsbestemmelser, der findes spredt rundt omkring i Lovens Bøger, angaar i det væsentlige de samme Forhold, som ifølge den tidligere Lovgivning rammes af Konfiskation. Vil man forsøge en Systematik efter Lovovertrædelsernes Art, hvorved man

¹⁷⁾ II p. 286 Nr. 4 jfr. tilsvarende om Aalborg Skomagere ibid. p. 311 Nr. 10 (hvis vedkommende ikke er Medlem af Gildet).

¹⁸⁾ I p. 799 Nr. 5.

¹⁹⁾ I p. 648, jfr. I p. 720 Nr. 56 (Danske Kompagni).

samtidig opnaar en Oversigt over, hvilke Forhold der historisk har affødt Trang til en saadan Forholdsregels Anvendelse, kan man gruppere Lovens herhenhørende Bestemmelser saaledes:

a. Overtrædelse af Forbud mod Handel: paa visse Steder, jfr. 1—3—3 (Krohus ved Tinge), 3—9—3 (Falholdelse af Mad og Drikke paa Marked uden for Byen); jfr. som beslægtet Regel 2—22—73;

til visse Tider; jfr. 3—9—2 (Falholdelse paa Helligdag); af visse Genstande: 2—21—5 (Almanaker);

Forprang: jfr. 3—13—24 og 26;

Omløben: jfr. 3—8—1 og 2.

Omfanget af Confiscanda er hverken klart eller ensartet bestemt i de enkelte Lovbud indenfor Gruppen: snart er det de »hos sig havende« Varer etc., jfr. 1—3—3 og 3—8—1, snart tyder Udtrykkene hen paa, at Forbrydelsen kun angaar selve det ulovligt forhandlede, jfr. 3—9—2 og 3 og maaske ogsaa 3—13—24 og 26, hvilken sidste Bestemmelse paa den anden Side tilføjer en udtrykkelig Regel om Forbrydelse af »Varens Værd«.

b. Ulovlig Udførsel: 3—11—9 (ingen Skipper ... maa ... nogen af Soldatesket ... i deres førende Skiberum indtage, og af Riget og Landene udføre ... under Skibs og Gods' Fortabelse), jfr. 6—4—7.

c. Ulovlig Indførsel og Fremstilling: 2—21—3 (fremmede Bøger: have forbrudt samme Bøger, saa vel som hvis han haver med at fare), jfr. 2—21—4 (Bøger, som »kunde have Udseende til noget Oprør«), 2—21—5 (Almanaker: samme Almanakers, saa vel som andet deres Medhaverens Forbrydelse ...), 3—11—8 (Skipper, ... som indfører nogen Tater, have forbrudt Skibet, han haver at føre...)

d. Bestikkelse og Modtagelse af Bestikkelse: 2—17—4, jfr. beslægtede Regler i 1—5—3, 1—13—9 og 10 samt 2—3—7 og 8.

e. Aager, Udnyttelse: 5—8—9, 5—14—5 (jfr. beslægtede Regler i 1—15—29, 2—23—9, 3—4—8).

f. Afgiftsbesvigelser: 5—2—78.

g. Ulovlig Benyttelse af Fiskeredskaber: 5—10—45 (have forbrudt alt hans Fiskeredskab og Skib ...)

h. Indehavelse eller Brug af Genstande, som det ikke er tilladt at have eller bruge: 5—10—40 (løse Hunde, der ikke er lemlæstede paa deres højre eller venstre Forben), 5—12—2 (ulovlige Geder), 5—12—3 (uudskaaren Hest), 6—18—3 (falsk Guld, Sølv eller falske Penge).

i. Bruger nogen Bondens Jord uden Husbondens Minde, da haver han den Sæd forbrudt ..., eventuelt tillige Heste og Vogn, hvormed han vil bortføre Sæden, jfr. 3—13—11.

De angivne Tilfælde forudsætter alle en begaaet Lovs overtrædelse. Nær i Klasse med de under h. angivne Tilfælde kommer imidlertid:

j. Tilfælde, hvor Tilintetgørelse er hjemlet af farlige Genstande uden Hensyn til forudgaaende Lovovertrædelse: 5—12—7 (skabede Heste), jfr. 5—13—10 (vilde Dyreunger).

§ 9.

Den senere Lovgivning.

Det efter Danske Lov indtil vor Tid foreliggende Lovs materiale bestaar dels som før af en Mængde spredte Lovbud, der uden nærmere Udformning erklærer et Gode forbrudt, dels af en mere generel Regel om Konfiskation i Straffelovens § 34, Hovedlovbudet i dansk herhenhørende Ret.

I. For Oversigtens Skyld vil vi gruppere de vigtigste Særregler efter det samme Princip som ved Gennemgangen af Danske Lov:

1. Konfiskation, der forudsætter en begaaet Lovovertrædelse:

a. Ulovlig Handel: ulovlig m.H.t.:

α: Stedet: Bekg. 194, 10. Okt. 1894 ang. den paa Østkysten af Grønland oprettede Missions- og Handelsstation (Konf. af Skib og Gods),

β: Varens Beskaffenhed: Fr. 4. Dec. 1672 om Medicis og Apothekere § 30 (ophævet ved L. 29. April 1913 § 39), Pl. ang. hvad der skal iagttages ved Salg af havarede Spise- og Drikkevarer, 29. Marts 1814; L. 16. April 1880 Nr. 39, om Forbud mod Køb og Salg af brugte Hulprojektiler § 2; Lov om Margarine Nr. 92, 19. April 1907 § 22, jfr. Jmskr. 14. Juli 1888, jfr. nu L. 1. April 1925 § 21; L. om Handel med Smør m. m. Nr. 129, 12. April 1911 § 27, jfr. § 28. Næringslov 29. Dec. 1857 § 78 ang. ulovlig Brændevinsudskænkning, jfr. L. 3. Marts 1860 ang. Brændevinshandel og udskænkning paa Færøerne § 5, jfr. L. 642, 21. Dec. 1917 for Færøerne om Forbud mod at drive Erhverv med berusende Drikke § 7, jfr. nu L. 115, 4. April 28 (jfr. L. 27, 30. Jan. 1923) § 7.

γ: Omløben: Fr. 27. Oktober 1773 om fremmede Omløbere med Dyr, Kunster o. desl., Fr. mod Omløben med Varer 13. Febr. 1775 § 4, jfr. § 7, jfr. Pl. 27. Nov. 1839 ang. Omløben med Varer §§ 1 og 3, jfr. Næringslov 29. Dec. 1857 § 75.

b. Ulovlig Udførsel: L. 159, 6. August 1914 § 2, jfr. L. 261, 29. Okt. s. A. om Forbud mod Udførsel af visse Varer, jfr. L. 26, 5. Febr. 1915.

c. Ulovlig Indførsel: L. Nr. 74, 7. April 1899 § 11 (Sprængstoffer), L. 607, 22. Nov. 1918 om Forbud mod Indførsel af Vaaben, Ammunition m. m. § 2.

d. Ulovlig Indvinding af økonomisk Fordel (bortset fra Handel): Straffelovens § 122, Straffelov

for Krigsmagten Nr. 68, 7. Maj 1881 § 157, jfr. ogsaa Plan for Fattigvæsenet i København 1. Juli 1799 §§ 137 og 138 samt Fr. om Skovene i Danmark 27. Sept. 1805 § 20.

e. Ulovligt Spil: Fr. om Hasardspil 6. Okt. 1753 §§ 6, 8 og 11.

f. Afgiftsdelikter: Toldfr. 1. Febr. 1797 § 107 m. fl., Pl. 9. Juni 1847 § 6, Toldlov Nr. 108, 29. Marts 1924 § 48, jfr. Bekg. 171, 11. Maj 1928, L. 132, 29. Juni 1927 § 6; L. 47, 1. April 1887 om Beskatning af Brændevinsbrænding §§ 37, 38, 40, 2. Stk., 48, 50, L. om Spiritusbeskatning Nr. 119, 8. Juni 1912 § 19, jfr. nu L. 109, 1. April 1922 § 19, L. om Salg af indenlandske Haveprodukter og indenlandsk Frugt ved offentlig Auktion Nr. 71, 7. April 1899 § 2; jfr. i denne Forbindelse L. om Hundetegn 19. Febr. 1870, jfr. nu L. 127, 18. April 1925 § 10; L. om Radiospredning Nr. 45, 13. Marts 1926 § 8¹⁾.

g. Brug af ulovlige Redskaber (uden Indgreb i Enerettigheder); Frembringelse, Indehavelse, Brug eller Udbredelse af forbudte Genstande: Lov om det metriske System Nr. 124, 4. Maj 1907 § 9; L. om Fiskeri i Randers Fjord m. v. 89, 31. Marts 1915 § 12, jfr. nu L. 185, 1. Maj 1923 § 12, L. 316, 2. Juni 1917 om Saltvandsfiskeri § 56, jfr. L. 97, 1. April 1925, L. 317 af s. D. om Ferskvandsfiskeri § 25, L. 13, 14. Febr. 1874 om Forbud mod visse Tændstikker § 3; L. 154, 30. Nov. 1874 om Efterligning af Mønt og Pengesedler m. m. § 3; L. 123, 12. April 1911 om Foranstaltninger mod smitsomme Sygdommes Indførsel i Riget § 32 i. f.; L. Nr. 57, 26. Marts 1898 om Tuberkulose hos Hornkvæg § 9, afløst af L. Nr. 20, 5. Febr. 1904 § 9; L. 245, 27. Maj 1908 om Tilsyn med Udførsel af Kød m. m. § 6; jfr. herved L. 156, 14. April

¹⁾ Den i L. 208, 6. April 1906 om indenrigsk Kødkontrol § 9 indeholdte Konfiskationsbestemmelse for Ikkeerlæggelse af de i Loven foreskrevne Afgifter, er ikke gentaget i L. 104, 13. Maj 1911 om indenrigsk Kødkontrol (§ 11).

1920 om smitsomme Sygdomme hos Husdyrene § 6, 3. Stk. i. f., § 8, 8. Stk., jfr. § 18, 2. Stk.²⁾, ³⁾).

h. Indgreb i Enerettigheder: Mandat om Østers-Tyveriets Afskaffelse 26. Febr. 1720 §§ 1, 4, 6, 10, Pl. 5. Aug. 1831 ang. Indgreb i det Københavns Universitet forundte udelukkende Privilegium paa Almanakkens Udgivelse § 1, Varemærkelov Nr. 52, 11. April 1890 § 12, L. 84, 11. Maj 1897 § 5 om Telegraf- og Telefonledninger, jfr. L. 99, 19. April 1907 om traadløse Telegrafer §§ 1 og 6 med senere Bekendtgørelser, Forfatterlov 1. April 1912 Nr. 72 §§ 16, 20, 32, 35, Fotografilov 131, 13. Maj 1911 § 2, Lov om Lodsvæsnet Nr. 131, 17. April 1916 § 14, Lov om Jagten Nr. 279, 30. Juni 1922 § 34 og § 37 in fine, Fiskerilovene Nr. 316 af 2. Juni 1917 § 58, Nr. 317 § 29.

i. Presseforseelser: Presselov 3. Jan. 1851 §§ 12—14, jfr. Straffelovens § 309.

j. Endelig fremhæves en Række singulære Lovregler, der foreskriver Konfiskation af vedkommende Forbrydelses instrumenta eller producta m.m.: Fr. ang. Negerhandel 3. Juli 1835 §§ 26, 27, L. om Kystfredning Nr. 149, 18. Maj 1906 § 11, L. 288, 31. Maj 1918 om Forbud mod Smeltning eller anden Omdannelse af Skille mønt § 5.

2. Konfiskation, der ikke forudsætter en begaaet Lovovertrædelse: Fr. om Politis Administration 22. Okt. 1701 II Post 11. Cap. § 5 (tilse, at ulovlige eller farlige Ildsteder nedbrydes og afskaffes), jfr. nu den alm. Bestemmelse i Politivedtægt 1. Marts

²⁾ De sidstnævnte Lovbud er henført til Gruppen: Konfiskation i Anledning af begaaede Lovovertrædelser, under Hensyn til den i dem anordnede Forretning af Ret til Erstatning i Tilfælde af visse doløse eller culpose Forhold.

³⁾ Jfr. *Poul Andersen*, Ugyldige Forvaltningsakter, Kbhvn. 1924, p. 27, om at Nedslagtning af Dyr, der lider af smitsomme Sygdomme, falder udenfor »Forvaltningsaktens« Begreb (som ikke indeholdende en Udtalelse).

1913 § 106, Pl. ang. Hunde 4. Okt. 1815 § 5 (de Gangs og Sengeklæder, som en saadan Syg under sin Sygdom har brugt saavel som Sengehalmene bør brændes), jfr. L. 156, 14. April 1920 § 9, 2. Stk.⁴⁾.

II. Straffelov 10. Febr. 1866 § 34 giver følgende generelle Konfiskationsbestemmelser:

1. P k t.: Genstande, der ere frembragte ved en Forbrydelse eller have været brugte eller bestemte til dennes Udførelse, kunne, naar det i det offentlige Interesse findes nødvendigt, ved Dom konfiskeres.

2. P k t.: Ligeledes kan det ved Dom bestemmes, at det ved en Forbrydelse erhvervede Udbytte, hvorpaa ingen kan gøre retligt Krav, skal være forbrudt.

I »Foreløbigt Udkast til Lov om Forbrydelser«⁵⁾, der afgaves af den første af de to Straffelovskommissioner, paa hvis Udkast Straffeloven af 1866 bygger, fandtes i første Del, Kap. 2: »Om Straffene« en saalydende § 26: »Gjenstande, der ere frembragte ved en Forbrydelse eller have været brugte eller bestemte til dennes Udførelse, kunne, naar det i det offentlige Interesse findes nødvendigt, ved Dom konfiskeres«. Hertil knytter Motiverne p. 7—8 og p. 16 følgende Bemærkninger:

»De Straffe, som ... egne sig til at bringes til Anvendelse i den nye Straffelov, ere ... følgende ... Bøder, men ikke andre Formuestraffe, hvorved bemærkes, at Confiska-

⁴⁾ »..... for andre Husdyr end Hunde og Katte tilkommer der Ejeren Erstatning for det dræbte Dyr efter Reglerne i § 8«. Jfr. herved Lov Nr. 138, 10. Maj 1915 om Foranstaltninger mod smitsomme Sygdommes Udbredelse § 19, 3. Stk.: »Hvor Desinfektion af rørlige Genstande skønnes at være forbunden med uforholdsmæssige Ulemper, kan disse af Kommissionen foranstaltes opbrændte eller paa anden Maade tilintetgjorte mod, at der ydes Ejeren Erstatning. Erstatning kan ogsaa ydes Ejeren af saadanne Ting, naar disse ved Desinfektionen har lidt væsentlig Skade.«

⁵⁾ trykt uden Angivelse af Trykkested eller Aarstal.

tion vel tilsigtes at skulle komme til Anvendelse (§ 26), men ikke egentlig er at betragte som Straf . . .«. »Confiskation er vel ikke at betragte som egentlig Straf for nogen af de i den alm. Straffelov omhandlede Forbrydelser, men forsaavidt det stundom maa ansees at være rigtigt i det Offentliges Interesse, at Genstande, der ere frembragte ved en Forbrydelse, eller have været brugte eller bestemte til dennes Udførelse, fratages den skyldige eller andre, maa Loven dog desangaaende indeholde en Bestemmelse, som hjemle deres Confiscation ved Dommen. I saa Henseende har man ikke fundet Føje til saaledes som i den preussiske Straffelov, at indskrænke Confiskationen til Genstande, der tilhøre Forbryderen eller medskyldige; ogsaa hvor Genstande tilhører en Uskyldig, kan det nemlig være af Interesse for det Offentlige, at Redskabet til eller Produktet af en Forbrydelse tilintetgøres. Om og hvorledes Eiermanden i saa Fald skal holdes skadesløs, er et andet Spørgsmaal, som der formentlig ikke er Anledning til at gaa ind paa i Straffeloven⁶⁾.

I det i 1864 fremsatte »Udkast til Straffelov for Kongeriget Danmark«, der forelagdes af Justitsministeren den 5. Oktober 1864⁷⁾, var som § 32 optaget en ganske enslydende

⁶⁾ Af Interesse er endvidere det foreløbige Udkasts § 77: Omgængelse med Naturen ansees med Straf af Forbedringshusarbejde — med de dertil knyttede Motiver p. 28: »Heller ikke er det anset for rigtigt her at optage Noget om, at det Dyr, hvormed Forbrydelsen er udøvet, skal dræbes, da dette, forsaavidt det antages at burde ske — i hvilket Tilfælde Forbryderen og in subsidium det Offentlige maa blive pligtig at give Dyrets Eier Erstatning — synes at maatte være Gjenstand for administrativ Foranstaltning.«

Det kan endvidere bemærkes, at der var foreskrevet Confiskation i Udkastets § 124 angaaende Negerhandel: »... Skibet skal være forbrudt saavel som Ladningen, forsaavidt dennes Eier ikke maatte være uvidende om, at Skibet er bestemt til Negerhandel. Hvis Skibet undkommer eller iøvrigt nogen Omstændighed at Confiskation ei kan anvendes, bør alle, der have understøttet et saadant Foretagende, med Undtagelse af Skibets Besætning, udrede en Mulkt af lige Beløb med Værdien af det, der ellers skulde være confiskeret.«

⁷⁾ Tillæg A til Rigsdagstidenden, 16. ordentlige Samling 1864—65 Sp. 403 ff. Confiskation

dende Bestemmelse⁹⁾). Motiverne hertil⁹⁾ er særdeles kortfattede:

»Med Hensyn til Confiskation, der omhandles i Udk. § 32, men som ikke efter Straffeloven bliver at anvende som egentlig Straf, naar undtages, at der i § 211 henvises til Fr. 3. Juni 1835, hvor Confiskation paa en Maade forekommer som Straf, se dens § 26, henholder man sig til den tidligere Kommissions Bemærkning om, at da det kan være af Interesse for det Offentlige, at Redskabet til eller Produktet af en Forbrydelse tilintetgøres, er der ikke Føje til, som i den preussiske Straffelov, at indskrænke Confiskationen til Gjenstande, der tilhøre Forbryderen eller Medskyldige. Om og hvorledes den uskyldige Eiermand i saadant Fald holdes skadesløs, ligger det formentlig udenfor Straffeloven at bestemme«.

Ved 3. Behandling i Rigsdagens Landsting d. 2. Febr. 1865 vedtoges det citerede Forslag uden Diskussion som § 34 i »Forslag til Almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Danmark«¹⁰⁾. I »Betænkning over Lovudkastet til Straffelov for Kongeriget Danmark«¹¹⁾, der var afgivet af det af Landstinget nedsatte Udvalg findes heller ingen Bemærkning vedrørende Emnet. Ved Fremsættelsen i Folketinget i den 17. ordentlige Samling 1865—66 har Udcastets § 34 samme Ordlyd¹²⁾. Men ved 2. Behandling i Folketinget vedtoges følgende Tilføjelse:

»Det samme kan skee med Udbyttet af en Forbrydelse naar og forsaavidt det ikke behøves til Erstatning for nogen Forurettet eller til Dækning af Sagens Omkostninger:

⁹⁾ *ibid.*

⁹⁾ Motiver til Udkast til Straffelov for Kongeriget Danmark, Kbh. 1864 p. 41, jfr. Rigsdagstidende I. c. Sp. 532.

¹⁰⁾ Rigsdagstidende I. c. Sp. 1677 ff.

¹¹⁾ Rigsdagstidende I. c. Sp. 213 ff.

¹²⁾ Tillæg A til Rigsdagstidenden 17. ordentlige Samling 1865—66 Sp. 593 ff.

Justitsministeriet bestemmer i saadanne Tilfælde, hvorledes Beløbet skal anvendes¹³⁾.

Denne Tilføjelse, der fraraadedes baade af Justitsministeren og af Klein¹⁴⁾, skyldtes et Ændringsforslag af Borgmester L. C. Larsen og hans Argumentation derfor¹⁵⁾. Larsen omtaler to Tilfælde, der har henledet hans Opmærksomhed paa Bestemmelsens Nødvendighed: »En Mand havde paataget sig at opfylde en anden Mands Krigstjeneste imod en Betaling af 400 Rd., og han bragte det virkelig dertil, at den Mand, der skulde betale ham disse Penge, blev fri for Krigstjeneste og betalte ham Pengene. Men derimod kom han ikke selv til at gøre Krigstjeneste, da det viste sig, at han var en straffet Person og kun ved falske Attester havde bragt det dertil, at den anden Mand blev fri. Der var endnu tilbage af Pengene 200 Rd., og da han nu var dømt, opstod det Spørgsmaal, hvad der skulde gøres ved disse 200 Rd. Den Mand, der var bleven fri og havde betalt Pengene, havde jo ingen Skade lidt og kunde altsaa ikke forlange dem tilbage, og der var efter min Mening ingen anden, der havde noget bestemt Krav paa Pengene. Jeg veed ikke, hvad Enden er bleven, men jeg formoder, at Bedrageren be-

¹³⁾ Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folketinget. 17. ord. Saml. 1865—66, Sp. 1103—04.

¹⁴⁾ Rigsdagstidende l. c. Sp. 993—94 og 1053. Begge Talere indskrænkede sig til den Indvending, at Tilfældet, hvortil Regelen sigtede, saa sjældent vilde forekomme, at der ikke var praktisk Trang til den foreslaede Regel («De Tilfælde,» siger Klein, »hvor der skulde foreligge et bestemt Udbytte af en Forbrydelse, til hvilket der ikke var nogen ret Eiermand, og som ikke medgik til Omkostninger ved Sagens Oplysning, Exekution osv., ville vistnok kun være meget sjeldne.») Det har dog vist sig i Praxis efter Straffelovens Ikrafttræden, at der var Brug for den af Larsen foreslaede Regel, og en lignende Bestemmelse er da ogsaa optaget i de nyere danske Udkast og Forslag og findes ogsaa i flere fremmede Retsforfatninger, ligesom den har god historisk og teoretisk Hjemmel, hvorom nærmere nedenfor.

¹⁵⁾ Rigsdagstidende l. c. Sp. 959 ff.

holdt, de 200 Rd.« Larsen anfører tillige en anden Sag af lignende Beskaffenhed, hvor en Embedsmand ved Lotteriet havde tilvendt sig et stort Antal Gevinster. Vedkommende blev ganske vist, men med svag Hjemmel, kendt erstatningspligtig overfor Lotteriet (der var ingen af Spillerne, der kunde hævde, at hvis Embedsmanden ikke havde forbrudt sig, da vilde de have vundet). »Det vil forøvrigt let sees, at der kan tænkes mange saadanne Tilfælde, hvor en Forbryder findes i Besiddelse af Kostbarheder eller Penge, som det er givet, at han har tilvendt sig ved en Forbrydelse, men som der ikke findes nogen Person, der kan gøre Krav paa, og mit Forslag gaar nu ud paa, at under saadanne Omstændigheder skal Forbryderen ikke nyde godt af Gjenstanden for sin Forbrydelse. Naar ingen anden har noget Krav paa Gjenstandene, saa skulle de være forfaldne til det Offentlige, og Justitsministeriet skal da i saadanne Tilfælde bestemme, hvorledes Beløbet skal anvendes ...«

Ved Folketingets 3. Behandling af Lovforslaget vedtoges endelig den nu gældende Affattelse af § 34, altsaa i Realiteten en Bibeholdelse af Larsens Forslag, blot med Ændringer af stilistisk Karakter¹⁰⁾.

¹⁰⁾ Rigsdagstidende I. c. Sp. 2036—37, 2051—52, 2066, 2070.

KAPITEL V

GENERELLE KONFISKATIONSREGLER

Naar vi nu gaar over til en Drøftelse af de retlige Problemer, som de i det foregaaende omtalte Regler giver Anledning til, vil vi gøre en Hovedsondring mellem den generelle Regel i Straffelovens § 34 paa den ene Side og hele Komplekset af Særregler paa den anden Side.

A.

STRAFFELOVENS § 34

§ 10.

Konfiskationens Genstande.

§ 34 nævner som Genstande for Konfiskation:

- 1) Genstande, der er frembragt ved en Forbrydelse,
- 2) Genstande, der har været brugte eller bestemte til dennes Udførelse,
- 3) det ved en Forbrydelse erhvervede Udbytte, hvorpaa ingen kan gøre retligt Krav.

Til denne Tredeling svarer den i Teorien opstillede Sondring mellem 1) *producta sceleris*, 2) *instrumenta sceleris*, 3) *(res) scelere quaesitae*. Hver af disse tre Grupper skal behandles særskilt.

I. producta sceleris.

At en Genstand er frembragt ved en Forbrydelse vil sige, at den er et umiddelbart Produkt af den forbryderiske Virksomhed.

Udenfor Begrebet falder altsaa Genstande, som existerede (i den samme Skikkelse) før den forbryderiske Virksomhed, om end Forbryderen igennem denne Virksomhed direkte eller indirekte har opnaaet Besiddelse af Genstanden (scelere quaesitae)¹⁾.

De ved en Forbrydelse frembragte Genstande kan teoretisk deles i to Grupper: 1) Genstande, ved hvis Frembringelse den forbryderiske Virksomhed overhovedet er afsluttet, idet Forbryderen intet videre (forbryderisk) Maal havde end netop Tingens Frembringelse. 2) Genstande, der skylder deres Tilblivelse en forbryderisk Virksomhed, som imidlertid ikke er afsluttet med Tingens Frembringelse, men først efter den forbryderiske Benyttelse af den frembragte Ting.

Men den første af disse to Grupper har ikke stor praktisk Interesse. Thi dels kan det vanskelig tænkes, at en Person skulde gøre sig Ulejlighed med at fremstille en Ting, hvis det ikke var for at benytte den, og selvom dette skete, vilde et saadant Forhold i Regelen være straffrit, og Genstanden var saaledes ikke frembragt ved en Forbrydelse. Forholdet kan dog tænkes at fremkomme i Praksis. Lad os tænke os, at en Mand for Kuriositetens Skyld fremstiller en Genstand, der skuffende ligner en Pengeseddel uden dog at være forsynet med falsk Garantierklæring, og lad os sætte, at han viser den til Venner og Bekendte uden dog nogensinde at have Hensigt til at udgive den, eller at han overhovedet ikke viser den til nogen, men blot selv fryder sig over sit Værk. Efter den herskende Opfattelse vil han jo i et saadant Tilfælde kunne straffes efter L. 30. November 1874 og det fore-

¹⁾ Ikke alle Forfattere anvender her den i Teksten angivne skarpe Terminologi. *Heinze* p. 167—68 taler saaledes om *producta s.* som en Underafdeling af *scelere q.*, *Goldammer* 9. Bd. p. 730—31 definerer *scelere q.* som »das durch die strafbare Handlung erworbene oder hervorgebrachte Gut«. Som Teksten derimod *Köbner* p. 12.

liggende *productum sceleris* vil kunne konfiskeres. Men dette Tilfælde er som sagt ret enestaaende. I de allerfleste Tilfælde vil Forholdet være som i Gruppe 2), og dette er atter ensbetydende med, at »*productum sceleris*« i alle normale Tilfælde tillige er *instrumentum sceleris*²⁾. Dette illustreres bedst ved en Gennemgang af de Bestemmelser i Straffeloven, hvorefter der kan blive Tale om at konfiskere *producta sceleris*:

I Strfl. §§ 73, 82, 184 og 216 er der Tale om Skrifter, hvis Indhold er strafbart som udgørende Forbrydelser mod Statens Sikkerhed og Selvstændighed, mod Sædeligheden eller mod Æren. Saa længe Offentliggørelse ikke har fundet Sted, er det klart, at det foreliggende Skrift samtidig er et Produkt af Forfatterens, evt. tillige Bogtrykkerens eller andres forbryderiske Virksomhed, og *instrumentum* til den i Offentliggørelsen liggende Forbry-

²⁾ Jfr. *Köbner* p. 10—11, der gaar et Skridt videre end Teksten, idet han hævder, at *producta* og *instrumenta sceleris* (som bestemt i tysk Straffelovs § 40) begge er Led af det samme Begreb, nemlig »Gegenstände«, aus deren Verwendung durch den jetzigen Besitzer der Rechtsordnung für die Zukunft Gefahr drohen würde«. En Sondring er dog iflg. Köbner nødvendig: »als instrumenta können nur Gegenstände eingezogen werden, die wirklich bereits »zur Begehung eines (konkreten) vorsätzlichen Verbrechens oder Vergehens gebraucht oder bestimmt sind Bei den *producta sceleris* hingegen, welche in aller Regel naturnotwendig zu *instrumenta sceleris* werden müssen, welche gar keine andere Verwendung kennen, welche also eine besondere gefährliche Klasse jener *instrumenta* darstellen, kann im Interesse der Prävention gar nicht abgewartet werden, ob es wirklich zu einem gesetzwidrigen »Gebrauche« oder einer »Bestimmung« zu solchem Gebrauche in concreto kommt. Es greift eine Art Präsump tion Platz: die *producta* werden schon als solche eingezogen, weil das Gesetz aus dem verbrecherischen Ursprung die verbrecherische Bestimmung vermutet.« Men herimod maa det, som i Teksten paavist, fastholdes, at Produktet faktisk ikke behøver at være bestemt til dermed at begaa en yderligere Forbrydelse. Og den af Köbner konstruerede Præsump tion, der hænger sammen med den af ham hævdede Opfattelse, at Konfiskationen altid er en præventiv, ikke strafmæssig, Foranstaltning, kan heller ikke staa for Kritik, jfr. nedenfor. Mod Köbner ogsaa *Vorberg* p. 79—80. Jfr. *Schoetensack* p. 9—10: Begreberne *instrumenta* og *producta sceleris* er koordinerede. Jfr. ogsaa *Herschel* p. 19.

delse. Er Offentliggørelse sket, er hvert enkelt af de offentliggjorte Skrifter *productum sceleris*, men forsaavidt de fremtræder som bestemt til yderligere Udbredelse af Skriftets Indhold, virker de tillige som *instrumentum*.

Paa samme Maade er de i §§ 81, 133, 134, 135, 268—70 omhandlede falske, forfalskede eller usandfærdige Erklæringer paa een Gang »frembragt ved en Forbrydelse« og »brugt eller bestemt til dennes Udførelse«. Maaske endnu tydeligere kommer dette frem ved de i §§ 264—66, 277 og 278 omhandlede falske og forfalskede Penge, Maal, Vægtredskaber, Varer og de i § 290 nævnte giftige eller andre farlige Stoffer indeholdende Varer.

Efter Definitionen omfatter *producta sceleris* enhver ved den forbryderiske Virksomhed frembragt Genstand uden Hensyn til, om denne har Formueværdi eller ej og uden Hensyn til Produktets Farlighed, jfr. p. 106 ff. Foruden de i de ovennævnte Lovbud nævnte Genstande vilde der herefter kunne blive Tale om at konfiskere de i §§ 152, 154, 155, 226, 227 omhandlede Erklæringer og Skrifter, der alle er frembragt ved en forbryderisk Virksomhed. Forholdsregelens fakultative Karakter og Lovens Tilføjelse: »naar det i det offentlige Interesse findes nødvendigt« udelukker imidlertid her overflødige Konfiskationer.

Konfiskationen angaar ifølge Loven kun »Genstande«. Udenfor falder saaledes naturligvis Personer, f. Eks. det under Horsbrøde eller Blodskam avlede Barn^{*)}. Udenfor falder ogsaa Rettigheder af enhver Art, ikke blot ud fra en sproglig Fortolkning af Ordet Genstande, men ogsaa fordi de ikke kan tænkes »frembragte« i den angivne Forstand ved en Forbrydelse.

*) En fjern Lighed med Tilintetgørelse af *producta sceleris* i Henhold til § 34 kunde fremkomme, dersom der hjemledes Ret til Fordrivelse af det ved Voldtægt avlede Foster.

Om Fortolkningen af Ordet »Forbrydelse«, se nedenfor p. 118 ff.

II. instrumenta sceleris.

Instrumentum sceleris kan sprogligt forstaaes som enhver Genstand, der tjener eller er bestemt til at tjene som Redskab⁴⁾ for Udøvelsen af en forbryderisk Virksomhed.

Dette vide Begreb maa imidlertid nødvendigvis undergives visse Begrænsninger, hvis en generel Regel om Adgang til at konfiskere instrumenta sceleris ikke skal føre til urimelige Konsekvenser, og de i § 34 anvendte Udtryk tyder ogsaa paa nogen Indskrænkning.

Lad os som Eksempel tage, at A. beslutter at dræbe B. ved Hjælp af en Helvedesmaskine, som han selv fabrikerer, at han flere Gange, ved Hjælp af forskellige Befordringsmidler, begiver sig til B.s Hus for at anbringe Maskinen der, men hver Gang opgiver sit Forehavende paa Grund af Frygt for Opdagelse, og at han endelig tilsender B. Helvedesmaskinen med Posten, saaledes emballeret, at den efter hans Formening vil eksplodere ved Aabning af Pakken. Omfanget af instrumenta sceleris i vid Forstand vil ved et saadant Eksempel blive betydeligt: Helvedesmaskinen selv, eventuelle Forarbejder, eventuelle tiloversblevne Materialier, Værktøjet anvendt eller bestemt til at anvendes ved Fabrikationen og paa lignende Maade Arbejdsstedets Inventar: Borde, Gasappara-

⁴⁾ i Modsætning til Genstanden for Forbrydelsen (corpus delicti); jfr. U. f. R. 1917 p. 641, hvor Højesteret nægtede at konfiskere nogle Vognladninger Klipfisk, der var paatænkt udført i Strid med Udførselsforbud og under Klausulbrud. Da Højesteret principielt synes at ville tilstede analogisk Anvendelse af Strfl. § 34 udenfor Straffeloven, og da Nægtelsen af Konfiskation næppe kan bero paa, at Forbrydelsen ikke fuldbyrdedes, synes Domsresultatet at maatte være støttet paa, at de nævnte Genstande ikke var instrumenta sceleris i den af § 34 fordrede Forstand. Jfr. nærmere om den citerede Dom nedenfor p. 148 med Note 2. Om corpus delicti som Genstand for Konfiskation se p. 165 ff.

ter, Lamper o. s. v., de benyttede Bøger; dernæst Befordringsmidlerne under de forskellige Udflugter for at opstille Maskinen (Automobil, Vogn, inclusive Hestene, Cykle etc.); endelig de ved Postforsendelsen benyttede Redskaber, Fyldepenen, hvormed Adressekortet skrives — for blot at nævne de »instrumenta«, der frembyder sig selv for en flygtig Betragtning.

Ingen Lovgivning kan foreskrive en generel Adgang til en saa omfattende Konfiskation, end ikke fakultativt og under den Betingelse, at det i det offentlige Interesse findes nødvendigt at konfiskere⁵⁾.

En væsentlig Begrænsning vilde man nu opnaa, hvis man forstod Ordet »Udførelse« i § 34 lig med »Iværksættelse«, saaledes som Ordet jo givet forstaas i § 47, 1. Pkt. Men herved vilde Konfiskationsadgangen dog sikkert indsnævres mere end rimeligt. Der turde saaledes være almindelig Enighed om, at man i Kraft af § 34 kan konfiskere en Tyvs falske Nøgler; men i streng Forstand har disse jo ikke skullet benyttes ved Iværksættelsen af Tyveriet, d. v. s. ved selve Tingens Borttagelse, men Nøglerne har kun skullet forberede denne Borttagelse ved at skaffe Adgang til Lokaliteten, hvor Tingene findes. Omend »Udførelse« saaledes ikke tør fortolkes som »Iværksættelse« i streng Forstand, maa Ordet dog betones som en Modsætning til den blotte Forberedelse, og Genstande, der alene tjener den fjernere Forberedelse af Forbrydelsen bør da udskydes fra Begrebet⁶⁾. At det har været Lovens Mening at begrænse Confiscanda

⁵⁾ cf. herved Romerrettens Regel om Konfiskation af det Hus, hvor der var drevet Falskmøntneri, c. l. IV C. cit., 9, 24, jfr. Constitutio Carolina Criminalis Art. CXI.

⁶⁾ Genstande, der benyttes efter Forbrydelsens Udøvelse, f. Eks. for at bringe det borttagne i Sikkerhed, skjule det, eller for at hjælpe Forbryderen paa Flugt, er vistnok ikke instrumenta i Lovens Forstand; smilgn. om tysk Ret nedenfor p. 152.

som angivet støttes ogsaa af Tilføjelsen: »naar det i det offentlige Interesse findes nødvendigt«, idet den Almenfare, der betinger denne Interesse som Regel kun vil være knyttet til selve de Genstande, gennem hvilke Iværksættelseshandlingen eller de umiddelbart i Forbindelse med denne staaende Handlinger realiseres.

Derimod ses der ingen Hjemmel til efter den positive Lov at nægte Adgangen til Konfiskation af instrumenta sceleris, blot fordi Forbrydelsen ikke fuldbyrdes⁷⁾, jfr. Ordene: »bestemte til dennes Udførelse«, og om Fortolkningen af Ordet »Forbrydelse« nedenfor p. 118 ff. Hvis en Tyv paagribes under Forsøg paa Indbrudstyveri, vil man saaledes kunne konfiskere de medbragte falske Nøgler, Diriker, Bor etc. som værende bestemte til Forbrydelsens Udøvelse. Antages dette, er det saa meget mere klart, at man, naar Tyven paagribes efter at have fuldbyrdet sit Tyveri, kan konfiskere de nævnte Nøgler o. s. v., selvom han ikke havde gjort Anvendelse af dem, idet f. Eks. den paagældende Dør stod aaben. Men hvorledes, hvis der under en Ransagning i Tyvens Hjem i Anledning af den begaaede Forbrydelse, findes et yderligere Materiale af Tyveriværktøj? Det rigtige Svar maa efter den positive Lov være, at disse Genstande kun kan konfiskeres, hvis der fra Tyvens Side foreligger en strafbar Virksomhed, en Forbrydelse, i Relation til hvis Udførelse de omtalte Genstande var bestemt, jfr. Ordene: »bestemte til dennes Udførelse«⁸⁾.

Ej heller er der Hjemmel til som Confiscanda at udelukke de ved et utjenligt Forsøgs Iværksættelse anvendte (eller til Anvendelse bestemte) Genstande, idet utjenligt Forsøg lige saa vel som tjenligt Forsøg kan udgøre en

⁷⁾ Jfr. *Köbner* p. 11—12, *Heinze* p. 173—74.

⁸⁾ cf. nedenfor p. 272 f. om K. U. II § 77 og Spørgsmaalet de lege ferenda.

Forbrydelse, jfr. Forudsætningen i § 45, 2. Stk., jfr. nedenfor p. 118 f. Noget andet er, at Konfiskation sjældent vil kunne findes nødvendig i det offentliges Interesse, hvis Utjenligheden ligger i Midlet.

Hvis A. vil forgive B. ved at servere Vin for ham indeholdende Giftstof, men forveksler Flaskerne, saaledes at han stiller en Flaske uskadelig Vin paa Bordet for B., medens den giftige Vin forbliver i A.s Vinkælder, er heraf efter begge Flaskerne instrumenta sceleris.

Det vil saaledes ses, at der ikke til Begrebet instrumentum sceleris kan fordres en vis Farlighed ved Tingene⁹⁾. Derimod vil Skønnet over Farligheden være afgørende for, om vedkommende instrumentum bør konfiskeres. Og vi maa derfor gøre nogle Bemærkninger om farlige og ufarlige instrumenta.

Man har i Teorien¹⁰⁾ opstillet Begrebet absolut farlige Genstande, det vil sige 1) saadanne, der har en objektiv Farlighed (iflg. den dem iboende skadelige Beskaffenhed), f. Eks. smittefarlige Dyr eller Klæder, og 2) saadanne, der er almenfarlige »wegen eines allgemein zu befürchtenden Missbrauchs«, idet de f. Eks. truer den offentlige Sædelighed, saasom obscøne Skrifter og Billeder, hertil særligt indrettede Fremstillingsredskaber, eller truer Omsætningen, saasom falske Maal, Vægt, Penge, eller truer den offentlige Sikkerhed, saasom ulovlige Krigsforraad, forbudte Vaaben etc. Nogen fast Ramme for hvad der falder indenfor Gruppen kan ikke opstilles, da dette varierer fra Sted til Sted og fra Tid til Tid. Saaledes vil en Række Skrifter være absolut almenfarlige ifølge den pavelige Index, men givet ikke efter andre Lovgivninger. I Modsætning til de absolut farlige Ting opstilles p. d. a. S. de »relativt farlige«

⁹⁾ Jfr. *Schoetensack* p. 10.

¹⁰⁾ Jfr. *Stoos* p. 34 ff.

Ting, hvorved da forstås Ting, der ved Kombination af visse Forudsætninger faar »das Merkmal relativer Gefährlichkeit«¹¹⁾. Dette gælder Ting, der har været anvendt — eller har været bestemt til at anvendes — som Redskaber til en Forbrydelse. Saalænge saadanne Ting er underkastet Forbryderens faktiske Herredømme, skal der nemlig være Fare for, at han ogsaa fremtidig vil anvende dem til yderligere Forbrydelser, jfr. som Eksempler Krybskyttens Gevær, Røverens Pistol, Voldsmandens Dolk. Disse Genstande er ikke absolut farlige, idet de hverken i sig selv er skadelige eller giver Anledning til i Almindelighed at forvente Misbrug. Flertallet af Geværer, Pistoler, Dolke o. s. v. anvendes tværtimod i legitimt og nyttigt Formaal. Men i Forbryderens Haand er de farlige, de er »relativt farlige«.

Overfor denne Sondring er det fra anden Side¹²⁾ gjort gældende, at den i Virkeligheden ikke angiver en kvalitativ, men kun en kvantitativ Forskel. Det hævdes, at der findes ingen Ting, der under alle Omstændigheder er farlige (den gale Hund er ufarlig, naar den er under sikker Forvaring), og omvendt ingen Ting, der kun er det i een bestemt Persons Besiddelse.

Men den anførte Indvending er, som det fremgaar af selve det Eksempel, der anføres til Støtte for den, ulogisk. Vel er den gale Hund ufarlig, saalænge den er under sikker Forvaring, hvilket er en Selvfølge, da »sikker« Forvaring vil sige en Forvaring, der gør ufarlig. Men — heraf følger jo modsætningsvis, at saa længe den gale Hund ikke er i sikker Forvaring, saalænge er den absolut farlig, altsaa ikke blot farlig som Redskab for en bestemt Mand, men farlig eo ipso, og den er saaledes et godt Eksempel paa den af Stoos anførte første Gruppe af ab-

¹¹⁾ Stoos p. 39.

¹²⁾ Jfr. Vorberg p. 7 ff., Schoetensack p. 10, Note 4.

solut farlige Genstande, der ligesom den anden Gruppe heraf, begrebsmæssigt adskiller sig fra de relativt farlige Genstande. Tages Hunden i Forvaring, skifter Genstanden (Hunden) Karakter; den er nu ikke længere absolut farlig, lige saa lidt som hvis den var død, men dette kan dog ikke ophæve det Faktum, at den gale Hund i Frihed var absolut farlig og saaledes m. H. t. Faren kvalitativt forskelligt fra den Fare, der kan være forbundet f. Eks. med en Økse, idet den kun kan være farlig ved undtagelsesvis at misbruges af et Menneske. Ogsaa i Morderens Haand er Øksen jo efter den angivne Definition kun relativt farlig, den kan ifølge sin Beskaffenhed aldrig være andet.

At der omvendt ikke findes Ting, der kun er farlige i een bestemt Persons Besiddelse, er begrebsmæssigt rigtigt, men irrelevant, da noget saadant heller aldrig er paastaaet. De relativt farlige Ting stilles blot op i Modsætning til de absolut farlige Ting ved at være farlige uden at denne Fare er absolut i den angivne Forstand. Begrebet er forsaavidt negativt.

Stoos¹³⁾ gaar i sin Definition af de relativt farlige Ting ud fra, at »Gegenstände, welche zu einem Delicte als Mittel oder Werkzeug dienten, oder als solche bestimmt waren, wenn und soweit dieses Delict doloserweise begangen oder vorbereitet wurde und insofern die Sachen zur Zeit ihrer Beschlagnahme der factischen Herrschaft des Thäters oder Teilnehmers der strafbaren Handlung unterworfen waren« eo ipso er relativt farlige: »Die Gefährlichkeit dieser Objecte ist in der Möglichkeit einer künftigen Verwendung zu fernern Delicten zu suchen«. Men i dansk Ret, hvor ogsaa Forsøg med absolut utjenslige Midler kan udgøre en Forbrydelse, er denne (relative) Farlighed ikke eo ipso givet med Objektets Anven-

¹³⁾ l. c. p. 39—40.

delse paa den af Stoos' anførte Maade. Og i dansk Ret kommer vi saaledes foruden de anførte Grupper af instrumenta til de baade absolut og relativt ufarlige Genstande. At disse dog ikke kan konfiskeres efter Straffeloven er flere Gange sagt, ligesom det er betonet, at dette formelt maa støttes paa, at Konfiskationen efter § 34, 1. Pkt., kun kan finde Sted, naar det i det offentliges Interesse findes nødvendigt.

Ordene »bestemte til«¹⁴⁾ kan sprogligt forstaaes som objektivt eller subjektivt bestemte til Forbrydelsens Udførelse. Rent faktisk vil nu den subjektive Bestemmelse sjældent kunne bevises undtagen hvor den har givet sig Udtryk i en objektiv Fremtræden, men skulde dette alligevel kunne lade sig gøre i et givet Tilfælde, ses der ikke at være Hjemmel til at opstille den objektivt fremtrædende Bestemmelse som selvstændig Betingelse for Konfiskation. Det maa jo erindres, at Betingelsen for at konfiskere i alle Tilfælde er, at der som Minimum foreligger en objektiv, strafbar Forsøgshandling, til hvis Iværksættelse den paagældende Genstand var bestemt. At selve denne Bestemmelse ogsaa skulde fremtræde objektivt har ingen Hjemmel i de i Forsøgslæren antagne Sætninger og kan heller ikke støttes paa Analogien af, hvad der antages m. H. t. »bestemt til« i Strfl. § 290. Har f. Eks. A. tilskrevet B. om at besøge sig i sin Lejlighed i den Hensigt at dræbe ham med en Revolver, der i mange Aar har ligget ladet i hans Skrivebordsskuffe til

¹⁴⁾ Jfr. om Fortolkningen af det tilsvarende Udtryk i den tyske Straffelovs § 40: v. Buri p. 260—261: Ved Forsøg maa Genstanden være brugt til Forsøget. Lovens Ord: »bestemt til« sigter hertil, medens Ordet »gebraucht« gaar paa den fuldbyrdede Handling, cf. Köbner, p. 12: »... kommt es nicht darauf an, ob der Gegenstand wirklich gebraucht oder auch nur in concreto gebraucht werden konnte: das ganze Bund mitgenommener Nachschlüssel, welche der Dieb durchprobieren wollte, wird eingezogen, auch wenn nur einer oder keiner zu dem betreffenden Schloss passte.«

Afværgelse af eventuelle Overfald, og er Planen bleven forhindret af C., til hvem A. har betroet, at han agtede at dræbe B. ved den nævnte Lejlighed, uden dog at omtale Revolveren, vil denne kunne konfiskeres i Forbindelse med Domfældelsen for Forsøg paa Manddrab, skønt A.s Bestemmelse om at benytte Revolveren til Forbrydelsens Iværksættelse kun fremtræder subjektivt og maaske kun er bevist gennem hans egen Tilstaaelse. Den reale Grund for § 34's Bestemmelse om Konfiskation af instrumenta sceleris, nemlig det offentlige Interesse i at kunne berøve Forbryderen Genstande, hvis Farlighed i Forbryderens Haand er bevist gennem hans Bestemmelse om at ville bruge dem til Iværksættelse af Forbrydelsen, taler ogsaa for den hævdede Fortolkning.

Som Resultat af det foregaaende opstilles: at Konfiskation kan ske af

- 1) Genstande, der har været brugt til Iværksættelsen af en fuldbyrdet Forbrydelse — eller til den umiddelbart i Forbindelse med Iværksættelsen staaende Virksomhed,
- 2) Genstande, der var bestemt til en saadan Brug, men ikke kom til Anvendelse, idet Forbrydelsen fuldbyrdedes ved andre Redskaber,
- 3) Genstande, der var bestemt til en saadan Brug, men ikke kom til Anvendelse, idet Forbrydelsen ikke fuldbyrdedes;

derimod udskydes som Ikke-Confiscanda:

- 1) Genstande, der ikke har været brugt eller bestemt til at bruges ved Forbrydelsens »Udførelse«, men kun ved de fjernere Forberedelseshandlinger,
- 2) Genstande, hvis Anskaffelse eller hidtidige Brug ikke i sig selv konstituerer en strafbar Forsøgsvirksomhed og som heller ikke objektivt fremtræder som bestemt til at

benyttes ved en konkret Forbrydelse, selvom de i og for sig er vel egnede instrumenta for Iværksættelse af Forbrydelser, der kan befrygtes af deres Ejermand.

III. res scelere quaesitae.

Medens Begrebet *producta sceleris* omfattede de ved Forbrydelsen frembragte, d. v. s. skabte Genstande, omfatter Begrebet *scelere quaesitae*, hvad der erhverves ved Forbrydelsen uden i fysisk Forstand at være et Produkt af den forbryderiske Virksomhed, f. Eks. de ved ulovligt Fiskeri indfangne Fisk (i Modsætning til den ved Falskmøntneri frembragte falske Mønt). Hvor der tilkommer Trediemand en Vindikationsret til, hvad der er taget i Besiddelse gennem Forbrydelsen, som f. Eks. ved Tyveri, eller hvor det ved Forbrydelsen opnaaede *eo ipso* bortfalder ved Paavisningen af dets forbryderiske Oprindelse, f. Eks. et svigagtigt aflokke Løfte, kan der ikke i retlig Forstand siges at være erhvervet et Udbytte, der bliver derfor heller ikke Tale om Konfiskation, og Terminologien *scelere quaesitae* bør ikke anvendes paa slige Tilfælde, men indskrænkes til de Tilfælde, hvor der foreligger et Udbytte for Forbryderen, som man ikke vilde kunne fratage ham i Kraft af vor Rets almindelige Vindikationsregler eller civilretlige Ugyldighedsbestemmelser.

Medens der under I og II kun kunde være Tale om »Genstande« d. v. s. legemlige Ting, omfatter *scelere quaesitae* tillige Rettigheder. Omvendt var det for Begreberne *producta* og *instrumenta sceleris* irrelevant om Tingen var af Formueværdi eller ej, medens *scelere quaesitae* begrebsmæssigt kun omfatter Ting eller Rettigheder af økonomisk Værdi.

Ved *producta* og *instrumenta sceleris* ligger Interessen ved Konfiskationen i at ramme den paagældende species, og *a priori* kan der derfor ikke tilstedes det offentlige

Adgang til subsidiært at konfiskere Genstandenes Ækvivalent, men ved scelere quaesitae drejer det sig ikke om at berøve Forbryderen en bestemt species, men en Formueværdi, som han af andre Grunde ikke bør beholde; a priori er derfor intet, der taler imod at konfiskere Udbyttets Ækvivalent, saafremt selve det direkte Udbytte ikke mere er til Stede. Noget andet er, at dette dog sikkert ikke er tilstedeligt efter den positive Lov. § 34, 2. Pkt. omtaler kun »det ved en Forbrydelse erhvervede Udbytte«, medens § 122 taler om »de ydede Gaver eller Fordele eller sammes Værdi« som Genstand for Konfiskation. En e contrario Slutning er her nærliggende. Og i samme Retning taler den for § 34, 2. Pkt. i Rigsdagen givne Motivering¹⁵⁾. Endelig maa Indskrænkningen til det direkte foreliggende Udbytte siges at være fastslaaet som Praxis ved Domstolene¹⁶⁾.

Skønt scelere quaesitae saaledes begrebsmæssig klart adskiller sig fra de to foregaaende Grupper, kan faktisk de samme Genstande paa een Gang være baade det ene og det andet. Hvis saaledes A. giver B. en Hundrede-kroneseddel for at aflægge falsk Vidneforklaring, saa er denne Pengeseddel i Relation til A.s Forbrydelse instrumentum sceleris, men i Relation til B.s Forbrydelse res scelere quaesita. Har A. kun lovet B. de hundrede Kroner, foreligger der derimod hverken det ene eller det andet: der er ingen Genstand, der kan rammes som instrumentum, og der er intet Udbytte at ramme som s. q., thi

¹⁵⁾ Jfr. ovenfor p. 96 ff.

¹⁶⁾ Jfr. H. R. D. i U. 1916 p. 607: »I Henhold til Straffelovens § 34 vil det derhos være at bestemme, at det endnu forhaandenværende Udbytte af Forbrydelsen til samlet Beløb . . . skal være forbrudt til Fordel for Statskassen . . .«, jfr. ogsaa H. R. D. i U. 1917 p. 641, navnlig Noten p. 644 (»Derimod kunde der efter § 34 vel nok have været Tale om at konfiskere det Udbytte, som de paagældende havde indvundet ved deres Klausulbrud, saafremt der havde foreligget de nødvendige Oplysninger om Udbyttets Størrelse og om at dette endnu var forhaandent.«)

det givne Løfte er allerede efter almindelige civilretlige Regler ugyldigt.

Med Hensyn til den nærmere Fortolkning af § 34, 2. Pkt. bemærkes først, at »Forbrydelse« maa forstaaes i Overensstemmelse med det nedenfor pag. 118 ff bemærkede.

Udbyttet skal være »erhvervet ved« en Forbrydelse. Denne Betingelse er opfyldt dels, naar den forbryderiske Virksomhed umiddelbart bringer Forbryderen det paagældende Udbytte, som den forbryderiske Handling Korrelat, f. Eks. ved Borttagelse af en fremmed Ting, Tilegnelse af betroet Gods, Udplyndring af Lig, dels ogsaa hvor Erhvervelsen mere middelbart skyldes Forbrydelsen, idet denne har bevirket de Dispositioner, hvorved Udbyttet er tilført Forbryderen, f. Eks. ved svigagtigt fremkaldte Dispositioner, Trusler, hvorved Fordel af den i § 245 ommeldte Art opnaas. I begge Grupper af Tilfælde bestaar der den Aarsagssammenhæng mellem Forbrydelsen og Udbyttet, at dette er erhvervet umiddelbart eller middelbart ved det Indbegreb af Handlinger, der konstituerer den paagældende Forbrydelse. Forskelligt herfra er det Tilfælde, hvor Udbyttet erhverves i Anledning af en Forbrydelse, men ikke i den angivne Betydning ved denne. Hvor f. Eks. A. faar 100 Kr. af B. for at true C. paa en efter § 245 strafbar Maade, kan disse 100 Kr. ikke siges at være erhvervet ved ulovlig Afpresning, men tværtimod ved en frivillig Aftale mellem A. og B. Selve denne Aftale indeholder imidlertid en Forbrydelse, der selv om Aftalen ikke opfyldes fra A.s Side, baade for B.s og A.s Vedkommende er strafbar efter Strfl. § 52 hhv. § 53, og Udbyttet kan med Rette siges at være erhvervet ved denne Forbrydelse og er følgelig konfiskabelt. Anderledes, hvis A., efter at B. har begaaet en Forbrydelse — og uden foregaaende Aftale derom — skænker

B. en Gave med den udtrykkelige Motivering, at den er Belønning for den udførte Forbrydelse. Dette Udbytte er hverken umiddelbart eller middelbart erhvervet ved en Forbrydelse. Og vel maa Ydelsen siges at stride mod Lov og Ærbarhed, men heraf følger ingen Hjemmel for dens Konfiskation — som maaske i Romerretten — da der ikke i dansk Ret gælder nogen almindelig Regel om, at res turpiter quaesitae tilfalder Staten¹⁷⁾.

Med Ordet »erhvervede« har det været Meningen at understrege, »at hvad man har for Øje, er den pekuniære Gevinst, eller hvad der har Pengeværdi ... Der er Forbrydelser, hvis Udbytte er af den Art, at der ikke kan være Tale om at disponere derover paa en eller anden Maade ...«¹⁸⁾

Som tidligere berørt havde det i og for sig været nærliggende, om § 34, 2. Pkt. havde medtaget en til Udbyttet svarende Værdi som Genstand for Konfiskation i Tilfælde, hvor selve Udbyttet ikke længere forelaa. Men det er ogsaa paa det anførte Sted paavist, at den positive Lov begrænser Konfiskationen til det forhaandenværende Udbytte. Muligvis kan der dog gøres en Undtagelse herfra, naar Forbryderen med en truende Konfiskation for Øje har forbrugt Udbyttet helt eller delvis, altsaa med den særlige dolus at unddrage Staten Provenuet¹⁹⁾. Hvis en fiskal Interesse havde dikteret Regelen i 2. Pkt. maatte en saadan Undtagelse synes velbegrundet, i Analogi med, hvad der antages om, at Retshandler in fraudem creditorum ikke bør komme disse til Skade. Det er imidlertid givet, at den fiskale Interesse ikke tør tillægges nogen afgørende Betydning ved Anvendelsen af § 34, hverken 1. eller 2. Pkt., og om da den nævnte dolus kan begrunde den omtalte Undtagelse er tvivlsomt.

¹⁷⁾ Jfr. ovenfor p. 15, 19, 32.

¹⁸⁾ Rigsdagstidende, Forhandlinger paa Folketinget 1865—66, Sp. 2066 (Klein).

¹⁹⁾ Jfr. herved Ørsted, ovenfor p. 47—48.

Vi har nu diskuteret Spørgsmaalene, hvorvidt Udbyttet skal være umiddelbart eller middelbart erhvervet eller om det er nok, at det er erhvervet i Forbindelse med Forbrydelsen, og om Regelen angaar baade forhaandenværende Udbytte og Værdien af forbrugt Udbytte; tilbage staar Spørgsmaalet, om 2. Pkt. omfatter baade direkte og indirekte Udbytte, idet da ved direkte Udbytte forstås selve de Genstande, der er erhvervet ved Forbrydelsen paa den nu fastslaaede Maade, medens det indirekte Udbytte er, hvad der atter er erhvervet gennem hine Genstande — f. Eks. ved disses Salg, Ombytning, Anbringelse i Forretnings- eller Spekulationsvirksomhed. Vi kan først udskyde alle de Tilfælde, hvor allerede bevismæssige Vanskeligheder udelukker Konfiskation af saadant indirekte Udbytte, idet det ikke tilstrækkelig kan godtgøres, at det paagældende Gode er erhvervet gennem Forbrydelsens Provenu. Men hvis dette nu lader sig gøre? En Person, der absolut intet ejede, har f. Eks. ved et Bedrageri tilvendt sig en Sum Penge, for hvilke han køber sig en Lotteriseddel, der bringer Gevinst. Den bedragne lader sig ikke længere identificere. Kan Gevinsten konfiskeres? Det synes ikke rimeligt. Lovgrunden for § 34, 2. Pkt. er at undgaa det odiøse og fra et generalpræventivt Synspunkt forkastelige i, at en Person skal have Ret til at beholde, hvad han har tilvendt sig ved sin Forbrydelse, et Udbytte, der maaske for ham mere end opvejer Straffens Onde. Hvad han igennem det direkte Udbytte indirekte erhverver, har et i Forhold til den forbryderiske Virksomhed ganske tilfældigt Omfang — hvad det angivne Eksempel særlig klart viser, — og en Konfiskation heraf vilde faa et Præg af Vilkaarlighed, der bør undgaaes. — Snarere kunde der være Tale om at konfiskere en saa stor Del af det indirekte Udbytte, som ækvivalerer det direkte Udbytte, gennem hvis Anvendelse det nu

foreliggende Formuegode er erhvervet. I det angivne Eksempel vilde dette udgøre netop de ved Bedrageriet tilvendte Penge. Eller for at tage et andet Eksempel: A. erhverver ved en Forbrydelse direkte et Udbytte paa 1000 Kr. Deraf forbruger han straks 500 Kr. uproduktivt. For de resterende 500 Kr. køber han et Maleri. Bevisspørgsmaalene forudsættes at være bragt paa det rene. Hvis nu dette Maleri netop er 500 Kr. værd synes meget at tale for, at det kan konfiskeres som det ved Forbrydelsen erhvervede (foreliggende) Udbytte. Hvis det er 1000 Kr. værd, maatte da det deri repræsenterede Udbytte af Forbrydelsen, 500 Kr. kunne konfiskeres, medens de yderligere 500 Kr., der vilde fremkomme ved Maleriets Salg, maatte tilfalde Bedrageren, uden Hensyn til, at hans samlede Udbytte af Forbrydelsen udgjorde 1000 Kr., idet jo de 500 Kr. var forbrugt af ham, og Konfiskationen kun kan omfatte det endnu foreliggende Udbytte. Antager man ikke dette Resultat, synes man konsekvent overhovedet at maatte nægte Muligheden af at konfiskere andet end selve det direkte Provenu. Men dette vilde atter føre til paafaldende Anomalier. Hvis A. og B. som Medgerningsmænd til en Forbrydelse ved denne har erhvervet det samme Udbytte, og hvis A. lader sit Udbytte ligge urørt i sin Pengekasse, medens B. køber Obligationer for sit, vilde det dog være en urimelig Regel, der tillod at konfiskere A.s, men ikke B.s Udbytte. Ja, en blot Ombytning af de ved Forbrydelsen erhvervede Pengesedler maatte jo konsekvent udelukke Konfiskation, om man virkelig vilde begrænse denne til det direkte Udbytte. Og dette sidste vil dog sikkert ingen antage. Det rigtige Resultat synes da at være følgende: det ved Forbrydelsen erhvervede Udbytte vil sige de i Konfiskationsøjeblikket endnu foreliggende Værdier, som er erhvervet ved den forbryderiske Virksomhed, enten saaledes, at disse Vær-

dier udgør netop de Species, der er tilvendt ved Forbrydelsen, eller saaledes, at de paaviseligt er ombyttet med eller anskaffet for disse Værdier, i hvilket Fald Konfiskationen dog ikke kan angaa en større Værdi end den, der repræsenteres gennem de saaledes anvendte Værdier.

Det er kun det ved en Forbrydelse erhvervede Udbytte hvorpaa ingen kan gøre retligt Krav, der kan forbrydes. Med disse Ord har det ikke været Meningen at forbeholde vedkommendes almindelige Kreditorer en Fortrinsret fremfor Statens Konfiskationskrav. Forbryderens Kreditorer faar som saadanne ingen bedre Ret end han selv. For saa vidt der derimod er stiftet tinglige Retligheder over Udbyttet i god Tro forinden Konfiskationsdommen, kan disse gøres gældende som »retlige Krav« paa Udbyttet²⁰). Endvidere maa det antages, at det Erstatningskrav, der tilkommer den ved Forbrydelsen krænkede, selvom det kun er af obligatorisk Karakter, altid udgør et »retligt Krav« paa Udbyttet i Lovens Forstand. Reale Grunde og Lovbudets Motivering hjemler vistnok dette Resultat²¹).

Hvis Trediemands retlige Krav først dokumenteres, efter at Udbyttet er konfiskeret, synes det naturligt at indrømme ham et civilretligt Krav paa Statskassen i det Omfang, hvori denne har oppebaaret, hvad der retligt vilde have tilkommet ham, om hans Krav var blevet dokumenteret forinden, idet der egentlig ikke er nogen Grund til, at Dommen skulde virke prækluderende paa hans Krav²²).

²⁰) Rigsdagstidende, Forhandlinger paa Folketinget 1865—66, Sp. 2066 (*Klein*) cf. Sp. 2051—52 (*L. C. Larsen*).

²¹) Jfr. ovenfor p. 96 om den oprindeligt foreslaaede Formulering af § 34, 2. Pkt., hvis senere Ændring ikke tilsigtede nogen Realitetsforskel paa dette Punkt.

²²) Jfr. herved H. R. D. i U. 1916 p. 607, der konfiskerede det endnu forhaandenværende Udbytte af et efter § 257 strafbart Forhold (Annoncesvindel, hvorved Læserne lokkedes til at indsende 1 Kr. i Frimærker for at modtage Præmier

Derimod maa dette naturligvis være undergivet de almindelige Forældelsesregler.

§ 11.

Konfiskationens Betingelser.

Som flere Gange berørt i det foregaaende, skal de konfiskable Midler, Frugter og Erhvervelser være henholdsvis brugt (bestemt til at bruges) til eller være frembragt ved eller være Udbyttet af en Forbrydelse. Her skal behandles, hvad der objektivt og subjektivt udkræves i denne Retning, og i Forbindelse hermed skal omtales Indvirkningen af Strafophørsgrunde paa Konfiskationsadgangen.

I. Objektive Betingelser.

A. Omfatter »Forbrydelse« Forsøg?

Hvad først angaar Forsøgshandlinger kunde det siges, at de ikke er »Forbrydelser«, selvom de kan straffes, men kun »Forsøg paa Forbrydelse«, jfr. saaledes Sprogbrugen i § 45, 1. Stk., og at § 34, dersom den vilde medtage Produkter af en ufuldbyrdet Forbrydelse, burde have været formuleret saaledes: »Genstande, der er frembragte ved en Forbrydelse eller Forsøg paa en Forbrydelse ...«

Men denne Fortolkning kan dog ikke antages. Dels er Ordet Forbrydelse saa vidt, at det kan omfatte saavel fuldbyrdet som ufuldbyrdet Forbrydelse; dels fører den nævnte Fortolkning til urimelige Resultater: hvis en Do-

for Løsning af en »Rebus«), »hvorved dog bemærkes, at det derved ikke er udelukket, at Personer, der maatte have retligt Krav paa Dele af dette Udbytte, kan gøre saadant Krav gældende.« I Noten hertil (p. 607) tilføjes: »Der er her ved formentlig særlig tænkt paa de Personer, hvis Frimærker forelaa tilstrækkeligt individualiseret« — det vil formentlig sige: tilstrækkeligt individualiserede til, at vedkommende kunde bevise, at der endnu forelaa forhaanden værende Udbytte, der hidrørte fra det mod ham forøvede Delikt, jfr. H. D. i U. 1917 p. 641.

kumentfalskner gribes, inden han har gjort Brug af de af ham fremstillede falske Dokumenter, er der samme Trang til at konfiskere disse, som hvis han paagribes efter at have gjort Brug af dem, for blot at nævne et enkelt Eksempel.

B. Omfatter »Forbrydelse« Politiforseelser?

Saa længe vi holder os til Straffeloven, faar Spørgsmaalet, om § 34 ogsaa angaar Politiforseelser, ikke stor praktisk Betydning. Thi dels forekommer Politiforseelser ret sjældent blandt de i Straffeloven optagne Delikter, dels vil § 34's fakultative Karakter og øvrige Betingelser her i Regelen gøre Konfiskationsanvendelse upraktisk. Men i og for sig maa § 34 kunne anvendes paa alle i Straffeloven forekommende strafbare Handlinger, idet der ikke er Hjemmel til at indlægge en Begrænsning til grovere Delikter paa Grund af Anvendelsen af Ordet »Forbrydelse«. Saaledes vil for Eksempel de i § 277, 2. Stk. omhandlede Vægt eller Maal kunne konfiskeres ved en Dom for den i dette Stk. omtalte udprægede Politiforseelse, jfr. ogsaa § 278, 2. Stk.

C. Omfatter »Forbrydelse« privat Paatale undergivne Delikter?

Om Forbrydelsen ifølge Straffeloven er undergivet offentlig eller privat Paatale maa i og for sig være ligegyldigt for Spørgsmaalet, om der foreligger en »Forbrydelse«, jfr. herved om den yderligere Betingelse i § 34, 1. Pkt.: at Konfiskationen skal være nødvendig i det offentliges Interesse, nedenfor p. 139 ff.¹⁾.

D. Objektive Straffrihedsgrunde.

Med Hensyn til de objektive Betingelser, der indiceres ved Kravet om en »Forbrydelse«, opstaar endvidere Spørgsmaalet om, hvilken Indflydelse objektive Straffri-

¹⁾ Ved Forbrydelser, der er undergivet betinget offentlig Paatale, maa Begæring om Paatale ogsaa være Betingelse for Konfiskation.

hedsgrunde har paa Adgangen til Konfiskation. »Straffrihedsgrund« benyttes her i Overensstemmelse med Goos' Terminologi, jfr. Goos: Om Forbrydelsen p. 7—8, og der spørges altsaa navnlig, hvorvidt Konfiskation kan ske i Tilfælde, hvor Samtykke, Nødværge, Nødret o. l. Omstændigheder bevirker Straffrihed. Selve Ordet »Forbrydelse« giver ikke megen Vejledning, idet Straffeloven, som Goos fremhæver l. c. p. 8, kan benytte Ordet Forbrydelse om »et Forhold, der har de begrebsmæssige Grundbetingelser, uagtet en særegen Straffrihedsgrund foreligger«, jfr. saaledes § 36. Ej heller udtaler Motiverne sig direkte om Spørgsmaalet. En almindelig Forudsætning om, at Konfiskation kan være at idømme uden (samtidig) Idømmelse af Straf, indeholder derimod Retsplejelovens § 684, men i hvilke Tilfælde, afgør Retsplejeloven ikke.

I tysk Litteratur er det tilsvarende Spørgsmaal behandlet ret fyldigt, men er dér saaledes sammenkædet med Fortolkningen af den positive Bestemmelse i tysk Straffelovs § 42, jfr. herom nedenfor, at Behandlingen har mindre Interesse for Fortolkningen af dansk Ret.

Ser vi paa den reale Motivering for § 34, første Punktum, som den fremgaar af Kommissionens Betænkning²⁾ og af Rigsdagsforhandlingerne³⁾, finder vi skarpt og udelukkende fremhævet: Faren ved, at de nævnte Genstande forbliver i Forbryderens Haand. Forholdsregelen betegnes som en Sikkerhedsforanstaltning, det siges udtrykkeligt, at den ikke beherskes af de straffretlige Grundsætninger.

²⁾ Rigsdagstidende 1864—65, Tillæg A. Sp. 532, ovenfor p. 94 ff.

³⁾ Jfr. bl. a. Rigsdagstidende, Forhandlinger paa Folketinget 1865—66 Sp. 1052 (Klein: »Denne Forholdsregel er hidført netop af Interesse for Almensikkerheden, og som Følge deraf er den ikke rettet udelukkende mod Forbryderen, det er ikke et Tillæg til hans Straf, hvorom der her er Spørgsmaal, men det er en Sikkerhedsforanstaltning i det Almindeliges Interesse.«)

Men p. d. a. S. er den dog henlagt til Straffedomme-
rens Afgørelse. Der kan ingen Tvivl være om, at man
herved har villet sikre Borgerne mod vilkaarlige Konfiska-
tioner⁴⁾, man har ikke turdet overlade Afgørelsen til Po-
litiet. Og heller ikke Straffedommeren har faaet en vil-
kaarlig Adgang til at konfiskere, hvad han maatte finde
ønskværdigt at konfiskere i Forbindelse med Behandlin-
gen af en Straffesag, men der er givet bestemte Grænser
for Genstandene og krævet en bestemt Sammenhæng
mellem disse og »Forbrydelsen«. Men de Begrænsninger
Lovgiveren — mere eller mindre klart — har villet angive
gennem Lovordene, maa da ikke gøres illusoriske gennem
Fortolkningen. Dette vilde imidlertid blive Tilfældet, om
man lod § 34 komme til Anvendelse paa ethvert Tilfælde,
hvor der i Relation til det paagældende Delikt foreligger,
hvad Goos kalder Strafbarhedens Grundbetingelse, altsaa
i Almindelighed det tilregnelige Retsbrud uden Hensyn
til de saakaldte Straffrihedsgrunde.

Hvor Handlingen maa betegnes som ob-
jektivt retmæssig, idet den er autoriseret af Lo-
ven, som i Nødværge- og Nødretstilfælde eller skønnes
fuldt ud forsvarlig, som ved visse Tilfælde af Samtykke,
bør Konfiskation ikke kunne ske i Henhold til § 34. Der
foreligger i disse Tilfælde ikke en Handling, der i den
Grad, som Loven kræver, indicerer en Fare ved at lade
de paagældende Genstande forblive i Gerningsmandens
Haand. Hvor Handlingen derimod maa bedømmes som
objektivt uforsvarlig, men dog af særlige (obj.)
Grunde ikke paadrager Straf, saasom paa Grund af Eks-
territorialitet, synes omvendt Konfiskation at maatte
kunne ske under Hensyn til den gennem Handlingen indi-
cerede Farlighed, med mindre de Grunde, der har talt
for at udelukke Straf, med lignende Vægt taler for at

⁴⁾ Jfr. ovenfor p. 68.

udelukke Konfiskation, hvad f. Eks. netop vil kunne være Tilfældet, hvor Straffriheden beror paa folkeretlige eller statsretlige Hensyn.

Hvad angaar § 34, 2. Pkt., er Bestemmelsens reale Grund, som ovenfor omtalt⁵⁾, ganske forskellig fra 1. Punktums. Medens sidstnævnte Bestemmelse alene tilsigter at afværge den Fare for fremtidige Misbrug, som Tingens Forbliven hos Forbryderen kan medføre, er der ikke Tale om, at Reglen i 2. Pkt. skal forebygge nogen saadan Fare. Regelens Formaal er alene at undgaa det odiøse i, at en Forbryder skal lukrere ved sin Forbrydelse. De Genstande, den rammer, vil normalt være ganske ufarlige. Undersøger vi nærmere, hvad der ligger i den givne Begrundelse, vil det ses, at den er stærkt pønalt præget⁶⁾. Den almindelige Straf, som vedkommende Delikt maatte kunne medføre, tilfredsstillter ikke Retsfølelsen⁷⁾. Det føles som stødende, at Forbryderen paa nogen Maade skal nyde godt af Forbrydelsens Udbytte. Uden at det maaske har været Lovgiveren bevidst bygger denne Følelse atter paa det for al Straf saa væsentlige Motiv: Generalpræventionen: det maa ikke kunne betale sig at begaa Forbrydelser⁸⁾. Statsmagten maa

⁵⁾ p. 96 ff.

⁶⁾ Jfr. Klein i Rigsdagstidende, Forhandlinger paa Folketinget 1865—66, Sp. 2036—2037 («... men det, hvorom der maa blive Spørgsmaal m. H. t. den vedtagne Tilføjning, er noget Andet, er Noget, der i Virkeligheden nærmer sig til Straf for Forbrydelse, nemlig at Forbryderen ikke skal have Lov til at beholde og vinde Fordel ved noget, han har erhvervet ved en Forbrydelse...»).

⁷⁾ Jfr. Prevention of Abuses Act, 1925, nedenfor p. 179: «... in addition to any other punishment be liable to forfeit the same to his Majesty.»

⁸⁾ Jfr. herved Jmskr. af 10. Juli 1874: «... maa anses for overladt til Domstolenes Afgjørelse, om og i hvilket Omfang det ved en Forbrydelse middelbart eller umiddelbart erhvervede Udbytte, hvorpaa ingen kan gjøre retligt Krav, bør erklæres for forbrudt af Hensyn til den offentlige Moral og til Betydningen af, at den retfærdige Straf for den begaaede Forbrydelse ikke modvirkes ved, at den Fordel, som denne har hidført, lades mere eller mindre urørt...» (udh. af mig).

slaa dette fast paa en saadan Maade, at Fristelsen til Forbrydelse saa vidt muligt udelukkes. Derfor tiltrænges en generel Regel om, at Udbyttet af Forbrydelsen, som ingen har retligt Krav paa, kan konfiskeres, ganske uden Hensyn til, hvorledes Straffen i øvrigt maatte være at bestemme efter de respektive Paragrafer.

Det synes derfor i det hele rigtigt at lade strafferetlige Grundsætninger komme til Anvendelse med Hensyn til Betingelserne for Benyttelsen af § 34, 2. Punktum⁹⁾, og det bør da opstilles som en almindelig Regel, at den her nævnte Konfiskation udelukkes ved de samme objektive Grunde, som udelukker Straf i Almindelighed.

II. *Subjektive Betingelser.*

A. *Tilregnelighed.*

Hvis Gerningsmanden til et objektivt forbryderisk Forhold, som ovenfor defineret, gaar fri for Straf paa Grund af strafferetlig Utilregnelighed, kan da

1. Konfiskationsreglerne i § 34, 1. Pkt. komme til An-

⁹⁾ Jfr. herved Mot. til Østrigsk Udk. 1909 § 30: »... soll das Strafmittel der Einziehung angewendet werden, wenn der Täter eine Sache als Lohn oder Geschenk für eine strafbare Handlung empfangen hat. Das geltende Recht stellt eine ähnliche Vorschrift nur bei einzelnen strafbaren Handlungen auf. Wer sich aber durch einen Vermögensvorteil oder die Aussicht auf einen solchen zu einer strafbaren Handlung bestimmen lässt, soll nicht im Genusse dieses Vorteiles bleiben, gleichviel welcher Art die strafbare Handlung ist; nicht bloss dem Beamten, der sich bestechen lässt, ist das Empfangene abzunehmen, ebenso dem Hochverräter oder dem gedungenen Mörder. Dass dies der Moral und dem Rechtsgefühl entsprechend scheint, könnte noch nicht die Aufnahme der Bestimmung ins Strafgesetz rechtfertigen; aber es bildet auch ein wirksames Mittel, um von strafbaren Handlungen abzuhalten, wenn der Täter, der für eine strafbare Handlung einen Vermögensvorteil genommen hat, nicht im Genusse des Vorteiles bleibt, sondern der Vorteil ihm abgenommen wird. Dadurch wird gerade das Streben nach Bereicherung getroffen, das für die Tat war oder doch dabei mitgewirkt hat.

Aus diesen Erwägungen folgt, dass die Einziehung als Strafmittel aufzufassen und auszugestalten ist, und zwar im Anschluss an die Geldstrafe; sie steht der als Zusatzstrafe angewendeten Geldstrafe am nächsten und wird ebenso wie diese zu der Hauptstrafe hinzutreten. Auf dieser Grundlage beruhen die einzelnen Vorschriften des § 30 ...«

vendelse? Hvis de nævnte Konfiskationsregler maatte opfattes som hjemlende en særlig Tillægsstraf for en begaaet Forbrydelse, maatte denne Straf utvivlsomt være knyttet til de samme Tilregnelighedsbetingelser som Straffe i Almindelighed. Men, som ovenfor omtalt, er det givet, at § 34, 1. Pkt. ikke anordner nogen Foranstaltning af strafmæssig Karakter, og der lader sig saaledes intet deducere af de almindelige Regler om Strafbarhedens Betingelser. Spørgsmaalet maa ligesom Spørgsmaalet om Indflydelsen af objektive Straffriheds- og Ophørsgrunde afgøres ud fra de reale Betragtninger, der har motiveret § 34, 1. Pkt. — naturligvis i det Omfang, hvori disse lader sig forene med Lovens Ord — og det ledende Synspunkt maa derfor være, om det kan være forbundet med Fare for Almenvellet, dersom de paagældende Genstande ikke beslaglægges. Forsaavidt disse nu hører til de ovenfor karakteriserede absolut farlige Genstande, er det jo eo ipso givet, at den nævnte Fare er til Stede, saaledes f. Eks. med Hensyn til de af en sindsyg Forbryder fabrikerede falske Mønter, og Forholdsreglen kan da ikke ubetinget være bundet til de almindelige Tilregnelighedsbetingelser. Derimod kan § 34's Betingelse, at Forholdsreglen skal være nødvendig i det offentlige Interesse, daarlign tænkes at være til Stede ved de relativt farlige Ting i de heromhandlede Tilfælde: enten vil jo den strafferetligt utilregnelige Gerningsmand blive underkastet Sikkerhedsforanstaltninger efter Strfl. § 38, 2. Stk. eller Interneringsloven eller blive undergivet Værgeraadsforsorg og vil da allerede i Kraft af disse Foranstaltninger være afskaaret fra paany at benytte vedkommende Genstand til forbryderisk Virksomhed, hvorfor Konfiskation i Relation til ham er overflødig; eller Utilregneligheden skyldes et momentant Forhold af den i § 38, sidste Passus, eller § 40, 2. Stk., omhandlede Art, der ikke fører

til Internering eller andre Sikkerhedsforanstaltninger, men da vidner den begaaede Gerning ikke om nogen særlig Farlighed hos Gerningsmanden, der kan begrunde den offentlige Interesse i at fratage ham en i Almindelighed ufarlig Genstand.

2. Konfiskatets større eller mindre Farlighed er derimod uden Interesse for Anvendelsen af § 34, 2. Pkt. De pønsale og civilretlige Elementer, hvorpaa denne Regel bygger, taler for helt at udelukke den, hvor Strafskylden udelukkes ved Gerningsmandens Utilregnelighed. Forsaavidt angaar de i Regelen indeholdte Straffeformaal er dette en Selvfølge. Forsaavidt der endvidere i Regelen ligger en Tendens mod et civilretligt Princip, om at en Berigelse gennem visse Handlinger er ulovlig og maa tilfalde Staten fremfor den skyldige, saa forudsætter dette Princip — der atter er begrundet ved det odiøse, i at en Forbryder skal kunne beholde Udbyttet af sin Forbrydelse — vistnok at Erhvervsgrunden er subjektivt dadelværdig eller endog (subjektivt) strafbar, og det kan da ikke hjemle Konfiskation i Tilfælde, hvor Berigelsen ikke hidrører fra en dadelværdig eller strafbar Handling.

B. Det næste Spørgsmaal er, om § 34, 1. og 2. Pkt. forudsætter Tilregnelser, om med andre Ord Gerningen skal være udført forsætligt eller dog (i strafferetlig Forstand) uagtsomt. Medens nu Straffelovens Sprogbrug tillader at betegne et Forhold som »Forbrydelse«, selvom Gerningsmanden paa Grund af personlig Utilregnelighed ikke er strafskyldig, jfr. § 36 (Goos II p. 8), er det udelukket at betegne et hændeligt Forhold, eller, hvor Straffeloven kræver Forsæt, et uagtsomt Forhold som Forbrydelse. Forbrydelse uden personlig Tilregnelser er for Straffelovens Omraade en *contradictio in adjecto*. Abstraherer man fra et givet Forbrydelsesbegreb det »objektive Sagsforhold« og søger at definere dette uafhængigt af de sub-

jektive Forudsætninger, vil det saaledes ikke være muligt at karakterisere det abstraherede Komplex af objektive Momenter som den »objektive Forbrydelse«, idet disse Momenter netop kun udgør en Forbrydelse ved at være subjektivt bestemt paa en vis Maade. For Eksempel er det objektive Sagsforhold i Manddrabsforbrydelsen den retstridige Tilintetgørelse af et andet Menneskes Liv. Men Manddrabsforbrydelsen er begrebsmæssigt den forsætlige eller uagtsomme retstridige Tilintetgørelse af et andet Menneskes Liv.

Subjektivt hændelige Handlinger, der vilde være strafbare, hvis de var udførte med personlig Tilregnelser, kan saaledes ikke hjemle Konfiskation.

Straffri uagtsomme Handlinger, der vilde være strafbare, hvis de var udført forsætlig, kan ej heller hjemle Konfiskation, idet de, naar Uagtsomhed ikke straffes, ifølge det bemærkede ikke udgør nogen Forbrydelse.

Paa den anden Side synes der ikke at være Hjemmel eller tilstrækkelig Grund til at nægte Anvendelse af Straffelovens § 34 paa strafbare uagtsomme Handlinger. Navnlig med Hensyn til *producta sceleris* kan de Grunde, der har dikteret § 34, 1. Pkt., tale for Konfiskation ogsaa i Tilfælde af Uagtsomhed, men ogsaa med Hensyn til de anvendte Redskaber kan den uagtsomme Forbrydelse indicere en lignende Fare for fremtidige (uagtsomme) Misbrug af Redskabet som den forsætlige Lovovertrædelse, cf. dog herved T. U. og K. U. II (Mot. p. 89), der — i Modsætning til K. U. I — er enige om, at det vil være »urimeligt« at anvende Konfiskation af *instrumenta sceleris*, hvor der kun foreligger Uagtsomhed.

C. Hvor endelig Loven kræver en ud over Forsættet rækkende Hensigt eller et særligt Motiv, maa ogsaa dette være en Betingelse for Konfiskation, idet Forbrydelsen kun foreligger, naar den paagældende Hensigt eller

det paagældende Motiv er til Stede. Har A. f. Eks. forfærdiget falske Mønter uden Hensigt til at udgive dem, vil disse ikke kunne konfiskeres efter § 34 (derimod vil de være at konfiskere efter Analogien af L. 154, 30. November 1874).

III. *Indflydelsen af Strafophørsgrunde.*

Hvis Straffen bortfalder paa Grund af en Strafophørsgrund — hvorved her i Overensstemmelse med den almindelige Definition forstaas »Omstændigheder, der bringer det engang opstaaede Straffekrav til at bortfalde, uden at det opfyldes ved Straffens Udstaaelse«, jfr. Torp p. 645 — vil dette i hvert Fald ikke eo ipso medføre, at ogsaa Konfiskationsadgangen bortfalder. Som Torp siger (p. 648): »... en Bestemmelse, der alene hjemler Straffens Bortfald berører ikke den Kendsgerning, at en strafbar Handling er begaaet«. Derimod synes det at være for kategorisk udtrykt, naar Torp tilføjer: »Om andre heraf følgende Virkninger, — Erstatningspligt, Handlingens Betydning for Personens Arveret, Fortabelse af andre Rettigheder, der ikke af Loven opfattes som Straf, osv. — bortfalde sammen med Straffen, maa derfor afhænge af, om Loven hjemler, at ogsaa disse andre Virkninger skulle ophøre, eller ikke« — hvis denne Sætning da skal forstaas saaledes, at der kræves en positiv Hjemmel for at lade saadanne Virkninger bortfalde. Forsaavidt angaar Konfiskation, er Forholdet jo det, at Straffeloven overhovedet ikke har taget Stilling til det foreliggende Problem, og der kan saaledes intet sluttes af dens Tavshed. Spørgsmaalet maa derfor afgøres efter reale Hensyn, og det er ikke paa Forhaand sikkert, at Resultatet vil blive det samme ved de enkelte Arter af Strafophørsgrunde, ligesom der bør gøres en skarp Sondring mellem § 34, 1. og 2. Pkt.

A. ad § 34, 1. Pkt.

1. Hvad nu først angaar Straffens Bortfald paa Grund af faktiske Hindringer for dens Idømmelse eller Fuldbyrdelse, jfr. Torp § 56, opstaar først Spørgsmaalet om Betydningen af

a. den skyldiges Død. Som det paavises nedenfor, udelukker denne ikke Konfiskation efter tysk Ret, jfr. Strfgb. § 42 smh. m. § 40. I fransk Ret er Spørgsmaalet noget tvivlsomt, men den almindelige Opfattelse gaar ud paa, at den for vedkommendes Død erklærede Konfiskation kan fuldbyrdes overfor Arvingerne, medens det iøvrigt kommer an paa, om Genstanden i og for sig har en farlig Beskaffenhed eller ej, saaledes, at i første Fald Konfiskation bør kunne idømmes ogsaa efter vedkommendes Død, i sidste Fald derimod udelukkes Konfiskationsadgangen, jfr. nedenfor 171 f.

Der synes at være god Grund til i dansk Ret at gøre en lignende Sondring som i fransk Ret, hvis Lovgivning ligesom den danske Straffelov lader Spørgsmaalet staa aabent. Det bør nemlig sikkert ogsaa efter dansk Ret antages, at Konfiskationsdommen overfører Ejendomsretten til de konfiskerede Genstande til fiscus, hvad nærmere vil blive søgt godtgjort nedenf. i § 13, og den skyldiges efterfølgende Død maa da være irrelevant. At idømte Bøder bortfalder ved Domfældtes Død, jfr. Retspl. § 1005, kan ikke anføres herimod, idet denne Regel hviler paa straffretlige Grundsætninger, som ikke lader sig overføre paa Straffelovens § 34, første Pkt.

Hvis den skyldige dør, inden der falder endelig Dom i Sagen, taler i og for sig heller ingen af de principielle Grunde mod at forfølge Sagen til Idømmelse af Konfiskation, der i Regelen anføres mod at fortsætte en Straf- forfølgning efter Døden. § 34, 1. Pkt. Konfiskationens Ka-

rakter af ren Sikkerhedsforanstaltning, der kan ramme skyldige saavel som uskyldige Ejere af paagældende Ting, gør det overflødigt at komme ind paa disse Grundsaetninger.

Spørgsmaalet er derfor rent praktisk dette: Kan der være Trang til Konfiskation, selvom den skyldige Person er død? Og dermed kommer vi netop ind paa den foranførte Sondring, der gøres i fransk Teori: Hvis den paagældende Ting kun kunde anses for farlig netop i Gerningsmandens Haand, bør Konfiskation ikke ske efter hans Død, men er den, hvad der ovenfor er kaldt absolut farlig, bør Sag til Konfiskation kunne anlægges uafhængigt af Gerningsmandens Død¹⁰⁾.

At den udenforstaaende Trediemand, der maatte være Ejer af Konfiskatet, dør, er naturligvis ligegyldigt, idet der overhovedet ikke spørges om hans Forhold.

b. En ganske tilsvarende Argumentation maa komme til Anvendelse paa det Tilfælde, at den skyldige efter Gerningen bliver saaledes utilregnelig, at Straffen ikke kan fuldbyrdes over ham, jfr. Retspl. § 1001. Konfiskation maa altsaa uafhængigt heraf kunne idømmes og eksekveres, men praktisk Trang dertil vil der kun være med Hensyn til de absolut farlige Genstande, jfr. ovenfor p. 106 ff.

c. Hvor endelig Konfiskationsforfølgningen rammes af den faktiske Hindring, at Konfiskatet ikke længere eksisterer paa Dommens Tid, maa den ganske bortfalde, idet hverken Loven eller Institutets hele Formaal hjemler Forfølgning til Konfiskation af et eventuelt Ækvivalent.

¹⁰⁾ Jfr. Motiverne til K. U. I Sp. 169: »Ved farlige Genstande vil Konfiskation kunde finde Sted, selvom den skyldige f. Eks. er død eller ikke kan findes. Dette er i Overensstemmelse med nugældende Ret.« Jfr. Motiverne til T. U. p. 89.

2. Om Eftergivelse skal blot bemærkes, at hvis Anklagemyndigheden undlader at paastaa Konfiskation, kan Domstolene utvivlsomt ikke ex officio statuere en saadan, men en egentlig Abolition i Tilfælde, der falder ind under § 34, 1. Pkt., kan forøvrigt ikke blive praktisk, idet Betingelsen for Konfiskation jo her er, at den er nødvendig i det offentliges Interesse, og netop en saadan Nødvendighed vil tvinge Anklagemyndigheden til at fastholde Paatalen. — Derimod maatte det kunne tænkes, at man gav Afkald paa at paastaa Straf og alene paastod Konfiskation.

En Benaadning for idømt Straf kan i og for sig ikke medføre, at den idømte Konfiskation bortfalder, lige saa lidt som Benaadningen iøvrigt ophæver de med Straffedommen forbundne Følger, bortset netop fra selve Straffen. Men kan Kongen eller vedkommende Myndighed i Forbindelse eller uden Forbindelse med Benaadningen eftergive Konfiskation? Det vilde være vel formalistisk her at sige, at da Grundlovens § 26 kun angaar idømt Straf, og da Konfiskation efter § 34, 1. Pkt. ikke er Straf, kan § 26 ikke anvendes, og Dispensation skulde da kun kunne finde Sted under de Betingelser, der er hjemlet i Grl. § 27¹¹⁾. Men der er ingen Grund til at gaa nærmere ind paa dette. For naar Konfiskation kun kan ske, hvor den er nødvendig i det offentliges Interesse, bliver allerede af den Grund enhver Eftergivelse upraktisk.

3. Om Konfiskation udelukkes i Tilfælde af Strafansvarets Forældelse er et i Udlandets Litteratur meget omtvistet Spørgsmaal, jfr. nedenfor p. 157.

For dansk Straffelovs Vedkommende bliver der ikke Anledning til at komme ind paa de Betragtninger, der bygger paa almindelige strafferetlige Hensyn, navnlig af

¹¹⁾ Saaledes *Torp*, Om Straffen p. 73, Note 22, ovenf. p. 53.

general- og specialpræventiv Art; derimod synes de Bevisvanskeligheder, der i saa væsentlig Grad motiverer Strafforældelsen, ogsaa at tale stærkt for at lade Konfiskationsadgangen bortfalde samtidig med Straffen¹²). Til lige kan det anføres, at naar der er gaaet saa lang Tid siden Forbrydelsens Udøvelse, at Strafansvaret er forældet, og naar Forbrydelsen har en saa ringe Grovhed som Tilfældet vil være, hvor Forældelse kan indtræde, da indicerer den næppe en væsentlig Fare ved at lade Tingene forblive i Gerningsmandens Besiddelse. Paa den anden Side frembyder det ingen større Betænkelighed at opretholde Konfiskationsadgangen, naar denne stadig er knyttet til Betingelsen, at den er nødvendig i det offentlige Interesse. Fastholdes denne Betingelse, vil hele Spørgsmaalet saa at sige være uden praktisk Betydning.

B. ad § 34, 2. P k t.

1. Faktiske Hindringer for Straf.

a. Der er meget, der taler for, at Forbryderens Død efter Konfiskationsdommen, men inden dennes Fuldbrydelse gennem den faktiske Beslaglæggelse af Formuegoderne, i det heromhandlede Tilfælde bør tillægges samme Betydning som ved Bødedomme, jfr. Rpl. § 1005. I begge Tilfælde er der Tale om en pønalt Akt rettet mod Forbryderens Formue, og en Analogi er følgelig nærliggende. Ganske vist synes de teoretiske Betragtninger, der anføres for Bødestraffens ubetingede Bortfald ved den skyldiges Død ingenlunde uangribelige, men overfor den positive Lovbestemmelse, der angiver dansk Rets Stilling til Spørgsmaalet, maatte dette blive uden Betydning. Opgaven bliver derfor — ikke at underkaste den herskende Lære om Bødestraffens Bortfald Kritik, men, — at under-

¹²) Cf. *Torp*, Alm. Del p. 680. Jfr. *Schoetensack*, nedenfor p. 157.

søge om der virkelig foreligger den fornødne Aarsagernes Lighed, som betinger Analogien. Men herved maa det ikke overses, at Rpl. § 1005 selv fremhæver en *Undtagelse* fra den alm. Regel om Bøders Bortfald, nemlig det Tilfælde, at der foreligger en særlig Hjemmel for, at Domfældtes Bo hæfter for Bøden. Saadan særlig Hjemmel findes som bekendt i Skatte- og visse Afgiftslove, og Undersøgelsen maa derfor ogsaa rettes paa, om ikke disse Undtagelsestilfælde frembyder en nærmere liggende Analogi end selve Hovedreglen i § 1005.

At Bødestraffe i Almindelighed bortfalder ved den skyldiges Død begrundes ved Umuligheden af at eksekvere Dommen overfor den skyldige efter dennes Død, jfr. Torp 650, idet »alle er enige om at opfatte Straffen som en mod den skyldige personligt rettet Retshaandhævelse«, Torp 649, og det vilde være en »ganske uberegtiget Overførelse af civilretlige Regler paa Straffen« at tale om, at der ved Bødedommen var stiftet et Formuekrav for Staten paa Bødens Beløb.

Naar Straffen saaledes fremhæves som en mod den skyldige rettet Retshaandhævelse ligger heri dels en Betoning af specialpræventive Formaal, dels og navnlig en Hensyntagen til Trediemand, der ikke bør lide Straffens Indgreb i sine Goder paa Grund af en andens Forbrydelse. Heroverfor maa det generalpræventive Hensyn vige, at Udsigten til, at Straffen vilde kunne ramme den skyldiges Arvinger e. l. muligvis vilde virke som en e. O. meget stærk Hemning imod at begaa Forbrydelsen.

Hvis imidlertid Trediemand intetsomhelst Indgreb vilde lide i sine Goder ved Exekutionen af den idømte Forholdsregel, stiller Sagen sig anderledes. Bødestraffens Exekution i Afdødes Bo berører Arvingerne en Del af den arvede Formue, der forudsættes at have været denne Arveladers lovlige Ejendom. Men Iværksættelsen af den

i § 34, 2. Pkt., omtalte Konfiskation efter Arveladerens Død vil ikke fratage Arvingerne noget Formuegode, som deres Arvelader nogensinde retmæssigt har erhvervet eller ejet, men vil blot forhindre, at de lukrerer ved at modtage Formuegoder, der paaviseligt er Udbyttet af en Forbrydelse, som Arveladeren har begaaet, og hvilket Udbytte er frakendt ham ved Dommen. Herover kan Trediemand — Arvingerne — naturligvis ikke beklage sig, og der kan saaledes ingen berettiget Indvending hentes fra Hensynet til dem.

Paa den anden Side taler de generalpræventive Hensyn positivt for, at Forholdsregelen skal kunne eksekveres uden Hensyn til den skyldiges Død. Dette kommer især frem ved saadanne Forbrydelser, der normalt netop først vil opdages efter hans Død, og hvor et medvirkende Motiv til Forbrydelsen maaske har været at sikre de efterladte Udbytte. Et praktisk Eksempel paa saadanne »hemmelige« Forbrydelser¹³⁾ udgør Skatte- og Afgiftsbesvigelser, og for disse Tilfælde har den positive Lovgivning da ogsaa, uden Støtte i Teorien, men i Forstaaelse af den praktiske Trang dertil, foreskrevet Bødeinddrivelse i Boet. Fra disse Tilfælde til det heromhandlede, hvor et forbryderisk tilegnet Udbytte endnu findes i Arveladerens Dødsbo, er i Virkeligheden en godt begrundet Analogi.

Til disse Betragtninger, der navnlig har taget Hensyn til de pønale, med Bødestraffen beslægtede, Momenter, der findes i den heromhandlede Konfiskation, kommer yderligere følgende:

Der blander sig utvivlsomt civilretlige Synspunkter ind bag Regelen i § 34, 2. Pkt., der fører Tanken hen paa saadanne Regler som D. L. 5. 2. 11 og 5. 9. 3. Naar Staten ejer, »hvad ingen mand ejer«, er det nærliggende allerede ud

¹³⁾ Jfr. herved *Krabbe: Forbrydelse og Straf*, Kbhvn. 1928: Om Forbrydelsers Færlighed, p. 12 ff.

fra civilretlige Regler at sige, at der ogsaa tilkommer den det Udbytte af en Forbrydelse, hvorpaa ingen kan gøre retligt Krav gældende¹⁴). En saadan Regel er dog intetsteds positivt udtalt, og selve Tilstedeværelsen af § 34, 2. Pkt., viser modsætningsvis, at den heller ikke tør opstilles som gældende Retsprincip ud fra Forholdets Natur. Men § 34, 2. Pkt., er dog en Tilnærmelse til en saadan Regel, idet den hviler paa det Synspunkt, at Staten er nærmest til at eje det forbryderisk vundne Udbytte. Det kan da siges, at Dommen fastslaar denne Statens Ejendomsret, og at Forbryderens efterfølgende Død herefter maa være irrelevant ogsaa ud fra dette civilretlige Synspunkt.

Vi har ovenstaaende diskuteret Virkningen af den skyldiges Død efter Domfældelsen. Væsentlig de samme Betragtninger som anført, maa ogsaa komme til Anvendelse paa det Tilfælde, at han dør forinden Domfældelsen, blot at Domstolene — under Hensyn til, at han ikke længere selv kan varetage sit Forsvar — maa kræve strengt Bevis af Anklagemyndigheden for Konfiskationsbetingelsens Tilstedeværelse.

b. Delvis de samme Betragtninger, som fører til at Konfiskationsadgangen efter § 34, 2. Pkt., formentlig maa blive bestaaende uanset den skyldiges Død, fører til at erklære den skyldiges efterfølgende Utilregnelighed for irrelevant i den heromhandlede Henseende. Ganske vist kan her hverken special- eller generalpræventive Hensyn paaberaabes, men de ovenfor i øvrigt anførte Synspunkter gælder i samme Grad for dette Tilfælde.

2. Hvad Eftergivelse angaar, kan det næppe antages, at en Benaadning i Tilfælde, hvor Dommen dels har statueret alm. Straf, dels Konfiskation af Forbrydel-

¹⁴) Jfr. nedenfor p. 146.

sens Udbytte, eo ipso skulde medføre ogsaa denne Konfiskations Bortfald. Men Benaadningen maa sikkert udtrykkelig kunne udstrækkes til at omfatte ogsaa Konfiskationen, og da denne ikke i § 34, 2. Pkt., er betinget af at skulle være nødvendig i det offentlige Interesse, vil en Benaadning forsaavidt være mere praktisk mulig her end efter § 34, 1. Pkt.

3. Hvis Hovedstrafansvaret forældes, bør det vel ikke ubetinget antages, at ogsaa Adgangen til at anvende § 34, 2. Pkt., dermed er bortfaldet. Men de Bevis hensyn, der har været medbestemmende for Forældelsesregelen vil i hvert Fald opfordre til stor Varsomhed med at anlægge Konfiskationsproces efter Forældelsesfristens Udløb.

§ 12.

Konfiskationens Betingelser (fortsat).

»Dom« — »Nødvendig i det Offentlige Interesse« — Ejerforholdet.

I det foregaaende er som Genstande for Konfiskation fastslaaet og defineret visse Ting og Rettigheder, der staar i en vis Forbindelse med en Forbrydelse, idet de er frembragt, anvendt eller erhvervet ved denne paa nærmere bestemt Maade.

For saa vidt der nu foreligger saadanne Confiscanda, er det dog ikke dermed givet, at de konfiskeres, idet Konfiskationen er knyttet til særlige Betingelser, som skal omtales her.

I. Fælles for de tre Grupper af Confiscanda er den processuelle Betingelse, at Konfiskationen skal ske ved Dom. Der opstaar her især Spørgsmaal, om hvorvidt denne Dom skal være Dommen i selve Straffesagen mod Forbryderen, eller om der kan anlægges en selv

stændig Konfiskationsproces, om der kan dømmes til Konfiskation, selvom der frifindes i Hovedsagen, om der i Klasse med Dom kan stilles Bødeforelæg, Bødevedtagelse og Advarsel, om Dommen i en privat behandlet Straffesag kan udtale Konfiskation.

A. Hvad det første Spørgsmaal angaar, maa Svaret være, at der efter dansk Ret intet er til Hinder for en selvstændig Konfiskationsproces, svarende til den i tysk Ret hjemlede »objektives Verfahren«¹⁾. Vi har tidligere nævnt, at Konfiskation kan ske, selv om Gerningsmanden paa Grund af Utilregnelighed gaar fri for Straf²⁾; hvis Strafforfølgning paa Grund af den klart fremtrædende Utilregnelighed ikke finder Sted, vil altsaa selvstændig Sag kunne anlægges for Opnaaelse af Konfiskation. Under denne Sag maa det offentlige da godtgøre, at der foreligger en — forsætlig eller eventuelt uagtsom — Forbrydelse i den ovenfor angivne Forstand, og at de Genstande, der ønskes konfiskerede, staar i den fornødne Forbindelse med denne Forbrydelse. Som andre Eksempler paa, at en selvstændig Konfiskationsproces kan blive praktisk, kan anføres, at den skyldige Person er død eller efter Forbrydelsens Udøvelse er blevet utilregnelig, at Strafskylden er forældet, at Strafforfølgning bortfalder i Henh. til Rpl. § 723 sammenholdt med Strfl. § 7 eller § 64, idet Strafophørsgrunde ikke materielt udelukker Konfiskation, jfr. ovenfor p. 127 ff, og den processuelle Hjemmel for den selvstændige Domfældelse findes i Rpl. § 684 Nr. 9. Hvis den skyldige Person ikke kendes eller ikke kan findes — Politiet opdager f. Eks. et Falskmønt-

¹⁾ Jfr. herved *Torp* Udkast p. 89 («... Inddragelsen kan finde Sted, selv om Straffesag ikke er eller kunde have været rejst mod nogen ...»). Om tysk Ret se p. 153 ff.

²⁾ p. 123 ff.

nerværksted indeholdende værdifulde Falskmøntnerredskaber og Oplag af falske Penge, men Gerningsmændene er flygtede og lader sig ikke paavise — maa ligeledes en selvstændig Proces og Domfældelse finde Sted som Betingelse for, at Genstandene — der indtil videre vil være taget i Bevaring eller være beslaglagt af Politiet i Henh. til Rpl. § 745 — kan konfiskeres. —

Det følger af det just anførte, at der ogsaa kan forekomme Tilfælde, hvor der kan dømmes til Konfiskation, selvom Dommen samtidig frifinder for Straf; dette Resultat maa jo nemlig indtræde, hvis Anklagemyndigheden i de anførte Eksempler tillige har paastaet Straf.

B. Loven kræver Dom. Imidlertid har Retsplejeloven stillet Bødeforelæg og Bødevedtagelse i Klasse med Dom i Henseende til at bevirke Gentagelse, og der kan heraf udledes den Opfattelse hos Lovgiveren, at disse Afgørelsesmaader i det store og hele frembyder de samme retlige Garantier som en Straffedom i Politisager af den i §§ 931 og 936 ommeldte Beskaffenhed. Dersom nu Konfiskation af visse Genstande obligatorisk og eo ipso fulgte med Domfældelse for visse Forhold, maatte det sikkert være berettiget efter Retsplejeloven uden videre at lade Konfiskationen foregaa under Henvisning til det antagne Bødeforelæg eller den skete Bødevedtagelse. Men naar Konfiskationen er fakultativ, og udtrykkelig skal udtales i Dommen, gælder dette naturligvis ikke, idet den skyldige har Ret til at regne med, at Konfiskation — trods den bindende Fastslaaen af hans Skyld — ikke skal ske, medmindre den findes nødvendig efter et Dommerskøn, der giver sig det fornødne Udtryk. Et saadant Dommerskøn kan nu for det første umuligt finde Sted ved Bødeforelægget, der jo sker uden Dommerens Medvirken, og ved en Bødevedtagelse, hvor der ikke samtidig vedtages Konfiskation, mangler den fornødne udtrykke-

lige Udtalelse af Konfiskationen, idet Dommeren naturligvis ikke ensidigt kan knytte en saadan Udtalelse som et Tillæg til Bødevedtagelsen, der fra Tiltaltes Side med Rette kan forudsættes at være Sagens Punktum. Endnu mindre kan der være Tale om, at Dommeren ensidigt udtaler Konfiskation i Forbindelse med en Advarsel efter Rpl. § 937, hvormed Tiltalte har været enig i at se Sagen afgjort.

Som antydet stiller Sagen sig anderledes, naar vedkommende Person frivilligt indgaar paa Konfiskation uden Dom. Regelen om Dommens Nødvendighed maa ses som en Garanti mod vilkaarlige Politikonfiskationer. Skal den opfylde dette Formaal, burde den maaske erklæres for præceptiv i den Forstand, at en Vedtagelse af Konfiskation overfor Politiet er ugyldig indenfor det Omraade, der omfattes af Strl. § 34. Hvis Sagen derimod er blevet undergivet Dommerens Kontrol, og denne finder Konfiskation hjemlet og nødvendig i det offentliges Interesse, synes det, naar Tiltalte erklærer sig enig i Konfiskationen, og Betingelserne for Bødevedtagelse eller Advarsel i øvrigt er til Stede, fuldt forsvarligt at afgøre Sagen paa en af disse Maader i Forbindelse med en udtrykkelig Udtalelse af Konfiskation. Vedtagelse af Konfiskation vil saaledes kunne faa retlig Betydning i Tilfælde, hvor Sagen afgøres uden Dom. Hvor Sagen derimod fremmes til Dom, vil Spørgsmaal om Vedtagelse af Konfiskation normalt ikke opstaa, men kan dog faa Interesse, saaledes ved betingede Domfældelser, eller hvor Frifindelse finder Sted, men det offentlige dog har Interesse i at konfiskere Gjenstande, der stod i Forbindelse med Sagen, jfr. saaledes HRD. i U. 1916 p. 126³⁾.

³⁾ En ved den fældende KPD udtalt Konfiskation af de beslaglagte Eksemplarer af det paagældende Skrift blev opretholdt ved den frifindende Højesteretsdom i Henhold til Tiltaltes Erklæring for Højesteret om ikke at ønske de konfiskerede Eksemplarer udleverede.

Her som før er der intet, der taler imod at tillægge Vedtagelsen retlig Betydning, jfr. herved Rpl. § 936.

C. Hvad endelig angaar Spørgsmaalet om Konfiskation kan ske ved Dom i en privat Straffesag⁴⁾, kan paa den ene Side anføres, at der vanskelig under en privat behandlet Sag lader sig oplyse den fornødne offentlige Interesse i Konfiskationen som § 34, 1. Pkt., kræver; navnlig, hvor der er Tale om at konfiskere en Trediemand tilhørende Ting kunde det synes betænkeligt at lade dette ske paa Basis af en i den borgerlige Retsplejes Former. Paa den anden Side frembyder dog Dommerens Kontrol en stærk Garanti mod Misbrug af Institutet, og Lovens Ord giver i og for sig ingen Hjemmel for at indskrænke det til off. behandlede Sager⁵⁾.

II. Efter § 34, 1. Pkt. gælder den materielle Betingelse for Konfiskationen, at denne findes »nødvendig i det offentliges Interesse«⁶⁾. Hermed har man villet

Jfr. Noten til Dommen i UFR. p. 128: Uden denne Erklæring fra Tiltaltes Side kunde Konfiskationen næppe være opretholdt, jfr. Strfl. § 34. Derimod kunde den danske Stat maaske nok ved Nedlæggelse af Forbud have forhindret al yderligere Offentliggørelse af Piecen. Højesteret har jo nemlig udtalt . . . at Udgivelsen af Piecen, skønt den ikke var strafbar (efter Strfl. § 73), dog var retstridig.

⁴⁾ Jfr. ovenfor p. 119 om Betydningen af Ordet »Forbrydelse«.

⁵⁾ Jfr. herved Motiverne til K. U. I § 83, p. 129—130 in fine (». . . Paragrafen vil kunne finde Anvendelse saa vel under offentlig som under privat Sag, der gaar ud paa Strafs Idømmelse.«).

⁶⁾ Jfr. herved Rigsdagstidende, Forh. paa Folketinget 1865—66, Sp. 924—25, 993, 1052 om, hvorvidt denne Sætning burde stryges (som foreslaaet af *I. A. Hansen*) eller ej. Navnlig *Klein* gik stærkt i Brechen for at bevare denne Betingelse: »Vil man indrømme Domstolene Ret til at konfiskere Ting, som maaske ikke er Forbryderens, men en aldeles uskyldig Mands Ejendele, kan det kun ske i Henhold til det Offentliges Interesse, men da er det ogsaa i sin Orden at udtale dette. Stryger man Ordene »naar det i det Offentliges Interesse findes nødvendigt«, maa man komme til det Resultat, at Konfiskation skal kunne finde Sted, uden at det Offentliges Interesse kræver det, og den bliver altsaa mulig, ikke blot naar det er Forbryderens, men ogsaa naar det er andres Ejendom, hvorom der er Spørgsmaal.«

understrege Regelen Karakter af Sikkerhedsforanstaltning til Værn for Samfundet⁷⁾. Fortolket i Lovens Aand tillader Sætningen ikke, at der tillægges pønale eller fiskale Hensyn Betydning. Eneafgørende er den Fare for fremtidige Misbrug af Genstanden, som vilde bestaa, hvis den ikke konfiskeredes. Motiverne til Lovbudet viser, at man særlig har tænkt paa saadanne Genstande, som vi ovenfor har betegnet som absolut farlige, idet man uden videre gaar ud fra, at Konfiskatet tilintetgøres⁸⁾. Men en saadan Begrænsning kan i hvert Fald ikke indlægges i den positive Lov. Ogsaa relativt farlige Genstande kan det skønnes nødvendigt at konfiskere i det offentliges Interesse, om end sjældent.

Konfiskationen skal være nødvendig i det offentliges Interesse. Dommeren skal skønne over, hvorvidt Nødvendighed foreligger. Motiverne synes at forudsætte, at Betingelsen er opfyldt, naar blot Forholdsregelen »kan være af Interesse for det offentlige«⁹⁾. Selv om dette ikke kan fastholdes overfor Lovens strengere Ordlyd, er det dog vejledende ved den konkrete Afgørelse af det altid relative Spørgsmaal om »Nødvendighed«.

Ikke blot en Vurdering af Tingenes Farlighed i sig selv, men ogsaa en Vurdering af Forbryderens Farlighed i Relation til Tingen, vil efter det bemærkede kunne blive afgørende. Er Genstanden absolut farlig, behøver man dog ikke at komme ind paa Forbryderens personlige Forhold. Faren bestaar uafhængigt af hans Handlinger, hans Død, Indespærring for Livstid er irrelevant. Anderledes ved de relativt farlige Ting. Hvis Morderen henrettes eller idømmes livsvarigt Tugthus, kan det vanskeligt findes nødvendigt i det offentliges Interesse at konfiskere den Økse, hvormed han udførte Mordet. Men hvor den skyldige

⁷⁾ Jfr. ovenfor p. 94—96, 120.

⁸⁾ Jfr. ovenfor p. 95.

⁹⁾ Jfr. ovenfor p. 95.

Person ikke uskadeliggøres for Fremtiden, skal Dommeren altsaa skønne over den Fare, der er forbundet med at lade ham beholde Tingen. Han staar her overfor en vanskelig Opgave. De alm. Erfaringer med H. t. Recidivisme giver næppe Vejledning m. H. t. Spørgsmaalet om, hvorvidt Forbryderen vil bruge de samme Redskaber ved eventuelt Recidiv. Men kan Recidiv befrygtes, bør Dommeren dog sikkert ikke stille for strenge Krav med Hensyn til Antageliggørelsen af dette sidste.

§ 34, 2. Pkt., indeholder intet om, at Konfiskationen skal være »nødvendig i det offentlige Interesse«; de i dette Punktum omhandlede Confiscanda er jo hverken absolut eller relativt farlige Genstande, men som tidligere bemærket det økonomiske Udbytte af den forbryderiske Virksomhed.

Men ligesom efter 1. Pkt. er Konfiskationsadgangen fakultativ. Medens nu Dommeren ved Anv. af 1. Pkt. havde en — omend højst usikker — Rettesnor i Skønnet over Faren for Gentagelse af Tingens Misbrug, staar han ganske uden Vejledning i Loven m. H. t., hvorvidt han bør anvende 2. Pkt. dersom Betingelserne foreligger. Man tør imidlertid sige, at Lovbudets Retsgrund: det forargelige og generalpræventivt forkastelige i, at Forbrydelsen skal kunne lukrere ved at beholde, hvad han aabenbart har erhvervet ved sin Forbrydelse, maa føre til, at Domstolene bør anvende dette Punktum, naar det kan anvendes¹⁰⁾.

III. Det kræves ikke, at de efter § 34, 1. Pkt., konfiskable Genstande skal tilhøre Forbryderen. Dette betones stærkt i de ellers saa knappe Motiver til Lovbudet¹¹⁾ og hænger sammen med Lovgiverens skarpt

¹⁰⁾ Jfr. herved Jmskr. af 10. Juli 1874.

¹¹⁾ Jfr. ovfr. p. 95—96.

fremtrædende Opfattelse af § 34, 1. Pkt., som en blot præventiv, ikke af strafferetlige Grundsætninger behersket, Forholdsregel. Vi kommer andetsteds¹²⁾ ind paa Spørgsmaalet, hvorvidt der tillægges den uskyldige Trediemand nogen Erstatning i Anledning af Konfiskationen. Her hvor vi kun taler om dennes Genstande ifølge *lex lata*, giver det ikke Anledning til videre Bemærkninger, om Tingen tilhører den ene eller den anden. Konfiskationsadgangen er principielt absolut uafhængig heraf. Selv det af Forbryderen stjaalne Redskab kan altsaa konfiskeres, i Strid med de almindelige Regler om den bestjaalnes Vindikationsret. Den her bag liggende Tankegang er den, at Redskabet i Forbryderens Besiddelse kan udgøre en Fare, selv om denne Besiddelse er ulovlig, thi Faren er til Stede ikke blot under hans retlige, men ogsaa under hans faktiske Herredømme over Tingen, saa længe dette vedvarer, og der er ingen almindelig Garant for, at den private vil benytte sig af sin Vindikationsret. Hvor Tingens Ejer, før Forbryderen domfældes, har faaet Tingen udleveret — eller hvor hans Udleveringskrav alene er strandet paa Politiets Nægtelse af at udlevere den beslaglagte Genstand — passer den reale Grund for Konfiskationen ikke, men Regelen er — sikkert af retstekniske Grunde — saaledes formuleret, at den omfatter ogsaa saadanne Tilfælde.

At der omvendt ikke kan blive Tale om Konfiskation efter § 34, 2. Pkt., naar Trediemand er lovlig Ejer af eller har et retligt Krav paa de dér omhandlede Formuegoder, er omtalt ovenfor p. 117—18.

¹²⁾ p. 71 ff., jfr. ogsaa p. 243 ff.

§ 13.

Konfiskationens Virkning.

Med Hensyn til Konfiskationens Virkning opstaar det Spørgsmaal, hvilken Indvirkning Konfiskationen har paa tidligere eller senere stiftede Rettigheder over Konfiskatet, samt i Forbindelse hermed, hvorvidt der begrundes en Formueret for fiscus (eller eventuelle andre beretigede) gennem Konfiskationsdommen.

I. I Romerretten gjaldt vistnok med Hensyn til Formuekonfiskation *ex tunc*—Virkning til Forbrydelsens Begaaelse, forsaavidt angik *crimen læsæ majestatis* og *repetundarum*; det samme synes at have været Tilfældet i Almindelighed ved Konfiskation af enkelte Ting, ofte saaledes, at der her slet ikke var foreskrevet nogen Domfældelse, jfr. saaledes 1. 7 Cod. unde vi og navnlig m. H. t. *commissa*: den, der imod de bestaaende Toldforskrifter undlod den foreskrevne Deklaration (*professio*) ved Ind- eller Udførsel af Varer og derved gjorde sig skyldig i Afgiftsbesvigelser, mistede den ikke angivne Vare (*commissum d. v. s.* det forfaldne, jfr. Dig. 39. 4, Cod. 4, 61). Ejendomsretten overgik da til fiscus i Besvigelsens Øjeblik (jfr. *Goldammer* i *Goldammers Archiv* 9. Bd. p. 730—31).

II. I tysk Litteratur har Spørgsmaalet været meget omtvistet.

Vorberg (p. 106 ff) fremhæver, at der kan tænkes fire Muligheder for Ejendomsövergangens Moment, nemlig 1) straks ved Deliktet (som det just omtalte romerretlige *commissum*), 2) ved Beslaglæggelsen, 3) fra den retskraftige Dom *ex nunc* og 4) fra den retskraftige Dom *ex tunc*. *Vorberg* slutter sig — ligesom *Oetker* — til den

sidstnævnte Mulighed, medens den herskende Opfattelse i tysk Teori og Praksis har sluttet sig til den Opfattelse, hvorefter Dommen virker *ex nunc*, altsaa har konstitutiv, ikke deklatorisk Virkning. De to førstnævnte Muligheder er derimod helt forladt, jfr. om disse *Heinze* i *Goltzdammers Archiv* 5. Bd. p. 170 ff. Dog hævder *Köbner* (p. 64), at den i *Rstgb.* § 335 omhandlede Konfiskationsdom virker deklatorisk i Lighed med *commisum*, jfr. i øvrigt om Diskussionen i tysk Litteratur navnlig *Goldschmidt* i *Vergl. Darstellung* IV Bd. p. 284 og 451, jfr. nedenfor p. 153.

III. I dansk Ret er Spørgsmaalet saa at sige ikke diskuteret. Kun hos *Ørsted* findes enkelte Bemærkninger om Konfiskationens Indflydelse paa Trediemands Retsstilling, jfr. *Arkiv for Retsvidenskab* 3. Del, p. 109—112, navnlig *Noten* ad p. 110, hvor det fremhæves, at den da foreskrevne Konfiskation i Aagertilfælde ikke kunde nyde Fortrin fremfor ældre Panterrettigheder, »da Grundsætningen i *Frg. 9.2.1798* endog maa beskytte den senere Panthaver, der ikke er medskyldig. Derimod vilde den Confiscation, som efter *Told- og Consumtions-Anordningerne* finder Sted, ikke taale noget Hensyn endog til en foregaaende Pantsætning, da Grundsætningen er, at *Told- og Consumtionsvæsenet* kan holde sig til Varerne, endog hvis disses Ejer ikke personligen var i Brøde (see *Frg. 1.2.1797* § 112)«.

Idet vi saaledes er henvist til et Skøn ud fra Forholdets Natur, maa vi antage følgende:

A. Forsaavidt Konfiskationen angaar saadanne Ting, der paa Grund af deres Farlighed bør konfiskeres uden Hensyn til, hvem de tilhører, er det uden praktisk Betydning for Konfiskationsadgangen, om Tingen har skiftet Ejer mellem Deliktets Begaaelse og Dommen eller ef-

ter denne, da Konfiskationen her rammer Tingen uden Hensyn til Ejerforholdet, jfr. herved Ørsteds ovenanførte Betragtning om forskelsløs Konfiskation. Overfor Tredie- mand gør der sig derfor her kun det rent processuelle Spørgsmaal gældende, om han kan bestride Dommens Rigtighed, hvorom vor Rets almindelige res judicata Reg- ler maa gælde.

B. Med Hensyn til de Tilfælde, hvor Konfiskationen kun skal ramme den skyldige Person (som Straf), maa det antages, at Dommen i hvert Fald som Hovedregel¹⁾ først kan virke ex nunc, saaledes at Konfiskationen ikke kan fortrænge tidligere stiftede Rettigheder, der nyder tinglig Beskyttelse efter Civilrettens almindelige Regler²⁾. Om den ogsaa bør vige for blotte Fordringsrettigheder, kan maaske omtvistes, men bør dog næppe antages, i hvert Fald ikke f. s. v. angaar Fordringer paa ikke indivi- dualiserede Ting, jfr. at Strl.s § 34, 2. Pkt., sikkert maa fortolkes saaledes, at Konfiskationen her kan ske uaf- hængigt af Kreditorernes ikke tingligt sikrede Krav mod vedkommende Domfældte (ovenfor p. 117).

Tvivel frembyder ogsaa den ved Konfiskationsdommen skabte Beføjelses Forhold til senere Retser- hvervelser. Spørgsmaalet er her, om man kan over- føre Civilrettens almindelige Regler om Formuerettighe- der, om med andre Ord fiscus (eller vedkommende Kasse eller Person til Fordel for hvem Konfiskationen sker) ved Konfiskationen er blevet Ejer af Konfiskatet i civilretlig Forstand eller dog har faaet en efter den borgerlige Rets beskyttet Fordringsret paa dette.

Mod at antage dette kunde anføres, at det i Alminde-

¹⁾ Cfr. nedenfor om Praxis med Hensyn til Toldkonfiskationens Virkning.

²⁾ Kohler, Konkursrecht 1891 p. 106 fremhæver, at ved »ægte kriminel Kon- fiskation« maa Kreditorernes tinglige Rettigheder respekteres, jfr. Grüter p. 26—27.

lighed er uberettiget at overføre Civilrettens Regler paa Instituter af strafferetlig Karakter, jfr. saaledes f. Eks. Torps Kritik af Overførelsen af Interessentskabssynspunkter paa Komplot og navnlig af Læren om, at Bøddommen stifter en civilretlig Fordringsret³⁾.

Denne Indvending er dog mere af dogmatisk Art. Besvarelsen af Spørgsmaalet maa begrundes reelt. Hvad nu først angaar Konfiskation af Forbrydelsens Udbytte er det paavist ovenfor (p. 131 ff) ved Gennemgangen af § 34, 2. Pkt., at denne Konfiskation bør kunne gøres gældende ogsaa i den dømtes Dødsbo, idet de reale Grunde, der maa antages at have dikteret Retsplejelovens § 1005, ikke finder tilsvarende Anvendelse herpaa. Forsaavidt angaar ikke individualiseret Udbytte synes der dog ikke at kunne være Tale om at indrømme den konfiskationsberettigede nogen Ejendomsret; indtil Individualisering sker — normalt gennem politimæssig Beslaglæggelse — bør kun indrømmes Retsbeskyttelse som for Fordringsrettigheder paa artsbestemte Ting. Hvor Konfiskationen angaar individuelt bestemte instrumenta, producta eller Objekter for Lovovertrædelsen, er der meget, der taler for at tillægge Dommen Virkning som stiftende en egentlig Ejendomsret over Konfiskatet, der vel undergives de almindelige Ekstinktionsregler overfor godtroende Erhververe, men iøvrigt kan gøres gældende efter civilretlige Regler, hvor ikke særlige Modgrunde fører til et andet Resultat⁴⁾.

For det første har denne Opfattelse Tradition i Konfiskationsinstitutets historiske Udvikling⁵⁾, der i saa høj Grad har været knyttet til den fiskale Interesse.

³⁾ Jfr. *Torp*, Alm. Del p. 650.

⁴⁾ Jfr. ovenfor p. 61, 133 f.

⁵⁾ Jfr. f. Eks. Regelen i Kr. III's Reces 1547 § 27 (ovenfor p. 79): »... the lide hand ther Maning fore som for anden Gield.«

Omend denne Interesse nu i øvrigt er traadt i Baggrunden, synes den paa dette Punkt at have efterladt en Reminiscens, at have bevaret et civilretligt Moment i Konfiskationen⁶⁾.

Dernæst fører de Grunde, der i mange Tilfælde har ladet Lovgiveren tillægge Trediemand, navnlig Angiverne, Andel i de konfiskerede Genstande, ogsaa til saavidt muligt at sikre dem disse Andele, saaledes at navnlig den skyldiges Død eller Utilregnelighed efter Konfiskationsdommen bliver uden Betydning for disse Trediemænds Erhvervelse.

Endvidere stemmer Opfattelsen godt med de i de enkelte Lovbud anvendte Udtryk, jfr. ogsaa K. U. I § 83 (»de inddragne Ting bliver Statens Ejendom«), T. U. § 67 jfr. K. U. II § 77 (»tilfalder . . . Staten«), og med hvad der antages i fremmed Ret, se *Goldschmidt* l. c., *Köbner* p. 60 ff.⁷⁾, ⁸⁾.

§ 14.

Kan § 34 anvendes analogisk udenfor Straffeloven?

I Forbindelse med Behandlingen af Straffelovens § 34 skal endnu omtales, hvorvidt denne Paragraf finder analogisk Anvendelse paa Lovovertrædelser, der ligger udenfor Straffeloven.

Efter den foreliggende Domspraksis kan Spørgsmaalet hverken besvares med et ubetinget Ja eller Nej.

⁶⁾ Jfr. ogsaa *Torp*, Tingsret, 2. Udgave, p. 447 med Note 2, hvor Konfiskation nævnes blandt de Retshaandhævelsesakter, der bevirker »Ophør af Ejendomsretten gennem Stiftelse af en ny Ejendomsret« (understreget af mig).

⁷⁾ Jfr. ogsaa nedenfor p. 153, om fransk Teori, se p. 170 ff.

⁸⁾ Jfr. med Hensyn til den formelle Fremgangsmaade L. om Tvangsauktioner Nr. 66, 9. April 1891 § 51: Bestemmelserne i nærværende Lov komme ikke til Anvendelse paa saadanne befalede Auctioner, for hvilke der i Lovgivningen er givet særlige Regler, saasom Forauktionering af konfiskeret Gods . . .

Det er saaledes statueret, jfr. HRD. i U. 1879 p. 472, at det ved Betleri erhvervede Udbytte ikke burde konfiskeres¹⁾. Paa den anden Side synes HRD. i U. 1917 p. 641 principielt at anerkende, at § 34 kan anvendes udenfor Straffeloven, omend der i det paagældende Tilfælde ikke dømtes til Konfiskation, jfr. Noten i U. f. R. l. c.²⁾; jfr. maaske ogsaa HRD. i U. 1916 p. 622 (»Til at konfiskere de ommeldte Uniformer findes ikke tilstrækkelig Grund«; cf. Udtryksmaaden i Overretsdømmen: »findes som uhjemlet ikke at kunne tiltrædes«³⁾).

Stillingen i Praksis synes saaledes at være den, at § 34 kan anvendes analogisk efter et Skøn over de enkelte Forholds Slægtskab med de i Straffeloven omhandlede Delikter.

¹⁾ Jfr. Goos, Speciel Del III p. 104 med Note 31, *Torp Alm. Del* p. 103, Note 42.

²⁾ Dømmen angik et Tilfælde, hvor de Tiltalte i Strid med Udførselsforbud under Klausulbrud havde solgt tre Vognladninger Klipfisk til Tyskland, hvilke Ladninger blev standsede, inden Udførselen havde fundet Sted. Det var givet, at de paagældende havde gjort sig skyldige i Overtrædelse af Lov 5. April 1916, men denne indeholder ingen Konfiskationsbestemmelser, og der var derfor alene Spørgsmaal om Anvendelse af Straffelovens § 34 (anal.). H.R.Dømmen bruger følgende Udtryk: »Derimod findes de foreliggende Oplysninger ikke at være tilstrækkelige fyldestgørende til, at der kan gøres Anvendelse af Strfl. § 34.«

Hertil bemærker Ugeskriftets Redaktion i Noten p. 644: »....Højesteretsdommen maa nu vistnok forstaaes saaledes, at den ikke har fundet, at Strfl. § 34 hjemlede Adgang til at konfiskere de i Sagen omhandlede 3 Vognladninger Klipfisk, der var paatænkte udførte. Derimod kunde der efter § 34 vel nok have været Tale om at konfiskere det Udbytte, de paagældende havde indvundet ved deres Klausulbrud, saafremt der havde foreligget de nødvendige Oplysninger om Udbyttets Størrelse og om, at dette endnu var forhaanden.« Jfr. om den citerede Dom ovenf. p. 103, Note 4, 112, Note 16.

³⁾ V.L.D. i U. 1929 p. 441, der straffede for Overtrædelse af et Polititilhold om ikke at genere en Nabo, men nægtede Konfiskation i Henhold til Analogien af Strfl. § 34 af en Bøsse og noget Rottkrudt, hvilke Genstande af Tiltalte var anskaffet for at dræbe Naboens Hund, underkender heller ikke principielt Analogiens Berettigelse, men udtaler blot, at Anklagemyndighedens Paastand »vil ikke kunne tages til Følge«.

Forsaavidt angaar absolut farlige Ting, maa det dog uanset Deliktets Art sikkert antages, at Konfiskation bør finde Sted. Og heller ikke § 34, 2. Pkt. synes der at kunne være Grund til at nægte analogisk Anvendelse paa Overtrædelser af Særlovgivningen⁴).

⁴) Jfr. *Torp*, Alm. Del p. 103.

KAPITEL VI
GENERELLE KONFISKATIONSREGLER

B. *Fremmed Ret.*

§ 15.

Tysk Ret.

Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich af 15. Maj 1871 indeholder i §§ 40—42 en Række almindelige Konfiskationsbestemmelser¹⁾).

I. § 40 bestemmer:

»Gegenstände, welche durch ein vorsätzliches Verbrechen oder Vergehen hervorgebracht, oder welche zur Begehung eines vorsätzlichen Verbrechens oder Vergehens gebraucht oder bestimmt sind, können, sofern sie dem Thäter eller einem Teilnehmer gehören, eingezogen werden.

Die Einziehung ist im Urteil auszusprechen²⁾).

¹⁾ Jfr. om Konfiskation af enkelte Genstande efter den ældre tyske Partikularlovgivning: *Wahlberg* i v. *Holtzendorff's Handbuch des deutschen Strafrechts*, Berlin 1871, Bd. II p. 514—18, jfr. 530—32. *Wahlberg* opfatter altid Konfiskationen som Straf, men betoner at Straffen efter de tyske Lovbøger har en overvejende »polizeilichen Charakter; die Rücksicht der Präventivpolizei, die Befürchtung künftigen Missbrauches überwiegt die Tendenz, dass den Betroffenen ein Vergeltungsübel treffen soll.« p. 514.

²⁾ Om den retlige Karakter af Forholdsreglen i § 40 henvises dels til Udviklingen ovenfor i § 3 — der dog ikke er gaaet særlig ind paa positiv tysk Ret — dels til de almindelige Lærebogsfremstillinger og de i Litteraturforteg-

Efter denne Bestemmelse kan, ligesom efter den danske Straffelovs § 34, 1. Pkt. inddrages *producta* og *instrumenta sceleris*. Ligesom i dansk Ret er Forholdsregelen fakultativ — cfr. derimod Særregler i §§ 152, 295, 296 a, 369 — og skal udtrykkelig udtales ved Dom. Der er ligeledes fuldkommen Overensstemmelse mellem de i den danske Lovtekst anvendte Udtryk: »frembragte ved« og »brugte eller bestemte til« og den tyske Teksts: »hervorgebracht« og »gebraucht oder bestimmt sind«.

Men paa andre Punkter fremkommer Forskel.

1. R. St. G. B. § 40 kræver — i Modsætning til hvad Tilfældet var i preussisk St. G. B. § 19 — *Forsæt*, cfr. om dansk Ret ovenfor p. 126.

2. R. St. G. B. § 40 gælder kun ved *Verbrechen* og *Vergehen*, altsaa ikke ved blotte *Übertretungen*, jfr. om *Sonndringen Lovens* § 1, cfr. om *Konfiskation ved Politiovertrædelser* i dansk Ret ovenfor p. 119.

3. Genstanden skal tilhøre *Gerningsmanden* eller en *Deltager*, cfr. om dansk Ret ovenfor p. 141 f.

Disse Betingelser fraviges dog i en Række Særregler i og udenfor Straffeloven. Af disse skal her kun fremhæves Særbestemmelserne i Straffeloven. For *Übertretungen* foreskrives saaledes *Konfiskation* i §§ 360 og 367, og uden Hensyn til *Ejendomsretten* er *Konfiskation* anordnet i §§ 152, 295, 296 a, 360 og 367.

Med Hensyn til Fortolkningen af § 40 foreligger en rigelig Litteratur, dels i *Specialafhandlinger*, dels i de al-

nelsen angivne tyske Monografier. Her skal blot citeres *Motive zum Strafgesetzbuch für den Norddeutschen Bund 1870* p. 52 (til § 38 i Forslaget): »Die Einziehung ist nicht als eine Vermögensstrafe aufgefasst, vielmehr als eine Nebenstrafe, welche zur Sicherung des Strafzweckes dienen und insbesondere zur Verhütung fernerer strafbaren Handlungen mitwirken soll.« — Om det selvmodsigende i disse Bemærkninger (hvis *E. er Nebenstrafe*, maa den nødvendigvis være *Formuestraf*) er der almindelig Enighed blandt Forfatterne, jfr. f. Eks. Paavisningen hos *Herschel*, p. 13 f.

mindelige Haandbogsfremstillinger og Kommentarer. Heraf skal følgende Hovedpunkter fremhæves:

Bestemmelsen af Begrebet *producta sceleris* i 1. Passus sker i den tyske Litteratur i Overensstemmelse med den ovenfor p. 99 ff. fremstillede Afgrænsning. Navnlig bemærkes, at evt. Ækivalent for Produktet ikke medtages, cfr. særlige Udvidelser i §§ 296 a og 335.

Vedrørende *instrumenta sceleris* gaar den almindelige Mening ud paa, at Genstande, der kun er bestemt til at benyttes til Forbrydelsens Forberedelse, ikke kan konfiskeres. (*Frank* p. 46). Omvendt er det tilstrækkeligt, at Genstanden var bestemt til at benyttes til Forbrydelsens Begaaelse, selv om den faktisk ikke bliver brugt hertil. — Genstande, der benyttes efter Forbrydelsens Begaaelse, for at skjule denne eller for at hjælpe Forbryderen paa Flugt etc., omfattes heller ikke af Begrebet, jfr. *Frank* p. 46, men herimod *E.* 12, 305. (Konfiskation af det til Bortskaffelse af det stjaalne Gods anvendte Redskab).

Det er omtvistet, hvorvidt det er en Forudsætning for Konfiskationen, at der (i det mindste) foreligger et strafbart Forsøg, jfr. *Goldschmidt* p. 282, men herimod *Olshausen* og *Binding* l. c. Note 9, og *Praksis*, jfr. *E.* 27. 243, 36, 147, 148. — Det kan i denne Forbindelse bemærkes, at *Urheberrechtsgesetz* af 11. Juni 1870 udtrykkelig erklærer Konfiskation tilstedelig ogsaa i Tilfælde af straffrit Forsøg.

Med Hensyn til Betingelsen: *sofern sie dem Täter oder einem Teilnehmer gehören* — fremhæves, at det maa være ligegyldigt, om Tingen netop tilhører den af de nævnte Personer, der har brugt eller bestemt den til Udførelsen af Forbrydelsen. Hvis f. Eks. en af Deltagerne i et Tyveris komplot uden den andens Vidende tilegner sig et denne tilhørende Værktøj for dermed at forøve den aftalte For-

brydelse, vil dette Værktøj kunne konfiskeres, jfr. *Frank* p. 46.

Hvis Tingen tilhører en af de nævnte Personer i »Miteigentum« med en udenforstaaende Trediemand, antages det, at Konfiskationen kan ske, *Frank* p. 46, *Goldschmidt* p. 283 (hvorimod Gesamteigentum ikke anses for tilstrækkelig, *Goldschmidt* p. 283).

Ved Dommen overføres ifølge den herskende Lære Ejendomsretten til de konfiskerede Genstande til fiscus med Virkning ex nunc³⁾. Nogle Forfattere hævder dog, at Dommen maa have Virkning ex tunc, saaledes at den blot deklarerer den allerede ved Forbrydelsens Begaaelse skabte Ejendomsovergang, jfr. saaledes *Vorberg* p. 111, en Lære, der er i Overensstemmelse med den romerretlige Regel i 1. 14 Dig. 39, 4.

Andre Forfattere hævder derimod, at Dommen blot skaber en »Titel für den Eigentumserwerb«; først ved Besiddelsestagelsen opstaar selve Ejendomsretten for fiscus, og følgelig vil Dommens Øjeblik kun faa afgørende Betydning, naar Tingen i Forvejen var beslaglagt (af Politiet), jfr. saaledes *Frank* og *Oppenheim*, se *Frank* p. 46. — Det kan her mærkes, at Vereinszollgesetz § 156 lægger Vægten paa Beslaglæggelsens Tidspunkt.

Ejendomsovergangen berøres ikke ved en eventuel Beaadning med Hensyn til Hovedstraffen, jfr. *Goldschmidt* p. 284.

II. Til Forskriften i § 40 knytter sig Regelen om selvstændig Konfiskationsforfølgning i § 42⁴⁾, der henviser til »Tilfældene i §§ 40 og 41«. Idet Omtalen af § 42 jfr. § 41 for Oversigtens Skyld foreløbig udskydes, skal her kort gennemgaaes Regelen i § 42 jfr. § 40.

³⁾ Jfr. ovenfor p. 143—44.

⁴⁾ Jfr. *Glückmann* p. 23 ff. om den retlige Karakterisering af den objektive Strafforfølgning.

§ 42, hvis Forbillede iflg. Motiverne til Entwurf § 40, er den preussiske Straffelovs § 20, 2. Stk., lyder:

»Ist in Fällen der §§ 40 und 41 die Verfolgung oder die Verurteilung einer bestimmten Person nicht ausführbar, so können die daselbst vorgeschriebenen Massnahmen selbständig erkannt werden.«

Fortolkningen af denne Forskrift er stærkt omtvistet med Hensyn til vigtige Punkter.

Saa meget staar dog fast, at § 42 jfr. 40 hjemler Konfiskation i en Række Tilfælde, hvor Strafforfølgning ikke kan ske, eller Straffedom ikke afsiges, medens § 40 taget alene kun hjemler Konfiskation i Forbindelse med Idømmelse af en Hovedstraf (over en bestemt Person).

Men hvilke er de nærmere Betingelser for § 42's saakaldte objektive Forfølgning?

Positivt kræver Paragrafen, at der foreligger det i § 40 ommeldte »Fall«. Taget efter Ordlyden betyder dette, at samtlige de i § 40 ommeldte Betingelser for Konfiskation skal være til Stede minus den ene: at Forfølgning og Domfældelse af en bestemt Person er »ausführbar«. Eller som det siges hos *Schoetensack* p. 3: »Gestattet also § 40 Str. G. B. die Einziehung nur der Gegenstände, die durch ein vorsätzliches Verbrechen oder Vergehen hervorgebracht, oder welche zur Begehung eines vorsätzlichen Verbrechens oder Vergehens gebraucht oder bestimmt sind, sofern sie dem Täter oder einem Teilnehmer gehören, so gelten die hier gezogen Schranken auch dem § 42«, jfr. ogsaa den af *Schoetensack* cit. E. 7, 429.

Trods Ordlyden af § 42 har dog enkelte Forfattere hævdet, at den ogsaa maatte kunne komme til Anvendelse paa Tilfælde, hvor *Übertretungen* rammes af Konfiskation, og herfor har man henvist til §ens Tilblivelses-historie og Motiver, jfr. navnlig *Nissen* p. 93.

Negativt er Betingelsen, at »die Verfolgung oder die Verurteilung einer bestimmten Person nicht ausführbar (ist)«.

Teorien sonderer her mellem faktisk og retlig Umulighed for Forfølgning. Fra nogle Forfatteres Side gøres det gældende, at »nicht ausführbar« kun sigter til faktisk Umulighed; skyldes Umuligheden retlige Grunde, skal Konfiskation, ogsaa efter § 42, være udelukket, jfr. saaledes *Binding*, Grundriss Allg. Teil p. 263, *Schoetensack* p. 29—30. Der henvises fra disse Forfatteres Side til, at Motiverne til Bestemmelsen (jfr. Aktenstücke des Reichstags 1870 p. 52) kun angiver Eksempler paa faktisk Umulighed, saaledes Gerningsmandens Død, Fraværelse, Ube kendthed, og det gøres gældende, at saafremt den selv stændige Konfiskationsadgang udstrækkes til Tilfælde, hvor Forfølgningens Umulighed beror paa retlige Grunde, da brister en nødvendig Forudsætning for hele Forholdsregelen, nemlig, at der foreligger en i og for sig strafbar Handling, jfr. navnlig *Schoetensack* l. c.

Den herskende Opfattelse — navnlig ogsaa Rigsrettens — gaar dog mod denne Sondring mellem faktiske og retlige Grunde. Hverken Lovens Ord eller reale Motiver retfærdiggør en Udskydelse af de retlige Hindringer, jfr. *Köbner* p. 48, og selve Sondringen er, som *Goldschmidt* p. 285 Note 1 bemærker, »methodisch bedenklich und praktisch kaum durchführbar«, jfr. fra Rigsrettens Praxis E. 11, 119, 14. 382. 30. 198.

Imidlertid fastholder ogsaa den herskende Opfattelse — og Rigsretten — at der som Betingelse for Anvendelsen af § 42 maa foreligge fuld subjektiv og objektiv »Deliktatbestand«, jfr. *Goldschmidt* l. c., eller som det udtrykkes af *Frank* p. 49 Note 2: »Immerhin muss die Verfolgung der Handlung als solcher zulässig sein. Denn

wenn es sich vielleicht auch nicht um Verhängung einer Strafe handelt, so doch jedenfalls um eine strafrechtliche Verfolgung.«

Ved »Delikttatbestand« (»Tatbestand des Delikts«) forstås »der Inbegriff seiner konstitutiven Merkmale« (*Frank* p. 73). Alt eftersom disse »Merkmale« angaar Forbrydelsens objektive Side (»äusseres Geschehen«) eller dens subjektive Side (»Verschulden«), tales der om henholdsvis objektiver og subjektiver Tatbestand.

Retlige Hindringer for Strafforfølningen, der ophæver den objektive eller subjektive Delikttatbestand, maa herefter ogsaa udelukke Anvendelsen af § 42, andre retlige Hindringer derimod ikke. Efter den almindelige Terminologi kaldes den første Gruppe af Hindringer: Schuld ausschliessungsgründe, den anden: Strafausschliessungsgründe. Som Eksempler paa Schuld ausschliessungsgründe anføres: subjektivt: manglende Tilregnelighed eller Tilregnelighed, *Goldschmidt* 285 Note 1, *Köbner* p. 50—51, og objektivt: Nødværge (*Frank* p. 73); Strafausschliessungsgründe er for Eksempel Gerningsmanden Eksterritorialitet.

I Resumé gaar den almindelige Opfattelse altsaa ud paa, at § 42 kan anvendes:

1. hvor almindelig Forfølgning er udelukket ved faktiske Hindringer, f. Eks. Forbryderens Død, Fraværelse, Ubekendthed,
2. hvor almindelig Strafforfølgning er udelukket p. Gr. af retlige Strafausschliessungsgründe.

Hvorvidt enkelte af de forekommende Hindringer for Strafforfølgning skal opfattes som Strafudelukkelsesgrund af den ene eller den anden Art, er imidlertid omtvistet, og heraf følger atter Uklarhed med Hensyn til Anvendelsen af § 42. Særlig omstridt er det, hvorvidt § 42, jfr. § 40 kan anvendes i Tilfælde, hvor Straffesag (=dom) er

udelukket paa Grund af Forældelse eller manglende Paa-talebegæring.

Iflg. *Goldschmidt* l. c. gaar den herskende Lære ud paa at besvare det første Spørgsmaal bekræftende, jfr. ogsaa *Köbner* p. 49 og de der citerede Forfattere og Domsaf-gørelser, det sidste benægtende.

Med Hensyn til Forældelsestilfældet er dog ogsaa den modsatte Opfattelse med Styrke hævdet, saaledes af *Schoetensack* p. 31: »Der die Einführung des Rechtsinsti-tutets der Verjährung rechtfertigende Grund liegt eben in der Erkenntniss, dass nach Ablauf einer gewissen Zeit das Beweismaterial für eine juristisch-relevante Tat meist zerstört ist. Der Gesetzgeber zieht daher bestimmte Zeit-grenzen, innerhalb deren er die Erbringung sicheren Be-weises noch erhoffen zu dürfen glaubt und erklärt, dass nach Ablauf der von ihm bestimmten Zeit eine Hand-lung nicht mehr Gegenstand strafrechtlicher Beurteilung sein darf. Unmöglich kann sonach, trotzdem die strafbare Handlung verjährt ist, Einziehung oder Unbrauchbar-machung nach § 42 Str. G. B. verhängt werden,« jfr. i samme Retning *Binding*, Handbuch I p. 834, *Frank* p. 49 og fl. a.⁵⁾.

De divergerende Meninger begrundes i Regelen ud fra Forfatterernes forskellige principielle Opfattelse af § 42 For-holdsregelens retlige Karakter.

Goldschmidt, der slutter sig til den Opfattelse, at For-ældelse udelukker § 42, begrunder dette paa en fra de andre Forfattere med samme Standpunkt afvigende Maa-de, idet han hævder, at § 42 i det hele taget maa ind-skrænkes til Tilfælde, hvor Hindringen for Forfølgning beror paa »in der Person des Täters liegende Um-stände«. For denne Anskuelse citeres E. 25. 166, der ud-trykkeligt udtaler, at § 42 forudsætter, at Gerningsman-

⁵⁾ Jfr. ovenfor p. 130 f.

den ikke kan straffes eller forfølges »aus individuellen Gründen«.

Processuelt vil Forfølgningen efter § 42 ske som en saakaldt »objektives Strafverfahren« efter de nærmere derom givne Regler i St. P. O. §§ 477 ff.

Det skal endnu bemærkes, at visse Særregler løser den selvstændige Konfiskation fra Kravet om Delikttatbestand, saaledes maa Str. G. B. § 152 om falske Penge vistnok forstaas som hjemlende Konfiskation uden Hensyn til subjektiv Tatbestand, *Frank* 186, *Goldschmidt* 285, efter E. 14. 161 endog uden Hensyn til objektiv Tatbestand, og paa lignende Maade ogsaa Urheberrechtsgesetz 11. Juni 1870 §§ 21, 25.

III. Tillæg.

I Forbindelse med den skete Omtale af positiv tysk Ret skal her meddeles en Oversigt over Konfiskationsbestemmelserne i de tyske Reformarbejder.

De til § 41 svarende Bestemmelser udskydes til Omtale under Særlovgivningen.

Vorentwurf zu einem Deutschen Strafgesetzbuch, *Berlin 1909*, behandler »Einziehung« og »Unbrauchbarmachung« i 2. Afsnit (Strafen, Sichernde Massnahmen, Schadenersatz):

§ 54.

Gegenstände, die durch ein Verbrechen oder vorsätzliches Vergehen hervorgebracht sind, oder die zur Begehung eines Verbrechens oder vorsätzlichen Vergehens gebraucht oder bestimmt waren, können sofern sie dem Täter oder einem Teilnehmer gehören, eingezogen werden. Bei anderen strafbaren Handlungen ist diese Mass-

regel nur in den durch das Gesetz besonders vorgesehenen Fällen zulässig.

Die Einziehung ist im Urteil auszusprechen.

§ 56.

Kann eine bestimmte Person als Täter oder Teilnehmer nicht verfolgt oder nicht verurteilt werden, so können die in dem §§ 54 und 55 vorgeschriebenen Massnahmen selbständig erkannt werden.

*

Gegentwurf (zum Vorentwurf eines deutschen Strafgesetzbuchs), *Berlin 1911* behandler »Einziehung« i 5. Afsnit (Strafen, Sichernde Massnahmen.) § 80 paa en fra den gældende Straffelov og de øvrige Udkast stærkt afvigende Maade, idet der gennemføres en konsekvent Sondring mellem Konfiskation som »Rechtsverwirkung« (§ 80, 1. Stk.) og som »sichernde Massnahme« (§ 80, 2. Stk.), jfr. Mot. p. 110—11, og idet en til Strbg. § 41 svarende Regel — i Overensstemmelse med Lovgivningerne i Almindelighed — helt udelades.

Formuleringen af § 80 er saalydende:

Sachen, die durch ein Verbrechen oder vorsätzliches Vergehens hervorgebracht sind, oder die zur Begehung eines Verbrechens oder vorsätzlichen Vergehen gebraucht oder bestimmt oder zum Weiterbetrieb eines geschäfts-, gewerbs- oder gewohnheitsmässigen Verbrechens oder vorsätzlichen Vergehens bestimmt sind, können, sofern sie dem Täter oder einem Teilnehmer gehören, eingezogen werden. Die Einziehung ist im Urteil gegen den als Täter oder Teilnehmer verurteilten Eigentümer auszusprechen; mit der zu Lebzeiten des Verurteilten eingetretenen Rechtskraft des Urteils geht das Eigentum der eingezogenen Sachen auf den Fiskus über.

Gefährdet das Verbleiben der in Abs. 1 bezeichneten Sachen in der Gewalt des Inhabers oder im Verkehr die Rechtssicherheit, so ist auf ihre Einziehung ohne Rücksicht auf die Person des Eigentümers und die Strafbarkeit einer Person zu erkennen. Die eingezogenen Sachen sind, soweit es nötig ist, zu vernichten, Liegen die Voraussetzungen des Abs. 1 nicht vor, und können die Sachen in anderer Weise als durch Einziehung unschädlich gemacht werden, so hat dies zu geschehen, wenn der Eigentümer es beantragt und die Kosten übernimmt.

Idet der om Fortolkningen af de enkelte Udtryk henvises til Mot. p. 109—12, skal dog særlig fremhæves, at Udtrykket: »die Rechtssicherheit gefährdet« ifølge Motiverne ogsaa skal omfatte Tilfælde, hvor kun Enkeltmands Interesse trues.

*

Entwurf der Strafrechtskommission (1913). (9. Abschnitt: Nebenstrafen und Nebenfolgen):

§ 91.

Sachen, die durch eine strafbare Handlung hervorgebracht sind oder die zur Begehung einer strafbaren Handlung gebraucht worden sind oder dazu bestimmt waren, können ganz oder teilweise eingezogen werden, wenn sie dem Täter oder einem Teilnehmer gehören. Bei fahrlässigen Handlungen ist die Einziehung nur zulässig, soweit das Gesetz es ausdrücklich vorsieht.

Die Einziehung ist im Urteil anzuordnen.

§ 93.

Kann keine bestimmte Person verfolgt oder verurteilt werden, liegen aber im übrigen die Voraussetzungen des

§ 91 oder des § 92 vor, so kann auf Einziehung oder Unbrauchbarmachung selbständig erkannt werden.

*

Entwurf von 1919. (11. Abschnitt: Nebenstrafen und Nebenfolgen):

§ 83.

Som Entwurf 1913 med følgende Forskelle:
bruger Ordet »Straftat« i Stedet for »Strafbare Handlung«.

1. Punktum ender med Ordet »werden«. Der tilføjes:
»Sachen, die weder dem Täter noch einem Teilnehmer gehören, können nur eingezogen werden, wo das Gesetz dies ausdrücklich vorsieht«.

§ 85.

Einziehung des Entgelts.

Hat der Täter für ein Verbrechen oder ein vorsätzliches Vergehen Entgelt empfangen, so kann dieses oder ein Betrag, der seinem Wort entspricht, im Urteil eingezogen werden.

§ 86.

Som Entwurf 1913 (blot med denne redaktionelle Ændring: »wenn im übrigen die Voraussetzungen hierfür vorliegen«).

*

Amtlicher Entwurf eines allgemeinen deutschen Strafgesetzbuchs nebst Begründung. Veröffentlicht auf Anordnung des Reichsjustizministeriums. Berlin 1925.

Einziehung er her sat i 7. Afsnit, der har Overskrift: Massregler der Besserung und Sicherung.

§ 60 svarer til Entwurf 1919, § 83, dog at der tilføjes

som nyt 3. Stk.: Mit der Rechtskraft der Entscheidung geht das Eigentum über.

§ 62 svarer til Entwurf 1919 § 86.

Derimod er 1919 Udkastets alm. Bestemmelse i § 85 om Einziehung des Entgelts ikke gentaget i Udkastet af 1925.

*

Entwurf eines Allgemeinen Deutschen Strafgesetzbuchs nebst Begründung und zwei Anlagen, Berlin 1927 har følgende generelle Konfiskationsregler indeholdt i 7. Afsnit (»Nebenstrafen und Nebenfolgen«):

§ 52: Sachen und andere Vermögenswerte, die durch eine strafbare Handlung hervorgebracht oder zur Begehung einer strafbaren Handlung gebraucht worden sind oder dazu bestimmt waren, können ganz oder teilweise eingezogen werden. Gehören sie weder dem Täter noch einem Teilnehmer, so können sie nur eingezogen werden, wenn es das Gesetz ausdrücklich vorsieht.

Ist eine strafbare Handlung fahrlässig begangen, so darf auf Einziehung nur erkannt werden, wenn es das Gesetz ausdrücklich vorsieht.

Mit der Rechtskraft der Entscheidung geht das Eigentum oder das andere Recht über.

§ 54: Kann keine bestimmte Person verfolgt oder verurteilt werden, so kann auf Einziehung oder Unbrauchbarmachung selbständig erkannt werden, wenn im übrigen die Voraussetzungen hierfür vorliegen.

Hertil slutter Bestemmelserne i § 53 sig for det Tilfælde, at »der Tatbestand einer strafbaren Handlung durch den Inhalt einer Schrift, Abbildung oder anderer Darstellung begründet (wird)«, jfr. tysk Straffelovs § 41. Herom henvises til Gennemgangen af Særreglerne.

De i § 52 indeholdte Hovedregler modificeres ved en

Række Særbestemmelser, jfr. Begründung p. 41—42. Saaledes foreskrives Konfiskationen i adskillige Tilfælde uden Hensyn til, hvem Tingene tilhører, navnlig naar Tingene er af særlig Farlighed, ligesom i saa Fald Kravet om Forsæt undertiden fraviges⁶⁾.

I øvrigt fremhæver Motiverne, at ved Afgørelsen af, om Konfiskation (Ubrugbargørelse) bør ske, »wird der Richter stets zu berücksichtigen haben, dass diese Massnahmen neben ihrem Strafcharakter auch einem Sicherungszweck zu dienen haben ...«. »Die Einziehung oder Unbrauchbarmachung wird daher immer dann auszusprechen sein, wenn es gilt, eine von der Sache drohende Gefahr abzuwenden. Eine solche Gefahr besteht nicht ohne weiteres bei jedem Erzeugnis oder Werkzeug eines Verbrechens«. Mot. p. 41.

§ 16.

Fransk Ret.

I. Code pénal art. 11 indeholder den almindelige Udtalelse om »la confiscation spéciale«, at den saavel som Bøden og (den senere afskaffede) »renvoi sous la surveillance spéciale de la haute police« ... »sont des peines communes aux matières criminelles et correctionnelles«. Som et Indskud i denne Sætning findes en nærmere Angivelse af Konfiskationens Genstande: »soit du corps du délit, quand la propriété en appartient au condamné, soit des choses produites par le délit, soit de celles qui ont servi ou qui ont été destinées à le commettre ...«

Efter art. 464 i Code pénal hører »la confiscation de

⁶⁾ Jfr. Opregningen i Mot. p. 41. Af særlig Interesse er her § 221, 3. Stk. (om Falskmøntneri): Hat der Eigentümer des Geldes an der Tat nicht teilgenommen, so ist es nur unbrauchbar zu machen, samt Reglerne i §§ 267, 358, 364.

certains objets saisis« ogsaa til »les peines de police«; det vil saaledes ses, at Konfiskation kan anvendes ved alle tre Grupper af Delikter: contraventions, délits og crimes, jfr. C. p. art. 1. — Art. 470 C. p. formulerer Konfiskationens Genstande ved contraventions i Overensstemmelse med Tredelingen i Art. 11: »... soit des choses saisies en contravention, soit des choses produites par la contravention, soit des matières ou des instruments, qui ont servi ou étaient destinés à la commettre ...«

II. Ved disse Regler er givet en Bestemmelse af Konfiskationens Stilling i Straffesystemet og en Afgrænsning af dens Genstande, men der er ikke, som i dansk og tysk Ret, givet en generel Adgang til at konfiskere de nævnte Genstande. Tværtimod maa der ved hver enkelt Forbrydelse, hvor Spørgsmaalet om Konfiskation opstaar, paavises positiv speciel Hjemmel for Konfiskationen; denne kan aldrig støttes paa C. p. art. 11 eller 470 som saadan, jfr. *Garraud*, Précis de droit criminel, Afsnit 222: »Est-ce a dire que la confiscation de ces objets doive ou puisse toujours être autorisée par le juge, alors même qu'elle n'est pas expressément ordonnée par la loi qui punit et prévoit l'infraction? Nullement: la confiscation est comprise parmi les peines, par les art. 11 et 464 C. p., et, ainsi que toutes les peines, elle doit être ordonnée ou autorisée par la loi pour pouvoir être prononcée par le juge«. Dette er i øvrigt udtrykkelig udtalt i § 470, for saa vidt angaar Domme, der afsiges af les tribunaux de police, jfr. Ordene: dans les cas déterminés par la loi.

Det beror altsaa paa Enkeltbestemmelserne i Code pénal og Særlovgivningen, hvorvidt Konfiskation (af de i C. p. art. 11 og art. 470 nævnte Genstande) skal (kunne)

ske¹⁾, jfr. som saadanne Bestemmelser i Code pénal dens Artikler 176, 180, 286, 287, 314, 318, 364, 410, 413, 423, 427—29, 472, 477 og 481.

Omend fransk Ret saaledes ikke indeholder nogen med dansk Straffelovs § 34 parallel Regel, vil det dog være naturligt paa dette Sted at give en kort Analyse af C. p. art. 11, jfr. 470 under Hensyn til disse Lovbuds mere generelle Karakter.

III. De i C. p. art. 11 nævnte Genstande falder, som bemærket, i tre Grupper, der kort kan karakteriseres som 1) Genstande, der udgør corpus delicti, 2) producta sceleris, 3) instrumenta sceleris.

A. Corpus delicti (corps du delit) defineres af *Garraud* l. c. i denne Forbindelse saaledes: les choses sur lesquelles le fait délictueux a été exécuté. Som Eksempler angiver *Garraud* dels eftergjorte eller forfalskede Penge, jfr. C. p. art. 132, dels Vaaben, der bæres i Strid med Forbudet i C. p. art. 314²⁾.

Definitionen af Eksemplerne saavelsom en Gennemgang af de enkelte Konfiskationsbestemmelser i fransk Ret viser, at corps du délit i hvert Fald ikke tages i videste Betydning: som omfattende enhver Ting, hvori Forbrydelsen har sat sig et ydre Spor. Men positivt er det vanskeligt at give en klar Afgrænsning. Terminologisk vil det være heldigt at udskyde de egentlige producta sceleris fra Begrebet og henføre dem til Code pénal's anden Konfiskationsgruppe: choses produites par le délit. *Gar-*

¹⁾ Jfr. ogsaa *Garçon*: Code pénal, I Bd. Paris 1901, p. 65, med Domspraksis i Overensstemmelse med Teksten. Jfr. *Roux*, Cours de droit criminel français, Paris 1927, Bd. I. p. 442—43.

²⁾ Jfr. *Roux's* Definition (Cours de droit criminel français, t. I p. 441): Par les corps du délit, on entend l'objet qui le constitue, comme par exemple la denrée falsifiée, la marchandise contrefaite, l'arme défendue.

raud's Eksempel: de eftergjorte eller forfalskede Penge, viser imidlertid, at han ikke følger denne Terminologi. — Naar vi tillige udskyder de egentlige instrumenta sceleris og dernæst undersøger, hvilke Konfiskationstilfælde der bliver tilbage i Code pénal, vil vi faa et Indtryk af, hvad Loven har tænkt paa ved Udtrykket corps du délit, og hvorvidt der reelt foreligger en Udvidelse af Konfiskationsomraadet i Forhold til dansk Ret.

Efter C. p. art. 314 konfiskeres forbudte Vaaben, efter art. 423 Varer, med Hensyn til hvis Vægt eller Kvalitet der er blevet udøvet Bedrageri; efter Særlovgivningen konfiskeres f. Eks. Varer indført i Strid med Indførselsforbud, Guld- og Sølvsaager med falsk Møntstempel.

Til saadanne Tilfælde sigter utvivlsomt C. P. art. 11 med Udtrykket corps du délit. Fælles for Tilfældene er det, at Konfiskationen rammer den forbryderiske Virksomheds Genstande³⁾, jfr. navnlig den vidtgaaende Regel i C. p. art. 423. I Modsætning hertil kan da opstilles producta sceleris som omfattende Forbrydelsens Frembringelser, og instrumenta sceleris som omfattende dens Redskaber. I en vis Forstand kan forøvrigt ogsaa de Ting, med Hensyn til hvilke Forbrydelsen udøves, siges at være Redskaber til Forbrydelsens Begaaelse, idet deres Eksistens har dannet en Forudsætning for denne⁴⁾. Men logisk adskiller de sig dog fra Ting,

³⁾ Jfr. den i belgisk Straffelov art. 42 anvendte Formulering: ... choses formant l'objet de l'infraction ... jfr. nedenfor p. 173.

⁴⁾ *Hafter*, Lehrbuch des schweizerischen Strafrechts, Berlin 1926, kommer ind paa Corpus delicti Begrebet p. 305 jfr. p. 308, idet flere schweiziske Kantoner har optaget fransk Code pénal's Formulering. *Hafter* definerer Corpus delicti som den Genstand, »auf das sich das Verbrechen bezieht«, p. 305, og nævner som Eksempler den forfalskede Pengeseddel, Smuglergodset, Vaabnet, der bæres i Strid med Forbud. En udtrykkelig Nævnelser af corpus delicti er iflg. *Hafter* overflødig, idet corpus delicti altid vil være Redskab for eller Produkt af Forbrydelsen. — Dette kan dog ikke anerkendes som rigtigt, jfr. ovenfor p. 103, jfr. ogsaa *Stengleins* Kommentarer til den tyske Lebensmittel-

der er Redskaber for den forbryderske Virksomhed uden tillige at være selve denne Virksomheds Objekt, og kun saadanne Ting — den forbryderske Virksomheds Midler i Modsætning til dens Objekter — omfattes af Terminologien *instrumenta sceleris*, som den er anvendt her og af Regelen i dansk Straffelovs § 34 om Konfiskation af Ting, der har været brugt eller bestemt til at bruges ved Udførelsen af en Forbrydelse⁵⁾.

Bestemmelsen af *les corps du délit* som Forbrydelsens *Genstande* indeholder imidlertid atter en vis Uskarp-
hed, idet dette Begreb sprogligt dækker over ret forskel-
lige Ting. Som en Gruppe for sig bør udsondres de *Gen-*
stande, der *rammes* af den forbryderske Virksomhed
og paa en vis Maade bliver et Offer for denne, saaledes
den Ting, som Forbryderen har øvet Hærværk imod, det
Dyr, hvormed han har udøvet Sodomiteri, det Lig, han
har udplyndret, etc. Saadanne *Genstande* omfattes maa-
ske af Garraud's Definition af *corps du délit*, men de ses
ikke omfattet af nogen speciel Konfiskationsbestemmelse
i Code pénal. En ganske anden Gruppe udgør de Ting,
der er *Genstand* for den forbryderske Virksomhed i den
Forstand, at Forbrydelsen bestaar i at besidde, erhverve,
afhænde eller indføre, udføre eller benytte disse Ting —
overhovedet eller paa visse nærmere betegnede Maader —

gesetz af 5. Juli 1927 § 14: »Nach wie vor aber unterliegen der Einziehung . . . nur diejenigen Gegenstände, die Objekte einer bereits begangenen straf-
baren Tätigkeit sind. Nicht dagegen können nach § 14 die Werkzeuge, mit denen diese Handlungen begangen worden sind, eingezogen werden. Ferner nicht solche Gegenstände, die im Sinne des Täters Objekte künftiger Einzel-
handlungen einer bereits mindestens zum Versuch gediehenen fortgesetzten Handlung sind, die aber noch nicht selbst von der Tätigkeit des Herstellens usw. betroffen sind; solche Gegenstände sind zwar im Sinne des § 40 STGB. zur Begehung einer Straftat *bestimmt*; nicht dagegen »bezieht« sich auf sie eine bereits begangene *Zu widerhandlung*.« (Udh. af mig), Stenglein p. 763. (Det tilføjes dog: (In solchen Fällen kann jedoch § 40 STGB. eingreifen)).

⁵⁾ Jfr. ovenfor p. 103.

Det er denne Gruppe af Genstande, der danner Kærnen i Code pénal's Begreb *corps du délit*.

Hvis nu Code pénal gav en almindelig Adgang til at konfiskere disse Genstande, vilde dette indeholde en praktisk betydningsfuld Udvidelse af Konfiskationsadgangen i fransk Ret sammenlignet med dansk Ret. Men dette er jo ikke Tilfældet. Og sammenligner man de enkelte Bestemmelser, hvor saadan Konfiskation er hjemlet, bliver Forskellen paa fransk og dansk Ret ikke stor, da dansk Ret i lignende Tilfælde plejer at foreskrive Konfiskation ved Bestemmelser i Særlovgivningen. Kun Code pénal art. 423 danner i denne Retning en betydningsfuld Udvidelse i Forhold til dansk Ret. —

B. Den anden Gruppe af konfiskable Genstande — der hvor Loven overhovedet hjemler Konfiskation — er »*les choses produites par le délit*«. Dette Begreb definerer *Garraud* l. c. saaledes: »*le gain ou l'objet procuré par l'infraction*«. Som Eksempler anføres: Indtægten ved ulovlig Fremførelse af dramatiske Værker, C. p. art. 428 jfr. 427, Beløb, der er givet til Bestikkelse af Vidner eller Embedsmænd, C. p. art. 364, 180. Af disse Eksempler ses det, at *Garraud* bruger Ordet »*procuré*« i en videre Betydning end den, hvori Ordet »*frembragt*« i dansk Straffelovs § 34 og »*hervorgebracht*« i tysk Straffelovs § 40 maa forstaaes. »*Le gain ou l'objet procuré*« omfatter herefter, foruden egentlige *producta sceleris*, hvad ovenfor er kaldt *res sceleris quæsitæ*, altsaa de i dansk Straffelovs § 34, 2. Pkt., omhandlede Genstande⁶⁾.

⁶⁾ Den tidligere omtalte franske Lov af 14. November 1918, der for Forspionage etc. genindfører Formuekonfiskation, indeholder tillige en Konfiskationsregel, der rammer *res sceleris quæsitæ*, idet den foreskriver Konfiskation af »*ce que le coupable aura reçu*«, art. 1, 1. Stk. Kan de modtagne Værdier ikke beslaglægges, skal der dømmes til Udredelse af et til disse Værdier svarende Beløb, art. 1, 2. Stk. Denne Konfiskationsregel — i Modsætning til Formuekonfiskationen efter art. 3 — faar en vis tilbagevirkende Kraft,

C. Den tredje Gruppe af Konfiskanda defineres i Loven i nøje Overensstemmelse med Reglerne i dansk og tysk Ret om instrumenta sceleris, og der kan herom ganske henvises til ovenfor.

*

Vedrørende Spørgsmaalet om Konfiskationens Genstande maa endnu fremhæves, at C. p. art. 11 ved Omtalen af corps du délit udtrykkelig tilføjer: quand la propriété en appartient au condamné — medens en lignende Indskrænkning ikke er angivet m. H. t. de to andre Grupper af Konfiskanda. Det var da nærliggende at slutte modsætningsvis, at Ejerforholdet i disse Tilfælde er irrelevant, jfr. saaledes *Morin* p. 548. Men forsaavidt Konfiskationen har Karakter af »une mesure pénale«, gaar dog den almindelige Opfattelse ud paa, at det ogsaa er en Betingelse for Konfiskation af instrumenta og producta sceleris, at disse tilhører den skyldige, idet denne Betingelse deduceres af selve Strafbegrebet, jfr. *Roux*, Cours de droit criminel, t. I. p. 444, med Litteratur- og Domshenvisninger i Note 7.

IV. Bortset fra den nu angivne Bestemmelse af Konfiskationens Genstande indeholder den franske Lovgivning som bemærket ingen generelle Konfiskationsregler. I Teorien opstilles imidlertid følgende mere almindelige Sætninger:

Da Konfiskationen skal ramme en Ting, der har en vis

jfr. art. 4: »Sont et demeurent confisquées au profit de l'Etat les sommes séquestrées ou saisies-arrêtées depuis le 2 août 1914 comme produits certains des crimes visés à l'art. 1er de la présente loi.« Jfr. herved Rapport de M. E. Flanrdin au Sénat (Collection complète des Lois, Décrets, 1918 p. 611, Noten): »... en effet, ce n'est plus une peine de confiscation, qui est prononcée par la loi; la loi règle seulement le sort de biens qui sont, en réalité, des biens vacants et sans maître Cette solution, c'est la conscience universelle qui la crie par la voix du grand orateur de Rome: Est haec non scripta, sed nata lex . . .«

Forbindelse med Retsbrudet, kan der som Regel ikke være Tale om subsidiært at konfiskere vedkommende Tings Ækvivalent (Undtagelse er hjemlet ved Jagtovers trædelser), *Garçon* ad art. 11 (Nr. 20).

Konfiskationen skal udtrykkelig udtales af Domstolene, jfr. *Garraud* 271, *Morin* 548.

Som Hovedregel tilfalder den konfiskerede Ting Staten eller offentlige Institutioner; undtagelsesvis tilfalder den derimod den ved Retsbrudet skadelidte, saaledes iflg. C. p. art. 429 (Krænkelse af Forfatter- og Kunstnerret).

Hvor den konfiskerede Genstand har en absolut farlig Karakter, er som Regel foreskrevet dens Tilintetgørelse eller Uskadeliggørelse, jfr. for Eksempel C. p. Art. 423 (om falske Vægte og Maaleredskaber). *Garraud* taler her om »Destruction des objets confisqués«, hvilken Terminologi er i Overensstemmelse med den i nærv. Afhandling fulgte, jfr. ovenfor p. 3, medens *Morin* i saadanne Tilfælde ikke vil tale om egentlig Konfiskation, »qui est une adjudication au fisc«.

Med Hensyn til Retsreglerne i øvrigt gør *Garraud* l. c. Nr. 224 en Hovedsondring eftersom Konfiskationen i det enkelte Tilfælde har Karakteren af Straf eller Politiforholdsregel. Idet vi om selve denne Sondring henviser til Afsnittet om Konfiskationens retlige Karakter, skal her blot anføres, hvilke Resultater der efter *Garraud* maa antages at gælde for positiv fransk Rets Vedkommende i de to Tilfælde:

Hvor Konfiskatet i og for sig er af en ufarlig Beskaffenhed, f. Eks. en Bestikkelsessum, maa strafferetlige Grundsætninger komme til Anvendelse: 1) Konfiskationen kan kun ske overfor en Person, der er kendt skyldig ved lovlig Dom, 2) den kan ikke ikendes efter den skyldiges Død — hvorimod den før vedkommendes Død erklærede Konfiskation menes at kunne fuldbyrdes over-

for Arvingerne, da nemlig Konfiskationen ophævede den dømtes Ejendomsret til Tingen —, 3) den kan ikke ske overfor juridiske Personer, 4) Konfiskation (af corps du délit) kan kun ske, naar dette tilhører den domfældte, jfr. C. p. art. 11.

Omvendt: hvor Konfiskatet har en farlig eller ulovlig Karakter, f. Eks. falske Maal^s og Vægtredskaber, forfalskede og sundhedsfarlige Fødevarer, forbudte Vaaben, er de strafferetlige Grundsætninger uanvendelige. Her kan derfor 1) Konfiskationen erklæres ogsaa efter den skyldiges Død, 2) den kan ramme juridiske Personer, 3) den kan overhovedet ikendes uafhængigt af, om en bestemt Person kan domfældes, naar blot »le délit matériel« er konstateret, 4) Konfiskation af corps du délit kan ske, selv om dette ikke tilhører den domfældte.

En beslægtet Sondring findes hos *Morin* l. c. med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt den skyldiges Død før Domfældelsen udelukker Konfiskation. I Modsætning til *Merlin*, hvem *Morin* citerer, og som hævdede, at Døden var irrelevant for Konfiskationsadgangen, gør *Morin* gældende, at der maa sondres mellem de Ting »dans lesquelles mêmes réside le délit ou la contravention«, f. Eks. forbudte Vaaben eller Varer, falske Vægte etc., og paa den anden Side Tilfælde, hvor »le délit n'est pas dans la chose qu'elle doit atteindre«, jfr. i samme Retning *Mangin*: l'Action civil t. 2 p. 90 (3. Udg. p. 60). For den førstnævnte Klasses Vedkommende skal Konfiskation kunne ske ogsaa efter den skyldiges Død, modsat ved den sidstnævnte Klasse.

Tilsvarende Sondringer gøres af *Garçon*, Code pénal annoté, ad art. 11, og af *Roux*, Cours de droit criminel français, m. fl. Hos *Garçon* og *Roux* fremhæves som en tredie Konfiskationsform: Confiscation à titre de dommages et intérêts, jfr. *Garçon* Nr. 81 ff, *Roux* p. 441—42

(der her taler om »confiscation indemnitaire«); denne Konfiskation beherskes væsenlig af civilretlige Grundsætninger.

Endelig fremhæver *Garçon* en fjerde Undergruppe af confiscations spéciales, nemlig confiscations fiscales, l. c. Nr. 61 ff, der særlig forekommer indenfor Toldlovgivningen. Herom henvises i det hele til *Garçon* paa det citerede Sted.

§ 17.

Andre Lovgivninger.

Ved Gennemgangen af tysk og fransk Rets generelle Konfiskationsregler har der været lagt særlig Vægt dels paa en Sammenligning med de tilsvarende danske Regler, dels paa en Fortolkning af Reglerne paa de Punkter, hvor dansk Straffelov § 34 intet tilsvarende indeholdt, navnlig tysk Rets Regler om selvstændig Konfiskationsforfølgning og fransk Rets Regel om corps du délit som Genstand for Konfiskation. Ved Gennemgangen af positiv dansk Ret og ved Betragtninger de lege ferenda vil der ikke sjældent være Brug for en Henvisning til disse Udviklinger.

Derimod vil det næppe være af større Betydning for vort Emne at give en lignende detailleret Gennemgang af de øvrige Lovgivningers generelle Konfiskationsregler, der for en stor Del vilde forme sig som blot Gentagelse. Det maa her være tilstrækkelig at give en kort Oversigt over de positive Regler uden nærmere Analyse og saaledes, at en egentlig Retssammenligning udskydes til at ske i Forbindelse med Bemærkningerne angaaende dansk Ret de lege ferenda.

I den følgende Oversigt er de vigtigste fremmede generelle Konfiskationsregler ordnet alfabetisk efter Landene. De nyere Udkast er medtagne. Til Slut er hidsat et Skema over Forskelle og Ligheder, hvori tillige er indarbejdet Reglerne i de tre danske Straffelovsudkast.

Skønt Oversigten principielt kun angaar de generelle Konfiskationsregler i fremmed Ret, er dog medtaget en Række engelske Konfiskations-Særregler til Belysning af de væsentlige Ligheder m. H. t. Konfiskationstilfældene i den kontinentale og engelske Lovgivning.

I. Belgien.

Code pénal af 8. Juni 1867 nævner blandt Straffene: La confiscation spéciale (Art. 7), jfr. art. 42 og art. 43:

art. 42.

La confiscation spéciale s'applique:

- 1) Aux choses formant l'objet de l'infraction et à celles qui ont servi ou qui ont été destinées à la commettre, quand la propriété en appartient au condamné;
- 2) Aux choses qui ont été produites par l'infraction.

art. 43.

La confiscation spéciale sera toujours prononcée pour crime ou délit.

Elle ne sera prononcée pour contravention que dans les cas déterminés par la loi.

Jfr. Kommentar i Les Codes ... en vigeur en Belgique avec des Notes ... par *Jean Servais* et *E. Mechelynck*, 14. Udgave, Bruxelles, 1926, p. 552:

»La disposition de l'article 42 est sans application aux délits involontaires ...

La confiscation a trois caractères différents: 1) mesure pénale proprement dite, atteignant le condamné dans son

patrimoine; 2) mesure de police ou de sécurité frappant les choses dont la provenance est illicite ou dangereuse pour la surêté, la salubrité ou l'honnêteté publique; 3) réparation civile prononcée pour la réparation de certaines fraudes fiscales. Lorsqu'elle a le caractère de mesure de police elle doit être prononcée même en cas de relaxe du prévenu, et quoique la chose confisquée appartienne à un tiers. (Udh. af mig).«

II. England.

Engelsk Lovgivning indeholder ingen almindelig Regel om Konfiskation af instrumenta og producta sceleris. Derimod indeholdes Bestemmelser om Konfiskation (»forfeiture«, undtagelsesvis »confiscation«) i særlige Tilfælde, se om Afskaffelsen af Formuekonfiskation ovenfor p. 10—11.

En Række af disse Bestemmelser hidsættes her:

4 Geo. 4, c. 76 (The Marriage Act, 1823) s. 23 (When marriage solemnized between parties under age contrary to this act, by false oath or fraud, the guilty party to forfeit all property accruing from the marriage).

».... shall be secured under the direction of such court for the benefit of the innocent party, or of the issue of the marriage, or of any of them, in such manner as the said court shall think fit, for the purpose of preventing the offending party from deriving any interest in real or personal estate or pecuniary benefits from such marriage ...« (udh. af mig).

20 & 21 Vict. c. 83 (The Obscene Publications Act) giver Adgang til at beslaglægge og tilintetgøre obscene Bøger, Blade, Billeder etc. »kept in any place for sale, distribution or exhibition, for purposes of gain«, jfr. Dawson, Law of the Press, London 1927, p. 91 f, Thwaites,

A Guide to Criminal Law & Procedure, London 1906
p. 46.

39 & 40 Vict. c. 36 (Customs Consolidation Act 1876)
s. 170: Every ship or boat which shall be used or employed in any manner contrary to the regulations prescribed by the commissioners of customs shall be liable to forfeiture, unless the same shall have been specially licensed by the commissioners of customs, to be so used or employed ...

s. 172: If any vessel or boat shall be used in the importation, landing, removal, carriage, or conveyance of any uncustomed or prohibited goods, the same shall be forfeited, and the owner and the master of every such vessel or boat shall each forfeit and pay a penalty equal to the value of such vessel or boat, not in any case exceeding five hundrede pounds.

Jfr. endvidere:

s. 179 (Any vessel or boat arriving within the united kingdom or the channel islands, or within three leagues thereof, having prohibited goods on board, or attached thereto, forfeited) jfr. 50 Vict. sess 2, c. 7. (the Customs Consolidation Act (1876) Amendment Act, 1887): The words following shall be added to the said section (nemlig sect. 179) ...: »And provided also, that no person shall be liable to conviction under this section unless there shall be reasonable cause to believe that such person was concerned in, or privy to, the illegal act or thing proved to have been committed«.

Jfr. endvidere:

s. 180 (Ships throwing overboard goods during chase forfeited)

samt:

s. 183 (Ships in port with a cargo, and afterwards found light or in ballast, and cargo unaccounted for, forfeited.

Jfr. endvidere:

s. 202: All ships, boats, carriages, or other conveyances, together with all horses and other animals and things made use of in the importation, landing, removal, or conveyance of any uncustomed, prohibited, restricted, or other goods liable to forfeiture under the customs acts shall be forfeited ...

Til den citerede Bestemmelse i s. 179 slutter sig Ændringen i 53 & 54 Vict. c. 56 (The Customs Consolidation Act (1876) Amendment Act, 1890):

s. 1: No ship or boat shall be liable to forfeiture under the said section for having or having had on board, or in any manner attached thereto, or conveying or having conveyed, any goods as therein specified, or for any unloading, throwing overboard or destruction of goods, unless such ship or boat shall be under two hundred and fifty tons burden.

Jfr. s. 2 angaaende Provisions as to ship of or exceeding 250 tons burden.

*

De citerede Bestemmelser har intet Forbehold taget om godtroende Ejeres Ret. Denne respekteres imidlertid, jfr. de hertil sigtende Bestemmelser i Customs Act ss. 264—267: As to claims of owners of goods seized, jfr. navnlig Regelen om Ejerens Edsaflæggelse (s. 264).

Om Konfiskation af det toldpligtige Goods, se navnlig 39 & 40 Vict. c. 36 (Customs Consolidation Act 1876) s. 177 (Goods unshipped without payment of duty and prohibited goods liable to forfeiture. Goods illegally removed from warehouse, Prohibited goods shipped or waterborne with intent to be exported, & c., goods concealed on board, and goods packed therewith, forfeited).

Jfr. ad 39 & 40 Vict. c. 36: *Stephen* art. 104.

51 & 52 Vict. c. 42 (The Mortmain and Charitable Uses Act 1888) s. 1: Land shall not be assured to or for the benefit of, or acquired by or on behalf of, any corporation in mortmain otherwise than under the authority of a licence from her majesty the Queen, or of a statute for the time being in force, and if any land is so assured otherwise than as aforesaid the land shall be forfeited to her majesty from the date of the assurance, and her majesty may enter on and hold the land accordingly ...

s. 3: No entry or holding by or forfeiture to her Majesty under this part of this act, shall merge or extinguish or otherwise affect, any rent or service which may be due in respect of any land to her majesty or any other lord thereof.

57 & 58 Vict. c. 60 (Merchant Shipping Act, 1894) s. 16: If the master or owner of a ship uses or attempts to use for her navigation a certificate of registry not legally granted in respect of the ship, he shall, in respect of each offence, be guilty of a misdemeanor, and the ship shall be subject to forfeiture under this Act.

s. 69 (unduly assuming British character: the ship shall be subject to forfeiture).

s. 70 (concealment of British or assumption of foreign character: do.)

s. 71: If an unqualified person acquires as owner, otherwise than by such transmission as hereinbefore provided for, any interest, either legal or beneficial, in a ship using a British flag and assuming the British character, that interest shall be subject to forfeiture under this act.

s. 319 (forfeiture of ship proceeding to sea without certificate of clearance).

57 & 58 Vict. c. 57 (Diseases of Animals Act, 1894), s. 20: ...

Notwithstanding anything in this act, the board or a

local authority, as the case may be, may, if they think fit, withhold, either wholly or partially, compensation or other payment in respect of an animal slaughtered under this act by their respective order, where the owner or the person having charge thereof has, in the judgment of the board or the local authority, as the case may be, been guilty, in relation to the animal, of an offence against this act, or where the animal, being a foreign animal, was, in their judgment, diseased at the time of its landing.

Jfr. 59 & 60 Vict. c. 15.

3 Edw. 7, c. 18 (Pistols Act, 1903) s. 4: ... The court may make such order as to the forfeiture or disposal of any pistol found in the possession of a person being under the age of 18 years, and liable to a penalty under this Act, as the court may seem fit.

6 Edw. 7, c. 43 (Street Betting Act, 1906) s. 1: Any person frequenting or loitering in streets or public places ... for the purpose of bookmaking, or betting, or wagering, ... shall in any case be liable to forfeit all books, cards, papers, and other articles relating to betting which may be found in his possession.

8 Edw. 7, c. 67 (Children Act, 1908) s. 40:

It shall be the duty of a constable ... to seize any cigarettes or cigarette papers in the possession of any person apparently under the age of 16 years whom he finds smoking in any street or public place ...

10 Edw. 7 & 1 Geo. 5, c. 24 (Licensing (Consolidation) Act, 1910) s. 65: On the conviction of any person for an offence under this section, the court may, if they think it expedient to do so, declare all intoxicating liquor found in the possession of the person convicted, if he is the holder of a justice's license, and the vessels containing the liquor ... to be forfeited.

3 & 4 Geo. 5, c. 27 (Forgery Act, 1913) s. 16:

... Every document, seal, or die lawfully seized under such warrant shall be defaced and destroyed or otherwise disposed of ...

12 & 13 Geo. 5, c. 21 (Treaties of Washington Act, 1922) s. 2.

15 & 16 Geo. 5, c. 72 (Honours (Prevention of abuses) Act, 1925):

(Punishment of abuses in connection with the grant of honours) ... and where the person convicted ... received any such gift, money, or consideration as aforesaid which is capable of forfeiture, he shall in addition to any other punishment be liable to forfeit the same to his Majesty.

15 & 16 Geo. 5, c. 86 (Criminal Justice Act, 1925) s. 38: (Imitation & c. of currency or bank notes) ... and it shall be lawful for the court dealing with the case to order the document in respect of which the offence was committed, and any copies of that document, or any plates, blocks, dies or other instruments used for, or capable of being used for, printing or reproducing any such document which are in the possession of the offender to be destroyed.

III. Finland.

Strafflag för Storfustendömet Finland af 19. Decbr. 1889 innehåller ingen almindelige Konfiskationshjemmel vedrørende instrumenta og producta sceleris, men indskrænker sig til følgende almindelige Udtalelse (§ 16) i 2. Kapitel):

Värdet af ting, hvilket domstol dömt förbrutet, men ej förklarat böra förstöras, tilfalle kronan; dock skall i detta fall skadestånd, som ej utfås hos förbrytare, utgå ur tin-

gets värde, där sådan talan väckes inom tid, som i 9. kap. sägs.

Jfr. herved Kommentar till Strafflagen af *Julius Grotenfelt*, Allmänna Delen, Helsingfors 1913 p. 61—64.

Konfiskation kan saaledes kun finde Sted, hvor Loven udtrykkeligt foreskriver den, jfr. Opregningen hos *Grotenfelt* p. 62, hvoraf fremgaar, at Konfiskation i Regelen kun er anordnet med Hensyn til forbudte eller farlige Genstande og da uden Hensyn til, hvem Tingen tilhører. *Grotenfelt*, jfr. ogsaa *Serlachius*, citeret hos *Grotenfelt* p. 63 Note 1, opfatter saadan Konfiskation som »säkerhetsåtgärd«, uanset dens Optagelse i Straffelovens Kap. 2.

Regelen om, at den skadelidtes Erstatningskrav gaar forud for Kronens Ret stemmer med »den i finsk rätt sedan gammelt gällande grundsatsen att böter hafva minsta rätt«, *Grotenfelt* p. 64.

Ved *Lov Nr. 130 af 21. Maj 1921* er nu den citerede Affattelse af Kap. 2, § 16, ændret, saaledes at der er tilføjet følgende generelle Konfiskationsbestemmelse:

Den ekonomiska fördel brottet berett dess föröware eller annan, för vilken eller till vars förmån denne handlat, skall domstolen efter fri prövning uppskatta och döma förbruten oavsett om åtal väckts mot den, för vilken gärningsmanden handlet.

Begås brott av vana eller yrkesmässigt skall det belopp, som dömes förbrutet, uppskattas efter den brottsliga verksamhetens hela omfattning.

Jfr. endvidere finsk *Lov Nr. 23 af 28. Jan. 1927* angaaende »undertryckande av osedliga publikationers spridning« § 2.

*

Förslag till ny strafflag, I Allmänna delen, av Prof. Allan *Serlachius*, Helsingfors 1921 indeholder fig. generelle Regler:

4. Kap.:

(Om andra rättsliga påföljder av straffbar handling).

§ 8:

Till kronan förbrutna skola genom dom förklaras:

1) föremål, som åstadkommits genom straffbar handling, eller som använts eller avsetts att användas vid uppsåtlig straffbar handling, för så vitt föremålet tillhör en för handlingen ansvarlig person eller för så vitt dess förblivande i enskild värjo bör anses vara för den allmänna rättssäkerheten farligt; och

2) genom straffbar handling erhållen vinst eller det belopp som av rätten prövas motsvara denne vinst, för så vitt densamma befinner sig i den skyldiges eller dess värjo å vars vägnar eller till förmån för vilken den skyldige begått handlingen.

Skadestånd, som ej utfås av den skyldige, skall dock utgå ur den sålunda förbrutna egendomen, ifall talan derom väckes inom natt och år från men ej med den dag, då domen, varigenom egendomen förklarades förbruten, vunnit laga kraft.

Jfr. Not. p. 20—22.

IV. Holland.

Hollandsk Straffelov af 3. Marts 1881 art. 33—34 hjemler Konfiskation som »Bistraf« og gennemfører i det hele taget Strafsynspunktet, bl. a. ved subsidiært at foreskrive Afsoning i Forhold til Konfiskatets Værdi, saafremt Genstanden eller dens Værdi ikke udleveres, jfr. art. 34.

Art. 33 er saalydende (Oversættelsen er foretaget efter den franske Udgave: Code pénal des Pays-Bas, traduit et annoté par *Willem-Joan Wintgens*, Paris 1883):

Genstande, der tilhører den domfældte og som er er-

hvervet («aquis») ved Hjælp af en forsætlig Forbrydelse (délit) eller som har tjent til Begaaelsen af en forsætlig Forbrydelse (délit), kan konfiskeres.

Ved Domme for Forbrydelser (délits) begaaet uden Forsæt, samt for Forseelser (contraventions), kan tilsvarende Konfiskation udtales i de af Loven bestemte Tilfælde.

V. Italien.

Den italienske Straffelov, jfr. Ikrafttrædelsesforordning af 30. Juni 1889, indeholder i § 36 følgende generelle Konfiskationsbestemmelser (her oversat fra Tysk efter Dr. *Richard Stephan's* Oversættelse, Berlin 1890):

Naar Domfældelse sker, kan Dommeren anordne Konfiskation af Genstande, der har tjent eller var bestemt til at tjene til at begaa den strafbare Handling, forsaavidt disse Genstande tilhører Personer, der ikke er uden Delagtighed i Overtrædelsen (nicht an dem Vergehen untheiligten Personen).

Drejer det sig om Genstande, som det er strafbart at fremstille, anvende, bære, besidde eller sælge, skal disse altid konfiskeres, og det selv om der ikke finder nogen Domfældelse Sted, og selv om de ikke tilhører den anklagede. (Jfr. som Eksempler herpaa § 339 (utugtige Skrifter) og §§ 460 ff (ulovlige Vaaben etc.).

Det bemærkes, at § 36 systematisk er henført under 1. Bogs 3. Kapitel: Om Straffedommens Virkninger og Fuldbgyrdelse.

*

Det italienske Straffelovsudkast af 1921 bevarer i art. 106 i det væsentlige den hidtil gældende Bestemmelse i Straffelovens § 36, idet art. 106 kun paa to Punkter adskiller sig fra den ældre Regel, Forskellighederne bestaar i 1) at Forholdsregelen helt igennem bliver obligatorisk,

og 2) at det tilføjes: Konfiskationen sker trods den dømdes Død (Le confische si eseguono malgrado la morte del condannato), jfr. Relazione di Codice Penale Italiano, Libro I, Rom 1921, p. 139 (tysk Oversættelse p. 340).

Ogsaa den systematiske Henførelse af Konfiskationen til Dommens Virkninger bevares uforandret i Udkastet.

Herved maa imidlertid mærkes, at det italienske Udkast ved sin Nyordning af den i Forbindelse med Forbrydelsen staaende Skadeserstatningspligt (Udkastets Kap. 6) skaber et praktisk vigtigt og vidtgaaende Supplement til den egentlige Konfiskationsregel i art. 106. Det bestemmes nemlig i art. 93, at »samtidig med Straffesagens Rejsning foranlediger Anklagemyndigheden, at den anklagedes rørlige Formue m. m. beslaglægges indtil en til Skaden svarende Værdi, en Beslaglæggelse der dog kan afværges ved tilstrækkelig Kaution. Gennem de beslaglagte Værdier sikres de skadelidtes Erstatningskrav.« Dette Institut nærmer sig — omend begrebsmæssigt forskelligt fra Konfiskation — i sine Virkninger til den Konfiskationsform, der anerkender skadelidtes Erstatningskrav som fortrinnsberettiget til Dækning af Konfiskatets Provenu, jfr. f. Eks. finsk Strfl. § 16.

VI. Norge.

§ 34.

Gjenstande, som er frembragte ved en strafbar Handling, eller som har været benyttede eller bestemte til at benyttes ved en forsætlig Forbrydelse, kan, naar de tilhører nogen i den strafbare Handling skyldig, ved Dom inddrages.

§ 35.

Gjenstande, hvis egentlige Bestemmelse er at tjene som Middel ved Forøvelsen af en strafbar Handling, kan for

saavidt det findes at være i det offentlige Interesse, ved Dom inddrages, i hvis Eie de end er, og uden at Straffesag behøver at være reist eller at kunne reises mod nogen.

§ 36.

Det ved en strafbar Handling vundne Udbytte eller et Beløb svarende til det antagelige Udbytte af samme, kan ved Dom inddrages hos den skyldige eller hos den, paa hvis Vegne han har handlet, uden at Straffesag behøver at være reist eller at kunne reises mod nogen.

Er en strafbar Virksomhed drevet sædvansmæssig, kan det Beløb, som inddrages, bestemmes efter det antagelige Udbytte af den hele Virksomhed.

§ 37.

Inddragning sker, forsaavidt intet andet er bestemt, til Fordel for Statskassen.

Kan den ved en strafbar Handling skadelidende ikke hos den skyldige erholde Erstatning, bliver saavidt det lader sig gjøre, de inddragne Gjenstande at tilstede anvendt til hans Skadesløsholdelse.

Jfr. herved § 68: At Forældelse er indtraadt, er ikke til Hinder for, at Sag kan reises til Inddragning overensstemmende med §§ 35 og 36 ...; og § 71: Efter domfældtes Død kan ikke Straf fuldbyrdes; dog har hans Død ingen Indflydelse paa den i Dommen fastsatte Inddragning af Gjenstande eller af den strafbare Handlings Udbytte (§§ 34—36) ...

VII. Rusland.

Den sovjetrussiske Straffelov af 1927 indeholder ingen almindelig Regel om Konfiskation af instrumenta og producta sceleris, se om Formuekonfiskation ovenfor. Derimod er Konfiskation af enkelte Genstande hjemlet ved

en Række Særbestemmelser i Straffeloven, saaledes for Ikke-Aflevering af Genstande rekvirerede til Mobilisationsformaal (Art. 69), jfr. *Schwartzkopf* p. 66. Føring af Sovjetflaget paa Handelsskib uden Berettigelse (Konfiskation af Skibet eller Bøde indtil Skibets Værdi, Art. 93). Køb og Salg af Skibe, der sejler under Sovjetflaget (do., Art. 93), *Schwartzkopf* p. 68, Jagtforbrydelser (Konfiskation af Redskaberne, Art. 86), *Schwartzkopf* p. 69, Omgaaelse af Arve- og Gaveafgiftsreglerne ved Hemmeligholdelse etc. af de paagældende Genstande (Konfiskation af disse, Art. 63), *Schwartzkopf* p. 70, Overtrædelse af Patentbestemmelser (Konfiskation af de paagældende Ting, Art. 100), *Schwartzkopf* p. 71, Handel etc. med ustemplede Guld-, Sølv- og Platingenstande (Konfiskation af disse, Art. 106), *Schwartzkopf* p. 71, jfr. tilsvarende Art. 172 om falsk Stempling etc. (*Schwartzkopf* p. 83).

VIII. Schweiz.

»Die Konfiskation der instrumenta sceleris scelereque producta, in den romanischen Kantonen auch im Anschluss an C. p. Art. 11 des corps du délit, ist regelmässig vorgesehen, meist unter der Voraussetzung, dass die Gegenstände dem Verurteilten oder einem Teilnehmer gehören, in Tessin bei Gegenständen, deren Gebrauch oder Innehabung gestzlich untersagt ist, auch ohne jene Voraussetzung und ohne Rücksicht auf die Ausführbarkeit einer Verurteilung ...« (*Goldschmidt* p. 212).

Jfr. nu hertil *Hafter*; Lehrbuch des schweizerischen Strafrechts, Berlin 1926, p. 304—309 med Litteraturhenvisninger. Oversigter over den kantonale Lovgivning findes navnlig hos *Stoos*: Strafgesetzbücher p. 100 ff. samt i *Grüters* og *Baumanns* Diss.

Entwurf eines schweizerischen Strafgesetzbuchs, im Auftrage des Bundesrates von Stooß verfasst und mit Motiven ausgestattet (September 1893):

art. 28:

Neben der Strafe oder statt einer Geldstrafe kann dem Schuldigen das Eigentum an Gegenständen abgesprochen werden, die zu dem Verbrechen benutzt worden sind oder benutzt werden sollten, oder die durch das Verbrechen hervorgebracht worden sind. Gefährdet ein Gegenstand, der mit einem Verbrechen in Zusammenhang steht, das öffentliche Wohl, so zieht ihn der Richter ein und lässt ihn erforderlichen Falles unbrauchbar machen oder vernichten. Diese Massnahme findet ohne Rücksicht auf die Strafbarkeit einer Person statt.

art. 29:

Der Ertrag einer Geldstrafe und der Erlös aus der Verwertung eingezogener Gegenstände können dem Geschädigten ganz oder teilweise auf Rechnung der Entschädigung zuerkannt werden, der Verdienstanteil des Sträflings bis zur Hälfte.

*

I »*Verhandlungen der Expertenkommission über den Vorentwurf zu einem Schweizerischen Strafgesetzbuch*« Bern 1896 I. Bd. p. 225 er foreslaaet generelle Konfiskationsregler, der skarpt sondrer mellem Konfiskation som Straf og som Politiforholdsregel og søger at formulere konsekvente Regler ud fra det respektive Formaal.

Som art. 28, 1. Stk. foreslaas og vedtages saaledes følgende:

»Neben der Strafe oder statt einer Geldstrafe kann dem

Schuldigen das Eigentum an Gegenständen abgesprochen werden, die zu dem Verbrechen benutzt worden sind oder benutzt werden sollten, oder die durch das Verbrechen hervorgebracht worden sind«. *Stoos* udtaler l. c., at det her drejer sig om »dem Schuldigen zur Strafe das Eigentum an gewissen Gegenständen zu entziehen« (p. 226).

Og som art. 28, 2. Stk. vedtages følgende:

»Gefährdet ein Gegenstand, der mit einem Verbrechen im Zusammenhang steht, das öffentliche Wohl, so zieht ihn der Richter ein und lässt ihn erforderlichen Falls unbrauchbar machen oder vernichten. Diese Massnahme findet ohne Rücksicht auf die Strafbarkeit einer Person statt.«

Stoos kommenterer Regelen med den Bemærkning, at her overdrages af Hensigtsmæssighedshensyn Dommeren en politimæssig (»polizeiliche«) Funktion.

Endelig slutter sig hertil art. 29: »Der Ertrag einer Geldstrafe und der Erlös aus der Verwertung eingezogener Gegenstände können dem Geschädigten ganz oder teilweise auf Rechnung der Entschädigung zuerkannt werden ...« (p. 227, vedtaget p. 230).

*

Botschrift des Bundesrates an die Bundesversammlung zum Entwurf eines schweizerischen Strafgesetzbuchs (Vom 23. Juli 1918):

art. 55.

Der Richter verfügt ohne Rücksicht auf die Strafbarkeit einer bestimmten Person die Einziehung von Gegenständen, die zu der Verübung eines Vergehens gedient haben oder bestimmt waren oder durch ein Vergehen hervorgebracht worden sind, wenn diese Gegenstände die Sicher-

heit von Menschen, die Sittlichkeit oder die öffentliche Ordnung gefährden.

Der Richter kann anordnen, dass die eingezogenen Gegenstände unbrauchbar gemacht oder vernichtet werden.

art. 56.

Geschenke und andere Zuwendungen die dazu gedient haben ein Vergehen zu veranlassen oder zu belohnen, verfallen dem Staat. Sind sie nicht mehr vorhanden, so schuldet der Empfänger dem Staate deren Wert.

Hertil slutter sig art. 57, hvorefter Dommeren under nærmere angivne Betingelser kan tilkende den forurettede det ved Konfiskationen udkomne Provenu.

IX. Sverige.

Svensk Straffelov (af 16. Februar 1864) indeholder ingen almindelige Konfiskationsbestemmelser. Konfiskation kan derfor kun ske i de af Loven særlig bestemte Tilfælde, jfr. Strfl. 2: 20: I några fall straffas brott med påföljder utom dem, som nu sagda äro, efter ty derom i lagen särskildt stadgadt finnes. Som saadanne særlige Tilfælde nævnes indenfor sv. Straffelov: 8:17, 25:7, der rammer res scelere quaesitae, jfr. til Dels ogsaa 15:4; endvidere 15:1, hvorefter Fartøj (incl. Ladning) anvendt til Slave-transport konfiskeres. De nævnte Konfiskationstilfælde opfatter Loven vistnok som Straf, jfr. *Hagströmer* p. 464, hvorimod der næppe er Tale om en af de i 2:20 nævnte Straffe ved Bestemmelsen i 12:20: Med falska stampar, märkjärn, formar eller andra till förfalskning ämnade verktyg, så ock med hvad genom förfalskning tillkommit, skall så förfaras, att missbruk däraf ej ske kan, jfr. *Hagströmer* p. 464.

Thyrén: Förberedande Utkast till Strafflag, Kap. I—XIII,

Lund 1916, optager heller ingen almindelige Konfiskationsbestemmelser, men gentager ordret Regelen i Straffelov 1864 2:20, jfr. Udkastets 2:34. Jfr. enslydende hermed Forslag till Strafflag, Stockholm 1923, 7:28., Mot. p. 305.

Jfr. om Konfiskationens retlige Karakter *Hagströmer* p. 9—11, 464.

X. Tj e k k o s l o v a k i e t.

Tjekkoslavisk Udkast 1926 (§ 62 Vorentwurf eines Strafgesetzbuchs über Verbrechen und Vergehen und eines Übertretungsgesetzes 1926): Konfiskation af Genstande, ved hvis Hjælp den strafbare Handling er udført, som er frembragt ved denne, eller som aabenbart er bestemt til Begaaelse af en saadan, hvis den offentlige Sikkerhed eller Orden kræver dette, jfr. *Torp* i Nordisk Tidsskrift for Strafferet 1927 p. 316.

XI. U n g a r n.

Ungarsk Straffelov af 1878 (Lov V 1878 (28. Maj)) indeholder følgende almindelige Konfiskationsregel i art. 61 (Oversættelsen er foretaget efter den franske Udgave: Code pénal Hongrois, traduit et annoté par *C. Martinet* et *P. Dareste*, Paris 1885):

Genstande, der er frembragt ved en Forbrydelse (d'un crime ou d'un délit) eller som har været bestemt til dens Udførelse, vil være at konfiskere, hvis de tilhører Gerningsmanden eller en medskyldig; hvis en særlig Bestemmelse forbyder at besidde, bruge eller udbrede nævnte Genstande, vil de være at konfiskere og tilintetgøre, selv om de maatte tilhøre en Trediemand.

Naar konfiskerede Genstande ikke skal tilintetgøres, vil deres Værdi være at anvende til samme Formaal som bestemt med Hensyn til Bøder (art. 27).

Hertil slutter art. 62 jfr. 63 sig for det Tilfælde, at den strafbare Handling »a été commis par la publication ou la distribution d'imprimés, écrits ou représentations figurées«. I saa Fald skal Konfiskation og Tilintetgørelse af Eksemplarerne, Formerne og Pladerne, konfiskeres ved Dom, selv om der ikke kan finde Strafforfølgning Sted mod nogen, men dog kun for saa vidt de nævnte Genstande befindes »en la possession de l'auteur, de l'imprimeur, du vendeur, du distributeur ou de celui qui les expose en public«.

Om Ejerens Død bestemmer Lovens art. 118 at denne ikke hindrer Konfiskation af de i art. 61 og 62 nævnte Genstande. Disse bør konfiskeres, selv om den skyldige er død før Domfældelsen.

Endelig bemærkes, at efter art. 119 udstrækker Kongens Benaadningsret sig ikke til Tilbagegivelse af konfiskerede Ting.

*

De hidtil citerede Bestemmelser har kun haft Hensyn til crimes og délits. Om contraventions gælder Straffeloven af 1879 (Lov XL 1879 (14. Juni)), jfr. den ovenfor citerede franske Udgave af ungarsk Straffelov. Det bestemmes her i § 25, at de ovenfor nævnte Regler i §§ 60—62 ogsaa er anvendelige paa contraventions under de angivne Betingelser. I øvrigt er de Tilfælde, hvor Konfiskation kan ske, fastsat i Lovens specielle Del. Saaledes bestemmer art. 90, at i Tilfælde af Hasardspil skal Spilleindsatsen (L'argent servant d'enjeu) altid konfiskeres, lige saa alle Redskaber, der tjener til Brug for Hasardspillet eller som er anskaffet til dette Formaal.

XII. Østrig.

Straffelov af 27. Maj 1852 indeholder ingen generelle Konfiskationsregler, og saadanne er heller ikke indført ved de forskellige Noveller til Straffeloven.

Derimod optages generelle Regler i Vorentwurf af September 1909 §§ 30, 41 og 42.

Saaledes foreskriver 1) § 30 »Einziehung«, »wenn der Täter eine Sache als Lohn oder Geschenk für eine strafbare Handlung empfangen hat«, hvilken Einziehung opfattes som ren Straf, jfr. Erläuternde Bemerkungen zum Vorentwurf p. 65. Ved Siden heraf hjemler § 41 jfr. § 42 »Verfall« dels af »Sachen, die ihrer Beschaffenheit nach nur zur Begehung einer strafbaren Handlung bestimmt sind«, dels af »Sachen, die ihrer Beschaffenheit nach geeignet sind, die Sicherheit des Staates, die öffentliche Ordnung, die öffentliche Sittlichkeit, die Gesundheit oder die Sicherheit der Person, des Vermögens oder des Geldverkehrs zu gefährden.« Den første Gruppe af Genstande skal altid erklæres »verfallen«, uden Hensyn til om de staar i Forbindelse med en konkret Forbrydelse, medens Genstandene af den anden Gruppe kun forbrydes som *producta* eller *instrumenta sceleris*, jfr. Erläuternde Bemerkungen p. 87.

Udkastet af 1909 er efterfulgt af Amtlicher Entwurf eines allgemeinen Deutschen Strafgesetzbuchs 1925, der ogsaa skal gælde som østrigsk Vorentwurf, jfr. *Lammasch* p. 20. Se om dette Udkasts Konfiskationsbestemmelser under Tyskland.

Om de gældende Særkonfiskationsregler henvises til *Lammasch* p. 189—91.

1) Bestemmelserne er citerede efter Erläuternde Bemerkungen zum Vorentwurf eines österreichischen Strafgesetzbuches . . . , Wien 1910 p. 65—66, 86—88.

XIII. OVERSIGTER

A.

De generelle Konfiskationsreglers
Genstande.

Instrumenta og producta sceleris		Res scelere quaesitae	Corpus delicti	Absolut farlige Genstande uden Hensyn til deres Forhold til en konkret For- brydelse
Uden Sondring	Sondring efter Konfiskatets Farlighed			
Dansk Strfl. § 34. ²⁾ Tysk Strfl. § 40. Norsk Strfl. § 34. Hollandsk Strfl. § 33. Belgisk Strfl. § 42.	Italiensk Strfl. § 36. ⁴⁾ Ungarsk Strfl. § 61.	Dansk Strfl. § 34. Norsk Strfl. § 36. Hollandsk Strfl. § 33.	(NB. Forudsætnin- gen i code pénal art. 11). Belgisk Strfl. art. 42.	Norsk Strfl. § 35: (»... egentlige Bestemelse er at tjene som Middel ved Forøvelsen af en strafbar Handling ...«).
K. U. I § 83. K. U. II § 77. Tysk Vorentwurf § 54. Tysk Entwurf 1913 § 91. Tysk Entwurf 1919 § 83. Tysk Entwurf 1925 § 60. Tysk Entwurf 1927 § 52. ³⁾	Torps Udk. § 67. Tysk Gegenentwurf § 80. Italiensk Udk. 1921 § 106. Finsk Forslag 1921 4. Kap. § 8. Schweizisk Udk. 1918 § 55: (»... kun farlige Genstande, jfr. Østrigsk Udk. 1909 § 41.	K. U. I § 83. T. U. § 67. K. U. II § 77. Tysk Entwurf 1919 § 85: Einziehung des Entgelts. Finsk Forslag 1921 4. Kap. § 8. Schweizisk Udk. 1918 § 56 (»... Geschenke ...«). Jfr. Østrigsk Udkast 1909 § 30.		K. U. I § 83: (»... ved selve deres Beskaffenhed vises sig bestemte til at tjene et forbryderisk Formaal ...«). K. U. II § 77: (»... maa anses bestemt til at tjene et forbryderisk Formaal ...«). Schweizisk Udk. 1893 art. 28. Østrigsk Udk. 1909 § 41.

²⁾ Dansk Straffelovs Regel adskiller sig fra de andre Lovgivningers Bestemmelser ved — uden at sondre mellem forskellige Arter af instrumenta og producta — at kræve, at Konfiskationen skal være nødvendig i det Offentliges Interesse.

³⁾ Medtager Vermögenswerte.

⁴⁾ Nævner kun instrumenta, ikke producta.

B.

Betingelser for Konfiskation af instrumenta og producta sceleris ifølge de generelle Konfiskationsbestemmelser.

Tilregnelser.

Forsæt kræves (undtagen i de af Loven bestemte Tilfælde)	Den generelle Konfiskationsregel omfatter principielt ogsaa uagtsomme Delikter
Tysk Strfl. § 40. Norsk Strfl. § 34, f. s. v. angaar instrumenta. Hollandsk Strfl. § 33. Belgisk Strfl. § 42, 43 (jfr. den citerede Kommentar). T. U. § 67 og K. U. II § 77: f. s. v. angaar instrumenta. Tysk Udk. 1909 og 1911: f. s. v. angaar Vergehen. Tysk Udk. 1913, 1919, 1925, 1927: i alle Tilfælde. Finsk Forslag 1921, f. s. v. angaar instrumenta.	Dansk Strfl. § 34. Norsk Strfl. § 34, f. s. v. angaar producta. Italiensk Strfl. § 36. Ungarsk Strfl. § 61. K. U. I § 83. Tysk Udk. 1909 og 1911: f. s. v. angaar Verbrechen. T. U. § 67 og K. U. II § 77: f. s. v. angaar producta. Italiensk Udk. 1921 § 106. Finsk Forslag 1921, f. s. v. angaar producta. Schweizisk Udk. 1918.

Deliktets Grovhed.

Kun grovere Delikter (undt. i de af Loven bestemte Tilfælde).	Den generelle Konfiskationsregel omfatter principielt blotte Politiforseelser
Tysk Strfl. § 40 («Verbrechen, Vergehen»). Norsk Strfl. § 34, f. s. v. angaar instrumenta («Forbrydelse»). Hollandsk Strfl. § 33 («délit»). Belgisk Strfl. § 43. T. U. § 67, f. s. v. angaar instrumenta («Forbrydelse»). Tysk Udk. 1909, 1911.	Dansk Strfl. § 34. Norsk Strfl. § 34 (f. s. v. angaar producta). Italiensk Strfl. § 36. Ungarsk Strfl. V 1878 § 61 smh. m. L. XI 1879 § 25. K. U. I § 83 og K. U. II § 77. T. U. § 67 f. s. v. angaar producta. Italiensk Udk. 1921 § 206. Tysk Udk. 1913, 1919, 1925, 1927. Finsk Forslag 1921.

Ejendomsforholdet.

Kun f. s. v. Konfiskatet tilhører den skyldige (eller en medskyldig) (undt. i de af Loven anderledes bestemte Tilfælde)	Den generelle Konfiskationsregel gælder, uanset hvem Tingen tilhører
<p>Tysk Strfl. § 40. Norsk Strfl. § 34. Hollandsk Strfl. § 33. Italiensk Strfl. § 36, f. s. v. angaar instrumenta i Almindelighed. Ungarsk Strfl. § 61, f. s. v. angaar instrumenta i Almindelighed. Belgisk Strfl. § 42, f. s. v. angaar instrumenta.⁵⁾</p> <p>K. U. I § 83 og K. U. II § 77. Tysk Udk. 1909, 1911, 1913, 1919, 1925, 1927. Italiensk Udk. 1921 § 106 og T. U. § 67, f. s. v. angaar instrumenta i Almindelighed. Finsk Forslag 1921, f. s. v. angaar instrumenta i Almindelighed.</p>	<p>Dansk Strfl. § 34. Italiensk Strfl. § 36 og ungarsk Strfl. § 61, f. s. v. angaar forbudte Ting etc. Belgisk Strfl. art. 42, f. s. v. angaar producta sceleris.</p> <p>T. U. § 67, f. s. v. angaar Ting, der i privat Varetægt udsætter Retssikkerheden for Fare. Italiensk Udk. 1921 § 106, f. s. v. angaar forbudte Ting etc. Finsk Forslag 1921, som T. U. Schweizisk Udk. 1918.</p>

Fakultativ eller obligatorisk Karakter.

Forholdsregelen fakultativ	Forholdsregelen obligatorisk
<p>Dansk Strfl. § 34. Norsk Strfl. § 34. Tysk Strfl. § 40. Hollandsk Strfl. § 33. Italiensk Strfl. § 36, f. s. v. angaar instrumenta i Almindelighed.</p> <p>K. U. I § 83. K. U. II § 77. Tysk Udk. 1909, 1911, 1913, 1919, 1925, 1927.</p>	<p>Ungarsk Strfl. § 61. Belgisk Strfl. art. 43. Italiensk Strfl. § 36, f. s. v. angaar forbudte Ting etc.</p> <p>T. U. § 67. Italiensk Udk. 1921 art. 106. Finsk Forslag 1921. Schweizisk Udk. 1918.</p>

⁵⁾ Cf. herved den citerede Kommentar.

Kræves egentlig Straffesag?

Kun i Forbindelse med Domfældelse over den skyldige	Ogsaa selvstændigt
Italiensk Strfl. § 36, f. s. v. angaar instrumenta i Almindelighed.	Dansk Strfl. § 34 (ifølge Praxis; jfr. Retsplejel. § 684,9). Norsk Strfl. § 34, jfr. § 71. Tysk Strfl. § 42. Italiensk Strfl. § 36, f. s. v. angaar forbudte Ting etc.
K. U. I § 83 (?); (efter § 83 b: uden Hensyn til, »om Ejeren har været indstævnet under Sagen«) T. U. § 67,1 a (?) (og ifølge Formuleringen ogsaa 1 b, cf. Motiverne p. 89).	T. U. § 67, 1b. og 2, jfr. Mot. p. 89 (Ordene »litra b og c« maa forstås som: 1b. og 2). K. U. II § 77, jfr. Motiverne Sp. 169. Schweizisk Udk. 1918.

KAPITEL VII

SÆRREGLERNE I DANSK RET

Ved Gennemgangen af de vigtigste Særregler, der foreskriver Konfiskation, skal udsondres til særskilt Behandling de p. 90—93 nævnte Grupper af Lovbud. Mest indgaaende vil Gruppen Afgiftsdelikter blive behandlet paa Grund af den store praktiske Interesse, der er knyttet til Spørgsmaalene vedrørende Toldkonfiskation, og paa Grund af de særlige Betragtninger, som disse Konfiskationstilfælde giver Anledning til, ikke mindst med Hensyn til Konfiskationens Virkning. I øvrigt vil Fremstillingerne af de enkelte Deliktsgrupper for en stor Del kunne henvise til de almindelige Udviklinger ovenfor, derunder ogsaa om Konfiskationens Virkning.

§ 18.

Ulovlig Handel.

Ejendommeligt for de herhen hørende Konfiskationsbestemmelser er det, at Konfiskationen i Regelen rammer Genstande, der ikke omfattes af Regelen i Straffelovens § 34, men som kan sammenfattes under Betegnelsen *corpus delicti*, nemlig selve den Ting, med Hensyn til hvilken den ulovlige Handel har været udøvet, jfr. om Begrebet *corpus delicti* ovenfor under Gennemgangen af fransk Ret, p. 165 ff. Konfiskationen af saadanne Gen-

stande har gammel Hævd i dansk Ret, ja danner Kærnen i vore ældste og ældre Konfiskationsregler.

Som anført i den historiske Indledning (Den senere Lovgivning p. 90—91) grupperer de Lovbud, hvorom der er Tale, sig naturligt i en Række Underafdelinger.

I. Vi vil først se paa de Tilfælde, hvor Ulovligheden ligger i Varens Beskaffenhed.

Det drejer sig her navnlig om sundhedsfarlige Genstande, jfr. de ovenfor p. 90—91 citerede Lovbud. Alle de politimæssige Hensyn fører til at erklære Konfiskation af disse Genstande for nødvendig ganske uden Hensyn til Ejerens subjektive Forhold. Naar dette er Tilfældet, kan Konfiskationen da ikke opfattes som Straf eller tillige som Straf, idet der da vilde blive Tale om en Straf uden Indhold: »Straffen« vilde berøve vedkommende et Objekt, som han alligevel af andre Grunde skulde afgive. Konfiskationen er saaledes i disse Tilfælde en politimæssig Sikkerhedsforanstaltning i Lighed med Regelen i Straffelovens § 34, 1. Pkt., og de Grundsatninger, der kommer til Anvendelse paa denne maa finde tilsvarende Anvendelse her¹).

Vil man i disse Tilfælde tilføje Lovovertræderen en Straf maa denne nødvendigvis ramme et andet Gode end selve den farlige Genstand. Ret irrationelt er det her at anordne Konfiskation af et til Varens Værdi svarende Beløb for det Tilfælde, at Varen ikke længere er i Over-

¹) Jfr. herved tysk Gesetz über den Verkehr mit Lebensmitteln und Bedarfsgegenständen (Lebensmittelgesetz) af 5. Juli 1927 (*Stenglein* p. 709 ff.), der i § 14 foreskriver »Einzziehung oder Vernichtung der Gegenstände, auf die sich die Zuwiderhandlung bezieht«, i visse Tilfælde obligatorisk, i andre Tilfælde fakultativt. Loven udtaler udtrykkeligt, at Konfiskationen kan ske, ogsaa naar Genstandene ikke tilhører den dømte. Teori og Praxis er enige om at opfatte Forskriften som »polizeiliche Sicherungsmaßregel«, jfr. *Stenglein* p. 763 med Domsцитater.

træderens Eje, jfr. saaledes Pl. 29. Marts 1814 § 7, da Overtrædelsen er lige strafværdig, hvad enten Tingen endnu er i Overtræderens Eje eller ikke, og selve Fratagelsen af denne som bemærket ikke udgør nogen Straf. Det rationelle er derimod at belægge Overtrædelsen som saadan med en Bøde (eller højere Straf) uafhængigt af, om Tingen kan konfiskeres, jfr. saaledes ogsaa i Almindelighed de positive Lovbud.

De ulovlige Genstande vil efter Konfiskationen være at tilintetgøre eller uskadeliggøre, jfr. L. 57, 26. Marts 1898 § 9, uden at dette behøver nogen positiv Hjemmel. Har Tingen efter Uskadeliggørelsen nogen Værdi, vil denne kunne frugtbargøres for vedkommende Kasse efter de almindelige Regler om konfiskerede Værdier. Er Konfiskationen af en saadan Art, at det vel ikke behøver at tilintetgøres etc., men dog ikke maa bruges i Handelen, maa Salget fra fiscus' Side ske paa en saadan Maade, at der tages Forbehold om, at Køberen ikke maa drive Handel med Varerne, jfr. Jmskr. 14. Juli 1888 (ang. Margarine) 5. April 1888).

Som omtalt ovenfor p. 69 ff, behøves der forøvrigt næppe nogen udtrykkelig Hjemmel for Uskadeliggørelse af sundhedsfarlige o.l. Varer, idet en Fratagelse og Beslaglæggelse af saadanne Genstande er en Beføjelse, der uden videre tilkommer Politiet, ifølge dets begrebsmæssigt givne Opgaver, jfr. herved Hof St. D. i U. 1891, 925.

Hvis Genstanden ikke er af en saadan absolut farlig Karakter, at den slet ikke kan taaes i Omsætningen (saaledes som Tingen er), men der dog — for at undgaa Misbrug — kræves særlig Tilladelse til at drive Erhverv med den, eller Handelen med den skal være undergivet en særlig Kontrol eller ske under visse Former eller lignende, kan Konfiskation derimod kun ske i Henhold til udtrykkelig Lovhjemmel. Om Konfiskationen i saadanne

Tilfælde fortrinsvis forfølger rent politimæssige Formaal eller snarere eller tillige skal tjene til at tilføje Lovovertræderen et Straffonde, kan være vanskeligt at afgøre. Lovens egen Betegnelse af Forholdsregelen er her til en vis Grad vejledende, jfr. saaledes Næringslovens § 78 om ulovlig Brændevinsudskænkning: »... være Konfiskationsstraf underkastet«, men kan dog ikke være ligefrem afgørende, da Formuleringen ofte paa dette Punkt har et mere tilfældigt Præg, jfr. saaledes paa den ene Side L. 3. Marts 1860 angaaende Brændevinshandel og udskænkning paa Færøerne: § 5: »Naar nogen findes skyldig i ulovlig Handel med eller Udskænkning af Brændevin, vil han derfor være at anse med samme Straf som ved L. 21. Marts 1855 § 11 in fine er bestemt for uberettiget Handel i Almindelighed, hvorhos (udh. af mig) den Brændevin, som forefindes hos ham, skal konfiskeres«, jfr. den beslægtede Formulering i L. 642, 21. Decbr. 1917, jfr. nu L. 115, 4. April 1928 § 7, for Færøerne om Forbud mod at drive Erhverv med berusende Drikke m. m., — men paa den anden Side det just citerede Udtryk i Næringslovens § 78 —. Bortset fra selve Betegnelsen bør der lægges Vægt paa, om det paagældende Lovbud indeholder nærmere Regler, der viser dets almindelige Karakter, jfr. saaledes, at Næringslovens § 78 bestemmer, at vedkommende anden Gang skal være Konfiskationsstraf undergivet, jfr. H. R. T. 1880—81, p. 188 og 1883—84, p. 549, hvilket Gentagelsessynspunkt indicerer den pønale Opfattelse, jfr. i samme Retning L. 642, 21. Decbr. 1917, jfr. nu L. 115, 4. April 1928 § 7. Omvendt vil en Konfiskationsadgang, der er uafhængig af, hvem der er Tingens Ejer, pege i Retning af blot politimæssig Foranstaltning.

Ved hver enkelt Spørgsmaal, der frembyder sig ved Anvendelsen af den paagældende Konfiskationsregel, bør dog ingen Deduktion fra Regelens Karakterisering som

Straf eller Ikke-Straf, ske, forinden det nøje er undersøgt, om ikke Loven selv indeholder en positiv Ordning af det foreliggende Spørgsmaal, eller om der kan paavises en Analogi eller lignende Retskilde. Forsaa vidt har selve Afgørelsen af Regelens Karakter kun subsidiær Interesse. Men praktisk talt vil dog Afgørelsen faa stor Betydning, da Lovbudene i Regelen indskrænker sig til blot at anordne Konfiskation uden at give nogensomhelst nærmere Regler.

Naar vi da staar uden Vejledning i Loven, idet denne hverken udtrykker Lovgiverens alm. Opfattelse af Forholdsregelen eller giver Enkeltregler, der afgør de foreliggende Spørgsmaal, maa det være Teoriens Opgave at undersøge, hvilket Formaal Konfiskationen har, paa Basis deraf at bestemme dens Karakter, og endelig heraf udlede de Regler den bør følge.

Det maa nu vistnok antages, at Formaalet med Konfiskation af de her omtalte kun relativt farlige Ting væsentligt er at forhindre det Misbrug, som vedkommendes Handel med disse Ting udgør. Forholdet er her ganske det samme, som gør sig gældende ved Konfiskation af de egl. instrumenta sceleris. Forsaa vidt er Formaalet altsaa politimæssigt. Dette Formaal kan fremtræde med en saadan Styrke, at det bliver en social Nødvendighed at konfiskere Genstandene i Forhold til vedkommende Besidder (uden Hensyn til hvem de tilhører) — hvilket ikke behøver at ophæve deres Karakter af blot relativt farlige — og hvor dette er — eller maa antages at være — Tilfældet, vilde Forholdsregelen anvendt som Straf være uden Indhold. Rationelt bør derfor rent politimæssige, ikke pønale Synspunkter her komme til Anvendelse.

Hvor der derimod vel gør sig en vis Trang til Sikring mod Misbrug Sted, men Forholdet dog skønnes at have

en mindre farlig Karakter, er det nærliggende at antage, at pønale Hensyn har været medbestemmende for Konfiskationsregelen, idet man da med denne paa een Gang har søgt at forfølge flere Formaal: dels Forhindring af fremtidige Misbrug, dels at tilføje Lovovertræderen en Lidelse ved at gøre Indgreb i hans Goder, og der bør da saavidt muligt komme saadanne Regler til Anvendelse, der lader sig forlige med begge Formaal, men hvor dette ikke lader sig gøre, bør sikkert ofte de politimæssige Synspunkter undergives en vis Begrænsning, saaledes at navnlig Konfiskationen ikke rammer Ting, der bevisligt tilhører en uskyldig Trediemand.

Domskasuistiken vedr. den her behandlede Gruppe af yderst sparsom. (Ad. Fr. om Medicis og Apothekere af 4. Decbr. 1672 § 30, jfr. L. 29. Decbr. 1857 § 75 foreligger to HRDD., nemlig U. f. R. 1878 p. 1175 (Tiltaltes Forraad af »Høreolie« konf.) og U. f. R. 1887 p. 226 (den til et homøopatisk Apotek hørende Medicin konf.), jfr. ogsaa U. 1916 p. 582. Endvidere kan citeres V. O. D. i U. f. R. 1889 p. 169 angaaende Overtrædelse af Margarine-loven 5. April 1888 § 3 (Konf. af de forefundne Beholdere med den deri værende Margarine i Henh. til § 14, 3. Stk.)).

II. Ulovlig Omløben med Varer.

Fr. mod Omløben med Varer af 13. Febr. 1775 § 4 bestemmer, at den, der overtræder Forordningen »skal have forbrudt samtlige medfølgende Varer eller sammes fulde Værdi ...«, jfr. § 7, hvorefter »Angiveren nyder til Belønning den hele Sum de anholdte Varer ved Auction udbringes til ...«, jfr. L. 29. Decbr. 1857 § 75 in fine, der opretholder Straffe-Bestemmelserne for ulovlig Omløben med Varer.

Idet der om selve Forbrydelsesbegrebet ulovlig Omløben henvises til Fremstillingen hos Goos, Speciel Del II

125 ff og *Deuntzer*, *Næringsret* p. 35—37, skal her blot tales om de specifikke Konfiskationsspørgsmaal, som Lovbudet giver Anledning til.

Hvad først Forholdsregelens Karakter og Begrundelse angaar, kan der ikke være Tvivl om, at den er af rent pønal Karakter, jfr. *Goos* l. c. p. 128, *Torp*, p. 10, Note 32. Dette fremgaar ikke blot af de i Fr. 1775 selv og den supplerende Pl. 27. Novbr. 1839 anvendte Udtryk, hvorved Konfiskationen udtrykkelig betegnes som Straf, men hermed stemmer ogsaa den i Fr. 1775 givne Regel om eventuel Konf. af Varernes Værdi, hvorved understreges, at der intet Krav stilles om en vis Farlighed ved Konfiskatet, og endelig er ingen anden naturlig Forklaring mulig paa Forholdsregelen, idet denne navnlig ikke kan begrundes ud fra politimæssige eller civilretlige Synspunkter²⁾.

Hvor ingen Hjemmel haves for Afgivelse, maa derfor almindelige strafferetlige Grundsætninger komme til Anvendelse, saaledes navnlig med Hensyn til Strafbarhedens Betingelser, Straffriheds- og Strafophørsgrunde. Kun Varer, der tilhører en for Overtrædelsen ansvarlig Person, kan rammes af Konfiskationen, jfr. Pl. 27. Novbr. 1839 § 3 om den Handlende, der holder Omløbere, idet der ikke er Hjemmel til at ramme en uskyldig Trediemand med Straf, jfr. V. O. D. i U. 1883, 390³⁾. Hvad Omfanget af Con-

²⁾ Jfr. V. L. D. i U. 1928 p. 761: En Tiltalt var ved Underret for ulovlig Omløben med Varer anset med en Bøde af 60 Kr. samt dømt til Konfiskation af Varer til ansat Værdi 19 Kr. 50 Øre. Overfor hans Anke til Landsretten nedlagde Anklagemyndigheden Afvisningspaastand. Vestre Landsret udtaler imidlertid: »Da den stedfundne Konfiskation af Varer maa anses som Straf — jfr. Plakat 27. November 1839 § 1 — og Tiltalte saaledes er idømt højere Straf end Bøde af 60 Kr., er der i Retsplejelovens § 962, 2. Stk. Hjemmel for Tiltaltes Anke til Landsretten . . .«. Denne Dom, der gaar stik imod en af samme Ret kort forinden truffen Afgørelse, jfr. U. 1928 p. 346, er afsagt efter Votering af den samlede Ret.

³⁾ Det er tvivlsomt, hvorvidt H. R. D. i U. 1927 p. 655 strider mod det i Teksten antagne. Ved Dommen konfiskeredes et værdifuldt Parti Tæpper, skønt

fiscanda i det konkrete Tilfælde angaar, bemærkes, at Udtrykket »samtlige medførende Varer« i Fr. 1775 § 4 maa forstaaes med en vis Indskrænkning, jfr. H. R. D. i U. 1870 p. 380, der fastslog, at de Varer, som vedkommende var berettiget til at falholde, er undtaget fra Konfiskation, selvom de var »medført«, hvilket Resultat er fastholdt ved en Række senere Domme. M. H. t. de herved opstaaede Bevisspørgsmaal mærkes H. D. i U. 1878 p. 874, hvorefter kun de hos de Tiltalte forefundne Varer konf., m. H. t. hvilke disse antoges overbeviste om ulovlig Omløben. Ved Sammenblanding af de ulovligt og lovligt medførte Varer har flere ældre Domme statueret, at Konf. ikke kunde ske, naar denne ogsaa vilde komme til at omfatte Varer, som vedk. var berettiget til at omføre til Salg, jfr. saaledes K. O. D. i U. 1878 p. 1159, V. O. D. i U. 1883 p. 702 (ulovlig Omløben med Garn spundet ved Husflid i Købstad. Garnet dog ikke konf., da det udgjorde en ubestemmelig Del af hans Garnbeholdning, hvoraf den øvrige Del hidrørte fra Landbohusflid), jfr. ogsaa V. O. D. i U. 1887 p. 403. Cf. herimod HRD. i U. 1890 p. 710, jfr. 1891 p. 82: Da det var givet, at en Del af nogle som ulovlig omførte anholdte Varer efter Tilvirkningsmaaden ikke kunde være Husflidsprodukter,

de Tiltalte havde forklaret, at de havde Varerne »i Kommission eller Konsignation«. Saa vidt det kan ses af Dommen, var Tæpperne imidlertid faktureret paa almindelig Vis til den ene af de to Tiltalte. Men selv om der virkelig har foreligget et Kommissions- eller Konsignationsforhold, synes de opgivne Ejere ikke at kunne have været i god Tro, idet de formentlig har været bekendt med den af de Tiltalte anvendte ulovlige Forhandlingsmaade (omend de maaske har anset den for lovlig). Noget sikkert herom kan dog ikke ses af Dommen, idet Kommissions- eller Konsignationsspørgsmaalet overhovedet ikke berøres i de forskellige Instansers Domsbegrundelse, ligesom heller ikke de opgivne Ejere ses at have varetaget deres Tarv under Processen. Hvis Dommen forudsætter en Medskyld hos Ejerne eller anser Kommissions(Konsignations)-Aftalen for ubevist eller pro forma, kan den ikke parallelliseres med H. R. D. i U. 1925 p. 598, jfr. herom nedf. p. 233 ff., cf. dog vistnok Ugeskriftets Redaktion.

og da det ikke kunde oplyses, hvor Omløberen havde indkøbt de enkelte Varer, blev alle de anholdte Varer, ogsaa nogle, som kunde være Husflidsprodukter, konfiskerede. — Om Højesteret ogsaa vilde have konfiskeret hele Partiet, hvis det havde været givet, at en (ubestemmelig) Del deraf havde været lovlig medført, er ikke afgjort ved denne Dom. Maaske burde der, naar Sammenblanding givet var sket, men Forholdet mellem lovlige og ulovlige Varers Andel i de anholdte Varer, var ubeviseligt, træffes en skønsmæssig pro rata Ordning, saaledes at Halvdelen af det anholdte Parti konfiskeredes, naar der ingen Oplysninger forelaa, der gjorde et andet Delingsforhold antageligere.

Medens der saaledes i Praxis er givet Ordene »samtlige medførende« en naturlig Begrænsning, er der paa den anden Side sket en vis udvidende Fortolkning, jfr. V. O. D. i U. 1887 p. 1096: Under Konf. af en Omløbers Beholdning af Olietryksbilleder indbefattet nogle endnu ikke omførte Billeder, der var tilsendt Omløberen og stod til hans Raadighed, og i samme Retning HRD. i U. 1892 p. 544: Konf. dekretet ikke blot m. H. t. de til Salg virkelig omførte Varer, men ogsaa m. H. t. Varer, der for at omføres var sendt fra Tiltaltes Hjem til hans Logis i en Købstad, jfr. HRD. i U. 1907 p. 583. — Derimod er det med Rette fastholdt af HRD. i U. 1893 p. 805, jfr. 614, at der ikke kunde ske Konf. af den paa Omløberens faste Bopæl forefundne Beholdning af samme Art Varer som de ulovligt omførte. —

Ofte vil der i Konkurrence med ulovlig Omløben med Varer foreligge andre strafbare Handlinger, jfr. *Goos* sp. Del II p. 131 Note 46 in fine. Særligt om Løsgængeri udtales Fr. 27. Novbr. 1839 § 1 in fine, at det »følger af sig selv, at Bissekræmmeren ogsaa bliver at anse efter Anordningerne om Løsgænger, forsaavidt disse efter hans øvrige

Forhold er anvendelige paa ham«. Derimod foreligger der ikke Konkurrence af ulovlig Omløben og uberettiget Næringsbrug, naar Omløberen sælger de ulovlig medførte Varer, idet den ulovlige Omløben maa opfattes som en sammensat Forbrydelse, hvor Genstandens Salg indgaar som Bestanddel, jfr. *Goos* l. c. p. 131.

Forsaavidt Sammenstød af Forbrydelser maa statueres, opstaar det Spørgsmaal om Straffelovens Regler om modereret Kumulation kan anvendes. I Tilfælde hvor Konfiskationsstraffen rammer en enkelt udelelig Ting og støder sammen med andre absolut bestemte Straffe eller Forholdsregler, synes en absolut Kumulation at maatte finde Sted, jfr. *Torp* p. 840, jfr. 846. Hvis derimod Konfiskationsstraffen rammer flere Ting eller en enkelt delelig Ting eller (og) det øvrige Forhold rammes af relativt bestemte Straffe, vil en modereret Kumulation kunne finde Sted, og det maa da afhænge af, om Straffelovens Sammenstødsregler i det hele taget antages at burde komme analogisk til Anvendelse paa det foreliggende Forhold, om Strafmoderation skal ske eller ej⁴⁾. Den i Strl. § 62 givne Absorptionsregel synes uden Betænkkelighed at kunne anvendes analogisk paa dette Tilfælde af Strafsammenstød.

*

⁴⁾ *Torp* p. 846 er tilbøjelig til at antage, at Grundsætningen i Strfl. § 62 ikke kommer til Anvendelse, »hvor Straffen er Konfiskation, da denne Straf dels ofte tillige tjener andre Formaal end de rent strafferetlige, dels ofte efter sin Natur ikke lader sig passe ind i den modererede Kumulations System«. Hvor Talen er om Konfiskation i Anledning af ulovlig Omløben med Varer, er Formaalet med Konfiskation jo imidlertid rent pønalt, og forsaavidt det drejer sig om delelige Ting, kunde Moderationen uden Vanskelighed ske ogsaa m. H. t. Konfiskationsstraffen. Derimod kunde det tænkes, at Hensynet til at skaffe Angiveren Belønning gennem Konfiskatet, vilde føre til at nægte Moderationen. Men ligesaa lidt som dette Hensyn bør kunne stille sig i Vejen for Benaadning, lige saa lidt burde det være relevant i denne Forbindelse.

Om de ang. ulovlig Omløben med Varer givne Konfiskationsregler kan anvendes analogisk paa det beslægtede Forhold: ulovlig Prøvehandel paa Landet, jfr. L. 23. Maj 1873 Nr. 73 § 8, der i Almindelighed forbyder saadan Handel, men intet udtaler om Konfiskation, er tvivlsomt, jfr. K. O. D. i U. 1890 p. 683: Ikke funden Hjemmel til at konfiskere nogle ved ulovlig Prøvehandel paa Landet som Prøver anførte Billeder, men paa den anden Side V. O. D. i U. 1909 p. 476, der statuerede Konf. af de forefundne Prøver.

*

I Forbindelse med Omtalen af Konfiskationsreglerne ved ulovlig Omløben med Varer bør endelig nævnes den beslægtede Regel i Fr. 27. Okt. 1773 om »fremmede Omløbere med Dyr, Konster o. desl.«, der gentager og skærper Fr. 21. Marts 1738, og hvorefter Omløberen »tiltales og straffes ej alene med Confiscation af det, de saaledes have med at fare, men og med andre vilkaarlig Mulct fra 20 til 100 Rdlr...«⁵⁾, ⁶⁾.

§ 19.

Ulovlig Udførsel¹⁾.

Ved Lov 159 af 6. Aug. 1914 om Udførselsforbud § 2 blev det bestemt, at »Den, der i Strid med et i Henhold til denne Lov udstedt Forbud udfører eller søger at ud-

⁵⁾ Fra tysk Ret kan mærkes de vidtgaaende Konfiskationsbestemmelser i Verordnung über Handelsbeschränkungen af 13. Juli 1923 § 29, jfr. *Stengleins* Kommentar p. 999. Det er næppe rigtigt, naar Stenglein betegner denne Forskrift som en Politiforholdsregel blot under Henvisning til, at den kan ramme Tredjemand, idet Regelen tværtimod synes overvejende pønalt betonet.

⁶⁾ Til Gruppen ulovlig Handel kunde endelig systematisk ogsaa henføres Fr. 3. Juli 1835 §§ 26 og 27. Disse Lovbud er dog paa Grund af deres særegne Omraade ikke medtaget her, men henbragt under § 27 i nærværende Kapitel.

¹⁾ Jfr. Lovbud p. 91.

føre Varer, straffes med Bøde fra 500 Kr. til 10.000 Kr. eller Fængsel, hvorhos Varerne konfiskeres«. Hvilke Varer, Forbudet angik, fastsloges ved Bek. Nr. 160 s. D. samt ved Tillægslov Nr. 260, 29. Okt. 1914; de kan med et fra denne Lov hentet Udtryk karakteriseres som Varer, som det af Hensyn til Samfundshusholdningen skønnedes fornødent at bevare for Landet.

I Modsætning til de Konfiskanda, Straffelovens § 34, 1. Pkt., omtaler, er der altsaa her Tale om Genstande, der hverken er absolut eller, om de forblev hos vedkommende Person, relativt farlige, men netop er det modsatte af farlige, nemlig positivt værdifulde, ja ligefrem fornødne for Samfundet. Vilde man paapege en Fare, der afværges gennem Konfiskationen, kan det derfor ikke være Faren for positiv Skadetilføjelse gennem de paagældende Genstande, men derimod Faren for, at disse Ting skal unddrages det økonomiske Liv. En saadan Fare maatte nu normalt afværges ikke ved Konfiskation, men ved Ekspropriation i Henh. til Grl. § 80; hvor imidlertid Udførsel af Tingene gyldigt er forbudt, vil en almindelig Lov kunne belægge Overtrædelse af Forbudet med (hvilken som helst) Straf, og der kan ikke være Tvivl om, at det er en saadan Straf, der paalægges gennem den omtalte Konfiskation. Selve Udtrykkene i det strenge Lovbud tyder ganske vist paa, at Lovgiveren ikke oprindeligt har været sig Konfiskationsregelens Karakter af Straf bevidst, jfr. Ordet »hvorhos«, men ved den senere ændrede Affattelse af § 2, der skete ved Lov om Tillæg til Lov af 6. Aug. 1914, jfr. L. af 29. Okt. s. A., af 5. Febr. 1915 (Nr. 26), træder til Gengæld den pønale Karakter frem med stor Tydelighed. Det bestemmes nemlig her, at dersom Varerne ikke kan skaffes til Stede, tilpligtes den skyldige at betale et til Varernes Værdi svarende Beløb. Saavel dette Beløb som den idømte Bøde

kan inddrives. Endnu tydeligere fremgaar de pønale Hensigter af følgende yderligere Tilføjelse:

Det Befordringsmiddel, hvormed den ulovlige Udførsel finder Sted, kan konfiskeres efter de her fastsatte Regler, f. s. v. den, der er raadig over Befordringsmidlet, er skyldig eller medskyldig i den begaaede Lovovertrædelse. (Udh. af mig). Forholdsregelen bør da vistnok helt igennem undergives strafferetlige Grundsætninger²⁾, ³⁾.

§ 20.

Ulovlig Indførsel¹⁾.

Konfiskation af Varer, som i Strid med Indførselsforbud indføres eller søges indført, er en gammelkendt og meget nærliggende Forholdsregel. Bortset fra Tilfælde, hvor Forbudet er en toldpolitisk Foranstaltning — jfr. om saadanne Tilfælde nedenfor — vil Indførselsforbud have til Hensigt at hindre Fremkomsten af Genstande, der af den ene eller den anden Grund anses for saa farlige, at de ikke — eller ikke uden særlig Kontrol — kan taales indbragt i Riget. Allerede almindelige politimæssige Hensyn maatte derfor føre til, at disse Genstande blev beslaglagt, naar de søgtes indbragt over Grænsen eller hvis de senere dukkede op indenfor Territoriet, og ud fra de samme Hensyn maatte Politiet kunne ekspedere dem tilbage over Grænsen (for vedkommendes Regning). Hvis der ikke hjemledes videregaaende Forholdsregler, maatte det imidlertid befrygtes, at Genstandene inden længe søgtes indbragt paany, og som effektiv Sikkerheds-

²⁾ Jfr. herved H. R. D. i U. 1919 p. 650.

³⁾ Om L. Nr. 89, 5. April 1916, jfr. HRD. i U. 1917 p. 641, se ovenfor p. 148 med Note 2.

¹⁾ Jfr. Lovbud p. 91.

foranstaltning anbefaler det sig da at konfiskere Genstanden. Omend Konfiskationen i disse Tilfælde saaledes naturligt forklares ud fra det politimæssige Sikringssynspunkt — i Lighed med Konfiskationen af de absolut farlige Ting — maa det dog ikke overses, at der ved Forskrivelsen af Konf. af indførselsforbudte Ting samtidig utvivlsomt gør sig det Hensyn gældende at tilføje den skyldige en følelig Straf gennem Konfiskationen, idet denne ofte er den eneste Mulighed for at ramme ham. Om Straf eller Sikringssynspunktet skal have Overvægt, hvor de kommer til at kollideres, afgør de herhenhørende Lovbud ikke. Formuleringen tyder nærmest paa, at Lovgiveren ikke har villet tillægge Forholdsreglen Straffens Karakter (og dermed dens Betingelser), jfr. Lov ang. Sprængstoffer Nr. 74, 7. April 1899 § 11 (tilsv. L. Nr. 100, 1. April 1894 § 12), L. 607, 22. November 1918 § 2 (... hvorhos Genstandene konfiskeres), L. 129, 12. April 1911 § 27. Og da det drejer sig om Genstande, der slet ikke maa komme ind i Landet, og saaledes har en potenseret Farlighed, er det vel ogsaa det rigtigste at hjemle Konfiskationsadgangen uafhængigt af de almindelige Strafbarhedsbetingelser og Strafophørsgrunde og uafhængigt af, hvem Genstandene tilhører.

Konfiskationen er i de herhenhørende Lovbud obligatorisk.

§ 21.

Ulovlig Indvinding af økonomisk Fordel¹⁾.

En Række Enkeltbestemmelser viser Anvendelse af Principet i Strfl.s § 34, 2. Pkt. paa en Række særlige Forhold.

Herhen hører først og fremmest Strfl. § 122 (jfr. L. 55,

¹⁾ Jfr. Lovbud p. 91—92.

24. Maj 1879 § 3): »I de i §§ 117—121 omhandlede Tilfælde bliver de ydede Gaver eller Fordele eller sammes Værdi at tilkende Statskassen.«

I Modsætning til § 34, 2. Pkt., der som tidligere omtalt først indsattes i Straffeloven under Rigsdagsbehandlingen, er § 122 foreslaaet af Kommissionen, der havde formuleret en ganske tilsvarende Regel i Udkastets § 117. Hertil var knyttet følgende Begrundelse, jfr. Mot. i Rigsdagst. 1864/65 Till. A. Sp. 670: At Embedsmanden ikke bør beholde eller vedblive at drage Fordel af den ulovligt modtagne Gave m. v., forstaar sig formentlig af sig selv, og da der fremdeles ikke er nogen Grund til, at den, der har ydet Gaven, skulde have den tilbage, har man i § 117 foreslaaet, at de ydede Gaver eller Fordele, eller sammes Værdi, skulle tilkjendes Statskassen«.

Den Tankegang, der kommer til Orde her: at Forbryderen ikke bør beholde den ulovligt erhvervede Fordel, er ganske den samme, der foranledigede Indsættelsen af § 34, 2. Pkt. Som paavist ved Behandlingen af denne Paragraf²⁾, indeholder Tankegangen baade pønale og civilretlige Elementer, medens det politimæssige Formaal, der bærer Regelen i § 34, 1. Pkt. her slet ikke kommer frem.

Den pønale Karakter ytrer sig imidlertid klarere gennem § 122 end gennem § 34, 2. Stk., idet § 122 udtrykkeligt foreskriver Konf. af Udbyttets Værdi, saafremt selve Udbyttet ikke længere er til Stede. Det samme gælder den beslægtede Regel i Strfl. for Krigsmagten § 157, jfr. ogsaa Fr. 27. Septbr. 1805 § 20. At herefter strafferetlige Grundsætninger maa komme til Anvendelse paa de citerede Regler i det hele bør vistnok antages.

§ 122 adskiller sig paa to andre Punkter end det lige nævnte fra § 34, 2. Pkt.

²⁾ Jfr. navnlig ovenfor p. 122—23, 131 ff. og Mot. til ostrigsk Udkast 1909 § 30 (ovenfor p. 123, Note 9).

For det første er den ikke som denne fakultativ, men obligatorisk. Heri kan dog Straffekarakteren ikke siges yderligere at være indiceret, da det snarest er de politimæssige Formaal, der leder til at gøre en Konfiskationsregel obligatorisk, men Regelen taler dog paa den anden Side ikke imod den hævdede pønale Karakter. De foran citerede Bestemmelser i Strfl. for Krigsmagten og Skovfr. er ligeledes obligatoriske.

For det andet indeholder § 122 ikke det i § 34, 2. Pkt. optagne Forbehold om Trediemands retlige Krav paa vedkommende Værdi, cfr. derimod Strfl. for Krigsmagten § 157 (»f. s. v. ingen dertil Berettiget udfindes«), men det tør dog sikkert antages, at der ikke hermed er skabt nogen reel Forskel, idet det vistnok allerede ifølge Forholdets Natur bør statueres, at Konfiskation af en vis Formueværdi ikke vil kunne ske, forsaavidt Trediemand forinden Konfiskationen i god Tro har erhvervet en efter Civilrettens Regler retsbeskyttet Rettighed over denne.

M. H. til Fortolkningen af § 122 skal fremhæves, at Ordene: »I de i §§ 117—121 omhandlede Tilfælde« maa forstaaes som omfattende alle Tilfælde, hvor der foreligger et efter en af disse §§ strafbart Forhold, hvad enten dette maatte opfattes som Forsøg eller fuldbyrdet Forbrydelse. Derimod maa Gaven etc. — ifølge Lovens Ord og Mot. — være fuldbyrdet, saaledes at § 122 bliver uden Anvendelse, dersom der kun foreligger et ufuldbyrdet Gaveløfte. Værdien af et saadant Gaveløfte er jo forøvrigt lig Nul, idet det er ugyldigt som stridende mod Lov og Ærbarhed. Den tilbudte, men ikke overleverede, Bestikelsessum vilde derimod maaske kunne konfiskeres som instrumentum sceleris i Henh. til § 34, 1. Pkt., men efter de reale Betragtninger, der bærer denne, vilde dog en saadan Konf. i hvert Tilfælde falde udenfor Lovgiverens Hensigt med Opstillingen af § 34, 1. Pkt.

I Klasse med en efter civilretlige Regler gyldig Fuldbyrkelse af Gaven maa dog sikkert stilles Tilfælde, hvor Gaven blot ikke kommer Modtageren i Hænde, fordi Politiet forinden beslaglægger den. Lige saa lidt som ved den egentlig fuldbyrkede Gave er der i dette Tilfælde — for at bruge Mot.s Ord — »Grund til, at den, der har ydet Gaven, skulde have den tilbage«.

Dette giver Anledning til at præcisere den ovenfor angivne Betingelse for Anvendelsen af § 122, nemlig at der skulde foreligge et efter §§ 117—121 strafbart Forhold. Der bør aabenbart gøres en Sondring mellem Tilfælde, hvor Gaven er civilretligt fuldbyrdet, saaledes at den ikke længere civilretligt vilde kunne søges tilbage, og andre Tilfælde. I førstnævnte Gruppe af Tilfælde bør der, saafremt man vil gennemføre en konsekvent pønal Betragtning af Regelen, kræves, at Modtageren har gjort sig skyldig i et strafbart Forhold ved at modtage, medens Giverens Forhold i og for sig er irrelevant; i sidste Gruppe er det afgørende, om Giveren ved at yde har gjort sig skyldig i strafbart Forhold, medens Modtagerens Forhold er uden Betydning.

I Klasse med de citerede Regler hører endelig de gamle Bestemmelser i Plan for Fattigvæsenet i København 1. Juli 1799 § 137 (om Indsamlinger uden Fattigvæsenets Samtykke: Det, som maatte være indsamlet eller subscriberet, er forfaldet til Fattigvæsenets Kasse) og § 138 (Befindes nogen Udlænding at have collecteret for sig eller andre ... bør han ... have forbrudt til Fattigvæsenet hans medhavende Gods og de Penge, han har indsamlet...). Reglementet for Fattigvæsenet paa Landet 5. Juli 1803 indeholder derimod intet tilsvarende, og ej heller L. 3. Marts 1860 om Straf for Løsgænger og Betleri, jfr. herved HRD. i U. 1878 p. 1248 jfr. 1879 p. 472, der udtalte, at der ikke under en Sag, hvori en Tiltalt dømtes for Betleri,

fandtes Anvendelse for Strfl.s § 34 eller dens Analogi, hvorfor den i 1. Instans stedfundne Konf. af det ved Betleriet erhvervede Udbytte ophævedes³⁾).

Under nærværende Gruppe kan endelig ogsaa henføres Fr. om Skovene i Danmark 27. Sept. 1805 II § 20: »... Handler nogen herimod, da skal han til Amtets Fattigkasse have forbrudt det Huggede, eller, i Tilfælde at dette ikke kan tilveiebringes, den Pengeværdie, hvortil det paa hans Bekostning af uvillige Mænd ansættes.«

Der synes her at være Tale om en overvejende pønalt bestemt Konfiskation⁴⁾).

§ 22.

Ulovligt Spil.

Nær beslægtet med de under IV omtalte Regler er Bestemmelserne i Hasardspilforordningen af 6. Okt. 1753 §§ 6, 7, 8 og 11¹⁾. Hovedsynspunktet for disse Regler er utvivlsomt det samme som i § 34, 2. Pkt., Strfl. § 122 og de øvrige i Forbindelse hermed citerede Lovbud: at det ikke gaar an at lade vedkommende beholde den ulovligt oppebaarne Fordel, jfr. navnlig Fr. §§ 7 og 8. Da der, som

³⁾ Jfr. om denne Dom ovenfor p. 148 med Note 1.

⁴⁾ *Vinding Kruse*, Ejendomsretten, I Del, Kbhvn. 1929, p. 291—92 (Noten) bemærker, at det Ansvar, der er fastsat for Overtrædelse af Fr. af 1805, kan »ikke opfattes som et egentligt Strafansvar, men snarere som en Slags Konfiskation«. Heroverfor bemærkes, at Konf. jo kan forekomme som (egentlig) Straf. At Praxis ikke har villet anvende Analogien af Strfl. § 66 paa Overtrædelser af Skovfr., jfr. H. R. D. i U. 1916 p. 90, behøver ikke at være Udtryk for, at Forholdsregelen ikke anses som Straf, idet denne Analogi er nægtet i mange Tilfælde, hvor Talen givet var om Straf, jfr. herved *Kræbbe* i U. f. R. 1923 B p. 105—08. Det kan endelig ikke erkendes som uforeneligt med Forskriftens Karakter af overvejende pønalt Forholdsregel, at Praxis paalægger Skovejeren det omtalte Ansvar, naar kun hans Folk, ikke han selv har været i Brøde, jfr. f. Eks. Toldfr. 1. Febr. 1797 § 110, Politivedtægt Nr. 35, 1. Marts 1913 § 104, L. 109, 1. April 1922 § 24, jfr. L. 109, 10. April 1926 § 4. Jfr. herved ovenfor p. 36 f.

¹⁾ Jfr. *Goos Spec.* Del II 109 ff.

tidligere omtalt, ikke i dansk Ret findes et almindeligt civilretligt Princip lig det i »gemeines Recht« antagne *lucrum torpe extorqueri*, der kan begrunde Statens Tilbagesøgning, maa Forklaringen paa disse Lovbud, som ligeledes tidligere paavist, fortrinsvis søges i pønale Betragtninger. Det samme gælder Konfiskationsreglerne i Fr. 6. Oktbr. 1753.

Men til det nævnte Hovedsynspunkt føjer sig visse særlige Hensyn begrundet ved Hasardspillets særlige Karakter.

For det første har Lovgiveren fundet det ønskværdigt at stimulere til Angivelse og Opdagelse ved at sikre Angiveren og Politiet en vis haandgribelig Belønning: de »paa Bordet« liggende Penge og Penges Værd, der er »sat paa Spillet«, jfr. §§ 6 og 11. Overfor dette Hensyn viger Hensynet til den gennem Spillet tablidende og maaske udnyttede; der er for saa vidt slaaet en Streg over Principet i § 34, 2. Pkt. om, at Konfiskationen kun kan ske med Forbehold af Trediemands retlige Krav paa Konfiskatet. Bortset fra denne Særregel om Pengene »paa Bordet«, faar dernæst de ejendommelige civilretlige Regler i §§ 7 og 8 Indflydelse paa Konfiskationsreglerne. Uden her at skulle gaa nærmere ind paa disse Regler, maa vi blot fremhæve følgende, der er af Interesse for vort Emne.

Der maa sondres mellem Tilfælde, hvor der har været spillet mod kontant Betaling og paa Kredit.

Den, der har betalt under Spillet, kan — som det fremgaar forudsætningsvis af Fr.s § 7 — kræve det erlagte tilbage. At denne Tilbagesøgning er rent civilretlig og ikke tjener noget Straffeformaal er klart. Kun subsidiært, kun hvis den tabende ikke selv vil fordre det betalte tilbage, bliver der Tale om en Forbrydelse af dette til Fordel for det offentlige. § 7 bruger her det Udtryk, at Politiet skal

»træde i den Tabendes Sted og fordre det Tabte og Betalte tilbage«. Formuleringen gør det i og for sig nærliggende at konstruere Forholdet saaledes, at der her er Tale om, at det offentlige succederer i den private civile retlige Tilbagesøgningsret *ex causa injusta*, ikke derimod om en Konfiskation som offentligretlig Strafforholdsregel. Men naar man da spørger, hvorfor det offentlige her — undtagelsesvis — skulde succedere i en saadan Ret, vilde Begrundelsen kun kunne gives med lignende Betragtninger som dem, der har affødt § 34, 2. Pkt. og de Særregler, der anvender dennes Princip, men disse Betragtninger munder, som paavist, alle ud i pønale, navnlig generalpræventivt betonedede, Formaal. Successionskonstruktionen vilde ogsaa i sig selv være uheldig ved at forlede til at anse Politiets Krav paa Tilbagebetaling som afhængigt af de Modifikationer, Kravet maatte være undergaaet i Relation til den tabende, medens Kravet netop er uafhængigt heraf, navnlig uafhængigt af den tabendes Opgivelse af Kravet. Alt i alt er det vistnok det rigtige at opfatte Regelen om Politiets Tilbagesøgningskrav efter § 7 som en overvejende pønalt Konfiskationsregel af ganske samme Art som den generelle Bestemmelse i § 34, 2. Pkt.

Hvis der er spillet paa Kredit, og den tabende senere frivilligt betaler — trods Forbudet herimod i § 8 i Begyndelsen — er der ifølge Loven intet Hensyn at tage til den saaledes betalende, der følgelig ikke erhverver noget civilretligt Tilbagesøgningskrav. Den Tvivl, der opstod m. H. til § 7, nemlig om det offentlige Krav burde opfattes som en Succession i den private, og som understøttedes af Ordene i § 7, opstaar derfor ikke ad § 8, der klart udtaler: »da desuden det, ham saaledes er betalt, skal være confiskeret«. Denne Regel hører utvivlsomt hjemme blandt de Lovbud, der grupperer sig om § 34, 2. Pkt. — hvilket forøvrigt er endnu et Argument for at anbringe Regelen

i § 7 sammesteds, idet der ingen Grund er til at opfatte Institutet som rent civilretligt, naar der er betalt under Spillet, men som en pønral Konfiskation, naar der er betalt efter Spillets Afslutning.

§ 23.

Afgiftsdelikter.

Herunder skal først og fremmest Toldlovgivningens Konfiskationsbud gøres til Genstand for Omtale. Dernæst skal kortelig nævnes andre herhenhørende Lovbud.

I. *Urigtigheder ved Varers Toldbehandling til Ind- og Udførsel m. v.*¹⁾: Hovedlovbudet i dette Emne er endnu Toldforordningen af 1797 § 107. Her til slutter sig dels enkelte andre Lovbud i Toldforordningen, navnlig §§ 162 og 175, dels senere Lovbud, saaledes Pl. af 9. Juni 1847 § 6 om Spillekort, L. 132 af 29. Juni 1927 § 6 om Benzin og fremfor alt Toldlov Nr. 108, 29. Marts 1924 § 48, jvnf. Bek. 171, 11. Maj 1928²⁾.

¹⁾ Konfiskationsbestemmelser i Anledning af Toldovertrædelser forekommer overalt i Lovgivningerne og kan historisk føres helt tilbage til den tidligere nævnte Regel i l. 11 § 2 D. de public. (39.4), der indeholdt følgende Bestemmelse: »Naar Skibsejeren selv eller de Rejsende ulovligt har indladet noget i Skibet, saa forbrydes ogsaa Skibet til fiscus. Er dette i Ejerens Fraværelse foretaget af . . . Styrmanden eller Understyrmanden eller en Matros, saa straffes disse med Døden og Varerne inddrages, men Skibet tilbagegives Ejeren.«

Om engelsk Ret jfr. ovenfor p. 175—76.

²⁾ Af megen Interesse er i dette Emne Sammenligningen med norsk og svensk Ret paa Grund af det ved Smugleribekæmpelsen stærkt fremtrædende skandinaviske Interessesællesskab, der forøvrigt har givet Anledning til flere nordiske Konferencer angaaende Lovforanstaltninger, saaledes i Oslo 1923, i Helsingfors 1924, jfr. *Hammar skjöld* i T. f. R. 1925, p. 115 ff., og i T. f. R. 1926, p. 294—296. — Angaaende norsk Ret henvises navnlig til Lov om innførsel og omsetning af brennevin m. m. Nr. 4, 1. Aug. 1924 § 52 ff.; vedrørende svensk Ret til *Hammar skjöld*s ovfr. citerede Artikler i T. f. R. 1925 og 1926 samt navnlig til *Tuwe Jansson: Tullstadga och Tullordning m. m.*, Stockholm 1928, jfr. især p. 401 ff.: *Olovlig varuinførsel m. m.* (Svenske Love Nr. 147, 8. Juni 1923, jfr. Nr. 226, 20. Juni 1924, jfr. Nr. 145, 1. Juni 1928).

Medens Toldforordningen 1797 § 107 er den almindelige Regel, der angaar alle Varer, er de senere Lovbud Supplementer til Toldfr., der kommer til Anvendelse paa særlige Tilfælde, saaledes at navnlig Toldlovens § 48 kun angaar Spiritus (og spirituøse Vædsker) og andre særlig højt beskattede Varer.

En Oversigt over Forholdet paa det heromhandlede Omraade kan uddrages af den af Tolddepartementet trykte »Samling af Bestemmelser vedrørende Toldbehandling af Varer til Inds og Udførsel samt Forsendelse mellem indenlandske Steder« Kbhvn. 1925 med senere Retstelsblade, i det følgende kaldet »Toldbehandling«, der p. 511 ff. samler »de vigtigste Bestemmelser for Urigtighed ved Varers Toldbehandling til Inds og Udførsel m. v.«. Paa Basis af det der meddelte Skema hidsættes følgende Oversigt over de vigtigste Konfiskationsbestemmelser. (Se det anførte Værk p. 512 om de specielle Regler i L. 65, 23. Maj 1873 § 3, jvnf. L. 293, 28. Juni 1920; L. 7. Februar 1851 § 45, jvnf. p. 516 om Toldfr. § 105):

I. Indførsel:

A. Indsnigelse af Varer:

1. Spiritus eller andre særlig højt beskattede Varer, Toldfr. § 107 og Toldlovens § 48.
2. Spillekort, Pl. 9. Juni 1847 § 6.
3. Andre toldpligtige Varer eller kontrabande³⁾ (saavel toldpligtige som toldfri) Varer, Toldfr. § 107.

B. Urigtig Angivelse til Toldbehandling:

1. Kontrabande Varer, Toldfr. § 175.
2. Spillekort, Pl. 9. Juni 1847 § 6.

³⁾ Til kontrabande Varer henregnes f. Eks. Spiritus, Opium, Morfin, Kokain, indførselsforbudte Tændstikker, indførselsforbudte Vaaben, Sprængstoffer og Ammunition, jfr. »Toldbehandling«, p. 519.

II. Udførsel: Af uberigtiget Spiritus eller Tobaksvarer fra Frihavnen uden Angivelse og Tilladelse, samt urigtig Angivelse af Spiritus og Tobaksvarer, der udføres, Toldlovens § 47, Stk. 2.

Med Hensyn til den toldtekniske Fortolkning af disse Lovbud henvises navnlig til »Toldbehandling« p. 517—22, hvor der ogsaa er samlet en Række Præjudikater ad Toldfr. § 107.

Her skal undersøges de mere almindelige Spørgsmaal om Toldkonfiskationernes Genstand, Formaal, Betingelser og Karakter efter gældende Ret.

A. Genstanden:

Fælles for alle de anførte Konfiskationstilfælde er Adgangen til at konfiskere: Varerne og deres Emballage, jvnf. »Toldbehandling« p. 511—16⁴⁾. Disse Genstande kan systematisk henføres til, hvad der ovenfor p. 167 er defineret som corpus delicti (jvnf. code pénal art. 11), eller med et andet Udtryk, de hører til Lovovertrædelsens Objekter. Karakteristisk for Gruppen er bl. a. det negative Moment, at Genstandens Beskaffenhed, dens større eller mindre Farlighed, eller fuldkomne Ufarlighed, bortset fra kontrabande Varer, er uden enhver Betydning.

Et prægnant Udtryk for, at det ikke saa meget er paa gældende Sagsspecies, som den i denne repræsenterede Værdi, man vil sikre sig gennem Konfiskationen, indeholdes i en Afgørelse af Tolddepartementet, jvnf. »Toldbehandling« p. 517—18, hvorefter Defraudanten, med mindre Varerne er kontrabande eller deres Tilstedeværelse under Sagen er ønskelig, kan erholde disse udleverede, mod at han stiller Sikker-

⁴⁾ *Hammarskjöld* i T. f. R. 1925, p. 117, kalder denne Genstand for »brottsobjektet«.

hed for Varernes Værdi (inkl. Afgifterne og, forsaavidt han ikke skriftlig acquiescerer ved Konfiskationen, tillige for Sagsomkostninger).

Det samme Synspunkt kommer frem ved Lovreglernes Bestemmelse om, at Konfiskationsværdien⁵⁾ forbrydes i Tilfælde, hvor forskyldt Konfiskation af en eller anden Grund ikke kan ske, jfr. Toldfr. § 107, Toldlovens § 48, og nu ogsaa § 47 som ændret ved L. 62, 31. Marts 1928, jfr. Lovbekg. Nr. 171, 11. Maj 1928 § 47.

Langt videre end til de nu nævnte Genstande gaar dog Toldlovens § 48, jfr. Bekg. 1928 s. § for Tilfælde af Indsmugling eller Forsøg paa Indsmugling af Spiritus og spirituøse Vædsker eller andre særlig højt beskattede Varer (jfr. Opregningen af, hvilke disse Varer er, i »Toldbehandling«, p. 511—12 (senere Rettelsesblad)).

Der medtages her »under skærpende Omstændigheder« »Konfiskation af det eller de Befordringsmidler med Tilbehør, som er anvendt i nævnte Øjemed eller som efter sket Indsmugling anvendes til videre Befordring af Varerne her i Landet. Undtaget fra Konfiskation er dog Fartøjer paa 30 Tons netto og derover«⁶⁾. — »Ethvert Befordringsmiddel hæfter derhos i alle Tilfælde ikke alene for de af Ejeren, men ogsaa for

⁵⁾ Jfr. om dette Begreb »Toldbehandling«, p. 518.

⁶⁾ Efter den svenske Lov, Nr. 225, 20. Juni 1924, jfr. L. 145, 1. Juni 1928, er Grænsen først sat ved 250 Tons, jfr. *Hammarskjöld* l. c. p. 121, *Jansson* p. 428. — Den norske Lov af 1924 § 52 b. bestemmer: »Fartøj paa ikke over 10 registertonn netto og annet befordringsmiddel, som er benyttet ved overtredelsen af denne lov eller nogen med hjemmel af loven utferdiget forskrift, kan, forsaavidt overtredelsen gjelder brennevin, inndras, selv om overtredelsen ikke er begaaet av eieren. Det samme gjelder fartøj paa over 10 registerton netto, naar det antas at hovedhensigten har vært saadan benyttelse, og at eieren har forstaat eller burde ha forstaat dette.« jfr. Punkt c.: »Vil inndragning av fartøj eller annet befordringsmiddel ramme uforholdsmessig haardt, kan inndragningen begrenses til en del af værdien. Fartøjet eller befordringsmidlet kan i dette tilfelle tilbakeholdes, til inndragningsbeløpet er betalt.«

de af Fører, Mandskab, Chauffør, Kusk eller lign. forskyldte Bøder m. v.« (§ 48, 1. Stk., sidste Pkt.).

Hertil slutter sig Bestemmelsen i § 48, 2. Stk., 2. Pkt., der straffer den, som »medvirker ved Varernes Salg her i Landet eller selv køber dem, uagtet de er vidende eller har Formodning om eller dog efter Omstændighederne, saaledes navnlig under Hensyn til Varens Pris burde have Formodning om, at Varerne er indsmuglede, hvorhos Varerne og deres Emballage konfiskeres eller deres Konfiskationsværdi tilsvares« ⁷⁾.

B. F o r m a a l:

Denne Konfiskation af Befordringsmidlet var foreslaaet allerede i det i Rigsdagssamlingen 1921—22 fremsatte Forslag til en ny Toldlov, jfr. dette Forslags § 47, der genfindes som Lovbestemmelse i L. 208 af 31. Maj 1922 § 19, og som derfra er gaaet over i Toldlov Nr. 108 af 29. Marts 1924 § 48. Motiverne til det nævnte Forslag fremhæver, at den høje Spiritusafgift har bevirket, at der søges indsmuglet dels uberigtiget Sprit herfra Landet, dels og navnlig Sprit etc. fra Udlandet, særlig det sydlige Udland, hvorfra der drives en udstrakt Spiritushandel. Derved paaføres der Statskassen alvorlige Tab, og den indenlandske Industri udsættes for en ulovlig Konkurrence. Konfiskation af selve Varerne indeholder ikke tilstrækkelig Risiko for Smuglerne, da Værdien af disse er ret ringe, saa længe Tolden ikke er betalt. Endvidere er Kystbevogtningen ikke organiseret med saa høje Afgifter for Øje, og det er overhovedet meget vanskeligt selv med den i de senere Aar etablerede noget større Søpatrouillering at hindre Smugleri paa Landets udstrakte Kyster. Det er derfor nødvendigt at fastsætte strenge Straffe — og Konfiska-

⁷⁾ Jfr. *Hammarskjöld* i T. f. R. 1925, p. 116, om den beslægtede Regel i svensk Lov af 20. Juni 1924. *Hammarskjöld* taler her om »innehavarstraf«.

tionsbestemmelser. »En Bestemmelse om Konfiskation af Befordringsmidlet, naar Hovedformaalet med dettes Anvendelse er Smugleri, maa betragtes som formaalstjenlig og forebyggende og vil sikkert virke afskrækkende, saavel naar det er Ejeren selv, der benytter det til Smugleri, som naar der er Tale om ved Laan eller Leje at stille det til Raadighed for den ulovlige Trafik«.

De samme Betragtninger gøres gældende i Motiverne til den tilsvarende Bestemmelse i det den 19. Maj 1922 fremsatte Forslag til en midlertidig Ændring af Toldlovgivningen, se Rigsdagstidende 1921—22, Till. A., Sp. 7443: »En effektiv Bekæmpelse af Smugleruvæsenet kan ikke ske med de Retsmidler, der nu staar til Myndighedernes Raadighed, og den i den senere Tid paany tiltagende Smuglertrafik gør det derfor stærkt paakrævet, at de i Toldlovsforslaget skærpede Straffebestemmelser snarest muligt kan bringes til Anvendelse«⁸⁾.

Det vil ses, at Motivernes Begrundelse af de udvidede Konfiskationsbestemmelser først og fremmest hviler paa generalpræventive Betragtninger, ikke paa direkte fiskale Formaal. Toldkonfiskationens Formaal er ikke at tilføre Statskassen en Ekstraindtægt, jfr. Bestemmelsen i Toldfrd. 1797 § 131 (»Hverken af forfaldne Bøder eller af konfiskerede Varers Værdi, skal Kongens Kasse herefter forbeholdes nogen Deel«), jfr. §§ 132—135. Ganske vist bestemmer nu Lov Nr. 275 af 13. Novbr. 1926 § 2 i Modsætning hertil, at Bøder og Konfiskationprovenuer efter Toldlovgivningen tilfalder Statskassen, dog at indtil Halvdelen af de indgaaede Beløb kan anvendes til Udbetaling til An-

⁸⁾ Jfr. *Hammarskjöld* i T. f. R. 1925 p. 116 om Begrundelsen af den svenske »spritinförsellag« af 20. Juni 1924: Af Forarbejderne fremgaar, »att man, för att ej spritsmuglingen skulle växa myndigheterna över huvudet och verka förstörande paa folkmoralen, ansett sig nödsakat att tillgripa verkliga kraftåtgärder, detta oaktat man ur allmänt juridiska synpunkter tydligen hyst vissa betänkligheter mot en del av dem.«

holdere og Anmeldere i Sager ang. Overtrædelser af Toldlovgivningen. Men det har naturligvis ikke været Meningen hermed at genindføre Konfiskation som egentlig fiskal Indtægtskilde.

Derimod maa det betones, at de strengere Konfiskationsregler indirekte tjener en fiskal Interesse ved som sidste Formaal at have: Afværgelse af Afgiftsundersøgelse.

C. Betingelserne:

Efter Toldfrd. § 107 er Straffene for Hovedmænd, i Tilfælde af Varers Indsnigelse eller Udsnigelse i Almindelighed saaledes bestemte, at »ikkun da, naar virkelig Handling vidner om forsætlig Forseelse, forbrydes Varerne; men naar det er uvist, om frit Forsæt eller Uagtsomhed o. d. dertil har været Aarsag, skal en passende Mulct erlægges, og Varerne ikke forbrydes ...«, jfr. om Medhjælperansvaret § 108. Denne med Grundsætningen in dubio pro reo stemmende Konfiskationsbetingelse modificeres imidlertid af Toldfrd. §§ 109—111, der opstiller visse Præsuntionsregler, jfr. navnlig § 110: »Paaskud om Fuldmægtigens eller Tyendes Forseelser antages ikke, naar Varer anholdes. Enhver indestaar for hvem han bruger og denne staar igen ham til Ansvar«.

Endvidere synes Reglerne om Konfiskation af kontrabande Varer i Toldfrd. § 162, jfr. § 175 at være uafhængige af subjektive Betingelser.

Med Hensyn til Spillekort fremgaar det formentlig af Plakaten af 9. Juni 1847 § 6 smh. med § 7, at Konfiskationen uden Bevisførelse angaaende subjektive Forhold rammer Spillekort, »som ved Indførelsen unddrages den anordnede Told eller Stempelafgift«, idet § 7, 1. Pkt. i Slutningen frembyder en nærliggende e contrario Slutning.

De nævnte Bestemmelser omtaler ikke særligt, hvorledes det gaar, naar Ejer en af Varerne er en udenfor de i Overtrædelsen skyldige Hovedmænd og Medhjælpere staaende Person, hvem intet kan bebrejdes, f. Eks. en Person, fra hvem Varerne er stjaalet. Men hvor Loven udtrykkelig betinger Konfiskationen af Forsæt hos Overtræderen synes heraf at kunne udledes den Konsekvens, at Konfiskation ikke bør komme uskyldige Ejere til Skade.

Efter Toldlovsbekg. 1928 § 48 er den fælles Betingelse for Konfiskation af Varer (og Emballage) og Befordringsmidlerne, at der foreligger »Indsmugling eller Forsøg paa Indsmugling af Spiritus og spirituøse Vædsker eller andre særligt højt beskattede Varer.«

Forsaavidt angaar Vare (+ Emballage) Konfiskationen, opstiller Lovbudet ingen yderligere Betingelser, jfr. Ordene »i alle Tilfælde«. Det fremgaar e contrario af den følgende Bestemmelse m. H. t. Befordringsmidlet, at Varekonfiskationen indtræder uden Hensyn til, hvem Tingen tilhører. Ejers hold er saaledes her irrelevante.

Forsaavidt angaar Befordringsmidlerne, opstilles som Konfiskationsbetingelse, at Smugleriet er sket under »skærpene Omstændigheder«. Er dette Tilfældet finder Konfiskationen Sted, uden at der som Betingelse for saadan Konfiskation kræves, at Ejeren af det paagældende Befordringsmiddel »er overbevist om Kendskab til det Øjemed, Befordringsmidlet er anvendt til, men det er tilstrækkeligt, at Omstændighederne peger imod ham«⁹⁾. Det fremgaar heraf, at Loven principielt

⁹⁾ Jfr. om den til Dels videregaaende Bestemmelse i svensk Lov 20. Juni 1924 *Hammar skjöld* l. c. p. 120: For at hindre Omgaaelse har Loven erstattet Forskrifterne i Lov 8. Juni 1923, der krævede ond Tro hos Ejeren, med »föreskrifter, vilka grunda sig på en av lagen förutsatt skyldighet för ägare och nyttjare att

forudsætter en Medskyld hos Ejeren som Betingelse for Konfiskation, men noget egentligt Bevis for denne Medskyld behøver det offentlige ikke at føre, det er tilstrækkeligt, at de objektive Omstændigheder lader formode Ejerenes dolus¹⁰).

Naar § 48 taler om »Ejeren« synes herunder for en umiddelbar Betragtning at maatte være indbefattet den, der har solgt det paagældende Befordringsmiddel eller Tilbehør til dette med et efter civile Retlige Regler virk-

övervaka användningen av forslingsredskap, lämpade för användning till smugglingstrafik«. Der göres kun Undtagelse, naar det göres sandsynligt, at hverken Ejer, Brugere eller Førere har haft Kendskab til eller Anledning til Mistanke om Redskabets ulovlige Anvendelse.

Men: »domstolarna äga befria från förverkande, då sådan påföljd med hänsyn till särskilda omständigheter finnes uppenbart oskäligen, — navnlig bør dette ske, naar Ejeren end ikke har handlet uforsigtigt ved at overlade det til en anden (f. Eks. paa Afbetaling).

¹⁰) Jfr. herved Østre Landsrets Dom af 27. Febr. 1929 i Sag III A S. Nr. 52/1929 angaaende Konfiskation af Motorbaaden »Zorza«. Der forelaa i denne Sag et oplagt Tilfælde af Spritsmugling. Smugleriet var udført ved Hjælp af en polsk Motorbaad »Zorza«, der havde faaet Spritten om Bord fra et Spritdepotsskib »Willy«. Vordingborg Underret, der fik Sagen til Behandling, idømte Smuglerne Fængselsstraffe, men bemærker m. H. t. Konfiskation af Baaden »Zorza«, »at Ejeren iflg. Baadens Maalebrev er en Polak, der bor i Danzig Neufahrwasser, at han ikke er afhørt i Sagen, og at der intet nærmere er oplyst om hans mulige Kendskab til det Øjemed, Baaden er anvendt til. Det findes herved efter, at der mangler Hjemmel efter Toldlovens § 48, Stk. 1, til Baadens Konfiskation, hvorfor Paastanden derom ikke tages til Følge«. Østre Landsret dømte derimod, »at Baaden »Zorza« vil være at konfiskere til Fordel for Statskassen, hvortil der efter det oplyste findes fornødent Grundlag i Bestemmelsen i § 48, 1. Stk., i Toldlov af 29/3 1924 (nu Bekg. 1928)«. Landsretten har her sikkert lagt særlig Vægt paa, at Baadens Omfang og Lokalteter var af en saadan Art, at den maatte formodes at være særlig indrettet til Anvendelse ved Spritsmugling, hvad allerede Underretten har anført i sine Præmisser. — Om Dommen processuelt er res judicata for den ikke afhørte polske Ejer, maa siges at være tvivlsomt.

Dommen findes kort refereret i U. f. R. 1929, p. 599, hvor det oplyses, at Baaden var godt kendt af det finske Toldvæsen som Spritsmuglerfartøj og som hørende til den Flaade af Spritfartøjer, som hvert Aar skifter Navn og Nationalitet.

Jfr. herved L. 275 af 13. November 1926 om Foranstaltninger mod Smugleri m. v. og kgl. Anordning Nr. 281 af s. D.

somt Ejendomsforbehold, og det maatte da være en Betingelse for Konfiskationen, at vedkommende holdes skadesløs af Statskassen, medmindre Omstændighederne lader formode, at han har været i ond Tro med Hensyn til Øjemedet med Befordringsmidlets (Tilbehørets) Anskaffelse. Imidlertid kan det ikke nægtes, at Anerkendelsen heraf i høj Grad vil kunne modvirke Formaalet for § 48. Smugleriet er jo saaledes organiseret, at det kan være meget vanskeligt at godtgøre eller blot sandsynliggøre nogen Medskyld hos de virkelige Hovedmænd, der finansierer Foretagendet, idet disse har skubbet en Række Mellemlid ind mellem sig og de langt mindre farlige Gerningsmænd, der for et mindre Vederlag paatager sig Risikoen ved selve Indsmuglingen. Det vilde saaledes ikke være vanskeligt for en vel organiseret Smuglerbande at lade Befordringsmidlet være behæftet med et Ejendomsforbehold til Fordel for en Person, der tilsyneladende var ganske uden Forbindelse med Smugleriet¹¹⁾, idet Befordringsmidlet f. Eks. var blevet videre overdraget flere Gange efter det Salg, hvorved Ejendomsforbeholdet blev taget, og som efter Personernes Næringsvej at dømme havde en ganske legitim Karakter. Efter den Stilling Praksis har indtaget overfor Ejendomsforbeholdene, forsaavidt angaar Regelen om, at Befordringsmidlet h e f t e r f o r »Afgifter m. v.«, jfr. nu Toldlovsbegg. 1928 § 48, Stk. 1, sidste Pkt., se Ø.L.D. i U. 1925 p. 196 (Fartøjet »Esperance«), jfr. herved ogsaa U. 1924 p. 194, samt til Konfiskationens Virkning overfor Underpanterettigheder, jfr. H.R.D. i U. 1925 p. 598, maa det sikkert antages, at

¹¹⁾ Jfr. herved *Hammarskjöld* l. c. p. 119 f. om den svenske Lov af 1924's Bestemmelser om förverkande af »forslingsredskap«: Man har forladt den endnu i 1923 gældende Regel, at Ejeren skulde være i ond Tro, der gav Anledning til Omgaaelse, f. Eks. saaledes (p. 120): Smugleren, som er den virkelige Ejer, staar som Køber paa Afbetaling, eller som Lejer iflg. pro forma Lejekontrakt. »Lejeren« forpligter sig maaske endog til ikke at anvende Skibet til ulovlige Øjemed.

Praksis som Regel vilde statuere Konfiskation efter § 48 uden Hensyn til Ejendomsforbehold.

Formelt vilde dette Resultat kunde forsvares ud fra Lovens Ord, enten saaledes, at Regelen om »Ejeren« antoges ikke at omfatte dem, der blot havde et Ejendomsforbehold, eller saaledes, at Regelen om »Ejere« vel ogsaa antoges at omfatte Sælgere med Ejendomsforbehold, men at det statueredes, at »Omstændighederne« tilstrækkeligt »pegede imod« vedkommende, naar Smuglernes Indehavelse af Befordringsmidlet hvilede paa en Overdragelse, der kunde ledes tilbage til det Salg, hvorved Ejendomsforbeholdet blev taget. Kunde det derimod oplyses, at Smuglerne havde stjaalet (etc.) Befordringsmidlet fra den oprindelige eller en senere Køber, maatte det erkendes, at Omstændighederne ikke pegede imod Sælgeren.

Medens § 48 saaledes — i Modsætning til Toldfr. § 107 — udtaler sig udtrykkeligt om Genstands ejers Forhold, indeholder den ingen almindelig Regel om, hvilke Betingelser der maa opstilles med Hensyn til selve Smuglerens Forhold, for at Konfiskationen kan iværksættes. Kun i §ens 4. Stk. indeholdes den Præsumptionsregel, at saafremt Fartøj paa under 120 Tons netto træffes indenfor Territorialgrænsen, indehavende Varer om Bord af den i 1. Stk. omhandlede Art og til et Afgiftsbeløb af mindst 200 Kr., »anses Forsøg paa Indsmugling at foreligge, medmindre der skabes overvejende Sandsynlighed for, at Fartøjet ikke sejler i Smuglerøjemed«¹²⁾.

Lignende Præsumptionsregler, der nærmer sig til at have en uafbeviselig Karakter, er opstillet i Praksis, jfr. »Toldbehandling« p. 517.

Det fremgaar af den citerede Bestemmelse, at Lovgivningen principielt anerkender, at Smugleriforbrydel-

¹²⁾ Jfr. H.R.D. i U. 1923 p. 995.

sen kræver Forsæt hos Smugleren, omend dette Forsæt præsumeres paa Basis af visse bestemte objektive Omstændigheder. Forholdet er altsaa analogt med, hvad der gælder med Hensyn til Ejeren af Befordringsmidlet efter § 48, 1. Stk.

Om Tilregnelighed hos de skyldige er Konfiskationsbetingelse, udtaler Loven sig ikke, og Spørgsmaalet har, saa vidt ses, heller ikke foreligget i Praxis. Det kunde dog nok tænkes at forekomme, f. Eks. hvis Drengene under kriminel Lavalder indsmuglede Cigaretter e.l. Ud fra det Brødesynspunkt, som baade Toldforordningen og Toldlovens § 48 principielt fastholder som Forudsætning for Konfiskationen, maatte det egentlig antages, at Godtgørelsen af samtlige impliceredes strafferetlige Utilregnelighed udelukker Konfiskationen. Men om dette vil blive fulgt i Praxis er tvivlsomt, naar Hensynet til at ramme eventuelle tilregnelige Bagmænd gør sig saa stærkt gældende som her.

D. Er Toldkonfiskation Straf?

I Toldfordn. 1797 benævnes de foreskrevne Konfiskationer udtrykkelig som »Straf«, jfr. bl. a. § 107. Plakaten ang. Spillekort § 6 erklærer Spillekortene »forbrudte« og idømmer derhos en Bøde. Naar derefter Pl. § 7 udtaler, at »den bestemte Straf« ogsaa finder Anvendelse paa Forhandlere, Brugere og Besiddere af Kortene, kunde det maaske omtvistes, om Ordet »Straf« ogsaa sigter til den i § 6 hjemlede Konfiskation eller kun til Bøden. I Praxis opfattes det som omfattende begge Dele. Hvad derimod angaar Toldlovsbek. 1928, stiller denne sprogligt Konfiskation i Modsætning til Straf, jfr. § 47, 2. Stk. og 48, 1. Stk. smh. med § 48, 2. Stk.¹³⁾.

¹³⁾ Norsk Lov Nr. 4, 1. Aug. 1924, erklærer udtrykkelig i § 52 h.: »Inddragning i medhold av denne lov er ikke straff.«

Af større Betydning end Benævnelsen af Forholdsregelen er dog Lovbudenenes materielle Regler. Disse stemmer for saavidt med Strafsynspunktet, som de opstiller en virkelig eller præsumeret Tilregnelse hos den, hvem Forholdsregelen gaar ud over, som principiel Betingelse for Konfiskationen. Hvor dette fraviges, saaledes navnlig m. H. t. kontrabande (indførselsforbudte) Varer, mister Forholdsregelen Hovedkriteriet for, hvad der efter herskende Opfattelse karakteriserer en Forholdsregel som Straf. Hvor det principielle Synspunkt opretholdes eller maa antages for opretholdt, har Præsumptionerne dog i Regelen saa vidtgaaende Omfang, at de reelt ophæver de i Almindelighed gældende Strafbetingelser. Om man herefter alligevel vil karakterisere Forholdsregelen som »Straf« er i Virkeligheden blot et Terminologispørgsmaal¹⁴). Der kan i hvert Fald ikke uden videre deduceres Anvendelse af de almindelige Grundsætninger for Straf ud fra Betegnelsen, men hvert enkelt Spørgsmaal maa afgøres reelt ud fra de særlige Omstændigheder, der gør sig gældende paa dette Omraade; dette gælder forøvrigt ikke blot for Toldkonfiskationer, men ogsaa for Toldbøder, jfr. at den forhøjede Bødestraf, der idømmes i Tilfælde af Gentagelse, ikke anses betinget af, at den paagældende er domfældt for hvert af de tidligere Tilfælde, »Toldbehandling«, p. 518.

Medens Toldkonfiskationen saaledes positivt kun med væsentlige Forbehold (og m. H. t. kontrabande Varer slet ikke) tør karakteriseres som Straf, er det vigtigt at fremhæve det negative Forhold, at den (bortset fra kontrabande Varene) ikke kan forklares ud fra de politimæssige Synspunkter, der fører til Konfiskation af

¹⁴) *Torp*, Alm. Del p. 10, Note 32, anser Konfiskationen i Henhold til Toldfr. § 107, jfr. §§ 162 og 175 for af Loven at være opfattet »utvivlsomt som Straf«.

absolut farlige Genstande. Konfiskatet er her som Regel ganske uskadelige Ting. Kun forsaavidt angaar de i Bekg. 1928 § 48 nævnte Befordringsmidler, kunde der være Tale om, at Loven anlagde et politimæssigt præventivt Synspunkt i Lighed med det, der har ført til Regelen i Straffelovens § 34 om Konfiskation af Forbrydelsens instrumenta. Omend nu et saadant Synspunkt har spillet med ind, navnlig maaske m. H. t. Smuglerfarstøjet, fremgaar det dog af de ovenfor angivne Motiver, at det ikke har været af afgørende Betydning, ligesom det heller ikke efter en rationel Opfattelse kunde motivere Regelen, jfr. nedenfor p. 266 f; endelig viser Bestemmelsen om Erlæggelse af Konfiskationsværdien med Tydelighed, at Formaålet her ikke først og fremmest er det politimæssige: at uskadeliggøre den bestemte skadelige Species, men at berøve den paagældende en vis Formue værdi, jfr. ovfr. om Adgangen til mod Sikkerhedsstillelse at beholde vedkommende Species.

Alene kontrabande Varerne opfylder Betingelsen for en politimæssig bestemt Konfiskation; netop her er det da ogsaa udelukket at undgaa Konfiskationen mod Sikkerhedsstillelse.

E. Regelen i Toldlovsbekg. 1928, § 48, 1. Stk., sidste Pkt.

§ 48, 1. Stk., sidste Pkt. bestemmer: »Ethvert Befordringsmiddel hæfter derhos i alle Tilfælde ikke alene for de af Ejeren, men ogsaa for de af Fører, Mandskab, Chauffør, Kusk el. lign. forskyldte Bøder m. v.«

Formelt handler denne Regel jo ikke om Konfiskation, men reelt er den saaledes beslægtet med de ovenfor behandlede Konfiskationsregler, at det er nødvendigt at medtage den i nærværende Undersøgelse.

Regelens Formulering viser klart, at den er uafhængig

af Medskyld hos Befordringsmidlets Ejer; den maa gælde selv i Tilfælde af oplyst Uskyld hos Ejeren, jfr. navnlig Ordene »i alle Tilfælde«¹⁵⁾. Formuleringen viser endvidere, at Loven her helt har forladt Strafsynspunktet, jfr. Ordene »hæfter ... for«; der er Tale om en lovbestemt Panteret med fortrinlig Prioritet, jfr. som Parallel Motorlovens § 38, Stk. 7 og § 39, Stk. 7. Der gives herved Staten en civilretligt beskyttet Fortrinsret til Fyldestgørelse for de ved Smugleriet begrundede Krav paa Bøder m.v. i klar Modstrid med Princippet i Retsplejelovens § 1005. I Realiteten virker denne Fyldestgørelsesret aldeles som en Konfiskation, blot med den Modifikation, at medens Konfiskationen principielt angaar hele Tingens uden Hensyn til dens Værdi, vil her et eventuelt Overskud ved Tingens Realisation til Dækning af de nævnte Krav være at tilbagegive vedkommende, jfr. U. f. R. 1924, p. 194.

Regelen angaar forskyldte Bøder »m. v.«. I Praksis er det antaget, at denne Tilføjelse hjemler Ret til at holde sig til Befordringsmidlet med Tilbehør ogsaa for Konfiskationsværdien i et Tilfælde, hvor Konfiskation af den i Fartøjet indeholdte Smuglersprit ikke kunde finde Sted, fordi Spritten var kastet over Bord af Smuglerne, jfr. Ø. L. D. i U. f. R. 1925, p. 196 (angaaende den tilsvarende Bestemmelse i L. 151, 24. April 1923 § 43, jfr. L. 208, 31. Maj 1922 § 19). Det statueredes i dette Tilfælde, at Statskassens Ret gik forud for et af en tilsyneladende ganske uskyldig Sælger taget Ejendomsforbehold til den endnu ikke fuldt betalte Motor, der fire Aar før Smugleriet var indlemmet i Fartøjet (og det uanset at Loven ikke i denne Forbindelse nævner »Tilbehør« som omfattet af Statens Fortrinsret).

Det tør dog vist ikke udledes af denne Dom, at Praksis

¹⁵⁾ Cf. herved Konvention om Bekæmpelse af Alkoholsmugleri, Nr. 150, 20. Maj 1926, Artikel 10.

i alle Tilfælde vil anerkende, at Regelen medfører Fortrinsret for Konfiskationsværdien. I det paagældende Tilfælde drejede det sig om Konfiskationsværdien af et af faktiske Grunde ikke konfiskabelt Vareparti. Hvis imidlertid selve Befordringsmidlet ikke kunde konfiskeres af den retlige Grund, at Omstændighederne ikke pegede imod Ejeren, jfr. § 48, 1. Stk., 3. Pkt., vilde der fremkomme en urimelig Selvmodsigelse, om man gav Staten Adgang til at holde sig til Befordringsmidlet for dets Konfiskationsværdi i. H. t. Stykets næstsidste og sidste Punktum. 3. Punktum vilde jo da blive ganske indholdsløs: Man vilde ganske vist først erkende, at »Konfiskation« ikke kunde ske, da Ejeren var uskyldig; men dernæst vilde man hævde, at den skyldige skulde tilsvare Konfiskationsværdien, fordi (den i Forhold til ham i og for sig forskyldte) Konfiskation ikke kunde ske, og for denne Værdi, d. v. s. Befordringsmidlets fulde Værdi, skulde da dette »hæfte«.

Ikke desto mindre har Toldmyndighederne i den i U. f. R. 1925 p. 598 refererede Højesteretssag hævdet en Fortolkning af § 48, 1. Stk., sidste Punktum, der konsekvent fører netop til det her bestridte selvmodsigende Resultat. Det gjordes nemlig fra Toldvæsenets Side gældende, at saafremt en Trediemands i god Tro erhvervede Panteret over Befordringsmidlet maatte antages at hindre dets Konfiskation, saa maatte det i hvert Fald alligevel hefte for Konfiskationsværdien efter nævnte Punktum. Denne Fortolkning, der aabenbart tager med den ene Haand, hvad der gives med den anden, kan umuligt anerkendes, og den har heller ikke fundet Udtryk i den afsagte Dom.

Men selvom § 48, 1. Stk. sidste Pkt. undergives den her forsvarede Begrænsning, er det dog som nævnt givet, at den i mange Tilfælde berøver en fuldkommen uskyldig

Person det ham tilhørende Befordringsmiddel, ja den synes efter sine Ord at maatte gælde endog overfor den, hvis Skib, Automobil, etc. er blevet stjålet af Smuglerne til Befordring af Spritten etc. Den gaar herved langt videre end Motorlovens § 38, Stk. 7 og § 39, Stk. 7, der jo som Betingelse for Panteretten i Motorkøretøjet kræver, at Erstatningsansvaret »paahviler den, som ejede Køretøjet, da Skaden indtraf, eller den, der da var retmæssig Bruger deraf.« Der kan maaske spørges, om den ikke gaar saa vidt, at den kommer i Strid med Grdl. § 80. Om dette Spørgsmaal henvises imidlertid til nedenfor p. 243 f.

F. Om den processuelle Fremgangsmaade ved Toldkonfiskation henvises til Toldlovsbekg. 1928 § 49, jfr. den ovfr. citerede Ø.L.D. af 27. Febr. 1929, jfr. U. 1929 p. 599.

Om svensk Ret paa dette Punkt, se *Hammarskjöld* l. c. p. 117 f., jfr. endvidere norsk Lov 1. Aug. 1924 § 52 d. og navnlig § 57: »Krav paa inndragning efter denne lov kan gøres gældende like overfor den, som har begaatt overtredelsen, selvom han ikke er gjenstandens eier. Møter eieren eller anden rettighedshaver under inndragnings- eller straffesagen og godtgør sin rett, tilkommer ogsaa ham fra dette tidspunkt partsrettigheder. Opholder han sig i utlandet, maa han dog, for at kunne utøve partsrettigheder, for paatalemyndigheten opgi en i den rettskreds, hvor hovedforhandlingen har foregaatt eller foregaar, bo-sittende person, som er villig til paa hans vegne og motta forkynnelser, tilkendegivelser og meddelelser. Saadan forføining truffet like overfor denne person har samme rettsvirkning som om den var truffet like overfor parten personlig. Varsel gis som bestemt i straffeprocessloven for innen rettskretsen boende.«

G. Toldkonfiskationens Virkning.

1. Lov Nr. 275 af 13. Novbr. 1926 § 2 bestemmer, som tidligere nævnt, at (Bøder og) Konfiskationsprovenuier efter Toldlovgivningen »tilfalder« Statskassen, men Loven udtaler sig ikke nærmere om *A r t e n* af den ved Konfiskationen erhvervede Ret. Det er imidlertid overalt fastslaaet som en Selvfølge, at Konfiskation — ikke blot Toldkonfiskation — medfører *E j e n d o m s r e t t e n s O v e r g a n g* til *fiscus* (hvor Loven ikke undtagelsesvis indsætter andre i Statens Sted), jfr. saaledes Torps Tingsret, 2. Udg. p. 447 med Note 2 og Fremstillingen ovfr. p. 145 ff. I Modsætning til, hvad der i Almindelighed gælder om Bøddomme maa det saaledes anses for ubestridt, at Konfiskation ifølge gældende Ret har civilretlig Virkning (som en Ejendomsoverdragelse) overfor senere Retserhvervelser. Om de almindelige Spørgsmaal, der opstaar angaaende Skæringspunktet for denne Ejendomserhvervelse m. m. henvises til den alm. Fremstilling af Konfiskationsdommens Virkning, p. 143 ff. Her skal kun omtales, hvad der har særlig Tilknytning til Toldkonfiskationens specielle Regler og Formaal.

2. Et Spørgsmaal, der især har givet Anledning til Tvivl, er, hvorvidt Toldkonfiskationen medfører Bortfald af Underpanterettigheder, der er stiftet over paagældende Konfiskat i god Tro forinden Begaelsen af den Overtrædelse, der medfører Konfiskation overfor Tingens Ejer.

I 1924 forelagdes saaledes følgende Tilfælde til Afgørelse af vore Domstole: En horsenssk Fisker havde gjort sig skyldig i Spritsmugleri m. m. med den ham tilhørende 19 Tons Jagt »Fauna«. I Henhold til L. 208 af 31. Maj 1922 § 19 konfiskeredes Jagten ved Resolution af Tolddepartementet. Konfiskationens Lovlighed blev ikke bestridt fra

nogen Side; derimod paastod A/S Horsens Bank, at den var fortrinsberettiget til at søge Fyldestgørelse i den konfiskerede Fiskerkvase i sin Egenskab af Panthaver i denne. Bankens Panteret gik tilbage til Januar 1918, idet den da havde ydet Fiskeren et Laan paa 9000 Kr. mod 1. Prioritets Panteret i »Fauna« med Tilbehør m. v., hvilken Panteret gyldigt var tinglyst som Løsørepantsætning (da Skibet jo var under registreringspligtig Størrelse). I Januar 1919 fik Banken yderligere Pant i Baaden for et Tillægslaan paa 1000 Kr. Det bestredes nu ikke fra Toldmyndighedernes Side, at Banken var i fuldkommen god Tro m. H. t. Baadens Anvendelse baade ved Laanets Givelse og senere hen, men man gjorde gældende, at Panteretten uanset Panthavernes gode Tro var bortfaldet ved Konfiskationen som en nødvendig Konsekvens af denne.

Til denne Opfattelse sluttede Østre Landsret og Højesteret sig (U. f. R. 1925, p. 598—600) med følgende af Landsretten formulerede og af Højesteret tiltraadte Begrundelse: »Det findes ... ikke at kunne antages, at den omhandlede Lovbestemmelse om Konfiskation, hvilken ikke kan anses som egentlig Straf, skulde lade Adgang aaben til saaledes [d. v. s. ved Behæftelse] at gøre Bestemmelsen betydningsløs eller til de i Tilfælde af Panterettens Fortrinsberettigelse højst ulige Virkninger af Konfiskationen, og idet Konfiskation af Løsøre eller dermed ligestillede Effekter derhos efter naturlig Forstaaelse maa antages at medføre, at Effekternes fulde Værdi er forbrudt, uden at der kan tilkomme Panthaveren noget Krav, vil der være at give de Sagsøgte [d. v. s. Tolddepartementets] Paastand Medhold.«

Her skal nu gennem en kritisk Analyse af denne Dom gaas ind paa det rejste Problem om Konfiskationens Virkning.

a. Hvilken Betydning har Konfiskationens retlige Karakter for det foreliggende Spørgsmaal?

Fra Bankens Side var det stærkt fremhævet, at den heromhandlede Konfiskation var Straf. Til Støtte herfor kunde henvises til de ovfr., p. 227 ff. paa pegede Momenter, der ikke lader sig forklare ud fra rent politimæssige Formaal. Men burde Forholdsregelen opfattes som Straf, hævdedes det videre, maatte Retsbrudet kunne tilregnes den, hvem Konfiskationen rammer, idet det er en anerkendt strafferetlig Grundsætning, at Straffendet direkte kun bør ramme den skyldige.

Tolddepartementet derimod opfatter principielt Toldkonfiskationen som ikke værende Straf; den er en fra »Straf« forskellig »Retshaandhævelsesakt«. Men selv om den opfattedes som Straf, vilde dette kun faa afgørende Konsekvenser m. H. t. Betingelserne for dens Indtræden, navnlig at der forelaa en tilregnelig (evt. forsætlig) Toldovertrædelse, hvormed Konfiskatet stod i den af Loven krævede Forbindelse; Strafsynspunktet vilde derimod være uden Konsekvenser for Konfiskationens Virkning; denne er begrebsmæssigt Ejendomsrettens Overgang til fiscus med Bortfald af alle tidligere Rettigheder over Konfiskatet.

Som det vil ses af de ovfr. citerede Præmisser slutter Retterne sig i det væsentlige til Toldmyndighedernes Opfattelse: Konfiskationen kan ikke anses »som egentlig Straf«; den maa antages at »medføre, at Effekternes fulde Værdi er forbrudt, uden at der kan tilkomme Panthaveren noget Krav ...«

Præmisserne er imidlertid saaledes formulerede (jfr. Strafkarakter-Spørgsmaalets Indskydelse i en relativ Betsætning), at de antyder, at ikke blot ligger den retlige Karakter af Konfiskationen noget uklart (ikke »egentlig« Straf), men tillige at Spørgsmaalet Straf — Ikke Straf ikke

bør gøres til Sagens Kardinalpunkt. Og heri har Domstolene sikkert Ret. Der kan intet deduceres ud fra Forholdsregelens sproglige Betegnelse, og selvom en Række Momenter i Loven stemmer med, hvad der almindeligvis karakteriserer pønale Forholdsregler, tør der ingenlunde herfra sluttes til Overensstemmelse paa alle Punkter. Vil man kun tale om egentlig Straf, forsaavidt samtlige de Grundsætninger kommer til Anvendelse, som i Almindelighed anlægges paa Straffene, er det naturligvis ubestrideligt, at der, som Dommen siger, ikke foreligger »egentlig Straf« i et Tilfælde, hvor — som her — disse Grundsætninger fraviges.

Mere end terminologisk Interesse har dette i Virkeligheden ikke. Det materielt afgørende er, at efter hvad der er bemærket ovfr. p. 227 ff. om Toldkonfiskationens retlige Karakter (hvor det navnlig paavistes, at der i Strid med alm. strafferetlige Grundsætninger opstilledes en Række meget vidtgaaende Præsumptioner imod Konfiskatets Ejer), maa det antages, at Retsanvendelsen bør afgøre ulovbestemte Spørgsmaal ud fra reale Afvejelser, ikke ud fra Deduktioner fra et vist Strafbegreb¹⁶⁾.

Men omvendt synes det heller ikke at kunne udledes af Konfiskationens Begreb, at Ejendomsretten over Konfiskatet overføres med Udslukkelse af enhver tidligere Behæftelse. Der er intet begrebsstridigt i, at Panterettighederne opretholdes, jfr. f. Eks., at norsk Lov, Nr. 4, 1. Aug. 1924, § 52 f., udtrykkeligt anordner, at de ældre i god Tro stiftede Panterettigheder bliver bestaaende uanset Kon-

¹⁶⁾ Hvis det derimod antoges, at Konfiskationen her var en egentlig Straf (d. v. s. behersket af de strafferetlige Grundsætninger), kunde det vanskeligt forsvares, at den eventuelt ramte uskyldige, under Henvi-
sing til, at der her ikke var Tale om en Betingelse for, men om en Virkning af den lovligt ikendte Konfiskation. Thi det vilde unægteligt stride mod alm. strafferetlige Grundsætninger, at denne Virkning skulde indtræde, jfr. Principet i Rpl. § 1005.

fiskationen, jfr. ogsaa svensk Lov, Nr. 145 1. Juni 1928, *Jansson*, p. 429. Heller ikke i ældre Ret eller fremmed Ret ses en saadan Virkning af Konfiskationen anerkendt som almindeligt gældende Regel, jfr. herved *v. Amira*, p. 119 ff., *Wilda*, p. 288 ff., *Ørsted A. f. R.* 3. Del, p. 109—112.

b. Kræver Lovens Formaal, at Panthaverens Ret udslettes?

Kan Spørgsmaalet ikke løses ud fra Konfiskationens Begreb, maa Løsningen afhænge af reale Overvejelser, hvorved paa den ene Side tages Hensyn til Betydningen af Spørgsmaalets Afgørelse for Realiseringen af Lovens Formaal, paa den anden Side lægges Vægt paa de Modhensyn, der gør sig gældende ud fra andre Formaal.

For Panterettens Udslettelse kunde der navnlig gøres gældende, at saafremt saadan Virkning ikke antages, aabnes der — som Dommen fremhæver — en let Adgang til at omgaa Lovens Bestemmelser. Det omtaltes ovfr., hvor let Smuglerne kunde frembringe Skibet af, at Befordringsmidlets Ejer var en uskyldig Trediemand. Men lige saa let lader det sig gøre at behæfte Skibet etc. med en kun tilsyneladende uangribelig Panteret. Overfor Panthaveren maatte da i hvert Fald en lignende Præsumption for ond Tro opstilles som overfor Ejeren. — Men selvom kun saadanne Panterettigheder blev bestaaende, der bevistes at være legitimt stiftede, og med Hensyn til hvilke ingen Uagtsomhed kunde bebrejdes Panthaverne, vilde der — hævder Toldmyndighederne — dog være aabnet en Adgang for Skibets Ejer til gennem Pantsætning til saadanne Panthavere af Skibets fulde Værdi at undgaa det Tab, som Konfiskationsreglen tilsigter at tilføje ham. Ganske vist vilde Staten da kunne kræve Konfiskationsværdien hos den skyldige, men overfor den insolvente Lovovertræder vilde et saadant

personligt Krav være betydningsløst. Betragtninger af denne Art har været stærkt fremhævet af engelske og amerikanske Domstole i Prisesager, hvor der opstod Spørgsmaal om neutrale Panthaveres Rettigheder i opbragte Skibe, jfr. herved navnlig »English Prize Cases«, edited by *E. S. Roscoe*, Vol. I., p. 456 (Sag: *The Tobacco*) og »Lloyd's Reports of Prize Cases«, edited by *J. B. Aspinall*, Vol. I., p. 112—129 (Sag: *Marie Glaeser*), jfr. *U. f. R.* 1925, p. 600, Note 3.

I Sagen *The Tobacco*, der kan betragtes som »leading case« i Emnet, statuerede Priseretten ved en Dom af 30. Maj 1804, at en britisk Købmands Panteret (bottomary bond) i et fransk Skib maatte være bortfaldet uden Vederlagskrav ved dettes Opbringelse, uanset at Rettigheden var stiftet i god Tro i Fredstid. Ganske vist, siger Dommen, er det rigtigt, at »the captor takes cum onere«, men kun »where the onus is immediately and visibly incumbent upon it«. Naar f. Eks. en fjendtlig Ladning kapes om Bord paa »the ship of a friend«, maa Kaperen betale Bortfragteren skyldig Fragt, »because the owner of the ship has the cargo in his possession, subject to that demand by the general law, independent of all contract« (udh. af mig). Anderledes stiller Sagen sig, naar det drejer sig om kontraktmæssigt stiftede Panterrettigheder: »It is very obvious that claims of such a nature may be so framed as that no powers belonging to this Court can enable it to examine them with effect. They are private contracts passing between parties who may have an interest in colluding; the captor has no access whatever to the original private understanding of the parties in forming such contracts, and it is therefor unfit that he should be affected by them. His rights of capture act upon the property, without regard to secret liens possessed by third parties. In like manner his rights operate on no

such liens where the property itself is protected from capture; indeed it would be almost impossible for the captor to discover such liens in the possession of the enemy upon property belonging to a neutral. The consequence, therefore, of allowing generally the privilege here claimed would be that the captor would be subject to the disadvantage of having neutral liens set up to defeat his claims upon hostile property, whilst he would never entitle himself to any advantage from hostile liens upon neutral property. This Court therefore excludes all consideration of liens or incumbrances of this species.«

I Sagen Marie Glaeser, der afgjordes af den engelske Prisedomstol i Begyndelsen af Verdenskrigen (16. Sept. 1914) fastsloges, at en hollandsk Panthavers Skibspant, der var registreret i 1905, i et tysk Skib, bortfaldt uden Vederlag ved Skibets Opbringelse. Dommen citerer Tobago-Afgørelsen og flere andre senere Afgørelser i Overensstemmelse med denne, saaledes Privy Council's Dom af 1857 vedrørende Ariel, hvor det udtales: »Liens wether in favour of a neutral on an enemy's ship or in favour of an enemy on a neutral ship, are equally to be disregarded in a Court of Prize«; endvidere en Dom afsagt 1866 af the Supreme Court of the United States of America, hvori det bl. a. hedder: »... an obvious principle of necessity must forbid a Prize Court from recognizing the doctrine here contended for. If it were once admitted in these Courts, there would be an end of all prize condemnations. As soon as a war was threatened, the owners of vessels and cargoes which might be so situated as to be subject to capture, would only have to raise a sufficient sum of money on them, by bona fide mortgages, to endemnify them in case of such capture.« (Denne Dom er forøvrigt citeret i U. f. R. 1925, p. 600 Note 3). Det fremhæves endelig af den engelske Priseret, at lignende

Afgørelser er truffet ved franske og japanske Prisedomme.

Overfor de her fremhævede Betragtninger vedrørende Omgaaelse gennem Indrømmelse af Panterettigheder til godtroende Trediemænd lader der sig dog fremføre vægtige Modbetragtninger.

Det maa saaledes straks betones, at der naturligvis ikke kan være Tale om uden videre at analogisere fra den internationale Priseret, som den er fastslaaet i Praksis, til det foreliggende Spørgsmaal om Toldkonfiskation. Skibets Opbringelse i Krigstilfælde har en kvalificeret ekstraordinær Karakter, der paa en Maade stiller Forholdet i Klasse med dets faktiske Undergang. Endvidere gælder der jo ikke i Priseretten nogen Regel svarende til Toldlovens Bestemmelse om Udredelse af Konfiskationsværdien i Tilfælde, hvor Konfiskation »af en eller anden Grund« ikke kan ske. Fremdeles kan Priseretten jo faktisk normalt ikke ramme Skibsejeren paa anden Maade end gennem Opbringelsen, medens almindelig Strafforfølgning faktisk ofte lader sig gennemføre mod den skyldige Ejer af Smuglerskibet. Og endelig kommer det særlige Hensyn til at skaffe Kaperen Belønning gennem Prisen for hans Risiko ved Opbringelsen ikke paa samme Maade og i samme Grad frem ved Toldkonfiskationen. —

Men en vis Analogi bliver der dog trods alt tilbage. Smuglerbekæmpelsen har efterhaanden nærmet sig til at antage Karakteren af en international Søkrig, hvor det effektiveste Vaaben er Fartøjets Beslaglæggelse, og er det rigtigt, at Priseforfølgningen vilde blive gjort illusorisk gennem Anerkendelse af Panterettigheder, ligger der unægtelig heri et vist Indicium for, at noget lignende vilde kunne blive Tilfældet med Hensyn til Konfiskationsforfølgningen ved Toldovertrædelser.

Mere end et saadant Indicium er der dog ikke Tale

om. Og det er muligt, at det ud fra Toldkonfiskationens særlige Regler vil kunne paavises, at Indiciet lader sig afkræfte, at Panterrettighedens Anerkendelse ikke vil svække Konfiskationsreglen væsentligt, endsig gøre den betydningsløs.

Hvad vilde der være sket, hvis Horsens Banks Panteberrettigelse var blevet anerkendt i det refererede Tilfælde? Der kunde naturligvis ikke være Tale om, at Banken i saa Fald skulde kunne modsætte sig, at Toldvæsenet stillede Fiskerkvasen til Auktion, men Banken vilde ifølge sin bedre Prioritetsstilling være fortrinsberettiget fremfor Staten til en saa stor Del af Auktionsprovenuet, som den pantesikrede Fordring udgjorde. I samme Omfang turde der da indrømmes fiscus et personligt Krav mod Fiskerkvasens Ejer, idet det vilde være ubetænkeligt (analogisk) at henføre Tilfældet under det i Toldlovsbekg. § 48 nævnte Tilfælde, at den forskyldte Konfiskation af en eller anden Grund ikke kan ske. Baadens Benyttelse til Smugleri vilde saaledes for Ejeren dels medføre den meget alvorlige Konsekvens, at den blev ham frataget til forlods Fyldestgørelse for Panthaveren i Lighed med, hvad der vilde være sket, hvis han (paa anden Maade) havde misligholdt sin Forpligtelse overfor Panthaveren, dels at en eventuelt uprioriteret Del af Baaden vilde blive konfiskeret, og endelig vilde han have paa draget sig en betydelig Gæld til Statskassen, som denne kunde søge sig fyldestgjort for i hans øvrige Ejendele. I Forhold til ham synes da Konsekvenserne af Konfiskationsreglerne i Virkeligheden at være ligesaa skæbnesvangre, naar Panthaverens Fortrinsberettigelse anerkendes, som naar dette ikke er Tilfældet. I begge Tilfælde berøves Fartøjet den skyldige, i begge Tilfælde opstaar der et personligt Krav mod ham svarende til den pantesikrede Fordrings Værdi, i det Omfang denne kan dæk-

kes af Pantet, blot at denne Fordring tilkommer Statskassen, hvis Panthaverens Ret ikke bortfalder, mens den i modsat Fald tilkommer Panthaveren. At Staten har en faktisk ringere Chance for at opnaa Fyldestgørelse for den personlige Fordring end for at opnaa økonomisk Udbytte gennem Fartøjet uden Behæftelser, er indlysende, men vedrører ikke Spørgsmaalet, hvorvidt Panterettens Anerkendelse vil gøre Konfiskationsregelen betydningsløs i Forhold til Lovovertræderen.

I Modsætning til hvad der er antaget i den citerede Dom, maa det som Resultat af ovenstaaende Betragtninger hævdes, at Lovens Formaal med Regelen om Konfiskation af Befordringsmidlet intet væsentligt Afbræk vil lide, selvom godtroende Panthaveres Fortrinsberettigelse til Auktionsprovenuet anerkendes, vel at mærke, naar det fastholdes 1) at det af Sagens Omstændigheder maa fremgaa som ganske utvivlsomt, at Panthaveren hverken vidste eller burde vide eller formode noget om Befordringsmidlets lovstridige Brug eller Bestemmelse, da han opnaaede Panteretten, og at han ej heller sidenhen har forholdt sig passiv efter at have erhvervet eller burde have erhvervet saadan Kundskab eller Formodning, samt 2) at der tilkommer Staten et personligt Krav paa den skyldige for den Værdi, hvortil Panthaveren erkendes fortrinsberettiget¹⁷⁾. — Det vilde maaske være hensigtsmæssigt, om dette sidste Krav kombineredes med en Udpantningsret og en subsidiær Adgang til Afsøning, men uden Lovhjemmel vil der naturligvis ikke kunde være Tale om saadanne Følger.

¹⁷⁾ Under de her angivne Forudsætninger kan det heller ikke erkendes for rigtigt, at der ligger nogen Realitet i den — noget uklart formulerede — Præmis i Dommen i U. f. R. 1925 p. 600: »... eller til de i Tilfælde af Panterettens Fortrinsberettigelse højst ulige Virkninger af Konfiskationen ...«

c. Hensynet til Panthaveren.

Overfor Hensynet til at skabe en saa effektiv Prævention overfor Smuglerne som muligt, staar Modhensynet til den legitime Panthaver. Hvis det — som ovenfor — antages, at Lovens Formaal vel lader sig realisere trods Bevarelse af Panthaverens Fortrinsberettigelse, faar dette Hensyn til Panthaveren naturligvis afgørende Betydning; men selv om den paagældende Konfiskationsregels Effektivitet vilde svækkes væsentligt, vilde det dog være et Spørgsmaal, om ikke det nævnte Modhensyn fremtraadte med en saadan Styrke, maaske endogsaa med en saadan grundlovmæssig Retsbeskyttelse, at det overvejede Hensynet til at hindre Toldlovsovertrædelser.

Saa langt den mod Panthaveren gældende Præsumtion naturligt kan udstrækkes, bør nu i hvert Fald Hensynet til ham vige. Men hvor Panteretten klart fremtræder som fuldt ud legitim, kunde det hævdes, at hans Ret ikke kan berøves ham uden Vederlag ifølge Grundlovens § 80. Hvis det af Hensyn til Almenvellet fandtes fornødent at udslutte hans Ret, maatte der da tilkomme ham et Erstatningskrav mod Statskassen, der stillede ham paa samme Maade, som hvis hans Fortrinsberettigelse til Auktionsprovenuet anerkendtes. Herimod gaar dog den citerede Dom i U. f. R. 1925, idet den udtrykkelig udtaler, at der ikke tilkommer Panthaveren noget Krav i Anledning af Panterettens Udsluttelse. Det maa da ogsaa indrømmes, at der intet afgørende kan bygges paa Grundlovens § 80, idet det kan siges, at der her ikke er Tale om »Afstaaelse« af et Formuegode, men om en paa et mere almindeligt Princip byggende Afgrænsning af Ejendomsretten (»Ejendom« her taget i Grl. § 80's videre Betydning), hvorved fastsættes en for alle gældende Ophørsgrund for Retten gennem en Retshaandhævelsesakt. Hvis

Loven udtrykkeligt hjemlede Panterettens Bortfald gennem Opstilling af en uafbeviselig Præsumtion mod Pantehaveren, vilde der da sikkert heller ingen Tvivl være om, at en saadan Regel — omend irrational — ikke kunde tilsidesættes som grundlovsstridig. Men rent bortset fra, hvad der maatte følge af Grundlovens § 80, gør Hensynet til Pantehaveren sig i sig selv stærkt gældende. Navnlig, hvor Panteobjektet er Skibe vil der ofte foreligge en sund Kapitalanbringelse, som Lovgiveren og Praxis ikke uden tvingende Grund bør modarbejde. Efter den gældende Lovgivning er den legitime Panthaver ganske vist beskyttet, naar Fartøjet er over 30 Tons, men ogsaa den mindre Skibsfart trænger naturligvis til Kredit gennem Pantesikring, og at denne vil vanskeliggøres, naar Pantretten bortfalder trods oplyst god Tro hos Pantehaveren ved Fartøjets Anvendelse til Smugleri, er klart. Og hvis 30 Tons Grænsen forhøjes — som Tilfældet er i svensk og norsk Ret — træder det her nævnte Forhold endnu stærkere frem, idet Lovgivningen jo iøvrigt begunstiger Pantesætning i registreringspligtige Skibe ved at tillægge Pantet Retsbeskyttelse i Klasse med Pant i fast Ejendom. Det maa herved fremhæves, at den meget betydelige Risikoforøgelse for Pantehaveren, der ligger i Pantets Udslettelse ved Fartøjets Konfiskation, normalt ikke — som Forholdet er ved Fartøjets faktiske Undergang — dækkes gennem Forsikring. Særlig ubilligt fremtræder den ubetingede Udslettelse af Pantretten overfor den Pantehaver, der ikke har kunnet regne med denne Risiko, idet hans Panteret er stiftet før den heromhandlede Konfiskationslovgivning — saaledes som Tilfældet var i den refererede Dom — eller dog paa et Tidspunkt, da det endnu kunde forventes, at Praxis ikke vilde tilsidesætte den uskyldige Panthavers Ret. —

De foregaaende Bemærkninger har — i Tilslutning til

det citerede Tilfælde — sigtet til viljesbestemte Panterettigheder. Hvad der her er anført for Panterettens Bevarelse gør sig med endnu langt større Styrke gældende m. H. t. Søpanterettigheder. Efter Domspræmissernes vidtgaaende Ordlyd kunde det ganske vist synes, som om Praksis vilde anlægge samme Synspunkt paa alle Panterettigheder, men Spørgsmaalet er dog ikke direkte afgjort, og forsaavidt angaar Tilfælde, hvor Søpanteretten hviler paa versio in rem Princippet, taler de reale Grunde her saa stærkt for en Opretholdelse af Fortrinsberettigelsen, at denne dog maaske tør antages at ville blive anerkendt i Praksis.

3. Den nu foretagne Undersøgelse af Toldkonfiskationens Virkning har hovedsageligt beskæftiget sig med Spørgsmaalet om Virkningen overfor Underpanterettigheder i Konfiskatet. Forholdet til andre begrænsede tinglige Rettigheder giver ikke Anledning til videre Bemærkninger. Servituter og og Realbyrder kan lades helt ude af Betragtning, da Konfiskationen kun angaar Løsøre (eller dermed ligestillede Genstande); og hvad angaar Brugsrettigheder, Tilbageholdelsesret og Haandpant, vil disse jo give den berettigede Besiddelsen af Befordringsmidlet, hvorved Ejerens Misbrug af dette til Smugleri udelukkes.

II. Under den her behandlede Gruppe: Konfiskation i Anledning af Ikke-Erlæggelse af foreskrevne Afgifter falder endnu enkelte Lovbud, saaledes¹⁸⁾:

Lov Nr. 109, 1. April 1922 om Beskatning af Spiritus m. v. § 19: Foretages Tilvirkning af Spiritus, Indmæskning

¹⁸⁾ Jfr. endvidere Lovbud ovenfor p. 91—92.

eller Gærsætning til saadan, forinden vedkommende Fabrikant har erhvervet Næringsadkomst (§ 1), og uden at Fabrikkens Tilværelse eller dens Genoptagelse til Drift paa foreskreven Maade er bragt til Toldvæsenets Kundskab, bliver foruden den Straf, vedkommende maatte være ifalden efter Næringslovgivningen, at bøde fra 1000 til 20,000 Kr., hvorhos i alle Tilfælde samtlige Redskaber konfiskeres.

Lov Nr. 127, 18. April 1925 om Hundeafgift m. m. § 10:
 Saafremt skyldig Hundeafgift ikke fuldstændig kan erholdes ved Udpantning, kan Hunden ved Politiets eller Sognefogdens Foranstaltning aflives paa Kommunens Bekostning.

Lov Nr. 45, 13. Marts 1926 om Radiospredning § 8:
 Den, der efter nærværende Lovs Ikrafttræden benytter Modtagerapparater uden at erlægge den herfor fastsatte Afgift, straffes, forsaavidt det paagældende Forhold ikke efter sin Beskaffenhed tillige maatte medføre højere Straf, med Konfiskation af de ulovligt anbragte eller benyttede Apparater; desuden kan Overtræderen idømmes en Radiospredningsfonden tilfaldende Bøde paa indtil 400 Kr. Sager herom behandles som Politisager. Paatale finder kun Sted efter Begæring af Ministeren for offentlige Arbejder.

*

Medens det sidstnævnte af disse Lovbud gennem sin Formulering ytrer en afgjort pønal Karakter, synes de to førstnævnte overvejende politimæssigt bestemte. I alle tre blander sig tillige lignende fiskale Momenter som i den just behandlede Gruppe af Toldlovsovertrædelser m. v.

§ 24.

Brug af ulovlige Redskaber etc.
(uden Indgreb i Enerettigheder)¹⁾.

I. Ulovlig Vægt og Maal.

De i Strfl.s § 277 omhandlede »urigtige« og forfalskede samt ikke lovl. justerede M a a l eller V æ g t r e d s k a b e r vil kunne konfiskeres efter Strfl.s § 34. Om de Retsregler, der i saa Fald kommer til Anvendelse, henvises til Fremstillingen vedrørende § 34, hvoraf fremgaar, at Forholdsreglen i k k e kan betragtes som Straf. Her skal blot tilføjes, at Jmskr. Nr. 2, 4. Jan. 1872 har udtalt, at Maal og Vægtredskaber, der konfiskeres ved Dom som ujusterede, skal tilintetgøres som saadanne og Materialet sælges til Fordel for Statskassen.

De særlige Konfiskationsregler i Fr. om Vægt og Maal af 10. Jan. 1698 har herefter kun historisk Interesse. Det kan bemærkes, at heller ikke dette gamle Lovbud synes at opfatte Konfiskationen i disse Tilfælde som Straf.

II. Lov om det metriske System Nr. 124, 4. Maj 1907 bestemmer i § 9, 2. Stk.: Naar Straf idømmes for Benyttelse af ulovlige M a a l e s eller V e j e r e d s k a b e r, kan Dommen indeholde Bestemmelse om, at de blive at konfiskere til Fordel for Statskassen.

Allerede dette Stykke adskiller ret tydeligt Konfiskationsbestemmelsen fra Straf, men endnu klarere kommer denne Modsætning frem i 3. Stk.:

Benyttes i de i denne Lovs § 4 angivne Øjemed Maale- eller Vejerredskaber, som ved Tid eller Brug ere blevne forandrede, og Benyttelsen ikke er forbunden med svigagtig Hensigt, ifalder paagældende ikkun Strafansvar

¹⁾ Jfr. Lovbud p. 92.

saafremt ... eller saafremt han forud af Øvrigheden har modtaget Paalæg om at kassere ... det benyttede Redskab.

Selve Redskabets Kassation er her ganske utvetydigt tilkendegivet som ikke værende Straf. Det bliver da sikkert helt igennem de tidligere fremstillede politimæssige, ikke pønale, Synspunkter, der vil komme til Anvendelse paa den omhandlede Konfiskation.

III. Ulovlige Fiskeredskaber.

Her skal ikke tales om Konfiskation i Tilfælde af ulovligt Fiskeri i Almindelighed, men kun om det Tilfælde, at der (til lovligt eller ulovligt Fiskeri) er anvendt ulovlige Redskaber. Herhenhørende Bestemmelser forekommer i Lov om Fiskeri i Randers m. v. Nr. 89, 31. Marts 1915, jfr. nu L. 185, 1. Maj 1923, Lov Nr. 317, 2. Juni 1917 § 25, Lov Nr. 316, 2. Juni 1917 § 56, jvnf. L. Nr. 97, 1. April 1925 § 6.

A priori har det Formodningen for sig, at en Konfiskation af ulovlige Redskaber maa være af politimæssig Karakter, under Hensyn til, at Reglen maa synes begrundet ved Genstandenes Farlighed.

I Ferskvandslovens Bestemmelser indeholdes intet, der taler mod denne Opfattelse. Lov Nr. 317, 2. Juni 1917 § 25, 3. Stk., siger saaledes: Dersom Overtrædelsen bestaar i Brug af et Fiskeredskab, der enten i det hele eller for en Del er ulovligt, bliver dette eller den ulovlig befundne Del af samme at konfiskere og tilintetgøre. Konfiskation skal ogsaa finde Sted, naar Sagen afgøres uden Dom. Paa tilsvarende Maade var L. 316, s. D. § 56, 4. Stk., formuleret før Ændringerne ved L. 97, 1. April 1925, blot at det her bestemtes, at Redskaberne skulde konfiskeres og gøres ubrugelige til Fiskeri.

Ej heller de forudgaaende Lovbud (L. 56, 5. April 1888 om Fiskeriet i Danmark § 58, Lov om Fiskeriet i ferske Vande

Nr. 67, 26. Marts 1898 § 11 Saltvandsfiskerilov Nr. 109, 4. Maj 1907 § 51) taler herimod.

Derimod indeholder L. 89, 31. Marts 1915, jfr. nu L. 185, 1. Maj 1923, om Fiskeri i Randers Fjord m. v. § 12, ligesom den tidligere L. 151, 18. Maj 1906 § 11, en Bestemmelse, der ikke lader sig forklare ud fra politimæssige Synspunkter. Det tilføjes nemlig her, efter at der er foreskrevet Konfiskation og Tilintetgørelse af de ulovlige Redskaber (eller de ulovlige Dele af disse): Kan Redskaberne ikke skaffes tilveje eller kan de af anden Grund ikke forbrydes, skal vedkommende i Stedet derfor dømmes til at betale en Tillægsbøde ikke under 50 Kr.

At denne Tillægsbestemmelse er pønalt begrundet, kan ikke betvivles. Men hvilke Konsekvenser, der bør drages heraf, er det vanskeligt at afgøre. For Ferskvandsfiskeriloven af 1917 bør Bestemmelsen dog sikkert være uden Betydning, saaledes, at dennes Bestemmelse om Konfiskation af ulovlige Redskaber fortolkes rent politimæssigt. M. H. t. selve Loven af 31. Marts 1915, jfr. nu L. 185 1. Maj 1923, turde det rigtigste vistnok være ej heller der at drage for vide Konsekvenser af den citerede Tillægsbestemmelse, men at betragte den som en pønalt Singularitet, der har forvildet sig ind i det politimæssige Institut, som Konfiskation af ulovlige og dermed farlige Redskaber er. Selve Tillægsbestemmelsen bør da maaske undergives strafferetlige Grundsætninger, medens de politimæssige Regler iøvrigt fastholdes.

Efter den ændrede Affattelse som Saltvandsfiskerilov 1917 § 56, 4. Stk. nu har faaet ved Lov Nr. 97, 1. April 1925 § 6, maa det erkendes, at ogsaa denne Lov fraviger de Regler, der ud fra et rent politimæssigt Synspunkt vilde komme til Anvendelse paa ulovlige Redskaber, ved ligesom Loven af 1915, jfr. 1923, at foreskrive Konfiskationsforvandling, naar Konfiskatet ikke kan til-

vejebringes (der skal da tilsvares et Beløb af samme Størrelse som Værdien). Denne Konfiskation er hjemlet, »der som Overtrædelsen bestaar i Brug af et Fiskeredskab, hvis Benyttelse er forbudt paa dansk Søterritorium«, jfr. her ved Ø. L. D. i U. 1927 p. 783. (Da Forseelsen bestod i Brug ikke af et forbudt Redskab, men af et tilladt Redskab paa forbudt Maade, var der ikke i L. 97, 1. April 25 § 6 Hjemmel for Konfiskation).

L. 97, 1. April 1925 § 6 tilføjer en Konfiskationsbestemmelse for det Tilfælde, at Overtrædelsen »bestaar i Brug af et Fiskeredskab i et Farvand, i hvilket det til enhver Tid eller paa den Tid, paa hvilken Fiskeriet finder Sted, er forbudt at bruge Redskabet«. Denne Bestemmelse, der helt igennem har pønal Karakter, angaar dog ikke særligt Brug af ulovlige Redskaber og hører forsaavidt egentlig ikke hjemme i denne Sammenhæng.

Forsaavidt Lovbudene gaar videre end til at konfiskere de ulovlige Redskaber, og tillige konfiskerer den med disse erhvervede Fangst, jfr. Lov 1915 § 12, der er gaaet over i Lovene af 1917, Nr. 316 § 56 og Nr. 317 § 25, eller endog den i Fartøjet værende Fangst, jfr. Lov 97, 1. April 25 § 6, er der Tale om en med Konfiskationsregelen i § 34, 2. Pkt., beslægtet Bestemmelse (scelere quaesitae), og det er her naturligt at anlægge strafferetlige Grundsætninger, jfr. ovenfor om § 34, 2. Pkt.

IV. Beslægtet med de under I—III anførte Regler er de Lovbud, der hjemler Konfiskation i Anledning af ulovlig Fremstilling, Indehavelse eller Brug af forbudte Genstande.

I denne Gruppe fremtræder Konfiskationsreglerne klart som præventive Politiforanstaltninger, der ikke paa nogen Maade er reguleret af de almindelige Strafbarhedsbetingelser. Der er her Tale om Genstande af absolut Farlig-

hed, Genstande, der (i deres nuværende Skikkelse) slet ikke kan taales i Samfundet, og som Politiet i og for sig kunde og burde uskadeliggøre uden positiv Lovhjemmel. Som prægnante Eksempler anføres (delvis fra ældre Ret): Politimesteren skal tilse, at ulovlige (eller farlige) Ildsteder nedbrydes og afskaffes (Fr. 22. Oktbr. 1701 II XI Cap. § 5), at ulovlig Vægt og Maal afskaffes og sønderslaaes (samme Fr. II P. IX Cap. § 1), at falskt eller ulovligt Guld, Sølv og Tinarbejde ... brændes (eller om det kan komme til Nytte, casseres og sælges til Betienternes Løn), efter L. 154, 30. Nov. 1974 »blive de i Strid med denne Lov forfærdigede eller indførte Genstande at konfiskere og tilintetgøre«; ulovlige Tændstikker konfiskeres (L. 13, 14. Febr. 1874 § 3); det Gods, som i Strid med Foranstaltningerne med smitsomme Sygdommes Indførelse i Riget, forsøges tilført eller er blevet indført, skal, fsv. det ikke bliver at tilintetgøre, konfiskeres (til Fordel for Statskassen), (L. 123, 12. April 1911 § 32), se ogsaa L. om Tuberkulose hos Hornkvæg 57, 26. Marts 1898 § 9: »... blive de lovstridige Varer derhos at konfiskere og opvarme til den i §§ 6 og 7 foreskrevne Varmegrad ...«

Et gennemgaaende Træk ved disse Lovbud er den obligatoriske Uskadeliggørelse af Genstandene, let forklarligt ud fra det bydende præventive Formaal.

§ 25.

Indgreb i Enerettigheder¹⁾.

Fra gammel Tid har de Lovovertrædelser, der bestaar i eller er forbundet med Indgreb i Enerettigheder og lignende Rettigheder, givet Anledning til Konfiskationsbestemmelser, der navnlig har rettet sig dels imod de Redskaber, Overtræderen har betjent eller har villet betjene

¹⁾ Jfr. Lovbud ovenfor p. 92—93.

sig af, dels imod de gennem Overtrædelsen indvundne eller frembragte Genstande.

Af de endnu bestaaende Lovbud angaar Hovedparten ogsaa disse Grupper af Konfiskanda, altsaa de saakaldte instrumenta og produeta sceleris, samt scelere quaesitae.

A. Som Lovbud, der rammer instrumenta sceleris maa nævnes:

Mandat om Østers-Tyveriets Afskaffelse 26. Febr. 1720 § 1 (Østers Fiske-Jern (der ikke tilhører de edsvorne Østers-Fiskere) skal sønderbrydes), § 4 (Konfiskation af de brugte Fartøjer), § 6 («... under deres Fartøjers, Vognes og Hestes Confiscation samt derfor uden 100 Rdl. Straf, af ingen anden Undersaat, end Pensionairen og hans Fuldmægtig, tilforhandle sig nogen Østers eller dem andensteds henføre»);

Lov om Lods væsenet Nr. 73, 13. Juni 1879 § 14 («... desuden skal han have Seilet, Flaget eller Skiltet forbrudt til vedkommende Lodseri»), jfr. L. 131, 17. April 1916 § 14;

Varemærkelov Nr. 52, 11. April 1890 § 12 («... borttage de ulovligt anbragte Mærker eller i fornødent Fald tilintetgøre Varerne eller deres Indpakning ...»), jfr. herved HRD. i U. 1882 p. 181 og 182 om Konfiskation af Øletiketter og HRD. i U. 1884 p. 165 om Konfiskation af Tobaksetiketter;

L. 84, 11. Maj 1897 § 5 (Konfiskation af de ulovlige Telegraf- eller Telefonledninger), jfr. de i Henh. til Loven udstedte Koncessioner, der indeholder tilsvarende Bestemmelse i § 5;

L. 99, 19. April 1907 om traadløse Telegrafer § 6 (Konf. af de ulovligt anbragte eller benyttede Apparater), jfr. Bekg. 257, 24. Novbr. 1908 § 23 og Bekg. Nr. 182, 27. Juni 1913 § 23;

L. 131 om Eneret til fotografiske Arbejder 13. Maj 1911 § 2

(Plader og andet udelukkende til den ulovlige Eftergørelse brugbart Materiale);

Forfatterloven Nr. 72, 1. April 1912 § 16 (... alle Plader, Former og lignende udelukkende til ulovlig Eftergørelse brugelige Materialier);

L. 317 om Ferskvandsfiskeri 2. Juni 1917 § 25 (i Gentagelsestilfælde Forbrydelse af de under det ulovlige Fiskeri anvendte Fiskeredskaber);

L. 316 om Saltvandsfiskeri 2. Juni 1917 § 56, 5. Stk. (Konf. af de til Fiskeri paa Søterritoriet benyttede Redskaber med tilhørende Slæbetrosser).

(Derimod indeholder Lov om Fiskeri i Randers Fjord m. v. 89, 31. Marts 1915, jfr. L. 185, 1. Maj 1923 § 12 kun Hjemmel for Konfiskation af de i og for sig ulovlige Fiskeredskaber, ikke af i og for sig lovlige Fiskeredskaber anvendt til ulovligt Fiskeri).

Jfr. iøvrigt angaaende Begrebet Fiskeredskab HRD. i HRT. 1906 p. 532 (den benyttede Baad kunde ikke konfiskeres, da den ikke kunde betragtes som et Fiskeredskab);

Jagtlov Nr. 279, 30. Juni 1922 § 34, 6. Stk. (i Gentagelsestilfælde Forbrydelse af de under den ulovlige Jagt anvendte Jagtredskaber og Hunde).

Disse Lovbud falder naturligt i to Undergrupper:

1. I nogle Tilfælde er der Tale om Redskaber, der i andre end den berettigedes Haand eo ipso er ulovlige, altsaa nærmer sig til at have en lignende absolut Farlighed, som de Genstande, der ovenfor er sammenstillet under Gruppen: Brug af ulovlige Redskaber.

Herhen hører de i Østersmandatets § 1 nævnte »Fiskejern«, de i Varemærkelovens § 12 nævnte Mærker, de i Lovene af 1897 og 1907 med tilhørende Koncessioner og Bekendtgørelser nævnte Telegraf- og Telefonledninger samt Apparater, de i Fotografilovens § 2 og Forfatterlovens

§ 16 nævnte Plader og Former etc., endvidere de i Lodslovens § 14 nævnte Sejl, Flag og Skilte.

Allerede rent politimæssige Hensyn maatte føre til en Beslaglæggelse af saadanne Genstande, hvis Indehavelse eller Benyttelse af Uvedkommende i sig selv udgør en Krænkelser af eller truende Fare for retsbeskyttede Goder. Hvis de ommeldte Forhold faldt ind under Straffeloven, vilde Konfiskation af disse Genstande klart være hjemlet ved den generelle Regel i § 34, 1. Pkt., og der vilde da ingen Tvivl være om dens ikke-strafmæssige Karakter. A priori maa det samme politimæssige Synspunkt antages at ligge bagved de citerede Særregler. Men her ved maa det mærkes, at den positive Lov enkelte Steder dog betegner Forholdsreglen som Straf, saaledes L. 99, 19. April 1907 § 6 («... straffes ... med Konf. af de ulovligt anbragte eller benyttede Apparater ...»), jfr. L. 84, 11. Maj 1897 § 5 cfr. dog p. d. a. Side Bekg. 257, 24. Novbr. 1908 § 23 (... hvorhos ... kunne konfiskeres) og tilsvarende Bekg. 182, 27. Juni 1913 § 23. Under Hensyn til den vaklende Sprogbrug paa dette Punkt, endog indenfor Lovbud fra ganske samme Retsomraade, tør der dog intet sikkert bygges paa denne Betegnelse.

Ser vi dernæst paa Reglernes reale Indhold, er der med Hensyn til Østersmandatets § 1 og Lodsloven 13. Juni 1879 jfr. L. 131, 17. April 1916 § 14 samt Telegraf- og Telefonbestemmelserne ingen saadanne Detailler i Lovbudene, der taler imod at fastholde det naturlige politimæssige Synspunkt med de deraf flydende Konsekvenser.

Derimod giver de øvrige Lovbud Anledning til nærmere Behandling.

Varemærkelov Nr. 52, 11. April 1890 § 12 giver i 1. Stk. en rent civilretlig Regel om, at den, der anbringer en andens Navn etc. paa Varer, der falholdes, eller paa deres Indpakning, eller som falholder saadanne Varer, »kan efter

Søgsmaal fra den Forurettedes Side ved Dom kendes uberettiget til at bruge Mærket eller falde holde de med samme betegnede Varer«. I Modsætning til dette Stk., der ingen subjektive Betingelser opstiller, omhandler 2. Stk. Tilfælde, hvor vedkommende »har været vidende om den Andens bedre Ret«. I saa Fald straffes han paa en nærmere angivet Maade, »hvorhos han kan tilpligtes at erstatte den forvoldte Skade og borttage de ulovligt anbragte Mærker eller i fornødent Fald tilintetgøre Varerne eller deres Indpakning, forsaavidt de endnu ere i hans Besiddelse eller iøvrigt staa til hans Raadighed,« jfr. herved § 13, hvorefter Bestemmelserne i § 12 ogsaa finde Anvendelse, naar den andens Navn etc. vel ikke gengives uforandret, men Forandringen er ganske uvæsentlig.

Ved første Øjekast kunde unægtelig den citerede Regel om Borttagelse af Mærkerne, evt. Tilintetgørelse af Varer eller Indpakning, synes at være af pønalt Karakter; herfor kunde paapeges ikke blot den udtrykkelige Fremhævelse af Gerningsmandens Forsæt som Betingelse for dens Anvendelse, men ogsaa den udtrykkelige Udelukkelse af Forholdsregelen for Tilfælde, hvor Tingen var kommet i Trediemands Besiddelse.

Imidlertid vilde det dog blive en højst ejendommelig Straf, der her var Tale om.

Selve Borttagelsen af Mærkerne, som han dog er uberettiget til at bruge, indeholder i hvert Fald intet Strafbønde, og Varen, evt. Indpakningen, skal jo kun tilintetgøres »i fornødent Fald«, det vil efter hele Sammenhængen sige, saafremt de ulovlige Mærker ikke selvstændigt lader sig fjerne. Formaålet med Tilintetgørelsen er saaledes ingenlunde pønalt. Der er da heller ikke fore-

skrevet nogen Konfiskation af tilsvarende Værdier, saafremt selve Varen med det ulovlige Mærke ikke længere er til Stede.

At Regelen ikke er af pønalt Karakter fremgaar ogsaa af dens Historie. Den afløser Lov om Beskyttelse for Varemærker Nr. 96, 2. Juli 1880 § 17. Dennes 1. Stykke bestemmer, at Overtræderen kan »efter den Forurettedes Paa-stand ved Dom tilpligtes at borttage de u hjemlede Betegnelser eller i fornødent Fald at tilintetgøre Varerne eller disses Indpakning, forsaavidt de endnu ere i hans Besiddelse eller staa til hans Raadighed«. Der opstilles intet Krav om Forsæt. Sagen behandles iflg. § 18 som borgerlig Handelssag. At der i hele denne Regel ikke er Tale om nogen Straf, men om en civil Forfølgning til Hævdelse af en Sagsøgeren tilkommende Ret, er utvivlsomt. Ved Loven af 1890 er der nu blot sket dette, at Forholdet er blevet undergivet offentlig Forfølgning som Politisag (jfr. L. 1890 § 17, 2. Stk.), naar Overtræderen har været vidende om den andens bedre Ret, men Forholdsregelen har dermed ikke pludselig antaget Karakteren af Straf. Formaalet med Tilintetgørelsen af Varerne (Indpakningen) er nu som før at afværge fremtidige Retskrænkelser gennem Varernes Forhandling under det ulovlige Varemærke. Men et saadant Formaal er netop det, der karakteriserer Politiforholdsregelen, den præventive Foranstaltning, i Modsætning til Straffen.

Mod at opfatte Regelen i Varemærkelovens § 12 som hørende til de politimæssige Konfiskationer, kunde der imidlertid tænkes en Indvending af en helt anden Art. Det kunde hævdes, at der her hverken er Tale om en politimæssig eller en pønalt Konfiskation, men om et rent civilretligt Institut, ligesom Forholdet sikkert var efter L. 1880 § 17.

Hvis man vil karakterisere en Konfiskationsregel som

civilretlig, dersom den kun har til Formaal at varetage en bestemt Enkeltmands Interesse²⁾, er der intet at indvende mod denne Opfattelse af Varemærkets § 12.

Men en saadan Terminologi anvendes ikke i nærværende Afhandling. Ordet politimæssig Konfiskation anvendes her om enhver Konfiskation, der fremtræder som en — ikke af strafferetlige Grundsætninger behersket — Præventivforanstaltning, hvad enten Faren efter sit Objekt er absolut (d. v. s. rammende alle) eller relativ (d. v. s. rammende enkelte³⁾).

Mod den hævdede politimæssige Karakter af § 12's Tilintetgørelsesregler strider i Virkeligheden heller ikke de ovenfor anførte Momenter, der ved første Øjekast kunde tale for en pønål Karakter. At § 12, 2. Stk. kræver Forsæt hos Lovovertræderen, og at Tingen er undergivet dennes Raadighed er ganske vist mindre rationelt ud fra et rent Præventivstandpunkt, men dog ikke uforeneligt med dette, idet Lovgiveren ved sin Afvejelse af, hvorvidt Præventivmidlet bør bringes til Anvendelse, naturligt kan komme til det Resultat, at det af Hensyn til Trediemand i Almindelighed ikke bør anvendes, men at den Krænkedes saavidt muligt maa søge at hævde sin Ret i Kraft af Civilrettens Regler (jfr. her § 12, 1. Stk.); hvor derimod Hensynet til Trediemand bortfalder, (jfr. § 12, 2. Stk.), kan Lovgiveren uden Betænkelighed tilstede Præventivforanstaltningen.

§ 12, 2. Stk. er saaledes, forsaavidt den foreskriver Tilintetgørelse af Varer (Indpakning) en præventiv Forholdsregel, der begrænses eller betinges paa dobbelt Vis: dels af, at Tilintetgørelsen er objektivt »fornøden«, dels af, at den forsætlige Lovovertræder endnu har Tingen under sin Raaden.

²⁾ Jfr. ovenfor p. 60.

³⁾ Jfr. ovenfor p. 55.

Det skal forøvrigt bemærkes, at der efter Lovbudets Ordlyd ikke er hjemlet nogen egentlig Konfiskation i Betydning af det offentliges Beslaglæggelse af Genstandene, men kun at vedkommende private Person selv tilpligtes at borttage Mærkerne, tilintetgøre Varerne osv. I Praksis har man dog uden Formalisme gentagne Gange statueret en egentlig Konfiskation, jfr. de ovenfor citerede HRDD. ang. den tidligere Varemærkelov i U. 1882 p. 181 og 182 og U. 1884 p. 165.

L. 131, 13. Maj 1911 § 2 og Forfatterlov 72, 1. April 1912 § 16 jfr. §§ 20, 32 og 35 hører, forsaavidt angaar de deri indeholdte Regler om Former, Plader og andre udelukkende til ulovlig Eftergørelse brugelige Materialier, til samme Kategori som den just omtalte Regel i Varemærkeloven. Ogsaa her er der Tale om Ting, hvis Forbliven hos vedkommende medfører Fare, ikke for Almenheden, men for en bestemt Person, nemlig den hvis Værk etc. trues med Eftergørelse. Det er forstaaeligt, at en saadan, skarpt lokaliseret Interesse, der begrundes af Retsregelen, ogsaa paa forskellig Maade maa præge dens Indhold — til Forskel fra Konfiskationsregler, der skal afværge en Fare for Samfundet i Almindelighed — uden at derfor Konfiskationsregelen behøver at tabe sin Karakter af Præventivforanstaltning, jfr. ovenfor.

Denne præventive, ikke-pønale Funktion⁴⁾, ytrer sig med stor Klarhed i de citerede Lovbud, idet navnlig Indgrebets Art og Omfang ikke bestemmes efter Graden af Gerningsmandens Brøde, men efter hvad der praktisk er nødvendigt for at garantere imod Krænkelser af den berettigede⁵⁾, jfr. navnlig Bestemmelserne i Forfatter-

⁴⁾ Jfr. herved U. f. R. 1899 p. 391 angaaende en Overtrædelse af L. 31. Marts 1864 om Kunstarbejders Eftergørelse: Udlevering til Tilintetgørelse af den paa-gældende Cliché statueret uanset Ejerens gode Tro.

⁵⁾ Grundtvig, Forfatterret p. 166, betegner ogsaa Tilintetgørelsen og Udleveringen som »præventive Retshaandhævelsesmidler«.

lovens § 16 om, at de nævnte Plader etc. skal tilintetgøres »eller dog bringes i en saadan Form, at Misbrug af disse ikke mere kan finde Sted« og § 35, 2. Stk., der bl. a. bestemmer, at Søgmaal angaaende Tilintetgørelse etc. kun kan anlægges, saalænge den ved Gengivelsen krænkede Ret endnu bestaar⁶⁾.

Ligesom ved Varemærkelovens § 12 viger dog den true des Interesse i nogen Grad over for den godtroende Angriber af hans Ret, idet Præventionsforanstaltningen her — iflg. § 16 i Forfl. — antager den mildere Karakter, at Ejeren af Pladerne etc. blot skal drage Omsorg for at det tages i offentlig Forvaring for ham, indtil Forfatterretten ophører.

Som antydet har den truede Persons særlige Interesse paavirket Reglernes Indhold. Dette viser sig ved Bestemmelsen i Fotografilovens § 2 og Forfatterlovens § 16's Regler om, at den forurettede kan fordre sig de til Tilintetgørelse etc. hjemfaldne Sager helt eller delvis udleveret efter Vurdering mod Afdrag i den ham tilkommende Erstatning⁷⁾ — cf. dog Forfl. § 16 om Tilfælde, hvor Overtræderen har været i begrundet god Tro. —

Med Hensyn til Fortolkningen af de to Lovbud skal endnu blot gøres opmærksom paa, at Fotografilovens § 2 taler om »Plader og andet udelukkende til den ulovlige Eftergørelse brugbart Materiale ...«, medens Forfatterlovens § 16 efter sin Ordlyd foreskriver Tilintetgørelse af alle udelukkende til ulovlig Eftergørelse brugelige Materialier og altsaa synes at ville medtage ikke blot dem, der kunde krænke vedkommende konkrete Forfattere, men tillige dem, der ved samme Lejlighed viste sig

⁶⁾ Jfr. herom *Grundtvig* p. 166—67.

⁷⁾ Cf. den tidligere Bestemmelse i L. 29. Decbr. 1857, hvorefter den forurettede kunde fordre sig Eksemplarerne udleverede uden Vederlag (§ 20), jfr. *Grundtvig*, Forfatterret p. 165, om det umotiverede heri.

at sætte andre Forfatteres Ret i Fare. At denne sproglige, vide Fortolkning dog maa opgives, og Loven maa læses ligesom Fotografilovens § 2, fremgaar dog formentlig klart af de øvrige Bestemmelser i § 16, navnlig af Regelen om Materialiernes Udlevering til den paatalende Forfatter.

At der endelig ikke ligger nogen Realitetsforskel mellem Fotografilovens Udtryk: »konfiskeres og tilintetgøres« og Forfatterlov 1912 (cfr. L. 189, 19. Decbr. 1902's) Udtryk: »tilintetgøres«, fremgaar af det ovenfor p. 3, Note 9 bemærkede.

2. Medens under 1 er talt om Redskaber, der — i andre end den berettigedes Haand — eo ipso rummede en Fare, skal her omtales de Tilfælde, hvor Loven foreskriver Konfiskation af i og for sig ganske ufarlige Ting, der har tjent som instrumenta for vedkommendes Overtrædelse.

Herhen hører: de i Østers-Mandatets § 4 nævnte Fartøjer, og de i dets § 6 nævnte Fartøjer, Vogne og Heste; de i L. 317, 2. Juni 1917 § 25 nævnte Fiskeredskaber, jfr. Lov 316, 2. Juni 1917 § 56, 5. Stk. og endelig de i Jagtlovens § 34 omtalte Jagtredskaber, jfr. HRD. i U. 1902 B. 241, og Hunde.

Formodningen maa i disse Tilfælde snarest være for Konfiskationsreglernes pønale Karakter, idet en Konfiskation af de nævnte Genstande som politimæssig Præventionsforanstaltning vilde være saa lidet effektiv, at Lovgiveren daarligt kan tænkes at have ladet sig lede af dette Hensyn ved Reglernes Udformning. Den omtalte Formodning bliver — i hvert Fald for en Del af Lovbudenes Vedkommende — til Vished ved en Betragtning af Lovens positive Regler. Saavel Jagtloven, jfr. L. 1922 § 34, som Fiskerilov 317, 2. Juni 1917 § 25 (jfr. tidl. L. 63, 26. Marts 1898 § 11) bestemmer nemlig, at saafremt Redskaberne ikke kan skaffes til Veje, eller saafremt de af an-

den Grund ikke kan forbydes, skal vedkommende i Stedet for dømmes til at have forbrudt et vist Pengeækvivalent. Ordene: »eller kan de af anden Grund ikke forbydes«, peger i samme Retning ved den deri indeholdte Forudsætning, om at Genstandene ikke kan forbydes, saafremt de tilhører en uskyldig Trediemand, jfr. ogsaa Jagtlovens § 34, 6. Stk.: »... hvad enten de tilhører ham selv eller af andre er overladt ham til Brug...«, jfr. om Fortolkn. af den tilsvarende Best. i L. 79, 8. Maj 1894 § 23 HRT. 1906 p. 693 og HRD. i U. 1911 p. 764, hvoraf *contrario* tør sluttes, at disse Ting ikke kan konfiskeres, naar de tilhører en Trediemand, der ikke har overladt Krybskytten dem til Brug⁸⁾). Endelig taler det ogsaa i samme Retning, naar Konfiskationen betinges af Forseelsens Gentagelse, jfr. saaledes L. 317, 1917 § 25 og Jagtlov § 34, 6. Stk. Imod den hævdede Opfattelse kan ikke paaberaabes HRD. i U. 1896 p. 106, der konfiskerede den benyttede Bøsse, skønt de tidligere Jagtforseelser var begaaede under en Lovgivning, der ikke foreskrev Forbrydelse af Jagtredskaber; dette Resultat stemmer jo nemlig overens med, hvad der i Almindelighed antages om Gentagelsesstraf⁹⁾).

B. producta sceleris.

Forfatterlovens § 16 (jfr. § 32) bestemmer:

Af et i Strid med nærværende Lov i eller uden for Riget trykt eller afskrevet Værk skulle alle til Offentliggørelse bestemte Eksemplarer, som her i Riget forefindes, tilintetgøres. Hvis kun en Del af Værket er en ulovlig

⁸⁾ Jfr. at Reichsgerichts Entscheidung af 2. Juli 1888 (Entscheidungen XVIII 43) statuerer, at den ved Rstgb. § 295 foreskrevne Konfiskation maa bortfalde, naar Krybskytten samtidig med Domfældelsen for den ulovlige Jagt straffes for ulovlig Tilvendelse af Geværet, idet § 111 StrPO. foreskriver, at den stjaalne Genstand vil være at udlevere til Ejeren, jfr. *Grüter* p. 30.

⁹⁾ Jfr. *Torp*, Alm. Del p. 190.

Gengivelse af en andens Værk, finder Tilintetgørelse, saa vidt muligt kun Sted for denne Dels Vedkommende.

Til disse Regler knytter sig lignende Bestemmelser som omtalt ovenfor angaaende Plader, Former etc., gaaende ud paa Udlevering af Sagerne til den Forurettede, Modifikation, f. s. v. Overtræderen har handlet i begrundet god Tro, og Ophør af Adgangen til Søgmaal, jfr. § 35, 2. Pkt.

De her omhandlede producta er et særligt klart Eksempel paa den ovenfor hævdede Sætning, om at producta ofte tillige i sig selv er instrumenta sceleris¹⁰⁾.

De eftergjorte Værker vil jo eo ipso true den berettigedes Ret som Redskaber til Krænkelse af denne. Det er da naturligt at anlægge det samme politimæssige Synspunkt paa Tilintetgørelsen af disse producta som paa de ovenfor omtalte instrumenta. Med dette Synspunkt stemmer helt igennem de citerede Regler, hvad næppe behøver at uddybes yderligere.

Det er dog kun »de til Offentliggørelse bestemte Eksemplarer¹¹⁾«, cf. L. om Eftertryk 29. Decbr. 1857 § 20: »... bestemte til Salg ...«, jfr. tilsvarende L. 131 om Eftergørelse af Kunstarbejder 31. Maj 1911 § 2.

C. Scelere quaesitae.

Som herhenhørende Regler maa anføres Østersmandatets § 4 (Konfiskation af de stjålnede Østers), L. 316, 2. Juni 1917 § 56 f. s. v. angaar den ulovlige Fangst (jfr. § 58), jfr. L. 317, 2. Juni 1917 § 25 (jfr. § 29), jfr. L. 89, 31. Marts 1915 § 12; endvidere Jagtlov 279, 30. Juni 1922 § 37 in fine. Om disse Lovbud gælder i det hele tilsvarende Betragtninger som anført med Hensyn til Strfl.s § 34, 2. Pkt.

¹⁰⁾ Jfr. ovenfor p. 101.

¹¹⁾ Jfr. herom Grundtvig, Forfatterret p. 164 f.

D. I enkelte Tilfælde rammer Konfiskationen i Anledning af Indgreb i Enerettigheder Genstande, der falder udenfor de angivne almindelige Konfiskationsgrupper. Under Henvisning til Udviklingen ovenfor p. 165 ff. kan disse Genstande betegnes som *corpus delicti*.

Eksempler herpaa frembyder Pl. 5. Aug. 1831 angaaende Indgreb i det Københavns Universitet forundte udelukkende Privilegium paa Almanakkens Udgivelse § 1 (... de Eksemplarer, hvormed den paagældende antræffes, blive at confiskere ...«).

Det kan være tvivlsomt om her politimæssige eller personale Hensyn er overvejende. Meget taler dog for, at Konfiskationens Hovedformaal er at forhindre et Salg, der kan stride mod Eneretten, og at den saaledes er overvejende politimæssigt bestemt.

§ 26.

Presseforseelser^{1), 2), 3)}.

Medens Konfiskationsregelen i Presselovens § 12 er bortfaldet ved Straffelovens § 309 og erstattet med den

¹⁾ Om Romerrettens Regler angaaende Tilintetgørelse (Ophrænden) af Skrifter af strafbart Indhold, se *Mommsen*, Römisches Strafrecht p. 794 ff., *Grünbaum* p. 3—5.

²⁾ Jfr. *Wahlberg* i v. *Holtzendorff's* Handbuch 1871, Bd. II, p. 515 f., om Konfiskation ved Presseforseelser efter ældre tysk Partikulærlovgivning.

³⁾ Jfr. herved *tysk Straffelovs § 41*:

Wenn der Inhalt einer Schrift, Abbildung oder Darstellung strafbar ist, so ist im Urtheile auszusprechen, dass alle Exemplare, sowie die zu ihrer Herstellung bestimmten Platten und Formen unbrauchbar zu machen sind.

Diese Vorschrift bezieht sich jedoch nur auf die im Besitze des Verfassers, Druckers, Herausgebers, Verlegers oder Buchhändlers befindlichen und auf die öffentlich ausgelegten oder öffentlich angebotenen Exemplare.

Ist nur ein Teil der Schrift, Abbildung oder Darstellung strafbar, so ist, insofern eine Ausscheidung möglich ist, auszusprechen, dass nur die strafbaren Stellen und derjenige Teil der Platten und Formen, auf welchem sich diese Stellen befinden, unbrauchbar zu machen sind.

almindelige Regel i Strfl. § 34⁴), bestaar endnu Regelen i Presselov § 14, jfr. nu Retsplejelovens § 684 Nr. 3, jfr. §§ 701 og 800. Om Fortolkningen af Presselovens § 14 kan i det hele henvises til *Goos*, spec. Del III p. 132—136. Med Rette karakteriserer *Goos* Reglerne i § 14 som objektive Retshaandhævelsesregler og fremhæver, at Oversiddelse af Udsendelsesfristen »medfører ikke Straf, men Skriftets Konfiskation«. Konfiskationen er nemlig udviklet som her af rent præventiv Karakter, idet den kun kommer til Anvendelse, saafremt vedkommende ikke har sørgt for at udsende det forbudte Skrift af Riget, jfr. fra ældre Ret Fr. 27. Sept. 1799 § 16, hvor Præventivkarakteren træder særlig tydeligt frem (»... foranstalter Politimesteren dem opbrændte ...«).

§ 27.

Singulære Regler.

Med Hensyn til de ovenfor p. 93 under j anførte singulære Lovbud skal blot bemærkes, at de hver for sig fremtræder som overvejende pønale Konfiskationsregler, cf. dog Bestemmelsen i Fr. ang. Negerhandels Undertrykkelse § 27, 1. Pkt.

Jfr. hertil *Franks* Kommentar og de almindelige tyske Strafferetslærebøger samt flere Monografier, jfr. saaledes de i Litteraturfortegnelsen anførte Afhandlinger, navnlig *Grünbaums*.

De tyske Udkast, undtagen *Gegenentwurf*, indeholder tilsvarende Bestemmelser.

Til § 41 knytter sig § 42 om selvstændig Forfølgning, jfr. ovenfor p. 153 ff.

Jfr. endvidere K. U. I § 401.

Jfr. ungarsk Straffelov § 62, ovenfor p. 190.

Jfr. 20 & 21 Vict. c. 83 (*The Obscene Publication Act*), ovenfor p. 174 f.

Jfr. finsk Lov af 28. Jan. 1927, ovenfor p. 180.

4) Jfr. U. f. R. 1882 p. 615; Strfl. § 34 anvendt med Hensyn til en Bog, hvis Udgivelse fandtes at maatte straffes efter Strfl. § 184. Jfr. H. R. T. 1877/78 p. 92, K. P. D. i U. 1906 p. 499, H. D. i H. R. T. 1911 p. 563, H. D. i U. 1916 p. 126, H. D. i H. R. T. 1916 p. 737, H. D. i U. 1918 p. 721 (Konfiskation af den til det efter § 184 dømte Skrift anvendte støbte Maskinsats, dog kun saaledes, at Satsen gjordes ubrugbar).

KAPITEL VIII

BETRAGTNINGER DE LEGE FERENDA

§ 28.

I. *Generelle Konfiskationsregler.*

A. Straffelovens § 34.

Til Belysning af det Spørgsmaal, om der bør opstilles generelle Konfiskationsregler, og hvorledes disse i saa Fald bør formuleres, er en kritisk Vurdering af de nu gældende Regler i Straffelovens § 34 paakrævet. Herved bør undersøges dels Værdien af selve de Formaal, § 34 forfølger, dels hvorvidt de i § 34 givne Regler er rationelle ud fra disse Formaal. Ved Gennemgangen af de nævnte Spørgsmaal vil det være naturligt at lægge den i § 34 selv angivne Hovedsondring mellem Paragrafens 1. og 2. Pkt. til Grund.

1. Konfiskation af Forbrydelsens instrumenta og producta som Politiforholdsregel.

At § 34, 1. Pkt. er begrundet i rent præventive Hensyn, at Lovgiveren klart har villet modstille den her hjemlede Konfiskation paa den ene Side og Straf paa den anden Side, samt at de strafferetlige Grundsætninger derfor er ganske uden Anvendelse paa Forholdsregelen, er paavist ovenfor¹⁾.

¹⁾ Jfr. bl. a. p. 120 og 139 ff. med Noter.

Spørgsmaalet er nu: Kan den ratio legis, der har affødt § 34, 1. Pkt., rationelt hjemle den i Paragrafen indeholdte Adgang til Konfiskation af Forbrydelsens instrumenta og producta?

Hertil maa svares, at § 34, 1. Pkt. paa væsentlige Punkter maa betegnes som irrationel ud fra sit eget Udgangspunkt.

a. Hvis vi først ser paa de Ting, som ovenfor er kaldt absolut farlige²⁾, viser § 34, 1. Pkt. her sin irrationelle Karakter paa flere Punkter: 1) det rent politimæssigt-præventive Fareafvendelses-Synspunkt kan i og for sig kun berettige til en Uskadeliggørelse af Tingen, ikke til en Konfiskation, der berøver Tingens Ejer den Værdi, Tingen maatte have efter Uskadeliggørelsen; 2) omvendt er en saadan Uskadeliggørelse paakrævet ikke blot overfor Ting, der har »været brugte eller bestemte til« eller er »frembragte« ved en Forbrydelse, jfr. nærmere ndfr., p. 271 ff. 3). Endvidere bør rationelt den politimæssige Konfiskation af absolut farlige Genstande være obligatorisk. Det er i Virkeligheden en selvmodsigende Regel, § 34 indeholder, naar den bestemmer, at Genstande kan konfiskeres, naar det i det Offentliges Interesse findes nødvendigt. Nødvendighed kan ikke afføde en blot fakultativ Foranstaltning, jfr. for obligatorisk Inddragelse T. U. § 67, cf. derimod K. U. I § 83 (der blot siger, at der bliver at »træffe Bestemmelse om« Inddragelse, altsaa evt. ogsaa Bestemmelse om, at Inddragelse ikke skal ske) og K. U. II § 77.

b. § 34, 1. Pkt. angaar jo imidlertid ogsaa de saakaldte »relativt farlige Ting«, de Ting, der ikke ved deres egen Beskaffenhed tilkendegiver deres Farlighed, men som blot er »farlige i Forbryderens Haand«; Indiciet for Faren

²⁾ Jfr. p. 106 ff.

skulde ligge i den eengang konstaterede Forbindelse mellem Tingen og forbryderisk Virksomhed³⁾.

Det kan nu ikke nægtes, at hele Teorien om Konfiskation af »relativt farlige« Ting som ren og skær Politiforholdsregel bærer et stærkt konstrueret Præg og kun har et meget spinkelt reelt Grundlag⁴⁾. Man maa erindre, at det her drejer sig om Ting, der i den almindelige Borgers Hænder anses som fuldt ud legitime, Ting, der normalt er Genstand for almindelig Omsætning, f. Eks. Økser, Knive, Hamre, Maskiner og Redskaber af enhver Art. En Konfiskation af Voldsmandens Dolk hindrer ham ikke i at anskaffe sig en Mage til, ja, han kan købe den samme tilbage paa den Auktion, hvor den kommer til Salg. Men rent bortset herfra, er der vel næppe nogen særlig stor Sandsynlighed for, at Forbryderen ved et eventuelt Recidiv skulde benytte netop samme Redskab som sidst (her tales ikke om Genstande, der netop er dannet med forbryderisk Virksomhed for Øje, idet disse vil falde ind under den ovenfor nævnte Gruppe, der under alle Omstændigheder bør uskadeliggøres). Der synes kun at kunne være Tale om Gisninger med Hensyn hertil. — Naar nu Loven, som den danske Straffelovs § 34, 1. Pkt., betinger Konfiskationen af, at den findes nødvendig i det Offentliges Interesse, flyder vel ingen egentlige Ulemper af Adgangen til at konfiskere »relativt farlige« Ting, men Betingelsen medfører, hvis den for-

³⁾ Jfr. ovenfor p. 106 f.

⁴⁾ Jfr. *Buri's Kritik*, ovenfor p. 25. Jfr. ogsaa Mot. til østrigsk Udkast 1909 p. 87: »... es ist nicht einzusehen, welchen kriminalpolitischen Nutzen es gewähren sollte, dem Verbrecher eine Sache, die nicht gefährlich ist, abzunehmen, nur deswegen, weil sie zum Verbrechen benützt oder durch das Verbrechen hervorgebracht worden ist...« I Overensstemmelse hermed anerkender Udkastet kun Konfiskation (Verfall) af absolut farlige Genstande, jfr. ovenfor p. 191. Naar Udkastet imidlertid ogsaa forkaster Konfiskation af »relativt farlige« Ting som Straf, afviger dette fra, hvad der hævdes de lege ferenda i nærværende Kapitel p. 276 ff.

tolkes strengt, at der overhovedet kun konfiskeres, hvad der ovenfor er kaldt absolut farlige Ting. Lovbudet kunde da mere retvisende direkte have indskrænket sin Anvendelse til saadanne Genstande.

*

Det her sagte har først og fremmest taget Sigte paa Forbrydelsens instrumenta. Hvad angaar producta skal blot bemærkes, at ganske samme Betragtninger kommer til Anvendelse paa disse i de (normale) Tilfælde, hvor de tillige eo ipso er instrumenta sceleris⁵⁾. Bortset herfra vil en politimæssig Begrundelse af deres Konfiskation ikke kunne gennemføres. Derimod vil de i saa Fald omfattes af de samme Synspunkter, som nu skal udvikles vedrørende scelere quaesitae.

2. Konfiskation af scelere quaesitae.

§ 34, 2. Pkt. er, som paavist⁶⁾, realt begrundet ved Hensynet til at undgaa det stødende i, at Forbryderen skal kunne lukrere ved at beholde en Indtægt, om hvilken det er fastslaaet, at den hidrører fra hans forbryderiske Virksomhed.

Uanset hvilken retlig Konstruktion man vil føre en saadan Regel tilbage til, vil den sikkert være umiddelbart tiltalende for den almindelige Retsbevidsthed⁷⁾, og den ses ikke at kunne mødes med relevante Betænkeligheder. Ved Rigsdagsbehandlingen af Straffeloven — hvorunder Regelen jo indsattes i Straffeloven — mødtes den da ogsaa kun med den Indsigelse, at den ikke vilde faa nogen praktisk Betydning⁸⁾; og denne Indvending har

⁵⁾ Jfr. ovenfor p. 101.

⁶⁾ Jfr. navnlig p. 122 f.

⁷⁾ Jfr. herved den p. 168, Note 6, citerede Rapport til det franske Senat.

⁸⁾ Jfr. ovenfor p. 96, Note 14.

forøvrigt Erfaringen modbevist, idet der i Praksis har foreligget Tilfælde, hvor Regelen har fundet god Anvendelse, jfr. U. 1876 p. 648, 1917 p. 269, 1916 p. 607, ligesom der i Straffelovsudkastene er Enighed om at opstille en ganske tilsvarende Regel⁹⁾).

Mod den nuværende Formulering af Regelen kan blot gøres gældende, dels at Regelen ifølge sin reale Grund bør være obligatorisk, jfr. T.U. § 67, cf. K.U. I § 83 og K.U. II § 77, dels at den bør udstrækkes til at omfatte ikke blot det forhaandenværende direkte Udbytte, men ogsaa saadanne Formueværdier, der er substituerede for det direkte Udbytte, jfr. Udviklingen ovfr., p. 115 ff. Derimod synes den for § 34, 2. Pkt. ved dens Tilblivelse givne Motivering ikke at kunne berettige til saa vid en Regel som indeholdt i T.U. § 67, jfr. K.U. II § 77, hvorefter Konfiskationen rammer »det ved den strafbare Handling erhvervede Udbytte eller et Beløb, der skønnes at svare dertil ...« En saadan Regel vilde ikke blot hindre Forbryderen i at beholde den ulovlige Fordel, men ramme ham ogsaa efter Forbruget, iflg. T.U. § 67 endog obligatorisk; den gaar saaledes videre end til at konfiskere, hvad der selv efter almindelig Opfattelse kan henregnes til Begrebet *scelere quaesitae*, og kan ikke retfærdiggøres af de Betragtninger, der historisk har ført til at inddrage disse Formueværdier under de almindelige *Confiscanda*. Om Regelen af andre Grunde bør opstilles undersøges nedenfor¹⁰⁾).

B. Almindelig Drøftelse de lege ferenda.

Ved Kritiken af § 34 er søgt paavist, at dette Lovbuds 1. Pkt. paa væsentlige Punkter er mindre rationelt ud fra dets egne Forudsætninger. I det følgende skal nu

⁹⁾ Jfr. herved Oversigten p. 192.

¹⁰⁾ p. 285 f.

Spørgsmaalet om generelle Konfiskationsregler de lege ferenda underkastes en af de positive Regler i § 34 uafhængig Overvejelse.

1. Bør der overhovedet opstilles generelle Konfiskationsbestemmelser?

Et Blik paa de vigtigere fremmede Straffelove og — Udkast viser, at langt de fleste af disse opstiller generelle Regler om Adgang til Konfiskation¹¹⁾.

Uden gode reale Grunde kan en saa almindelig Antagelse af generelle Konfiskationsreglers Hensigtsmæssighed næppe tænkes at forekomme, ligesom Retssammenligningen viser, at det saa at sige overalt anses som naturligt at henlægge disse Regler til de respektive Straffelove.

Det maa da ogsaa erkendes som ubestrideligt, at der opnaaes væsentlige Goder, navnlig Undgaaelse af ellers nødvendige Gentagelser ved en Række Lovbud, gennem almindelige Bestemmelser om Konfiskation¹²⁾. I Tilslutning til almindelig europæisk Ret og med Bevaring af Traditionen i dansk Ret bør da sikkert ogsaa de lege ferenda Betragtninger for dansk Rets Vedkommende gaa ud fra, at generelle Konfiskationsregler i et vist Omfang bør opstilles i vor Straffelovgivning, saaledes at Diskussionen koncentrerer sig om at udforme disse Regler saa hensigtsmæssigt som muligt. At de generelle Regler dog ikke kan være udtømmende, fremgaar af samtlige de Retsforfatninger, hvori de opstilles. De almindelige Regler maa nødvendigvis suppleres af Regler i Straffelovens specielle Del og i Særlovgivningen.

¹¹⁾ Jfr. ovenfor § 17. Som vigtigere Retsforfatninger, der ikke hjemler en generel Konfiskationsadgang af producta aut instrumenta sceleris, maa fremhæves: England, Frankrig, Østrig, Sverige.

¹²⁾ Jfr. Mot. til østrigsk Udkast p. 65: »... der Mangel allgemeiner Vorschriften hat sich oft fühlbar gemacht ...«

2. Udformningen af de generelle Regler.

Gennemgangen af positiv Ret og Oversigten over Konfiskationens retlige Karakter viste som typisk Kriterium for Reglernes indbyrdes Slægtskab: Konfiskatets Beskaffenhed¹⁸⁾. I Tilknytning hertil bør ogsaa en Hovedsondring gøres de lege ferenda.

a. Konfiskation under Hensyn til Konfiskatets i sig selv farlige Egenskaber.

Baade efter Sagens Natur og efter Flertallet af de positive Konfiskationsbestemmelser i europæisk Lovgivning vil en særegen Gruppe af Genstande ifølge den dem iboende ejendommelige Beskaffenhed være at udsondre til særskilt retlig Behandling. Det fælles Karakterpræg for disse Genstande er positivt, at de indeholder en betydelig social Farlighed, negativt, at denne Fare ikke er betinget af, at de besiddes af bestemte Personer, der ved deres Handlinger har tilkendegivet, at de ved deres Raaden over visse Genstande udsætter retsbeskyttede Goder for Fare.

Den lovtekniske Afgrænsning af disse Genstande kan volde Vanskelighed. Ydercirklen for, hvad der falder inden for Begrebet er angivet ovfr., p. 106, ved *Stoos'* Definition af »absolut farlige Genstande«, altsaa dels saadanne, der har en objektiv Farlighed i snævrere Forstand (d. v. s., at deres Skadetendenser kan realiseres uden at dette forudsætter en menneskelig, derpaa rettet Handling), dels saadanne, der ved deres Beskaffenhed frembyder Fare for, at enhver Brug af dem vil være et Misbrug, hvad vi kan kalde objektiv Farlighed i videre Forstand. At saadanne Ting, naar de forekommer i det sociale Samkvem, uden videre Betingelser bør kunne uskadeliggøres, synes en Selvfølge. I en Straffelov kan der dog være

¹⁸⁾ Jfr. navnlig ovenfor p. 62.
Konfiskation

en vis Grund til at gøre en Indskrænkning indenfor denne Cirkel, idet Straffeloven naturligt bør begrænse sine Regler til at angaa Forhold, der staar i en vis Forbindelse med en Forbrydelse. Ud fra dette Synspunkt har en Række Kodifikationer og Udkast fastslaaet Afgrænsninger, hvorved Tingens Relation til lovstridig Virksomhed gøres relevant¹⁴), jfr. saaledes navnlig følgende Formuleringer: Genstande, hvis Fabrikation, Brug, Bæren, Besiddelse eller Salg udgør en strafbar Handling (italiensk Straffelov § 36), Genstande, hvis Besiddelse, Brug, Udbredelse er forbudt (ungarsk Straffelov, jfr. §§ 61—63), Genstande, der truer det offentliges Vel, og som staar i Forbindelse med en Forbrydelse (schweizisk Udkast af 1893 § 28), Genstande, hvis egentlige Bestemmelse er at tjene som Middel ved Forøvelsen af en strafbar Handling (norsk Straffelovs § 35), Genstande, der ved selve deres Beskaffenhed viser sig bestemt til at tjene et forbryderisk Formaal (dansk K. U. I. § 83), Genstande, der er frembragt ved en strafbar Handling eller har været brugt eller bestemt til at bruges ved en forsætlig Forbrydelse, forsaavidt deres Inddragelse findes fornøden, fordi deres Forbliven i privat Varetægt udsætter Retssikkerheden for Fare (T. U. § 67), Genstande, der maa anses bestemt til at tjene et forbryderisk Formaal ... naar deres Inddragelse af Hensyn til Retssikkerheden findes fornøden (K. U. II § 77).

Fælles for alle Lovene og Udkastene er, at de saaledes udsondrede Genstande undergives en særlig vid, som oftest ubetinget, Konfiskationsadgang, navnlig saaledes at Ejerforholdet m. H. t. disse Ting er irrelevant.

Som det fremgaar af den p. 192 meddelte Oversigt, betinges Konfiskation af de omtalte Genstande i de fleste Udkast og Lovgivninger af, at Tingene er instrumenta

¹⁴) Jfr. ovenfor § 17, navnlig Oversigten p. 192.

eller producta i Relation til en konkret Forbrydelse. Schweizisk Udkast af 1893 art. 28 nøjes dog med Kravet om, at Tingene »staar i Forbindelse med en Forbrydelse«, og norsk Straffelov § 35 samt de to danske Kommissionsudkast (K. U. I § 83, K. U. II § 77) kræver overhovedet ikke, at Tingene er knyttede som Midler til eller Frugter af den konkrete Forbrydelse, naar blot deres »egentlige Bestemmelse« er — eller de »ved selve deres Beskaffenhed vise sig bestemte til« — at tjene et forbryderisk Formaal¹⁵⁾.

I disse sidstnævnte (norsk — schweizisk — danske) Formuleringer har det politimæssige Synspunkt, der bør være ledende for denne Art af Konfiskation, faaet Udtryk, og rationelt synes denne Regelsgruppe at burde foretrækkes fremfor Tilknytningen til instrumenta og producta sceleris.

Af de foretrukne Formuleringer forekommer K. U. I § 83 at have truffet den heldigste Udformning. Paa den ene Side er Udtrykket her skarpere end det noget for vage: »staar i Forbindelse med en Forbrydelse«; paa den anden Side angiver Ordene »ved selve deres Beskaffenhed«, at der er Tale om Ting, hvis Farlighed ikke (blot) beror paa Indehaverens subjektive Bestemmelse, hvad der kun mindre klart fremgaar af den norske Formulering (»egentlige Bestemmelse«) og højst uklart af det sidste danske Kommissionsudkast (»maa anses bestemt til ...«).

Ud fra et konsekvent politimæssigt Synspunkt burde dog antages en Modifikation ogsaa m. H. t. den her indenfor de positive Kodifikationer foretrukne Regel. Som ovenfor anført kan jo nemlig politimæssige Formaal ikke føre til en absolut Konfiskation, men kun til en Uskadeliggørelse. Hvis Tingen — hvad der ganske

¹⁵⁾ Jfr. ogsaa Mot. til østrigsk Udk. 1909 p. 86—87.

vist ikke har stor praktisk Betydning ved den her omtalte Gruppe, jfr. dog f. Eks. forfalskede Penge, — skulde have nogen Værdi efter Uskadeliggørelsen, maatte denne Værdi tilkomme Tingens Ejer. Fratager man ham denne, virker Reglen forsaavidt pønalt. Saafremt nu Tingen tilhørte en for Lovovertrædelsen ansvarlig Person, kan en saadan Iblanding af et pønalt Element vel ikke siges at føre til ligefrem Uretfærdighed, men indfører dog en Inkonsekvens i Regelen, der i og for sig er mindre heldig, da pønale og politimæssige Synspunkter som ovenfor omtalt, ofte drager i hver sin Retning. Men i de Tilfælde, hvor Tingen tilhørte en uskyldig Trediemand, er det i og for sig urimeligt overfor ham at benytte en Fremgangsmaade, der er pønalt farvet, om saa Lovgiveren aldrig saa meget fremhæver, at Forholdsreglen »ikke er Straf«. Det hævdes derfor de lege ferenda, at der vedrørende den her behandlede Gruppe af Genstande bør opstilles en Regel som i K. U. I § 83, med den Modifikation, at de ommeldte Genstande, dersom de lader sig ubrugbare paa en saadan Maade, at de derefter bevarer nogen Værdi, ubrugbares og i uskadeliggjort Tilstand tilbagegives den uskyldige Ejer.

Hvis Tingen konfiskeres, er det en Selvfølge, at det offentlige kan og bør tilintetgøre eller ubrugbare den, hvor dette lader sig praktisere. En udtrykkelig Regel derom, som i T. U. § 67 er derfor egentlig overflødig, og det samme synes at være Tilfældet med den i K. U. II § 77 givne Regel om, at »Politiet træffer Bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med« Tingen.

Med Hensyn til den nærmere Udformning af de Regler, som Konfiskationen af disse absolut farlige Ting bør følge, bemærkes, at det følger af Konfiskatets Art, at Konfiskationen bør være obligatorisk, at den bør være uafhængig af, hvem Tingen tilhører og

uafhængig af Gerningsmandens Tilregnelighed ved Handlingens Begaaelse eller Konfiskationens Eksekvering, at den bør anvendes saavel ved forsætlige som ved uagtsomme strafbare Handlinger, saavel ved Politiforseelser som ved Justitsforbrydelser, og saavel ved Forsøg som ved fuldbyrdede Forbrydelser. Endvidere bør Konfiskationsforvandling ikke hjemles, da Regelen kun begrundes ved Hensynet til at uskadeliggøre selve den farlige Ting. Endelig følger det af det anførte, at der processuelt maa være Adgang til selvstændig Konfiskationsproces (uden samtidig Paastand om Idømmelse af Straf), f. Eks. i Tilfælde af Forbryderens Død, Fraværelse etc., jfr. Principet i tysk Straffelovs § 42, ligesom Konfiskationen maa kunne ske ogsaa, naar Tingen tilhører juridiske Personer¹⁶⁾.

Naar Straffelovens generelle Konfiskationsregel undergives den Begrænsning med Hensyn til de »absolut farlige« Ting, at disse vel ikke behøver at være egentlige instrumenta eller producta sceleris i Relation til en konkret Forbrydelse, men dog ved selve deres Beskaffenhed skal vise sig bestemt til at tjene et forbryderisk Formaal, kan der blive Trang til supplerende Regler om Konfiskation af absolut farlige Ting, der ikke opfylder denne Betingelse. Disse Regler maa da opstilles i Særlovgivningen.

b. Konfiskation af andre Genstande end de under a. nævnte.

I alle de Lovgivninger, der overhovedet opstiller generelle Konfiskationsregler, omfatter disse Regler visse Grupper af Genstande, der falder udenfor de i forrige Afsnit omtalte »absolut farlige« Ting (cf. dog schweizisk

¹⁶⁾ Jfr. om Konfiskation mod juridiske Personer Roux: p. 443 N. 4.

Udk. 1918 § 56), og som positivt har det Fællesmærke, at de staar i en særlig Forbindelse med Forbrydelsen (medens Fællesmærket for de under a. omtalte Genstande — ligeledes efter alle Lovgivninger — var Tingenes særegne Beskaffenhed).

Den Forbindelse, som de generelle Konfiskationsregler i de forskellige Lande er enige om at lægge Vægt paa, er Tingenes Forhold som Redskaber (instrumenta) til eller som umiddelbare Frugter (producta) af den forbryderiske Virksomhed, jfr. om disse Begrebers Afgrænsning ovenfor p. 99 ff., 103 ff. Hertil kommer i adskillige Lovgivninger Ting, der mere indirekte er erhvervet ved Forbrydelsen (scelere quaesitae), jfr. ovfr. p. 111 ff., samt efter fransk Ret »les corps du délit«, jfr. herom p. 165 ff.

Det vil da være rimeligt ogsaa i den følgende Fremstilling at lægge Arten af Tingenes Forhold til Forbrydelsen systematisk til Grund.

α: instrumenta sceleris.

Ved den p. 267 f. fremførte Kritik af dansk Straffelovs § 34, 1. Pkt., hvortil henvises, blev det betonet, at et rent politimæssigt Synspunkt ikke rationelt kunde hjemle en almindelig Regel om Konfiskation af (i sig selv ufarlige) Redskaber til en Forbrydelse.

Men dermed er ikke sagt, at en saadan Regel ikke bør opstilles, idet den kan være ønskelig af andre Grunde end politimæssige. De Grunde, der kan være Tale om, kan nu kun være af pønal Karakter, og Spørgsmaalet koncentrerer dermed til følgende: Bør en rationel Straffelov foreskrive Konfiskation af instrumenta sceleris som Straf, d. v. s. saaledes, at den underkastes de Grundsætninger, der gælder for

Straf (i det Omfang, hvori Forholdsregelens Natur tillader det)?

For dette Spørgsmaals bekræftende Besvarelse kan anføres vægtige Grunde:

En historisk Betragtning af de danske Retskilder viser, at der har gjort sig en stærk Trang gældende til en saadan Straf. Det samme fremgaar af den gældende Særlovgivnings mange herhenhørende Bestemmelser, og af de i de fleste fremmede Retsforfatninger gældende generelle Konfiskationsregler, jfr. om disse straks nedenfor.

Ogsaa ud fra Forholdets Natur taler meget for en Straf som den nævnte: den symbolske Karakter, Straffen antager ved at ramme netop de Ting, hvormed den skyldige har forset sig¹⁷⁾, gør den netop til en naturligt virkende Forholdsregel, et Forhold, der har stor strafpædagogisk Betydning. Allerede fra den tidligste Opdragelse af Barnet er det en nærliggende »Straf« at tage den Ting fra Barnet, som det misbruger. I Skolen »konfiskerer« Læreren Genstande, hvormed Skoledrengen forser sig imod Skolens Orden. Straffelovens Konfiskation af Forbrydelsens Redskaber er en naturlig Videreførsel af en saadan for den almindelige Retsbevidsthed naturlig Reaktion fra Omgivelsernes Side¹⁸⁾.

Endvidere har denne Straf sine tekniske Fordele ved den Lethed, hvormed den normalt lader sig eksekvere. Og jo større Udsigt der er til, at den skal blive effektiv, jo større vil ogsaa Straffetrudselens generalpræventive Virkning være.

Hertil kommer det særlig betydningsfulde, at omend politimæssige Synspunkter ikke i sig selv kunde berettige Konfiskationen, kan det dog være af Vigtighed,

¹⁷⁾ Jfr. om dette Moments Betydning med Hensyn til lex lata ovenfor, navnlig p. 63 f.

¹⁸⁾ Jfr. som en god Illustration til det her sagte den ovenfor p. 178 citerede engelske Children Act, 1908, s. 40.

at Samfundet gennem en i øvrigt hensigtsmæssig Straf netop berøver Forbryderen saadanne Ting, der muligvis eller rimeligvis vil blive benyttet til nye Forbrydelser — uden at dog Skønnet herom skal betinge Regelens Anvendelse.

Endelig kan det ikke siges at være nogen Ulempe ved denne Straf, at den evt. tilfører det offentlige en økonomisk Værdi, omend naturligvis et fiskalt Hensyn ikke ligefrem kan begrunde Straffen.

Overfor disse Betragtninger, der taler for en pønalt Konfiskationsadgang med Hensyn til de her omtalte instrumenta, kan dog anføres ikke uvæsentlige Ulemper ved en saadan Straf.

Det er saaledes blevet anført (*Købner*, p. 4 f.), at Konfiskatets Værdi ikke staar i noget Forhold til den skyldiges Brøde: Ved Forbrydelser som grove Legemskrænkelser, Røveri eller Brandstiftelse kan der være Tale om at inddrage næsten værdiløse Instrumenter, medens der ved en langt mindre grov Forseelse, som f. Eks. Eftertryk, kan inddrages Redskaber af betydelig Værdi.

Med Hensyn til det anførte Eksempel maa dog bemærkes, at der ved Eftertryksforseelsen netop ikke er Tale om Konfiskation som Straf, men som politimæssig Foranstaltning vedrørende absolut farlige Ting. Afset fra Eksemplet har Indvendingen imidlertid sin Vægt de lege ferenda, idet den unægtelig paa afgørende Maade taler imod at opstille en obligatorisk Regel om Konfiskation af instrumenta. Naar derimod Regelen gøres fakultativ, afbødes de værste af de Ulemper, som Konfiskationsstraffens absolutte Karakter medfører, idet det da tør formodes, at Straffen ikke vil blive anvendt saaledes, at den fører til Ubillighed. Nogen Garanti derimod haves jo dog ikke.

Disse Betragtninger fører ind paa det Spørgsmaal, om det ikke er muligt at formulere en Forholdsregel, der bevarer de ovenfor angivne Fordele ved Konfiskationsstraffen, samtidig med at dennes Absoluthed ophæves. Hvad der kunde blive Tale om, var dels at hjemle delvise Konfiskationer, hvilket dog næppe vil være af stor praktisk Betydning¹⁹⁾, da Forbrydelsens instrumenta i Regelen bestaa i udelelige Ting; dels kunde det foreslaas at omforme de nu almindeligt anvendte Konfiskationsregler saaledes, at der aabnedes en Adgang for Domstolene til, hvor Konfiskatets Værdi var saa stor, at det stod i aabenbart Misforhold til Brøden, at bestemme, at kun en vis Del af Tingens Provenu i egentlig Forstand konfiskeredes, medens Resten tilkom den skyldige. Saa fremt der paahvilede denne en uopfyldt Erstatningspligt overfor den ved Forbrydelsen krænkede, kunde det da være rimeligt at kombinere dette Princip med en Regel om, at det offentlige dog skulde paase, at der af det saaledes ikke konfiskerede Beløb forlods afholdtes denne Erstatning, forinden Udbetaling til den skyldige fandt Sted. Hvis den her fremsatte Tankegang i Princippet er rigtig, vilde det saaledes kun bero paa retstekniske Overvejelser, om det ikke lod sig gøre helt at fjerne den Anstødssten for Konfiskationsstraffens Anvendelighed i et moderne Straffesystem, som fremkommer ved den nu manglende Adgang til Gradation.

Foruden Indvendingen om, at Konfiskationsstraffen ikke staar i Forhold til den skyldiges Brøde er tillige anført, at den ikke staar i Forhold til hans Formuesomstændigheder (*Köbner* p. 5). Kunde den just skitserede Konfiska-

¹⁹⁾ Men da Regelen ikke ses at frembyde særlige Betæneligheder, synes den paa den anden Side ikke at burde forkastes, jfr. ogsaa dens Anerkendelse i de senere tyske Udkast, ovenfor p. 160 ff.

tionsform finde Anvendelse, vilde ogsaa denne Indvendelse bortfalde. Iøvrigt vilde ogsaa her Forholdsregelens fakultative Karakter virke udjævnende overfor Ubilligheder, og endelig vil Konfiskationen saa at sige altid være forbundet med andre Straffe, ofte Bødestraffe, der under Hensyn til den samtidig idømte Konfiskations Følelighed kan modereres indenfor Strafferammen²⁰).

Naar det endelig anføres, at Konfiskationen i lige Grad rammer Forsøget som den fuldbyrdede Forbrydelse, og den meddelagtiges Handling lige saa vel som Gerningsmandens (*Köbner* p. 5), er der intet særligt forkasteligt heri, naar man først antager, at der i Virkeligheden ikke bør gøres nogen principiel Forskel mellem disse Forbrydelsesformer.

Alt i alt synes der saaledes ikke at være tilstrækkelig Grund til pure at forkaste Konfiskation af (ikke absolut farlige) instrumenta.

Men det maa — i Modsætning til den bag dansk Straffelov liggende Opfattelse — fastholdes, at blot politimæssige Synspunkter ikke kan berettiggø saadan Konfiskation²¹), og at derfor principielt Strafferettens Grundsætninger bør anvendes derpaa, navnlig saaledes, at kun

²⁰) Jfr. om modereret Kumulation efter *lex lata* ovenfor p. 205 med Note 4.

²¹) Cf. foruden tidligere anførte Forfattere (ovf. §§ 3—5) navnlig *Haffer*, *Lehrbuch des schweizerischen Strafrechts*, Berlin 1926, p. 305—06, der hævder de lege ferenda, at Konfiskationens Dobbeltkarakter bør opgives, idet den alene bør anvendes som »sichernde Massnahme« med Hensyn til *producta aut instrumenta* af absolut eller relativ Farlighed, jfr. p. 305 med Note 3. Er Tingens ufarlig, har Konfiskationen som Strafindgreb »wenig Sinn«. Til Personens »Bestrafung reichen regelmässig die andern Strafmittel aus«. Dog kan der undtagelsesvis være Grund til at anvende Konfiskationen som Straf i Særlovgivningen, jfr. saaledes Art. 24 I des cidg. *Jagd- und Vogelschutzgesetzes* af 1904, hvorefter det ulovligt nedlagte eller forhandlede Vildt m. m. konfiskeres. *Haffer* taler her om »eine Art Realbusse«. Jfr. den nye *Jagd- und Vogelschutzges.* af 1925 Art. 60.

Ting, der tilhører den skyldige eller en medskyldig, konfiskeres²²⁾, ²³⁾.

Da et af Hovedargumenterne for at have en saadan Straffart ved Siden af den almindelige Bødestraf var, at dens Eksekution i sig virker i en særlig Forstand præventivt, bør den dog indskrænkes til at angaa saadanne Genstande, om hvilke der overhovedet efter et fornuftigt Skøn kan være Tale om, at de vil kunne blive anvendt til ny Forbrydelser, saaledes at f. Eks. de ved et Forsøg med utjenlige Midler anvendte Redskaber ikke konfiskeres. Dette Skøn bør dog af Loven ganske overlades til Domstolene. —

En Retssammenligning viser, at de her hævdede Synspunkter har god Støtte i de positive Kodifikationer og Udkast²⁴⁾.

²²⁾ Maaske bør det dog være tilstrækkeligt, at vedkommende har gjort sig skyldig i et kulpøst Forhold ved at overlade Tingen til Gerningsmanden eller ved ikke at have undergivet den tilstrækkeligt Tilsyn, jfr. herved ovenfor p. 65—66 om Trangen til at ramme endog den præsumtive Uagtsomhed.

²³⁾ Det her hævdede Synspunkt, hvorefter Konfiskation af Genstande, der ikke er absolut farlige, bør bibeholdes som Straff, slutter sig i det væsentlige til, hvad der de lege ferenda hævdes af *Stoos*: Zur Natur der Vermögensstrafen p. 44—46: »... scheint es empfehlenswert, die Verbindung der pönalen und polizeilichen Confiscation in dem Sinne anzustreben, dass der Strafgesetzgeber dann, wenn bei einem Delict relativ gefährliche Objecte zum Vorschein kommen, den Schuldigen mit der Einziehung dieser Sachen bestraft ...« »... Zusammenfassend wünschten wir vom legislatorischen Standpunkt aus die Confiscation dann als Strafmittel zu wählen, wenn dadurch der Wille des Schuldigen voraussichtlich wirksam getroffen und gleichzeitig eine relativ gefährliche Sache in Beziehung auf den Schuldigen unschädlich gemacht werden kann. Im Uebrigen würden wir ... auf eine selbständige Anwendung der Confiscation relativ gefährlicher Objecte Verzicht leisten.« Med Hensyn til Resultatets Begrundelse afviger nærværende Forfatter dog væsentlig fra *Stoos*, bl. a. ved ikke at betone Straffen som en »auf Afficirung des Willens zielende Reaction«, cf. *Stoos* l. c. p. 4.

²⁴⁾ Jfr. de ovenfor p. 192 ff. meddelte Oversigter.

Det fastholdes saaledes:

1) at den generelle Konfiskationsregel bør omfatte instrumenta (dansk, norsk, finsk, tysk, hollandsk, italiensk, ungarsk Straffelov og samtlige Udkast);

2) Forholdsregelen karakteriseres udtrykkelig som Straf (hollandsk Straffelov) eller fremtræder dog i klar Modsætning til den politimæssige Konfiskation af absolut forskellige Ting (norsk, italiensk, ungarsk Straffelov, danske Udkast, finsk Forslag, tysk Gegenentwurf, italiensk Udkast);

3) Forholdsregelen er i Regelen fakultativ (dansk, norsk, tysk, hollandsk, italiensk Straffelov, danske Kommissionsudkast, tysk Udkast; cf. derimod ungarsk Straffelov, Torps Udkast, italiensk Udkast, finsk Forslag).

4) Forholdsregelen rammer i Regelen kun Ting, der tilhører den skyldige (norsk, tysk, hollandsk, italiensk Straffelov, danske Udkast, tyske Udkast, italiensk Udkast, finsk Forslag; cf. derimod dansk Straffelov).

Derimod indeholder ingen af de positive Kodifikationer Regler om Tilbagegivelse til den skyldige af en Del af Konfiskationsprovenuet under Hensyn til Brødens Grad eller den skyldiges Formuesomstændigheder. Forsaavidt imidlertid en Række Lovgivninger og Udkast giver Adgang til at tillægge den ved Forbrydelsen krænkede Konfiskationsprovenuet helt eller delvis²⁵⁾, jfr. saaledes norsk Straffelov, finsk Strfl., schweizisk Udk. 1893, danske Udkast, østrigsk Udkast 1891, kroatisk Udkast²⁶⁾, kan dette virke i samme Retning, omend det Hensyn, der her er afgørende, jo ikke er at skabe en Gradation i KonfiskationsStraffen, men udelukkende er Hensynet til Trediemand²⁷⁾.

*

²⁵⁾ Hvilket de lege ferenda synes i høj Grad anbefalelsesværdigt.

²⁶⁾ Jfr. *Goldschmidt* i *Vergl. Darst.* IV Bd. p. 165.

²⁷⁾ Jfr. herved Bemærkningerne ovenfor p. 183 om det italienske Udkast af 1921 Kap. 6.

Vedrørende Regelens nærmere Udformning opstaar først Spørgsmaal, om den bør angaa baade Politiforseelser og Justitsforbrydelser.

Spørgsmaalet besvares forskelligt i de forskellige Lovgivningers generelle Konfiskationsregler, jfr. Oversigten p. 193, men praktisk bliver Forskellen uden større Betydning, da paa den ene Side de generelle Regler, der ogsaa omfatter Politiforseelser (Uebertretungen, contraventions) i Reglen er fakultative, og paa den anden Side de Lovgivninger, hvis generelle Regler ikke omfatter Smaaforseelserne, i de særlige Lovbud foreskriver Konfiskation ved saadanne Forseelser, hvor der er særlig Trang dertil, jfr. ovfr. om tysk Ret, p. 151. I de danske Udkast gøres ingen Begrænsning til Justitsforbrydelser, undt. i T. U. § 67 m. H. t. instrumenta sceleris.

Ligeledes er der nogen Divergens indenfor Lovgivningerne m. H. t. Spørgsmaalet, om Forbrydelsen skal være forsættlig, eller om Konfiskationen ogsaa kan ske i Tilfælde af uagtsom Overtrædelse. T. U. § 67 og K. U. II § 77, i Modsætning til K. U. I § 83, kræver her (m. H. t. instrumenta sceleris) Forsæt. I de tyske Udkast viser Tvivlen paa dette Punkt sig ved, at Vorentwurf 1909 og Gegenentwurf kræver Forsæt forsaavidt angaar Vergehen, men ikke i Relation til Verbrechen, medens de senere Udkast (1913, § 91, 1919, § 83, 1925, § 60) stryger Forsætsbetingelsen helt²⁶⁾.

Det ses i og for sig ikke, at der kan rejses nogen Betænkkelighed af Vægt mod at slutte sig til dette Standpunkt. Kræves der Forsæt maa dog Særlovgivningen i visse Tilfælde hjemle Konfiskation ved Uagtsomhedsdelikter, jfr. saaledes ogsaa det af Straffelovskommissionen afgivne Udkast til Lov om Forseelser § 23.

²⁶⁾ Jfr. nærmere p. 158 ff. om de tyske Udkast. Om fremmed Ret iøvrigt, jfr. navnlig Oversigten p. 193.

At Regelen bør angaa Forsøg lige saa vel som fuldbyrde Forbrydelser er der almindelig Enighed om.

Endelig opstaar Spørgsmaal om, hvorvidt Loven bør hjemle Konfiskationsforvandling, naar Tingen ikke længer er i den skyldiges Eje. I Overensstemmelse med den alm. Opfattelse i de forskellige Lovgivninger bør dette Spørgsmaal muligvis besvares benægtende, idet den Konfiskationsstraf, der rammer instrumenta sceleris, som nævnt, bl. a. motiveres ved den præventive Interesse, der kan være forbundet med at ramme netop disse Genstande. Dog vilde det sikkert være hensigtsmæssigt at give en fakultativ Adgang til at idømme den skyldige en almindelig Bødestraf i Tilfælde, hvor han maa antages at have skaffet sig af med Tingen netop for at undgaa Konfiskation, og maaske burde Loven overhovedet hjemle en fakultativ Ækvivalentkonfiskation.

β: producta sceleris.

Om Begrebets Afgrænsning henvises til ovenfor p. 99 ff.

Som langt overvejende Hovedregel vil producta sceleris tilhøre de tidligere karakteriserede absolut farlige Genstande. Under Hensyn til deres Tilknytning til Forbrydelsen bør de da undergives Konfiskation i Overensstemmelse med de under a. angivne Regler, jfr. saaledes ogsaa Lovgivningerne i Almindelighed.

Hvor undtagelsesvis dette ikke maatte være Tilfældet, maa de i hvert Fald a fortiori falde ind under de Konfiskationsregler, der rammer scelere quaesitae, jfr. straks nedenfor.

Der synes herefter ikke at være Anledning til at opstille særskilte Regler om producta sceleris, omend Loven maaske af systematiske Grunde udtrykkelig bør nævne disse Side om Side med instrumenta, jfr. saaledes Lovgivningerne i Almindelighed.

γ: scelere quaesitae.

Om Begrebets Afgrænsning henvises til ovenfor, p. 111 ff.

Retssammenligningen viser, at kun enkelte europæiske Lovgivninger har optaget res scelere quaesitae som Genstande for den generelle Konfiskationsregel, jfr. saaledes dansk, norsk og maaske hollandsk Straffelov, danske Udkast, finsk Forslag. En Tilnærmelse til dansk og norsk Rets Regel viser de Udkast, hvorefter Vederlaget for en Forbrydelse konfiskeres, jfr. tysk Udkast 1919, schweizisk Udkast 1918²⁹).

Regelen om det forbryderiske Udbyttes Konfiskation maa imidlertid — trods dens ringe Udbredelse — siges at være reelt godt begrundet, jfr. ovfr. p. 268 f, og bør følgelig bevares de lege ferenda.

Med Hensyn til Regelens nærmere Udformning bemærkes:

Den gældende Regel i Straffelovens § 34, 2. Pkt., angaar som tidligere omtalt kun det forhaandenværende Udbytte, hvad der i og for sig er naturligt ud fra dens Motivering. Det maa imidlertid erkendes, at det Synspunkt, hvorefter Forbryderen ikke bør beholde den forbryderisk erhvervede Fordel kan føre til at opstille en Regel, der rammer ham paa lignende Maade ogsaa efter Forbruget, idet der er noget urimeligt i, at han skal kunne opnaa den Fordel at undgaa Konfiskation gennem Forbruget, og da Konfiskation af scelere quaesitae i Modsætning til instrumenta og producta ikke sigter paa bestemte Ting. Paa den anden Side maa det dog betones, at Konfiskation af en tilsvarende Værdi efter selve Udbyttets Forbrug rammer langt haardere end Reglen i § 34, 2. Pkt., og at den ikke er saa umiddelbart begrundet i

²⁹) samt østrigsk Udkast 1909 § 30. Jfr. endvidere fransk Lov af 14. November 1918, ovenfor p. 168, Note 6.

den almindelige Retsbevidsthed som den Konfiskation, der angaar selve det forhaandenværende Udbytte.

Hvis man ud fra disse eller lignende Betragtninger vil indskrænke Konfiskationen til det forhaandenværende Udbytte, bør i hvert Fald herunder medtages ikke blot direkte Udbytte, men ogsaa indirekte Udbytte indenfor de p. 115—17 angivne Rammer, og der bør opstilles en Bevisregel i den skyldiges Disfavør, saaledes at han maa bevise, at Formueværdier, som han er i Besiddelse af, ikke hidrører fra eller er substitueret for Udbytte hidrørende fra Forbrydelsen. — Den almindelige Opfattelse vil imidlertid ikke nøjes hermed, men anser det for nødvendigt at foreskrive Konfiskation af Udbyttets Ækvivalent, jfr. saaledes T. U. § 67 og K. U. II § 77, cf. K. U. I § 83, der bevarer Formuleringen i Straffelovens § 34, 2. Pkt. — T. U. og K. U. II er herved i Overensstemmelse med Regelen i Strfl. § 122, jfr. ogsaa norsk Strfl. § 36 («et Beløb svarende til det antagelige Udbytte af« det ved den strafbare Handling vundne Udbytte) og det finske Forslag 4. Kap. § 8, jfr. ogsaa tysk Strfl. § 335 og den med Regelen om scelere quaesitae beslægtede Regel om »Einziehung des Entgelts« i Entw. 1919 § 85 («Hat der Täter für ein Verbrechen oder vorsätzliches Vergehen Entgelt empfangen, so kann dieses oder ein Betrag, der seinem Wert entspricht, im Urteil eingezogen werden«), jfr. schweizisk Udkast 1918 art. 56³⁰⁾ (Om Betydningen af Entw. 1919 § 85 i Forhold til gældende tysk Ret, jfr. Motiverne (Denkschrift zu dem Entwurf von 1919, p. 79—82)).

³⁰⁾ Østrigsk Udkast 1909 § 30 foreskriver for det Tilfælde, at selve den for Forbrydelsen modtagne Belønning ikke kan konfiskeres, fordi Gerningsmanden har forbrugt den, at Konfiskationen forvandles til en Bødestraf af en Størrelse, der svarer til det modtagne Værdi, jfr. Mot. til Udkastet p. 65: »Dadurch wird dem entgegengewirkt, dass der Täter die Einziehung vereitle und doch einen Vorteil behalte.« Hvis Bøden ikke betales, er Afsoning foreskrevet.

δ: Andre Genstande for Konfiskation.

De generelle Konfiskationsregler indskrænker sig i Reglen til de nu omhandlede Genstande: instrumenta, producta, res scelere quaesitae. Kun fransk Code pénal art. 11³¹⁾ medtager »corpus delicti«, jfr. om Begrebets Afgrænsning ovenfor p. 165 ff. Nogen Trang til at medtage saadanne Genstande i den generelle Regel skønnes der dog ikke at være. Forsaavidt Genstandene maatte have Betydning som Bevismidler, kan det fornødne i denne Henseende opnaas gennem det almindelige Beslaglæggelses-Institut, jfr. Rpl. Kap. 68³²⁾. Iøvrigt bør Særbestemmelserne i Lovgivningen anordne, hvorvidt Genstandene for den forbryderiske Virksomhed bør konfiskeres (som Straf), jfr. saaledes dansk Ret og Lovgivningerne i Almindelighed.

*

Det er i det foregaaende flere Gange blevet fremhævet, at hvad der efter rigtig Opfattelse bør anses for en pønalt Konfiskation de lege ferenda konsekvent bør undergives strafferetlige Grundsætninger. Herved har der navnlig været tænkt paa at modstille de pønale og politimæssige Grundsætninger.

Gennemføres de strafferetlige Grundsætninger konsekvent følger heraf imidlertid ogsaa, at det civilretlige Moment bortelimineres, der efter lex lata vistnok er knyttet til den pønale Konfiskation, nemlig forsaavidt angaar dens Virkning, idet det er antaget, at Konfiskationen skaber en Ejendomsret, resp. Fordringsret, ex nunc fra Konfiskationsdommen at regne³³⁾.

Omend det nu i og for sig er logisk tiltalende at gennemføre ogsaa denne Konsekvens de lege ferenda, sy-

³¹⁾ Jfr. dog ogsaa belgisk Straffelov art. 42, ovenfor p. 173.

³²⁾ Jfr. Instruks for Statspolitiet Nr. 697, 30. Decbr. 1919 § 38, ovenfor p. 70.

³³⁾ Jfr. navnlig ovenfor § 13.

nes dog de reale Grunde, der er anført for efter gældende Ret at antage den omtalte Modifikation, at have en saadan Vægt, at Hensynet til det logisk-konsekvente her maa vige, og det saa meget mere som selve den (her skende) strafferetlige Grundsætning, der har givet sig Udtryk i Retsplejelovens § 1005 kan gøres til Genstand for realt vægtig Kritik ud fra en Opfattelse, der mere betoner »Straffen«s generalpræventive Funktion end dens specialpræventive Funktion som »Reaktion mod den forbryderiske Vilje«.

II. Særregler.

Om positiv Ret henvises til p. 196 ff.

En meget stor Del af de i Særlovbudene forekommende Konfiskationsregler vilde overflødiggøres, dersom den i Straffeloven optagne generelle Konfiskationsregel gjordes anvendelig ogsaa udenfor Straffeloven. Med Hensyn til gældende Ret er det, som omtalt ovf. p. 147 ff. noget tvivlsomt, i hvilket Omfang Domstolene vil anvende § 34 analogisk udenfor Straffeloven. De lege ferenda synes det hensigtsmæssigt, at der gives Hjemmel til at anvende de i det foregaaende foreslaaede generelle Konfiskationsregler ogsaa udenfor Straffeloven, undtagen hvor Særlovgivningen bestemmer andet. Derved vil dels Konfiskationslovgivningen simplificeres væsentligt, dels vil ogsaa Hulter i Lovgivningen udfyldes, saaledes at f. Eks. Udbyttet af Betleri vil kunne konfiskeres i Modsætning til, hvad der maaske antages at være Tilfældet nu.

Iøvrigt bør sikkert adskillige af de nu bestaaende Konfiskationsregler afskaffes og erstattes med relativt bestemte Straffe, navnlig i de Tilfælde, hvor Konfiskationsstraffen rammer andre Genstande end dem, der omfattes af den generelle Konfiskationsregel, idet flere af de for Konfiskationsstraffen anførte Grunde ikke passer paa

disse Tilfælde, medens Ulemperne ved den absolut bestemte Straf i fuldt Maal gør sig gældende.

Forsaavidt Konfiskationsreglerne bevares, bør de Inkonsekvenser, der er paavist ved Gennemgangen af hver enkelt af de positive Regler, afhjælpes. En større Klarhed over Konfiskationens Væsen og forskellige Formaal vil her, ligesom ved Formuleringen af eventuelle Konfiskationsregler for ny Retsomraader, støtte en rationel Udvikling af Konfiskationsinstituttet, der er kommet i en vis Miskredit, ikke mindst paa Grund af den Uklarhed, der har omgivet det.

Det maa saaledes i hvert enkelt Tilfælde bringes paa det rene, om Konfiskationen væsentligst begrundes ved Hensynet til at ramme Tingen, idet denne anses for farlig for retsbeskyttede Goder, eller ved Hensynet til at ramme Personen, idet denne paa Grund af sin Lovovertrædelse berøves en Ting, der har sin tilfødte Eksistens i det normale Samkvem, men som af ham er misbrugt eller erhvervet paa illegitim Maade.

I førstnævnte Fald bør det fastholdes, at Konfiskation skal være obligatorisk, at den skal være uafhængig af, hvem Tingen tilhører, at den skal kunne eksekveres uafhængigt af den skyldiges Død, oprindelige eller efterfølgende Utilregnelighed, og at Konfiskationsforvandling ikke bør hjemles. Ej heller bør en saadan Regel kombineres med Strafformaal, da en Straf, der ramte disse Ting, vilde være indholdsløs.

I sidstnævnte Fald bør det fastholdes, at Konfiskationsregelen reguleres af strafferetlige Grundsætninger, idet den »Farlighed«, som en saadan Ting maatte frembyde »i Lovovertræderens Haand«, er et alt for usikkert Kriterium til, at derpaa kan begrundes en rent politimæssig Foranstaltning. Men det bør tillige fastholdes, at forsaavidt denne Straf angaar Forbrydelsens instrumenta

(i Modsætning til dens Udbytte), da maa Valget af dette særlige Strafonde — som altid har Undtagelsens Karakter — dog altid være begrundet i Ønsket om samtidig at opfylde et vist præventivt Formaal ved at tage netop den Ting fra den skyldige, hvorfor denne ikke bør kunne fri sig for Konfiskationen ved at erlægge Tingens Værdi³⁴). Ud over denne Indvirkning af et politimæssigt Synspunkt fastholdes de Regler, der efter herskende Opfattelse præger Strafforholdsregelen i Modsætning til anden social og til individuel Retshaandhævelse, saaledes navnlig, at Forholdsregelen kun idømmes overfor den tilregneligt handlende Lovovertræder og eventuelle medskyldige³⁵).

Dog taler de samme Grunde som anført ved de generelle Konfiskationsregler (p. 145 ff., 287 f.) for ogsaa her at antage den Modifikation i de strafferetlige Grundsætninger, at Konfiskationsdommen ex nunc skaber en Ejendoms- eller Fordringsret for den til de konfiskerede Genstande berettigede.

*

De foranstaaende Betragtninger de lege ferenda lægger en lignende dualistisk Opfattelse af Konfiskationsbegrebet til Grund som efter Udviklingen ovenfor i § 6 maatte anlægges paa lex lata: Konfiskationen bør snart behandles som en rent politimæssig Sikkerhedsforanstaltning, snart som Straf. Det forudsættes saaledes, at der kan opstilles et særligt Strafbegreb, der adskiller Straf fra den blot politimæssige Sikkerhedsforanstaltning. Med Hensyn til lex lata præciseredes Strafbegrebet saaledes, at der ved Straf forstodes saadanne Retshaandhævelses-

³⁴) M. H. t. Spørgsmaalet om Konfiskationsforvandling gælder de samme Bemærkninger som anført ovenfor p. 284.

³⁵) Jfr. herved Note 22.

akter, paa hvilke almindeligt anerkendte strafferetlige Grundsætninger kom til Anvendelse, medens Politiforholdsreglen defineredes som en præceptiv Fareafvendesregel, paa hvilken de strafferetlige Grundsætninger ikke kunde anvendes³⁶⁾. At denne Modsætning giver sig Udtryk i gældende Ret og herskende Teori, kan ikke bestrides.

Men der kunde spørges, om Modsætningen — som sket i nærværende Afhandling — kan og bør opretholdes de lege ferenda, dersom Straffen selv konsekvent opfattes som rent præventiv Forholdsregel, som Tilfældet navnlig er i det italienske Udkast af 1921 med dets forskellige »Sanktioner«³⁷⁾ og Sovjetruslands »socialværende Forholdsregler«³⁸⁾, eller dersom dog den skarpe Modsætning mellem Straf og Sikkerhedsforanstaltninger udviskes, saaledes som den almindelige Tendens er i nyere Straffelovsudkast³⁹⁾. Hertil maa svares, at selvom Straffen (Sanktionen etc.) opfattes og konsekvent udformes som ren Sikkerhedsforanstaltning uden repressivt Formaal, vil den

³⁶⁾ Jfr. ovenfor p. 55.

³⁷⁾ Jfr. ovenfor p. 182 f.

³⁸⁾ Jfr. ovenfor p. 184 f. og p. 11, Note 19.

³⁹⁾ Jfr. saaledes Motiver til K. U. II Sp. 32 («... vor Tids Utilitetsopfattelse, der ikke sonder skarpt mellem Straf og andre Forholdsregler ...»), jfr. Sp. 118 («At den tidligere skarpe Modsætning mellem Straf og andre Frihedsindskrænkninger — i øvrigt i Overensstemmelse med Udviklingens Tendens — ved disse Bestemmelser noget afsvækkes ...»), jfr. Sp. 140 om Straffelovgivningens Formaal, jfr. Sp. 161 («Det er sandt, at Grænsen mellem Straf og andre Sikkerhedsforholdsregler fra Statsmagtens Side derved bliver trukket mindre skarpt end tidligere»).

Jfr. ogsaa *Kohlrausch* i *Reform des Strafrechts*, Berlin u. Leipzig 1926, der p. 10 taler om »die polizeistaatliche Tendenz der Zeit, und damit auch des A. E. [nl. Amtlicher Entwurf 1925]«, jfr. p. 18: «... Der A. E. traut der Durchführbarkeit einer Trennung von Strafe und anderen Massregeln nicht! Er geht offenbar davon aus, dass der die Strafe bemessende Richter bei dieser Tätigkeit mit einem Auge bereits auf die Möglichkeit bezw. Notwendigkeit von Präventivmassregeln schauen muss! ...», jfr. *Kohlrausch's Kritik* p. 33 ff. af Kumulering af Straf og Sicherungshaft.

dog ikke derfor behøve at dække Sikkerhedsforanstaltningernes hele Omraade, men vil kunne bevares og udøves som en særlig Underafdeling af disse, navnlig saaledes, at den — til Forskel fra andre Sikringsforanstaltninger — forudsætter en fra en tilregnelig Person udgaaende forsætlig eller uagtsom Lovovertrædelse, der af special- eller (og) generalpræventive Grunde nøder det offentlige til at tilføje vedkommende en Lidelse⁴⁰).

Ved Siden heraf vil — ogsaa ud fra en saadan Strafteori — være Trang til Sikringsforanstaltninger, der retter sig mod den Fare, der truer Samfundet fra visse Ting, saalænge disse er i privates Hænder, en Fare, med hvilken der maa regnes, uden at den Betingelse er til Stede, der kvalificerer Reaktionen som »Straf«, det vil — efter den hidtil anvendte Terminologi — sige, at der stadig vil være Trang til Konfiskation som »Politiforholdsregel«. Uanset om Lovgiveren maatte forkaste Terminologierne »Straf« og »Politiforholdsregel«, vil den paaviste Dualisme være karakteristisk for det her behandlede Institut, idet der stadig vil være Grund til at sondre mellem Afværgelse af Fare, der fortrinsvis udgaar fra Personer, og Fare, der fortrinsvis udgaar fra Ting⁴¹).

⁴⁰) Jfr. *Kohlrausch* l. c. p. 22: ». . . »schulhaft« begeht derjenige eine rechtswidrige Handlung, von dem rechtmässiges Handeln erwartet und folglich gefordert werden dürfte.«

⁴¹) Jfr. for denne Sondrings afgørende Betydning med Hensyn til Konfiskationsproblemerne skarpest den almindelige franske Teori, jfr. ovenfor p. 45 ff., 170 ff.
